

CVRIA

EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS

Aastaruanne
2008

EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS

AASTAARUANNE
2008

Ülevaade Euroopa Ühenduste Kohtu,
Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu
ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst

Luxembourg 2009

www.curia.europa.eu

Euroopa Ühenduste Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus
2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1

Euroopa Kohus Internetis: <http://www.curia.europa.eu>

Aastaruanne on samuti kättesaadav CD-ROM-il
Euroopa Kohtu Pressi- ja teabeosakonnas
Tel +352 4303-2035

Koostamise lõpp: 31. detsember 2008

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitusest.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Europa serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 978-92-829-0894-5

doi: 10.2862/19152

© Euroopa ühendused, 2009

Printed in Luxembourg

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PAPERILE

Sisukord

Lehekülg

Eessõna. Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris	5

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2008. aastal	9
B. Euroopa Kohtu koosseis	53
1. Euroopa Kohtu liikmed	55
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2008. aastal	69
3. Protokolliline järjestus	71
4. Euroopa Kohtu endised liikmed	73
C. Euroopa Kohtu statistika	77

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A. Esimese Astme Kohtu tegevus 2008. aastal	109
B. Esimese Astme Kohtu koosseis	149
1. Esimese Astme Kohtu liikmed	151
2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2008. aastal	161
3. Protokolliline järjestus	163
4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed	165
C. Esimese Astme Kohtu statistika	167

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2008. aastal	191
B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	203
1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	205
2. Protokolliline järjestus	209
C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika	211

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A. Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Esimese Astme Kohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus	225
B. Õppekülastused (2008)	229
C. Pidulikud istungid	233
D. Külastused ja osalemine ametlikel üritustel	235
 <i>Kokkuvõtlik struktuur</i>	 241
<i>Euroopa Kohtu kontaktandmed</i>	245

Eessõna

Aasta 2008 lõppes Euroopa Kohtu jaoks sümbolsest: kohus võttis kasutusele oma uue hoonete kompleksi. Nüüd on Euroopa Kohtul tsentraliseeritud infrastruktuur, mis vastab tema kasvanud organisatsioonile, pidevalt suurenevale kohtuvaidluste arvule, uute menetluste rakendamisele ja Euroopa Liidu viimastele laienemistele, mis on optimaalne olukord isegi elektroonilise andmevahetuse ajastul.

Euroopa Kohtu uue hoonete kompleksi avamise – sündmus, millele lisab väärtust kõrgete külaliste kohalviibimine – ajalooline tähtsus ei tohiks jätta tagaplaanile muid möödunud aastast meelde jäänud sündmusi. Sama tähtis oli ka uue eelotsuse kiirmenetluse rakendamine, s.o menetlus, mis võimaldas Euroopa Kohtul menetleda äärmiselt lühikeste tähtaegade jooksul esimesi kohtuasju, mis puudutavad vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala ning mille suhtes selline menetlus on kehtestatud.

Aasta 2008 jääb ajalukku ka institutsiooni õigustmõistva tegevuse erilise tõhususe ja kiiruse poolest. Siinjuures torkab silma üldine menetlusaja lühenemine, mis on eriti märkimisväärne just eelotsuseasjades. Esimese Astme Kohtu jaoks oli aga tegemist läbi kohtu ajaloo ühe kõige produktiivsema aastaga.

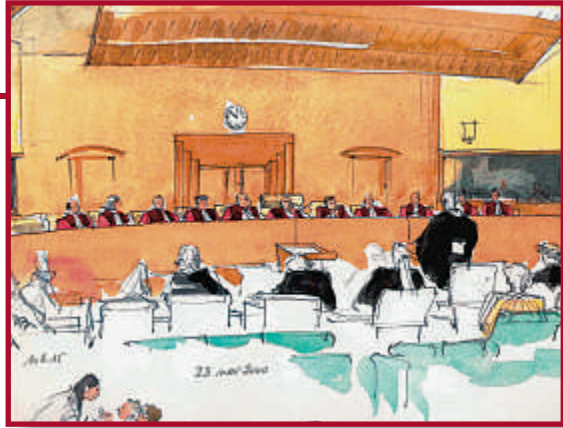
Lõpetuseks tuleb märkida, et möödunud aastal saabus Euroopa Kohtu moodustavasse kolme kohtusse kokku 1332 kohtuasja, mis on teist aastat järjest suurim arv institutsiooni ajaloos ja mis näitab ühenduse kohtuvaidluste hulga pidevat kasvu.

Aastaruanne annab lugejale võimaluse tutvuda institutsiooni moodustava kolme kohtu – Euroopa Kohtu, Esimese Astme Kohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu – arengu ja tegevuse olulisema osaga. Möödunud aasta õigustmõistva tegevuse analüüsi täiendab ja illustreerib iga kohtu kohta eraldi välja toodud kohtustatistika.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A. Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2008. aastal

Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris

Aastaruande struktuur on sama kui eelnevatel aastatel. Esimeses osas esitatakse kokkuvõtte Euroopa Ühenduste Kohtu tegevusest 2008. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni arengust käesoleval aastal, tuues välja Euroopa Kohut puudutavad institutsioonilised muudatused ning selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud (jaotis 1). Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb institutsiooni töökoormuse osas toimunud arenguid ning keskmist menetlusaega (jaotis 2). Lõpetuseks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud (jaotis 3).

1. Euroopa Kohtu jaoks oli 2008. aastal kõige märkimisväärsem sündmus uue kohtupalee avamine, mis toetab ja laiendab olemasolevaid hooneid. Innovatiivse arhitektuurikonseptsiooniga uus kohtupalee ehitati algse kohtupalee struktuuri austades ja jätkates. Uus kohtupalee koosneb järgmistest osadest: vana kohtupalee, mis on ümber struktureeritud kohtusaalidele ruumide andmiseks, ringhoone – kahekordne hoone, mida hoolimata selle nelinurksest kujust kutsutakse ringhooneks seetõttu, et ta ümbritseb täielikult kohtupaleed, ning seal asuvad nii kohtu liikmete kabinetid kui ka nendega vahetult koos töötavad isikud, kaks torni, mis on mõeldud tõlketalituste jaoks, ning galerii – pikk valgusküllane koridor, mis arhitektuurilise lülina ühendab omavahel mitte ainult uued ja vanad hooned, vaid ka institutsiooni eri tegevusi.

Uue kohtupalee avamise pidulikul istungil 4. detsembril 2008, millest võtsid osa Nende Kuninglikud Kõrgused Luksemburgi Suurhertsog ja Suurhertsoginna, esinesid teiste hulgas kõnega Euroopa Parlamendi asepresident Diana Wallis, Prantsuse Vabariigi justiitsminister Rachida Dati, Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi peaminister Jean-Claude Juncker.

Institutsiooni töökorraldust puudutavate tekstide tasandil muudeti 8. juulil 2008 Euroopa Kohtu kodukorda, täiendades seda IVa jaotisega, mis sisaldab sätteid, millega rakendatakse apellatsioonkaebuse alusel tehtud Esimese Astme Kohtu lahendite uuesti läbivaatamise menetlus, mis on sätestatud Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 62. Nende uute sätete (artiklid 123a–123e) kõige olulisem muudatus seisneb selles, et luuakse erikoda, mille ülesanne on peakohtujuristi ettepanekul otsustada, kas Esimese Astme Kohtu lahend tuleb uuesti läbi vaadata. Erikoda koosneb Euroopa Kohtu presidendist ja neljast viieliikmelise koja esimehest.

2. Euroopa Kohtu 2008. aasta kohtustatistika toob välja esiteks selle, et eelotsusemenetluste kestus on eelnevate aastatega võrreldes väga oluliselt lühenenud, ja teiseks selle, et kohtuvaidluste hulk näitab pidevat kasvutendentsi.

Niisiis menetles Euroopa Kohus 2008. aastal lõpuni 495 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arvatud kohtuasjade liitmised). Neist 333 kohtuasja lõppesid kohtuotsuse ja 161 kohtuasja kohtumääruse tegemisega. Tehtud kohtuotsuste ja kohtumääruste arv on oluliselt väiksem, kui see oli eelmisel aastal (379 kohtuotsust ja 172 kohtumäärust). Siiski tuleb märkida, et 2008. aastal lõpuni menetletud eelotsuseasjade arv (neto 238 kohtuasja, bruto 301 kohtuasja) on selgelt suurem kui 2007. aastal (neto 218 kohtuasja, bruto 235 kohtuasja).

Euroopa Kohtusse saabus 592 uut kohtuasja, mis ületab veelgi 2007. aasta kohtuasjade arvu, mis oli suurim Euroopa Kohtu ajaloo¹. Pooleliolevate kohtuasjade arv ei ole siiski 2008. aasta lõpu seisuga märkimisväärselt tõusnud (bruto 767 kohtuasja) võrreldes kohtuasjade arvuga 2007. aasta lõpus (bruto 741 kohtuasja).

Mis puudutab menetlusaega 2008. aastal, siis siin on toimunud märkimisväärne areng. Eelotsusetaotluste keskmine menetlusaeg oli 16,8 kuud, samas kui 2007. aastal oli see 19,3 kuud ja 2006. aastal 19,8 kuud. Võrdlevast analüüsist selgub, et kogu selle perioodi lõikes, mil Euroopa Kohtul on olemas usaldusväärsed andmed, on eelotsuseasjade keskmine menetlusaeg langenud madalaimale tasemele 2008. aastal. Hagide ja edasikaebuste osas oli keskmine menetlusaeg vastavalt 16,9 kuud ja 18,4 kuud (2007. aastal vastavalt 18,2 kuud ja 17,8 kuud).

Lisaks eelnevatel aastatel töömeetodite osas läbiviidud uuendustele saab meie institutsiooni tõhusamaks muutumist kohtuasjade menetlemisel seletada ka asjaoluga, et kasutatakse laialtlevitatult kohtu käsutuses olevaid erinevaid menetluslikke võimalusi teatud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks, nagu näiteks eelotsuse kiirmenetlus, eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud ja lihtsustatud menetlus ning võimalus teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta.

Käesoleval aastal taotleti eelotsuse kiirmenetlust kuues kohtuasjas ning määratud koda leidis, et kodukorra artiklis 104b nõutud tingimused olid neist täidetud kolmes. Eelotsuse kiirmenetlust reguleerivad uued sätted andsid Euroopa Kohtule võimaluse viia 2008. aastal nendes kohtuasjades menetlus lõpuni keskmise menetlusajaga 2,1 kuud.

Kiirendatud menetlust taotleti kaheksal korral, kuid kodukorras nõutud tingimused olid täidetud vaid kahes kohtuasjas, milles viidi menetlus lõpuni keskmise menetlusajaga 4,5 kuud. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse või lükatakse tagasi taotlused kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluse korras Euroopa Kohtu presidendi põhistaatud määrusega. Lisaks anti ühes kohtuasjas luba eelisjärjekorras menetlemiseks.

Samuti jätkas Euroopa Kohus talle suunatud teatavatele eelotsuse küsimustele vastamisel kodukorra artikli 104 lõikes 3 ette nähtud lihtsustatud menetluse kasutamist. Nimetatud sätte alusel lõpetas kohus määrusega kokku 39 kohtuasja, mis on kaks korda rohkem kui 2007. aastal.

Lõpetuseks, Euroopa Kohus kasutas sagedasti kohtu põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. Umbes 41% kuulutatud kohtuotsustest tehti 2008. aastal ilma kohtujuristi ettepanekuta (2007. aastal oli neid 43%).

Mis puutub kohtuasjade jagunemisse eri kohtukoosseisude vahel, siis suurkoda menetles umbes 14%, viiest kohtunikust koosnevad kojad ligi 58% ja kolmest kohtunikust koosnevad kojad veidi üle 26% 2008. aastal lõpetatud kohtuasjadest. Eelmise aastaga võrreldes on pisut tõusnud nende kohtuasjade hulk, mida on menetlenud suurkoda (2007. aastal oli

¹ Välja arvatud 1979. aastal saabunud 1324 kohtuasja. See ebatavaliselt suur arv on seletatav massilisel hulgal samaaegsete tühistamishagide esitamisega.

neid 11%) ja viiest kohtunikust koosnevad kojad (2007. aastal oli neid 55%), samas kui kolmest kohtunikust koosnevate kodade menetletud kohtuasjade arv on langenud (2007. aastal oli neid 33%).

Üksikasjalikumad statistilised andmed 2008. kohtuaasta kohta leiab lugeja käesoleva peatüki punktist C.

Konstitutsioonilised ja institutsioonilised küsimused

Ühenduse rajamise aluseks olevate oluliste põhimõtete osas domineeris Euroopa Kohtu praktikas taas kord võrdsuse põhimõte.

Järgnevalt on esile tõstetud kolm kohtuotsust, milles seda põhimõtet on erinevates valdkondades kohaldatud.

Kohtuasjas *Feryn* (10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-54/07) tõusetus küsimus, kas asjaolu, et tööandja teatab avalikult, et ta ei võta tööle teatava etnilise või rassilise päritoluga töötajaid, on töölevõtmisel otsene diskrimineerimine direktiivi 2000/43² artikli 2 lõike 2 punkti a tähenduses.

Euroopa Kohus leidis, et tegemist on otsese diskrimineerimisega, kuna sellesisulised avaldused võivad mõningate kandidaatide töökohale kandideerimist tõsiselt pärssida ja takistada seega nende tööturule pääsemist. Niisuguse otsese diskrimineerimise esinemiseks ei ole vaja, et oleks tuvastatud kaebuse esitaja, kes väidab, et teda on sel viisil diskrimineeritud. Seejärel lahendas Euroopa Kohus küsimuse diskrimineerimise tõendamise kohta. Kohus seadastas, et asjas käsitletavatest avaldustest piisab selleks, et eeldada direktiivi 2000/43 artikli 8 lõike 1 tähenduses otseselt diskrimineeriva töölevõtmise poliitika olemasolu. Seega peab asjaomane tööandja tõendama, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud, ja ta võib selleks tõendada, et ettevõtja tegelik töölevõtmise praktika ei vasta nendele avaldustele. Eelotsuse taotluse esitanud kohus peab seejärel kontrollima, kas asjaomasele tööandjale süükspandud asjaolud on tuvastatud, ning hindama, kas tõendid, mis asjaomane tööandja on esitanud oma väidete kinnituseks selle kohta, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud, on piisavad. Viimasena otsustas Euroopa Kohus seoses sanktsioonidega, mis võiksid olla vaadeldavas kohtuasjas töölevõtmisel esinenud diskrimineerimise korral sobivad, et direktiivi 2000/43 artikli 15 kohaselt on nõutav, et eeskirjad sanktsioonide kohta, mida rakendatakse antud direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud siseriiklike õigusnormide rikkumise korral, oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ka juhul, kui kannatanud isikut ei ole tuvastatud.

Võrdset kohtlemist vanuselise diskrimineerimise keelu seisukohast käsitleti kohtuasjas *Bartsch* (23. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-427/06). Euroopa Kohus otsustas, et ühenduse õigus ei sisalda vanuse alusel diskrimineerimise keeldu, mille kohaldamise peavad liikmesriikide kohtud tagama ka siis, kui väidetavalt diskrimineerival käitumisel puudub igasugune seos ühenduse õigusega. Sellist seost ei teki EÜ artikli 13 alusel ega ka juhul, kui on tegemist tööandja pensioniskeemiga, mis välistab üleelanud abikaasa õiguse

² Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, lk 22; ELT eriväljaanne 20/01, lk 23).

vanaduspensionile, kui ta on üle 15 aasta noorem kui surnud töötaja, direktiivi 2008/78³ alusel enne liikmesriigile direktiivi ülevõtmiseks määratud tähtaja möödumist.

Kohtuasjas *Wood* (5. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-164/07) esitati Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus selle kohta, kas kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtet arvestades on ühenduse õigusega kooskõlas Prantsuse õigusnormid, mille kohaselt Prantsusmaal elavale Euroopa Liidu kodanikule, kelle Prantsuse kodanikust laps on surnud kuriteo tagajärjel, mis pandi toime väljaspool selle liikmesriigi territooriumi, ei maksta üksnes kodakondsuse tõttu hüvitist sellisest fondist nagu Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions. Euroopa Kohus leidis, et sellised õigusnormid on ühenduse õigusega vastuolus.

Ühenduse õiguse üldpõhimõtete ja nendest kinnipidamisega seoses liikmesriikide ametiasutuste poolt, kes ühenduse õigust rakendavad, väärivad esiletoomist kohtuasi *Heemskerk ja Schaap* (25. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-455/06), mis käsitleb eksporditoetusi ja veiste kaitset vedamise ajal; selles kohtuasjas oli Euroopa Kohtul võimalus teha otsus siseriiklikus õiguses sätestatud *reformatio in peius*'e reegli kohta. Kohus otsustas, et ühenduse õigusest ei tulene siseriiklikule kohtule kohustust omal algatusel kohaldada ühenduse õigusnormi, kui ta eiraks selle tulemusena asjassepuutuva riigi õiguses tunnustatud põhimõtet, mille kohaselt on *reformatio in peius* keelatud. Niisugune kohustus ei riivaks mitte üksnes kaitseõiguse tagamise, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid, millel nimetatud keeld põhineb, vaid looks ka ohu, et kahjustava akti peale kaebuse esitanud isik asetatakse seeläbi ebasoodsamasse olukorda kui see, milles ta oleks siis, kui ta oleks kaebuse esitamata jätnud.

Ühenduste kohtutes menetletud vaidluste osas pakuvad mitu kohtuotsust erilist huvi. Üks nendest puudutab ühenduste kohtu enda pädevust.

Liidetud kohtuasjades *Kadi ja Al Barakaat International Foundation vs. nõukogu ja komisjon* (3. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-402/05 P ja C-415/05 P) – milles Euroopa Kohus küll kinnitas Esimese Astme Kohtu edasikaevatud kohtuotsuseid (21. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-315/01, EKL 2005, lk II-3649, ja otsus kohtuasjas T-306/01, EKL 2005, lk II-3533) seoses nõukogu pädevusega võtta vastu määrus nende isikute ja üksuste rahaliste vahendite ja muu finantsvara külmutamise kohta, kelle nimi on kantud määruse⁴ lisasse, mis on vastu võetud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide rakendamiseks Euroopa Ühenduses – leidis Euroopa Kohus siiski, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, kui ta otsustas, et põhimõtteliselt puudub ühenduste kohtutel igasugune pädevus kontrollida kõnealuse määruse sisemist seaduslikkust. Euroopa Kohus on arvamusel, et kontrolli kõigi ühenduse õigusaktide kehtivuse üle põhiõiguste seisukohast tuleb lugeda EÜ asutamislepingust kui autonoomsest õiguskorrast, mida rahvusvaheline leping ei või kahjustada, tuleneva konstitutsioonilise tagatise väljenduseks õigusel rajanevas ühenduses. Ühenduste kohtu poolt tagatav seaduslikkuse kontroll puudutab ühenduse õigusakti, millega rakendatakse asjassepuutuvat rahvusvahelist lepingut, mitte aga

³ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

⁴ Nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavate Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangud ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 467/2001 (EÜT L 139, lk 9; ELT eriväljaanne 18/01, lk 294).

viimati nimetatud lepingut kui sellist. Ühenduste kohtud peavad tagama põhimõtteliselt täieliku kontrolli kõigi ühenduse õigusaktide – sealhulgas selliste ühenduse õigusaktide nagu kõnealune määrus, millega rakendatakse julgeolekunõukogu resolutsioone – seaduslikkuse üle põhiõiguste seisukohast, mis kuuluvad ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka. Lisaks leidis Euroopa Kohus, et arvestades konkreetseid tingimusi, mis ümbritsesid Y. A. Kadi ja Al Barakaati nimede kandmist nende isikute ja üksuste loetelusse, kelle rahalised vahendid külmutatakse, tuleb otsustada, et nende kaitseõigust – eelkõige õigust olla ära kuulatud – ning õigust tõhusale kohtulikule kontrollile ei ole ilmselgelt austatud. Siinjuures meenutas Euroopa Kohus, et kohtuliku kontrolli tõhususest tuleneb, et ühenduse ametiasutus on kohustatud neist asjaomase meetme aluseks olevatest põhjendustest puudutatud isikule või üksusele teatama igal võimalikul juhul, kas selle meetme võtmise otsustamise ajal või vähemalt nii kiiresti kui võimalik pärast vastava otsuse tegemist, selleks et võimaldada selle adressaatidel tähtaja jooksul oma kaebõigust kasutada.

Kuigi Euroopa Kohus tühistas kõnealuse nõukogu määruse Y. A. Kadi ja Al Barakaati rahaliste vahendite külmutamise osas, tunnistas ta, et selle määruse kohese mõjuga tühistamine võib siiski piirangute tõhusust tõsiselt ja pöördumatult kahjustada, nii et ajavahemikul, mis eelneb määruse võimalikule asendamisele, võivad asjaomane isik ja üksus võtta meetmeid vältimaks seda, et neile saaks veel kohaldada rahaliste vahendite külmutamist, kuna ei saa sisuliselt välistada, et selliste meetmete kehtestamine Y. A. Kadi ja Al Barakaati vastu võib osutada siiski põhjendatuks. Neid asjaolusid arvestades säilitas Euroopa Kohus kõnealuse määruse tagajärjed ajavahemiku jooksul, mis ei tohi ületada kolme kuud alates kohtuotsuse tegemisest, et nõukogu saaks sedastatud rikkumised heastada.

Veel üheks tähelepanuväärivaks kohtuotsuseks on kohtuasjas *Masdar (UK) vs. komisjon* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-47/07 P) tehtud otsus, mis käsitleb ühenduste kohtusse pöördumiseks järgitavat menetlust.

See kohtuasi puudutas alusetut rikastumist. Euroopa Kohus otsustas, et liikmesriikidele ühiste õiguspõhimõtete kohaselt on isikul – kellele on tekitatud kahju, mis on suurendanud teise isiku vara, ilma et sellisel rikastumisel oleks mingitki õiguslikku alust – üldjuhul õigus nõuda rikastujalt välja alusetult saadu selle kahju ulatuses. Enamikus siseriiklikes õigussüsteemides sätestatu kohaselt ei ole alusetu rikastumise nõude eelduseks kostja käitumise õigusvastasus või süüilisus. Seevastu on tingimata vaja, et rikastumisel puuduks kehtiv õiguslik alus. Võttes arvesse, et alusetu rikastumise käsitlemine lepinguvälise kohustuse allikana on liikmesriikide õiguskordades üldine, ei saa ühendus välistada samade põhimõtete enda suhtes kohaldamist, kui füüsiline või juriidiline isik leiab, et ühendus on tema arvel alusetult rikastunud.

Euroopa Kohus lisas, et alusetu rikastumise hagi ei kuulu ranges tähenduses lepinguvälise vastutuse alla, mille tekkimise eelduseks on see, et samaaegselt on täidetud teatavad tingimused: institutsioonidele etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ning põhjuslik seos selle tegevuse ja viidatud kahju vahel. Erinevus lepinguvälise vastutuse alusel esitatud hagidest seisneb selles, et alusetu rikastumise hagi ei eelda kostja õigusvastase tegevuse tõendamist ega üldse mingi tegevuse toimumist, vaid üksnes kostja alusetu rikastumise ja selle rikastumisega seotud hageja vaesumise tõendamist. Vaatamata neile tunnustele ei saa siiski alusetu rikastumise alusel ühenduse vastu hagi esitamise võimalust isikule keelata üksnes põhjusel, et EÜ asutamisleping sellisel puhul õiguskaitsevahendit otseselt ette ei näe. Niisugust võimalust välistav EÜ artikli 235 ja EÜ artikli 288 teise lõigu tõl-

gendus viiks tulemuseni, mis on vastuolus Euroopa Kohtu praktikast tuleneva ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 kinnitatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega.

Konkreetselt lepinguvälise vastutuse hagi valdkonnas väärivad erilist tähelepanu liidetud kohtuasjad *FIAMM ja FIAMM Technologies vs. nõukogu ja komisjon* (9. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-120/06 P ja C 121/06 P), mis puudutavad küsimust ühenduse vastutusest normatiivakti eest. WTO vaidluste lahendamise organ leidis, et ühenduse baanaaniimpordi kord on Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) lepingutega vastuolus, ja lubas Ameerika Ühendriikidel kohaldada teatavale ühenduse impordile täiendavat tollimaksu. Kuus Euroopa Liidus asutatud äriühingut taotlesid, et komisjon ja nõukogu hüvitaksid kahju, mis neile Ameerika Ühendriikidesse eksportimisel Ameerika vastuabinõude rakendamisega tekitati.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et ühenduse vastutust normatiivakti eest, mis sisaldab majanduspoliitilisi otsuseid, saab kohaldada vaid siis, kui on piisavalt selgelt rikutud kõrgemaleisvat õigusnormi, mis kaitseb isikuid ja annab neile õigusi. Kohus märkis samuti, et kuigi institutsioonide ebaseadusliku õigusakti korral kohaldatav ühenduse vastutuse põhimõte väljendab liikmesriikide õigussüsteemidele omast üldpõhimõtet, mille kohaselt toob õigusvastane tegevus kaasa kohustuse hüvitada tekitatud kahju, ei toimu sellist liikmesriikide õiguskordade ühitamist juhul, kui on tegemist vastutuse põhimõttega avaliku võimu õiguspärase akti korral, eelkõige siis, kui taoline akt on normatiivse iseloomuga. Euroopa Kohus järeldas sellest, et kehtivas ühenduse õiguses ei ole kehtestatud korda, mis lubaks kohaldada ühenduse vastutust tema õigustloova tegevuse puhul olukorras, kus sellise tegevuse võimalikule vastuolule WTO lepingutega ei saa ühenduste kohtus tugineda. Kohus selgitas veel, et ühenduse normatiivakt, mille kohaldamine piirab omandiõigust ja kutsealal tegutsemise vabadust, võib kaasa tuua ühenduse lepinguvälise vastutuse, kui see kahjustab nende õiguste olemust ebaseaduslikult ja talumatult, kuna võib juhtuda, et sellist kahju välistavat või kergendavat hüvitist ei ole ette nähtud.

Ülejäänud kohtuotsused rikastasid traditsioonilisemalt Euroopa Kohtu ulatuslikku praktikat tühistamishagide valdkonnas.

Nii leidis Euroopa Kohus kohtuasjas *komisjon vs. Infront WM* (13. märtsi 2008. aasta otsus kohtuasjas C-125/06 P), et komisjoni otsus, millega kiidetakse heaks direktiivi 89/552⁵ artikli 3a alusel liikmesriigi poolt võetud meetmed, mille eesmärk on reguleerida ühiskonnale väga tähtsate sündmuste teleülekanne ainuõiguste kasutamist, mõjutab tühistamishagi vastuvõetavuse tingimuste mõttes nimetatud õiguste omaniku õiguslikku olukorda otseselt. Kuivõrd nimetatud meetmetega kehtestatud piirangud on seotud tingimustega, mille alusel need organisatsioonid saavad teleringhäälingu ainuõiguste omanikult määratletud sündmuste teleülekanneõigused, seatakse asjaomase liikmesriigi võetud meetmete ja neid heakskiitva otsusega teleülekanneõigused omandatud äriühingu õigustele uusi piiranguid, mida nende õiguste omandamise hetkel ei esinenud ning mis muudavad nende õiguste teostamise keerulisemaks. Euroopa Kohus sedastas veel, et kõnealuse omaniku olukorrale tekitatud kahju on tingitud vaid nõudest saavutada asjaomaste meetmete ja

⁵ Nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiiv 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 298, lk 23; ELT eriväljaanne 06/01, lk 224), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 1997. aasta direktiiviga 97/36/EÜ (EÜT L 202, lk 60; ELT eriväljaanne 06/02, lk 321).

komisjoni otsusega määratletud tulemus, ilma et siseriiklikud ametiasutused omaksid selle rakendamisel kaalutlusõigust, mis võib olukorda mõjutada.

Tingimuse kohta, et hageja peab olema isiklikult puudutatud, otsustas Euroopa Kohus, et kui otsus puudutab isikute gruppi, kes olid akti vastuvõtmise hetkel identifitseeritud või identifitseeritavad grupi liikmetele omaste kriteeriumide põhjal, võivad need isikud olla otsusest isiklikult puudutatud, sest nad kuulusid majandustegevuses osalejate piiratud ringi. See võib olla nii eriti juhul, kui selle aktiga muudetakse õigusi, mille isik on omandanud enne selle vastuvõtmist.

Kohtuasjas *Athinaïki Techniki vs. komisjon* (17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-521/06 P) tuli lähemalt selgitada mõistet „vaidlustatav akt“ EÜ artikli 230 tähenduses.

Vaadatud läbi edasikaebuse Esimese Astme Kohtu määruse peale, millega jäeti vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata hagi komisjoni otsuse tühistamiseks, millega lõpetati ühe kaebuse menetlus, mis puudutas riigihankemenetluses väidetavalt antud riigiabi ja millest apellant sai kirja teel teada, otsustas Euroopa Kohus, et selleks, et teha kindlaks, kas riigiabi valdkonna akt kujutab endast otsust määruse nr 659/1999⁶ artikli 4 tähenduses, tuleb kontrollida akti sisu ja komisjoni taht arvesse võttes, kas komisjon kinnitas uuritud aktiga esialgse uurimise staadiumi lõppedes lõplikult oma seisukoha vaidlustatud meetme suhtes ja kas ta jõudis seega järeldusele, et see meede on abi või mitte või et selle meetme ühisturuga kokkusobivuse osas esinevad kahtlused või sellised kahtlused puuduvad.

Kiri, milles komisjon teatas EÜ artiklite 87 ja 88 rikkumise tuvastamiseks kaebuse esitanud isikule, et „kuna puudub täiendav teave, mis õigustaks uurimise jätkamist, lõpetas komisjon halduslikult [...] juhtumi menetlemise“, näitab, et komisjon võttis tegelikult vastu akti, millega juhtumi menetlemine halduslikult lõpetati. Selle akti sisust ja komisjoni tahtest tuleneb, et ta otsustas nii lõpetada kaebuse alusel alustatud esialgse uurimismenetluse. Nimetatud aktis tõdes komisjon, et uurimine ei võimaldanud järeldada abi olemasolu EÜ artikli 87 tähenduses, ja ta keeldus kaudselt algatamast EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametlikku uurimismenetlust. Sellises olukorras on nimetatud sättes ette nähtud menetluslikud tagatised õigustatud isikutele kindlustatud vaid siis, kui neil on võimalus vaidlustada otsus ühenduste kohtus vastavalt EÜ artikli 230 neljandale lõigule. Seda põhimõtet kohaldatakse nii siis, kui otsus on tehtud põhjendusel, et komisjon leiab, et abi on ühisturuga kokkusobiv, kui ka siis, kui ta on seisukohal, et abi olemasolu tuleb kõrvale jätta.

Sellega seoses ei saa taolist akti kvalifitseerida esialgse või ettevalmistava aktina, sest alustatud haldusmenetluses ei järgne sellele ühtegi muud akti, mille peale saaks tühistamishagi esitada. Siinjuures ei ole oluline, et huvitatud pool võib veel esitada komisjonile lisateavet, mis võib kohustada komisjoni üle vaatama oma seisukoha asjaomase riikliku meetme osas, sest esialgse uurimise staadiumi lõpus tehtud otsuse seaduslikkust hinnatakse üksnes teabe põhjal, mis komisjonil võis olla selle otsuse tegemise ajal, st antud juhul juhtumi haldusliku menetluse lõpetamise ajal. Kui huvitatud pool esitab pärast juhtumi menetlemise lõpetamist lisateavet, võib komisjon olla kohustatud algatama vajaduse korral uue haldusmenetluse. Samas ei mõjuta see teave asjaolu, et esimene esialgne uurimismenetlus on juba lõpetatud. Sellest tulenevalt võttis komisjon kõnealuse aktiga kaebuse esitaja taotluse kohta lõpliku seisukoha. Euroopa Kohus järeldas, et kuna see akt takistab kaebuse esitajal esitada EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametlikus uurimismenetluses oma sei-

⁶ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

sukohti, tekitab see siduvaid õiguslikke tagajärgi selle isiku huve puudutaval viisil ning on seega EÜ artikli 230 tähenduses vaidlustatav akt.

Samuti on täiendatud kohtupraktikat, mida tuleb pidada vähem traditsiooniliseks – kui võrd tegemist on uuemate lahenditega – ja mis puudutab liikmesriigi tegevusetuse tagajärgi pärast tema kohustuste rikkumise tuvastanud kohtuotsust.

Olles kohtuasjas *komisjon vs. Prantsusmaa* (9. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-121/07) esmalt meenutanud, et ühenduse õiguse kohese ja ühetaolise kohaldamise huvides tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastanud kohtuotsuse täitmist alustada otsekohe ja see võimalikult kiiresti lõpule viia, otsustas Euroopa Kohus, et kui EÜ artikli 228 lõikes 2 ette nähtud menetluses sobib trahvi määramine eriti motiveerimaks liikmesriiki võimalikult kiiresti lõpetama rikkumist, mis sellise meetme puudumisel võib püsima jääda, siis põhisumma määramine tugineb rohkem selle tagajärje hindamisele, mida asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmatajätmine era- ja avalikele huvidele avaldab, eelkõige juhul, kui rikkumine on pärast algselt seda tuvastanud kohtuotsust juba pikka aega kestnud.

Euroopa Kohus jätkas, et sellega seoses peab ta igas tema menetluses olevas kohtuasjas konkreetse juhtumi asjaoludest ning vajalikust veenvuse ja hoiatavuse määrast lähtudes kindlaks määrama asjakohased rahalised karistused, et tagada rikkumise algselt tuvastanud kohtuotsuse võimalikult kiire täitmine ja ära hoida analoogiliste ühenduse õiguse rikkumiste kordumine.

Euroopa Kohus märkis veel, et olukorras, kus enne EÜ artikli 228 kohase menetluse lõppu on algne kohtuotsus täies ulatuses täidetud, ei takista asjaolu, et põhisummat ei ole asjaomase hetkeni veel määratud, teises kohtuasjas põhisumma määramist, kui seda on vaja konkreetse juhtumi asjaolusid ning vajaliku veenvuse ja hoiatavuse määra arvestades.

Lõpetuseks leidis Euroopa Kohus, et kuigi komisjoni teatises sisalduvad suunised võivad tõepoolest soodustada läbipaistvuse tagamist ning komisjoni tegevuse ennustatavust ja õiguskindlust, ei ole taolised reeglid sellest hoolimata talle EÜ artikli 228 lõikes 2 antud ulatusliku kaalutusõiguse teostamisel siduvad.

Kohtuvaidluste teemat jätkates tuleb meenutada, et 2008. aastal võttis Euroopa Kohus kasutusele uue eelotsuse kiirmenetluse, mis jõustus 1. märtsist 2008. Seda menetlust kohaldati kolmes kohtuasjas: kohtuasjas *Santesteban Goicoechea* (12. augusti 2008. aasta otsus kohtuasjas C-296/08 PPU) ning kohtuasjas *Leymann ja Pustovarov* (1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU), mis puudutavad raamotsuse 2002/584 (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta)⁷ tõlgendamist, samuti kohtuasjas *Rinau* (11. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-195/08 PPU), mis käsitleb ühenduse eeskirju teises liikmesriigis ebaseaduslikult hoitava lapse tagasitoomise kohta.

Eespool nimetatud kohtuasi *Rineau* andis Euroopa Kohtule võimaluse selgitada eelotsuse kiirmenetluse kohaldamiseks nõutavaid tingimusi. Nii leidis Euroopa Kohus, et eelotsuse taotluse esitanud kohtu taotlus lahendada Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 104b sätestatud kiirmenetluse korras eelotsusetaotlus – mis puudutab seda, kuidas tõlgendada määrust nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnis-

⁷ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34).

tatakse kehtetuks määrus nr 1347/2000)⁸ – on põhjendatud, kui selle aluseks on kiireloomulise tegutsemise vajadus. Sellise vajadusega on tegemist juhul, kui igasugune viivitus mõjuks lapse ja temaga koos mitte elava vanema vahelistele suhetele väga halvasti ning nende suhete jahtumine võib olla pöördumatu. Euroopa Kohtu arvates tuleneb selline vajadus nii eelnimetatud määruse põhjendusest 17, milles on mainitud ära viidud lapse viivitamatut tagastamist, kui ka sama määruse artikli 11 lõikest 3, kus lapse tagasitoomise taotlust lahendavale kohtule on määratud kuuenädalane tähtaeg otsuse tegemiseks. Euroopa Kohus selgitas, et vajadus kaitsta last võimaliku kahju eest ning vajadus tagada lapse ja tema vanemate huvide õiglane tasakaal võivad samuti õigustada eelotsuse kiirmenetluse kohaldamist.

Seoses põhimõtetega, mis reguleerivad Euroopa Kohtusse pöördumist eelotsuse saamiseks, oli Euroopa Kohtul kohtuasjas *Cartesio* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-210/06) võimalus tegeleda küsimusega, mis puudutab siseriikliku apellatsioonikohtu õigust muuta madalama astme kohtu otsust esitada eelotsusetaotlus. Euroopa Kohus otsustas siinjuures, et seoses eelotsusetaotluse esitamise otsuse peale edasikaebamise õigust käsitlevate siseriiklike õigusnormidega olukorras, kus põhikohtuasi tervikuna on jätkuvalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu lahendada ning vaidlustatud on ainult eelotsusetaotluse esitamist, tuleb EÜ artikli 234 teist lõiku tõlgendada nii, et selle asutamislepingu sättega igale eelotsusetaotluse esitanud kohtule antud pädevust ei või piirata selliste õigusnormidega, mis võimaldavad apellatsioonikohtul muuta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise lahendit, see tühistada ja kohustada selle lahendi teinud kohut jätkama peatatud siseriikliku menetlust. EÜ artikkel 234 ei välista muidugi seda, et liikmesriigi kohtu – mille otsuste peale saab siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata – otsuseid saaks Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse esitamisel vaidlustada siseriikliku õigusega ette nähtud tavapärase edasikaebamise võimaluste raames. Sellise kaebuse tulemusena tehtav lahend ei saa siiski piirata pädevust, mille EÜ artikkel 234 annab sellele kohtule Euroopa Kohtusse pöördumiseks juhul, kui nimetatud kohus leiab, et tema lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad ühenduse õigusnormi tõlgendamist, mille osas on vaja Euroopa Kohtu seisukohta.

Samuti selgitati ühenduse õiguse mõju liikmesriikide õiguskordades.

Liidetud kohtuasjades *Viamex Agrar Handel* (17. jaanuari 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-37/06 ja C-58/06, EKL 2008, lk I-69) otsustas Euroopa Kohus, et kuigi on tõsi, et direktiiv iseenesest ei saa luua isikutele kohustusi, ei saa põhimõtteliselt siiski välistada seda, et direktiivi norme kohaldatakse määruses sõnaselgelt direktiivi normidele viitamise kaudu, järgides sealjuures õiguse üldpõhimõtteid ja eelkõige õiguskindluse põhimõtet.

Kohtuasjas *Kempter* (12. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-2/06) tuli Euroopa Kohtul anda vastus küsimusele, kas lõplikuks muutunud haldusakti uuesti läbivaatamine ja kehtetuks tunnistamine selleks, et arvestada vahepeal Euroopa Kohtu poolt antud asjassepuutuva ühenduse õiguse tõlgendusega, eeldab, et huvitatud isik on haldusakti siseriiklikus

⁸ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus nr 1347/2000, muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega nr 2116/2004 (ELT L 367, lk 1).

kohtus ühenduse õigusele tuginedes vaidlustanud. Euroopa Kohus leidis, et sellist eeltin-
gimust ei esine.

Kohus otsustas seega, et kuigi ühenduse õigus ei nõua, et haldusorgan oleks põhimõtteli-
selt kohustatud lõplikuks muutunud haldusakti kehtetuks tunnistama, võivad siiski teata-
vad asjaolud EÜ artiklist 10 tuleneva koostööpõhimõtte alusel panna haldusorganile ko-
hustuse vaadata lõplikuks muutunud haldusakt uuesti läbi, et arvestada hiljem Euroopa
Kohtu poolt ühenduse asjaomasele sättele antud tõlgendusega. Nende tingimuste seas,
millele uuesti läbivaatamise kohustuse tekkimine võib tugineda, ei saa tingimust – mille
kohaselt viimase kohtuastme otsus, mille alusel on vaidlustatud haldusakt muutunud lõp-
likuks ja mis võeti vastu Euroopa Kohtult eelotsust küsimata, põhineb hilisemat Euroopa
Kohtu praktikat arvestades ühenduse õiguse vääralt tõlgendusel – tõlgendada nii, et selle-
ga pannakse pooltele kohustus tõstatada siseriiklikus kohtus asjaomase ühenduse õiguse
sätte kohaldamise küsimus. Siinkohal piisab sellest, kui kõnealust ühenduse õiguse sätet,
mille tõlgendus on Euroopa Kohtu hilisema praktika põhjal osutunud vääraks, on viimases
astmes asja lahendav siseriiklik kohus uurinud, või siis sellest, kui nimetatud kohus oleks
võinud tõstatada selle kohaldamise küsimuse omal algatusel. Kuigi ühenduse õiguse koha-
selt ei ole siseriiklikel kohtutel kohustust tõstatada omal algatusel ühenduse õiguse sätete
rikkumise küsimust, kui selle küsimuse läbivaatamine sunniks neid väljuma poolte määrat-
letud vaidluse piiridest, on need kohtud siiski kohustatud omal algatusel tõstatama ühen-
duse siduval õigusnormil põhineva õigusliku küsimuse, kui neil on siseriikliku õiguse alu-
sel kohustus või õigus seda teha siseriikliku siduva õigusnormi puhul.

Kuigi võimalus taotleda sellise lõplikuks muutunud haldusakti uuesti läbivaatamist ja keh-
tetuks tunnistamist, mis on ühenduse õigusega vastuollu sattunud, ei ole ajaliselt piiratud,
on liikmesriikidel siiski vabadus määrata mõistlikud kaebetähtajad kooskõlas ühenduses
kehtivate tõhususe ja võrdväarsuse põhimõtetega.

Avalikkuse juurdepääsu institutsioonide dokumentidele käsitlevaid kohtuvaidlusi ei ole sugu-
gi vähemaks jäänud. Nii näiteks selgitas Euroopa Kohus liidetud kohtuasjades *Rootsi ja Turco*
vs. nõukogu (1. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-39/05 P ja C-52/05 P) analüüsi,
mille nõukogu peab enne dokumendi avalikustamise taotlusele vastamist teostama.

Dokumentidele üldsuse juurdepääsu käsitlevas ühenduse määruses⁹ on ette nähtud, et
kõigil liidu kodanikel ning kõigil isikutel, kelle elukoht on mõnes liikmesriigis, on õigus tut-
vuda institutsioonide dokumentidega. Sellest üldpõhimõttest on tehtud erand muu hul-
gas juhul, kui dokumendi avalikustamine kahjustaks kohtumenetlust ja õigusnõustamist,
välja arvatud juhul, kui avalikustamine teenib ülekaalukaid üldisi huve.

Konkreetselt õigusnõustamise kohta sätestatud erandiga seoses peab institutsioon, kellele
dokumendi avalikustamise taotlus on esitatud, tegema kindlaks, kas asjaomane dokument
on ikka seotud õigusnõustamisega, ning jaatava vastuse korral määratlema dokumendi teg-
gelikult asjassepuutuvad osad, mis võivad seega kuuluda kõnealuse erandi kohaldamis-
alasse. Eespool viidatud määruse alusel õigusnõustamisele tagatud kaitset ei tule auto-
maatselt anda vaid seetõttu, et dokumendi pealkiri on „õiguslik arvamus“. Lisaks pealkirjale
on institutsioonil vaja kindlaks teha, kas dokument ikka käsitleb sellist arvamust. Selle väl-
jaselgitamise järel peab nõukogu kontrollima, kas kõnealuse dokumendi asjassepuutuvate
osade avalikustamine kahjustaks õigusnõustamist. Sellega seoses tõlgendas Euroopa Ko-

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta
Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

hus õigusnõustamise kohta kehtestatud erandit nii, et selle eesmärk on kaitsta institutsiooni huvi küsida ausat, objektiivset ja kõikehõlmavat arvamust. Selle huvi kahjustamise ohule saab tugineda siis, kui ohtu võib mõistlikult ette näha ja see ei ole ainult oletuslik.

Kui sellega seoses tugineda üldiselt ja abstraktselt ohule, et õigusloomemenetlusega seotud õiguslike arvamuste avalikustamine võib tekitada kahtlusi õigustloovate aktide seaduslikkuses, ei saa see anda piisavat alust, et tuvastada õigusnõustamise kaitse kahjustamine kõnealuse sätte tähenduses, ja järelikult ei saa sellega põhjendada nende arvamuste avalikustamisest keeldumist. Siinjuures annab just läbipaistvus, võimaldades mitme eri seisukoha lahknevused avalikult läbi arutada, institutsioonidele suurema legitiimsuse Euroopa kodanike silmis ja suurendab kodanike usaldust.

Lõpetuseks selgitas Euroopa Kohus, et nõukogu on kohustatud kontrollima, kas avalikustamine on ülekaaluka üldise huvi tõttu põhjendatud. Selle taustal tuleb tal kaaluda asjaomase dokumendi avalikustamata jätmisega kaitstavat konkreetset huvi ja eelkõige üldist huvi asjaomase dokumendi kättesaadavaks tegemise vastu, pidades silmas eeliseid, mis tulenevad suuremast läbipaistvusest, nimelt kodanike laiemast osalemisest otsustusprotsessis ja haldusasutuste suuremast legitiimsusest, tulemuslikkusest ja vastutusest kodanike ees demokraatlikus süsteemis.

Euroopa Kohus märkis, et sellistel kaalutlustel on eriline tähtsus, kui nõukogu tegutseb seadusandjana. Selles osas tugendab läbipaistvus demokraatiat, võimaldades kodanikel kontrollida kogu teavet, mis võeti õigustloova akti aluseks. Kodanike võimalus tutvuda õigusloometoomingute alustega on tingimus, mis võimaldab neil tõhusalt kasutada oma demokraatlikke õigusi.

Euroopa Kohus järeldas, et määrus nr 1049/2001 kehtestab üldreeglina kohustuse avalikustada nõukogu õigustalituse õigusloomemenetlusega seotud arvamused, kuid möönis, et spetsiifilise õigusliku arvamuse avalikustamisest võidakse siiski keelduda õigusnõustamise kaitsele tuginedes, kui see on antud küll õigusloomemenetluse käigus, kuid puudutab eriti tundlikku küsimust või on eriti laia ulatusega ja väljub õigusloomemenetluse raamidest. Sel juhul on institutsioonil kohustus keeldumist üksikasjalikult põhistada.

Selle põhjendusega tühistas Euroopa Kohus Esimese Astme Kohtu otsuse osas, mis puudutas juurdepääsu keelamist kõnesolevas asjas käsitletavale õiguslikule arvamusele.

Euroopa Kohus käsitles seevastu liidetud kohtuasjades *Marra* (21. oktoobri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-200/07 ja C-201/07) esimest korda teemat, mis puudutab Euroopa Parlamendi liikmetel teatavatel juhtudel ja tingimustel olevat immuniteti ning konkreetsemalt immuniteedi kohaldamise tingimusi eurosaadiku puhul, kelle vastu on solvavaid väljendeid sisaldava pamfleti levitamise tõttu algatatud kohtumenetlus.

Alustuseks meenutas Euroopa Kohus, et Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteedide protokoll¹⁰ artikkel 9 kehtestab eurosaadikute immuniteedi põhimõtte seoses saadikute kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häältega. Sellist immuniteti tuleb niivõrd, kui selle eesmärk on kaitsta eurosaadikute arvamusevabadust ja sõltumatust, pidada absoluutseks immuniteediks, mis välistab igasuguse kohtumenetluse. Seega peab siseriiklik kohus eurosaadiku avaldatud arvamuste tõttu tema vastu esitatud hagi korral asjaomase saadiku vastu esitatud hagi rahuldamata jätma, kui ta leiab, et saadikul on parlamentaarne immunitet. Selle nõude täitmine on kohustuslik nii mainitud kohtule kui ka

¹⁰ 8. aprilli 1965. aasta Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteedide protokoll (EÜT L 1967, 152, lk 13).

Euroopa Parlamendile. Kuna viimane ei saa seda immuniteti tühistada, siis peab eelnimetatud kohus jätma asjaomase hagi rahuldamata.

Seejärel tunnistas Euroopa Kohus, et siseriiklike kohtute ainupädevusse kuulub selle hindamine, kas kõnesoleva immunitedi kohaldamise tingimused on täidetud, ilma et ta peaks suunama küsimuse Euroopa Parlamendile, kellel puudub selles küsimuses pädevus. Kui aga Euroopa Parlament võtab asjaomase saadiku taotlusel vastu immunitedi kaitsmise otsuse, on tegemist arvamusega, millel ei ole siseriiklikele kohtutele siduvaid tagajärgi.

Kui saadik on esitanud Euroopa Parlamendile immunitedi kaitsmise taotluse ja siseriiklikule kohtule on sellest teatatud, peab siseriiklik kohus Euroopa institutsioonide ja siseriiklike ametiasutuste lojaalse koostöö kohustuse¹¹ nimel menetluse peatama ja paluma parlamendil esitada võimalikult kiiresti oma arvamus. Koostööd tehakse selleks, et vältida vastuolusid protokollisätete tõlgendamisel ja kohaldamisel.

Konstitutsiooniliste ja institutsiooniliste küsimuste valdkonna kohtupraktika ülevaate lõpetuseks tuleb mainida kohtuasja *Payir jt* (24. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-294/06), milles Euroopa Kohus andis EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu alusel arvamuse nende Türgi kodakondsusega töötajate staatuse tunnustamise kohta, kes on sisenenud liikmesriigi territooriumile *au pair*'i või üliõpilasena ja töötavad seaduslikult tööturul. Euroopa Kohus otsustas EMÜ-Türgi assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta artikli 6 lõiget 1 arvestades, et asjaolu, et Türgi kodanikule anti luba liikmesriigi territooriumile siseneda *au pair*'i või üliõpilasena, ei saa jätta teda ilma „töötaja” staatusest ega takistada tema töötamist selle liikmesriigi „seaduslikul tööturul” eelnimetatud artikli tähenduses. Järelikult ei saa see asjaolu takistada selle kodaniku tuginemist sellele sättele, nõudes oma tööloa uuendamist ja sellele vastavat õigust riigis elada.

Euroopa kodakondsus

Euroopa Kohus analüüsis mitmes kohtuasjas siseriiklike õigusnorme, mis võivad lubamatult piirata liidu kodanike vaba liikumist.

Kohtuasi *Grunkin ja Paul* (14. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-353/06) puudutas sellise lapse sünnijärgse perekonnanime tunnustamist, kes on Saksa kodanik, kuid kes on sündinud Taanis ja elab seal ning kelle perekonnanimi registreeriti isa ja ema perekonnanimedest koosneva topeltnimega. Lapse vanemad esitasid taotluse mainitud topeltnime kandmiseks Saksamaal peetavasse perekonnaseisukannete raamatusse, kuid nende taotluse rahuldamisest keelduti põhjusel, et Saksa kodanike sünnijärgse perekonnanime üle otsustamisel kohaldatakse Saksa õigust, mille kohaselt ei tohi lapsel olla topeltnime. Euroopa Kohus sedastas, et ehkki isiku perekonnanime reguleerivad õigusnormid on liikmesriikide pädevuses, peavad liikmesriigid selle pädevuse teostamisel siiski tegutsema kooskõlas ühenduse õigusega. Euroopa Kohus selgitas, et asjaolu, et asjaomane isik on kohustatud oma kodakondsusliikmesriigis kandma nime, mis on erinev sellest, mis on talle juba antud ja registreeritud liikmesriigis, kus ta sündis ja kus ta elab, võib piirata liidu kodanike õigust vabalt liikuda. Saksa ja Taani eri dokumentides sisalduvates perekonnanimedes tekivad lahknevused võivad põhjustada asjaomasele isikule nii töö- kui ka eraelus tõsiseid

¹¹ Sätestatud EÜ artiklis 10.

ebamugavusi. Kuna Saksa õiguse piiravaid sätteid ei olnud nõuetekohaselt põhjendatud, tegi Euroopa Kohus järelduse, et asjassepuutuvad õigusnormid takistavad Euroopa kodanike õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.

Järgmisena on ära märgitud kohtuasjad *Metock jt* (25. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-127/08) ning *Jipa* (10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-33/07), mis puudutavad seda, kuidas tõlgendada direktiivi 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil)¹².

Eespool viidatud kohtuasjas *Metock jt* otsustas Euroopa Kohus, et direktiiviga 2004/38 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kehtestavad liidu kodaniku – kes elab asjaomases liikmesriigis, kuid ei ole selle kodanik – kolmanda riigi kodanikust abikaasa suhtes tingimuse, et ta peab kõnealuse direktiivi sätetele tuginemiseks olema enne vastuvõtvasse liikmesriiki saabumist elanud seaduslikult teises liikmesriigis. Kõnealuse direktiivi ühestki sättest ei tulene, et direktiivi kohaldamiseks liidu kodaniku pereliikmetele oleks niisugune tingimus vajalik; Euroopa Kohus on seisukohal, et tuleb muuta kohtuotsuses *Akrich*¹³ tehtud järeldust, milles nõuti taolist tingimust, et kasutada määruses (EMÜ) nr 1612/68¹⁴ sätestatud sisenemis- ja elamisõigusi. Kui liidu kodaniku perekonnal ei ole võimalik liidu kodanikuga kaasa tulla või ühineda temaga vastuvõtvas liikmesriigis, võib see pärssida liidu kodaniku õigust sellesse liikmesriiki siseneda ja seal elada. Euroopa Kohus selgitas veel, et liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust abikaasa, kes on liidu kodanikuga kaasas või ühineb temaga, saab tugineda kõnealusele direktiivile sõltumata sellest, millal ja kus nad abiellusid või kuidas see abikaasa vastuvõtvasse liikmesriiki sisenes, ega ole vaja, et liidu kodanik oleks liikmesriiki liikumise ajaks loonud perekonna, et tema kolmanda riigi kodanikust pereliikmed saaksid kõnealuse direktiiviga antud õigustele tugineda. Lõpetuseks, lauseosa „[liidu kodaniku] pereliikme[d], kes on [temaga] kaasas”¹⁵ tuleb tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas nii liidu kodaniku pereliikmeid, kes on liidu kodanikuga koos vastuvõtvasse liikmesriiki sisenenud, kui ka neid pereliikmeid, kes temaga koos selles liikmesriigis elavad, tegemata viimasel juhul vahet, kas nad on sisenenud liikmesriiki enne või pärast liidu kodanikku või enne või pärast tema pereliikmeks saamist.

Eespool viidatud kohtuasjas *Jipa* pöördui Euroopa Kohtu poole küsimusega, kas ühenduse õiguse ja eelkõige direktiiviga 2004/38 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis lubavad piirata liikmesriigi kodaniku õigust reisida teise liikmesriigi territooriumile eelkõige põhjusel, et ta oli sealt „ebaseaduslikult” viibimise tõttu eelnevalt välja saadetud. Euroopa Kohus märkis, et niisugusel kodanikul on liidu kodaniku staatus ning ta võib seega tugineda õigusele vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil muu hulgas oma päritoluliikmesriigi vastu, kusjuures asjaomase õigusega on hõlmatud nii liidu kodaniku õigus siseneda muusse kui oma päritoluliikmesriiki kui ka õigus viimati nimetatud riigist lahkuda. See

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46; parandused ELT L 229, lk 35).

¹³ 23. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-109/01, EKL 2003, lk I-9607.

¹⁴ Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrus (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15), muudetud direktiiviga 2004/38.

¹⁵ Direktiivi 2004/38 artikli 3 lõige 1.

õigus võib siiski olla allutatud asutamislepinguga kehtestatud piirangutele ja tingimustele, esmajoones avaliku korra või julgeoleku nõuete järgimiseks, mille kindlaksmääramine on liikmesriikide pädevuses. Ühenduse kontekstis tuleb aga neid nõudeid tõlgendada kitsalt. Euroopa Kohus selgitas, et seesugune piiritlemine tähendab eelkõige seda, et avaliku korra või julgeoleku huvides võetud meetmed peavad nende õigustatuse tagamiseks põhinema eranditult asjaomase isiku käitumisel, mitte üldise preventsiiooni kaalutlustel. Vaba liikumist piirava meetme võtmisel tuleb arvestada meetme võtva liikmesriigi enda avaliku korra või julgeoleku kaalutlusi: ehkki ei ole välistatud, et asjaomase liikmeriigi ametiasutused võivad arvestada põhjendusi, mida teine liikmesriik kasutas õigustusena ühenduse kodaniku selle liikmesriigi territooriumilt tagasi saatmise otsusele, ei saa piirava meetme võtmine põhineda üksnes neil põhjendustel. Euroopa Kohus järeldas, et asjassepuutuvad siseriiklikud õigusnormid ei ole ühenduse õigusega vastuolus, kui teatavad nõuded on täidetud. Esiteks peab kõnealuse kodaniku käitumine kujutama endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi. Teiseks peab ettenähtav piirang olema sellega taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne.

Kohtuasjas *Nerkowska* (22. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-499/06) otsustas Euroopa Kohus, et kõikide liidu kodanike õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi sellised õigusnormid, mille kohaselt viimane keeldub üldiselt ja igal juhul sõja ja repressioonide tsiviilohvritele suunatud hüvitise maksmisest vastava liikmesriigi kodanikule üksnes põhjusel, et see kodanik elab kogu hüvitise maksmise ajavahemikul mitte vastava liikmesriigi, vaid mõne teise liikmesriigi territooriumil. Euroopa Kohus meenutas, et kõnesolev hüvitis kuulub küll liikmesriikide pädevusse, ent viimased peavad teostama seda pädevust kooskõlas ühenduse õigusega ja iseäranis liidu kodanike õigusega vabalt liikuda. Nõue, et hüvitise saamiseks peab isik elama liikmesriigi territooriumil, piirab selle vabaduse kasutamist. Euroopa Kohus leidis, et sellist piirangut õigustavateks objektiivseteks, üldise huviga seotud kaalutlusteks on nii soov tagada, et hüvitise saamiseks õigustatud isik oleks seotud asjaomase liikmesriigi ühiskonnaga, kui ka vajadus kontrollida, et see isik vastaks jätkuvalt kõnealuse hüvitise saamise tingimustele. Sellise seotuse tõendamiseks võib piisata siiski asjaolust, et isikul on kõnesolevat hüvitist maksva liikmesriigi kodakondsus ning et ta on elanud selles riigis enam kui 20 aastat. Neil tingimustel tuleb kogu hüvitise maksmise vältel liikmesriigi territooriumil elamise tingimust pidada ebaproportsionaalseks. Selleks et kontrollida, kas hüvitise saamiseks õigustatud isik vastab jätkuvalt hüvitise saamise tingimustele, on olemas muud vähem piiravad, ent sama tõhusad vahendid.

Kaupade vaba liikumine

Kaupade vaba liikumise valdkonnas tegi Euroopa Kohus mitu kohtuotsust selliste siseriiklike õigusnormide ühenduse õigusele vastavuse kohta, mis kujutavad endast koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmeid.

Esiteks, kohtuasjas *Dynamic Medien* (14. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-244/06, EKL 2008, lk I-505) vaagis Euroopa Kohus Saksa õigusnorme, mille kohaselt oli keelatud selliste videosalvestiste müük ja üleandmine sidevahendi abil, mida pädev siseriiklik asutus või vabatahtlikku järelevalvet teostav riiklik organisatsioon ei ole alaealiste kaitse eesmärgil kontrollinud ja klassifitseerinud ning mis ei kanna nimetatud asutuse või organisatsioo-

ni väljastatud selliste videosalvestiste vaatamise vanusepiiri märgistust. Euroopa Kohus otsustas, et kirjeldatud õigusnormid ei kujuta endast müügitingimust, mis saab otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liikmesriikidevahelist kaubandust, vaid koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meedet EÜ artikli 28 mõttes, mis on sellest artiklist tulenevate kohustustega põhimõtteliselt vastuolus. Euroopa Kohtu arvates võib selline õigusnorm olla siiski lastekaitse eesmärgiga õigustatud, kui see on nime-
tatud eesmärgiga proportsionaalne, millega on tegemist juhul, kui asjaomane õigusnorm ei keela kontrollimata videosalvestiste kõiki turustamisviise ning kui videosalvestisi on lubatud importida ja täiskasvanutele müüa, valvates samas selle järele, et lastel ei oleks neile ligipääsu. Teisiti saab see olla vaid juhul, kui ilmneb, et nende õigusnormidega kehtestatud kontrolli- ja klassifitseerimismenetlus ning märgistamine ei ole lihtsalt ligipääsetav, seda ei saa läbi viia mõistliku aja jooksul või siis ei ole keelduvat otsust võimalik kohtulikult vaidlustada.

Edasi, kohtuasjas *komisjon vs. Saksamaa* (11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-141/07) võttis Euroopa Kohus vaatluse alla Saksa õigusnormid, mis puudutavad nõudeid, millele haiglavälised apteegid peavad liikmesriigi territooriumil asuvate haiglate ravimitega varustamiseks vastama ning mis eeldavad *de facto* ravimeid tarniva apteegi ja haigla teatavat geograafilist lähedust. Euroopa Kohus otsustas, et kuigi seesuguseid sätteid tuleb pidada müügitingimusi reguleerivateks, kuna need ei puuduta ravimite omadusi, vaid üksnes tingimusi, mille kohaselt neid on lubatud müüa, võivad need sätted sellegipoolest takistada ühendusesisest kaubandust ja kujutavad endast seega koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meedet, mis on üldreeglina EÜ artikliga 28 keelatud. Euroopa Kohtu hinnangul on need sätted siiski rahvatervise kaitse seisukohalt õigustatud. Sellised õigusnormid järgivad asjaomase liikmesriigi haiglate kindla ja kvaliteetse varustamise tagamise eesmärki ning näevad haiglavälisele varustussüsteemile tegelikkuses ette haiglasisesse süsteemi suhtes kehtivatega analoogsed nõuded, nimelt selle, et proviisor vastutab ühelt poolt ravimitega varustamise eest ja teisalt pakub kohapeal haiglale igakülgset ja operatiivset tuge. Asjas käsitletavat õigusnormid tagavad niiviisi asjaomase liikmesriigi haiglate ravimitega varustamise süsteemi kõigi osiste vahelise vastavuse ja sobivuse ning kindlustavad süsteemi ühtsuse ja tasakaalu.

Viimasena tuleb mainida kohtuasja *Gysbrechts ja Santurel Inter* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-205/07), mis käsitleb sidevahendite abil sõlmitud müügilepingut puudutavate Belgia õigusnormide EÜ asutamislepingule vastavust. Asjaomased õigusnormid keelasid müüjal nõuda tarbijalt ettemaksu või tasumist või isegi, nagu väitsid Belgia ametiasutused, tarbija maksekaardinumbrit enne lepingust taganemiseks ette nähtud seitsme tööpäeva pikkuse tähtaja möödumist. Olles leidnud, et sellised keelud kujutavad endast koguselise ekspordipiiranguga samaväärse toimega meedet, otsustas Euroopa Kohus, et kui keeld nõuda tarbijalt ettemaksu või tasumist on õigustatud vajadusega tarbijat kaitsta, siis müüjale kehtestatud keeld nõuda tarbija maksekaardinumbrit läheb siiski kaugemale sellest, mida on vaja tarbija taganemisõiguse tõhusa kasutamise tagamiseks. Selline keeld võimaldab vaid kõrvaldada riski, et müüja ei kasseeriks müügihinda sisse enne taganemistähtaja möödumist. Kui see risk realiseerub, rikub müüja oma käitumisega tarbijalt ettemaksu või tasu nõudmise keeldu, mis on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ja proportsionaalne meede. EÜ artikliga 29 ei ole seega vastuolus müüjale kehtestatud keeld nõuda sidevahendi abil sõlmitud piiriülese müügilepingu raames tarbijalt ettemaksu või

tasumist enne taganemistähtaja möödumist, kuid sellega on vastuolus keeld nõuda tarbi- ja maksekaardinumbrit enne mainitud tähtaja möödumist.

Põllumajandus

Kohtuasjas *komisjon vs. Saksamaa* (26. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-132/05, EKL 2008, lk I-957) tuli Euroopa Kohtul tuvastada, kas liikmesriik rikub oma kohustusi, kui ta keeldub karistamast oma territooriumil nime „parmesan” kasutamist selliste toodete märgistamisel, mis ei vasta kaitstud päritolunimetuse „Parmigiano Reggiano” tehnospetsifikaadile, soodustades sellega ehtsa, ühenduse territooriumil kaitstava toote maine väärkasutust¹⁶. Märkides esmalt, et ühenduse õiguse järgi ei kaitsta päritolunimetust üksnes täpselt tema registreeritud kujul, sedastas Euroopa Kohus, et kuna asjaomased nimetused on foneetiliselt ja visuaalselt sarnased ning kuna tooted on välimuselt sarnased, tuleb nimetuse „parmesan” kasutamist pidada kaitstud päritolunimetusega „Parmigiano Reggiano” seoste tekitamiseks. Kui ei ole tõendatud, et nimetus „parmesan” on üldist laadi, ei saa riik määruses nr 2081/92 sätestatud kõnealusele erandile tugineda.

Lõpetuseks meenutas Euroopa Kohus seoses liikmesriigi kohustusega karistada päritolunimetuse kaitset rikkuva käitumise eest, et ainuüksi õigus tugineda siseriiklikus kohtus määruse sätetele ei vabasta liikmesriike kohustusest võtta vajaduse korral selle määruse täielikku ja terviklikku kohaldamist tagavaid siseriiklikke meetmeid, ning sedastas, et asjas käsitletavas õiguskorras on olemas sellised meetmed, mis võivad edukalt tagada nii tootjate kui ka tarbijate huvide kaitsmist. Siiski ei ole liikmesriigil kohustust võtta omal algatusel vajalikke meetmeid, et karistada oma territooriumil sellise kaitstud päritolunime rikkumise eest, mis pärineb teisest liikmesriigist. Kontrolliasutused, kel on kohustus tagada vastavus kaitstud päritolunimetusele, on selle liikmesriigi asutused, kust kaitstud päritolunimetuse pärineb.

Isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine

Asutamisvabaduse valdkonnas andis kohtuasi *Cartesio* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-210/06) Euroopa Kohtule võimaluse täpsustada oma kohtupraktikat, mis kätkeb äriühingute õigust liidusiseselt oma asukohta üle viia. Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimus puudutas seda, kas EÜ artiklitega 43 ja 48 on kooskõlas Ungari õigusnormid, mis takistavad siseriikliku õiguse alusel asutatud äriühingul viia oma asukohta üle teise liikmesriiki nii, et tema staatus asutamiskoha liikmesriigi äriühinguna säilib. Euroopa Kohus vastas, et kehtiva ühenduse õiguse kohaselt ei ole niisugused õigusnormid eelostatud artiklitega vastuolus. EÜ artikli 48 kohaselt, kuna ühenduse õiguses puudub asutamisõigusega äriühingu ühtne definitsioon, mis ühestainsast seose kriteeriumist lähtudes määraks, millise riigi õigus on äriühingu suhtes kohaldatav, siis saab küsimusele, kas EÜ artikkel 43 on kohaldatav äriühingu suhtes, kes tugineb sellest artiklist tulenevale põhi- vabadusele, kehtivat ühenduse õigust arvestades vastata vaid kohaldamisele kuuluva siseriikliku õiguse alusel. Euroopa Kohtu arvates seega alles siis, kui on kindlaks tehtud, et

¹⁶ Nõukogu 14. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2081/92 põllumajandustoodete ja toiduainete geograafiliste tähistete ja päritolunimetuste kaitse kohta (EÜT L 208, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 4).

kõnesoleval äriühingul on EÜ artiklis 48 sätestatud tingimusi arvestades tegelik õigus asutamisvabadusele, saab esitada küsimuse, kas nimetatud äriühingu vabadust on EÜ artikli 43 mõttes piiratud. Seega on liikmesriigi pädevuses määratleda nii see, milline peab olema äriühingu seos liikmesriigiga, et teda saaks käsitada vastava riigi õigusnormide kohaselt asutatud äriühinguna, kes saab sellest tulenevalt kasutada asutamisvabadust, kui ka see, millise seose olemasolu on nõutav hiljem niisuguse staatuse säilimiseks. Selline pädevus hõlmab liikmesriigi võimalust mitte lubada selle riigi õiguse alusel asutatud äriühingul seda staatust säilitada juhul, kui ta soovib siirduda mõnda teise liikmesriiki, viies viimatini metatu territooriumile üle oma asukoha, ning katkestab seeläbi asutamiskoha liikmesriigi õigusnormidega ette nähtud seose.

Asutamisvabaduse valdkonnaga jätkates väärrib veel mainimist kohtuasi *Lidl Belgium* (15. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-414/06), mis esitati menetlusse eelotsusetaotluse alusel, mis puudutas küsimust, kas EÜ artikliga 43 on kooskõlas Saksa maksusüsteem, mille kohaselt residendist äriühing ei saa maha arvata talle kuuluva mitteresidendist püsiva tegevuskohaga seotud kahjumit. Euroopa Kohus selgitas alustuseks, et EÜ artikli 43 kohaldamisalasse kuulub nii ühes liikmesriigis füüsilise või juriidilise isiku poolt asutatud selline püsiv tegevuskoht, mis asub temaga samas liikmesriigis ning mis on tema täisomandis, ent ei ole teises liikmesriigis eraldiseisev õigussubjekt, kui ka äriühingu tegutsemine teises liikmesriigis püsiva tegevuskoha vahendusel, mille määratlus on toodud asjakohases topeltmaksustamise vältimise lepingus ja mis kujutab endast lepingu mõttes eraldi üksust. Euroopa Kohus sedastas seejärel, et EÜ artikliga 43 ei ole vastuolus see, kui ühes liikmesriigis asuv äriühing ei või oma maksustatavast summast maha arvata oma teises liikmesriigis asuva püsiva tegevuskohaga seotud kahjumit, kuna topeltmaksustamise vältimise lepingu kohaselt maksustatakse sellise püsiva tegevuskoha tulud viimati nimetatud liikmesriigis, kus tema kahjumit võib püsiva tegevuskoha tulu maksustamise raames tulevaste eelarveaastate osas arvesse võtta. On tõsi, et selline maksusüsteem toob kaasa erineva maksualase kohtlemise, mistõttu võib see pärssida residendist äriühingu huvi tegutseda teises liikmesriigis asuva püsiva tegevuskoha vahendusel. Euroopa Kohus leidis aga, et selline süsteem võib olla õigustatud seoses vajadusega säilitada maksustamise õiguse jaotus asjaomaste liikmesriikide vahel ning vajadusega ennetada kahjumi kahekordse arvesse võtmise ohtu – õigustused, mis koosvõetuna taotleavad õiguspäraseid, asutamislepinguga kooskõlas olevad eesmärged ja kujutavad endast seega ülekaalukat üldist huvi, tingimusel et kõnealune süsteem on eelmainitud eesmärkidega proportsionaalne.

Teenuste osutamise vabaduse valdkonnas on vaja tähelepanu osutada kolmele kohtuasjale.

Esiteks kohtuasi *Centro Europa 7* (31. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-380/05, EKL 2008, lk I-349) seoses teleringhäälingu alal tegutseva Itaalia operaatoriga, kes omas programme edastamist lubavat kontsessiooni, kuid kellel oli võimatu programme edastada, kuna talle ei olnud selleks raadiosagedusi eraldatud. Euroopa Kohus tõlgendas kõne-

aluste raadiosageduste kasutusseandmisega seotud ühenduse õigusnorme¹⁷. Kohus märkis, et Itaalia õigusega olemasolevatele kanalitele mõeldud üleminekukordade järjestikuse kohaldamise tagajärjel on operaatorite, kelle kasutuses raadiosagedusi ei ole, turule juurdepääs takistatud. Sellist piiravat mõju võimendas asjaolu, et üldloa alusel võisid ringhäälinguturul tegutseda ainult juba olemasolevad kanalid. Selle tulemusena jäid siseriikliku turu struktuurid paigale ja eelmainitud kanalite positsioon oli kaitstud. Euroopa Kohus selgitas, et riigisisest operaatorite arvu piiravat korda võib põhjendada üldise huvi eesmärkidega, kuid sellisel juhul peab see olema kehtestatud objektiivsete, läbipaistvate, mitte-diskrimineerivate ja proportsionaalsete kriteeriumide põhjal. See ei pea paika korra puhul, kus antakse piiratud arvul olemasolevatele operaatoritele raadiosagedusi ainuõigusena ja ilma ajaliste piiranguteta ega võeta arvesse eelosutatud kriteeriume. Euroopa Kohus järeldeb, et siseriiklikud õigusnormid – mille kohaldamisel on kontsessioonärist operaatoril võimatu programme edastada, kuna tal puuduvad selleks raadiosagedused, mis on tema kasutusse kõnesolevate kriteeriumide alusel antud – on vastuolus nii asutamislepingu teenuste osutamise vabaduse põhimõtetega kui ka põhimõtetega, mis on kehtestatud elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste uue ühise reguleeriva raamistikuga¹⁸.

Teiseks kohtuasi *Rüffert* (3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-346/06), milles Euroopa Kohus lahkas küsimust, kas teenuste osutamise vabaduse põhimõttega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille järgi peab ehitustööde riigihangete pakkuja kirjalikult kinnitama, et ta maksab oma töötajatele vähemalt kollektiivlepingus ette nähtud tasu ning kehtestab sellise kohustuse kõnealusesse liikmesriiki töötajaid lähetavatele välismaistele allhankijatele; sellise kohustuse täitmatajätmisega kaasneb lepingulise trahvi maksmine. Euroopa Kohus otsustas, et kuigi direktiivi 96/71 (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega)¹⁹ sätete kohaselt on liikmesriigil võimalus kehtestada teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjatele seoses riikidevahelise teenuse osutamisega palga alammäär, ei ole tal õigust kehtestada neile ettevõtjatele asjaomaste tööde teostamise koha järgsete õigusnormide alusel kohaldatavas kollektiivlepingus, mida ei ole tunnustatud üldiselt kohaldatavaks, ette nähtud palgamäär – isegi kui see on kohaldatavast palgamäärast kõrgem – sellist seadusandlikku meetet kasutades, millega antakse hankijale õigus sõlmida ehitustööde riigihankelpepinguid üksnes ettevõtjatega, kes kohustuvad pakumuse esitamisel kirjalikult kinnitama, et nad maksavad ehitustööde teostamisel oma töötajatele vähemalt kõnealuses kollektiivlepingutes ette nähtud tasu. Sellised õigusnormid kujutavad endast EÜ artiklis 49 sätestatud teenuste osutamise vabaduse piirangut selles mõttes, et nad võivad tuua teenuseosutajatele, kes on asutatud teises liikmesriigis, kus palga alammäär on madalam, kaasa täiendavaid majanduslikke kulusi, mis võivad nende teenuste osutamist vastuvõtvast liikmesriigis keelata, takistada või muuta vähem soodsaks.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, lk 33; ELT eriväljaanne 13/29, lk 349). Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) (EÜT L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337) ning komisjoni 16. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/77/EÜ konkurentsi kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste turgudel (EÜT L 249, lk 21; ELT eriväljaanne 08/02, lk 178).

¹⁸ Tuntakse nimetuse all „NCRC“: see koosneb „raamdirektiivist“ ja neljast eridirektiivist, mille hulka kuulub ka „loadirektiiv“, ning neid täiendavast direktiivist 2002/77.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT L 18, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 431).

Kolmandaks kohtuasi *komisjon vs. Luksemburg* (19. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-319/06), milles Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 96/71 (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) artikli 3 lõike 10 esimene taane on erandiks põhimõttest, et küsimused, milles vastuvõttev liikmesriik võib nõuda tema territooriumile töötajaid lähetatavalt ettevõtjalt tema õigusaktide järgimist, on selle direktiivi artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus ammendavalt loetletud. Osutatud artikliga vastuvõtvale liikmesriigile antud võimalus kohaldada nendele ettevõtjatele töötingimusi muudes kui selle direktiivi artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus nimetatud küsimustes, tingimusel et tegemist on avaliku korra sätetega, on erand kõnealuse direktiiviga kehtestatud süsteemist ning erand teenuste osutamise vabaduse aluspõhimõttest, mistõttu tuleb seda tõlgendada kitsalt. Sellest tulenevalt Euroopa Kohus sedastas, et liikmesriik rikub kõnealuse direktiivi artikli 3 lõike 10 esimesest taandest tulenevaid kohustusi, kui ta tunnistab siseriikliku avaliku korra kohaldamisalasse kuuluvateks kohustuslikeks säteteks esiteks need sätted, mis tulenevad muu hulgas üldiselt kohaldatavaks tunnistatud kollektiivlepingutest, ja teiseks sätted, mis käsitlevad direktiivi 96/71 ülevõtmist, mis panevad asjaomastele ettevõtjatele ühelt poolt kohustuse lähetada ainult niisuguseid töötajaid, keda seob ettevõtjaga kirjalik tööleping või muu dokument, mida vastavalt direktiivile 91/533²⁰ käsitletakse analoogsena, ja teiselt poolt kohustuse järgida siseriiklike õigusakte, mis reguleerivad osalise tööajaga ja määratud tähtajaga töötamist. Euroopa Kohus sedastas veel et, liikmesriik rikub EÜ artiklist 49 tulenevaid kohustusi, kui ta esiteks paneb ettevõtjatele, kelle registrijärgne asukoht on väljaspool liikmesriigi territooriumi ja kes lähetavad sinna töötajaid, kohustuse anda enne töötajate lähetamist liikmesriigi territooriumil asuva *ad hoc* esindaja kätte hoiule siseriikliku õiguse kohaselt lasuvate kohustuste täitmise kontrollimiseks vajalikud dokumendid ja jätta need sinna määramata ajaks pärast teenuste osutamise lõpetamist, ning teiseks sätestab siseriiklikus õiguses normid, millega kehtestatakse töötajate lähetamisel rakendatav eelneva teatise esitamise kord, liikmesriigi pädevate asutuste poolse kontrolli teostamiseks vajalikele andmetele juurdepääsu käsitlevad tingimused viisil, mis ei ole piisavalt selge, et tagada asjaomasesse liikmesriiki lähetada soovivatele ettevõtjatele õiguskindlus.

Asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas käsitleb kohtuasi *ASM Brescia* (17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-347/06) Itaalia õigusnorme ilma direktiivis 2003/55 (maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30 kehtetuks tunnistamise kohta)²¹ sätestatud hankemenetluseta sõlmitud maagaasi jaotamise kontsessioonide ennetähtaegseks lõpetamiseks pärast üleminekuperioodi. Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimused puudutasid täpsemalt seda, kas asjassepuutuva üleminekuperioodi pikendamine teatavatel tingimustel on osutatud direktiiviga ja EÜ artiklitega 43 ja 49 ning EÜ artikli 86 lõikega 1 kooskõlas. Euroopa Kohus otsustas, et sellised õigusnormid ei ole vastuolus ei direktiiviga 2003/55 ega EÜ artiklitega 43 ja 49 ning EÜ artikli 86 lõikega 1, kui seda pikendamist võib eespool viidatud EÜ asutamislepingu artiklitele vastavusega seoses käsitada vajalikuks selleks, et võimaldada lepingupooltel lõpetada oma lepingulised suhted rahuldavatel tingimustel, pidades silmas nii avalikule teenusele esitatavaid nõudeid kui ka majanduslikke aspekte. Viimase küsimusega seonduvalt leidis Euroopa Kohus, et kuigi

²⁰ Nõukogu 14. oktoobri 1991. aasta direktiiv 91/533/EMÜ tööandja kohustuse kohta teavitada töötajaid töölepingu või töösuhte tingimustest (EÜT L 288, lk 32; ELT eriväljaanne 05/02, lk 3).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/55 maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 176, lk 57; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230).

Itaalia õigusnormid põhjustavad ebavõrdset kohtlemist, mis kujutab endast kaudset diskrimineerimist kodakondsuse alusel, võib selline erinev kohtlemine olla siiski põhjendatud vajadusega järgida õiguskindluse põhimõtet, mis nõuab eelkõige seda, et õiguslik regulatsioon oleks selge ja täpne ning tagajärgede osas ennustatav. Euroopa Kohus on seisukohal, et kõnesolev põhimõte mitte üksnes ei võimalda, vaid lausa näeb kohustuslikus korras ette, et niisuguse kontsessiooni ülesütlemisel antaks üleminekuperiood, mis võimaldaks lepingupooltel lõpetada oma lepingulised suhted rahuldavatel tingimustel, pidades silmas nii avalikule teenusele esitatavaid nõudeid kui ka majanduslikke aspekte.

Kapitali vaba liikumisega seoses tuleb mainida kohtuasja *Arens-Sikken* (11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-43/07), milles olid vaatluse all õigusnormid, mis puudutavad liikmesriigis asuvalt kinnisasjalt tasutava pärandimaksu ja vara ülemineku maksu arvutamist ega näe nende maksude arvutamisel ette võimalust testamendis ette nähtud pärandi jagamisest tulenevate kompensatsioonivõlgade mahaarvamiseks, juhul kui pärandaja ei elanud oma surma hetkel mitte liikmesriigis, kus asub kinnisasi, vaid teises liikmesriigis. Euroopa Kohus otsustas, et sellised õigusnormid on kapitali vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätetega vastuolus, kuna nendega kohaldatakse progresseeruvat maksumäära ja kuna kompensatsioonivõlgade mitteamistamine koos progresseeruva maksumääraga võib tuua kaasa suurema maksukoormuse pärijatele, kes ei saa tugineda kompensatsioonivõla mahaarvatavusele. Euroopa Kohus lükkas seega tagasi argumendi, mille kohaselt sätestatud erinev kohtlemine puudutas olukordi, mis ei olnud objektiivselt võrreldavad, kuna asjassepuutuvad õigusnormid kohtlesid residentide ja mitteresidentide pärandvara pärandimaksu seisukohast võrdselt, välja arvatud võlgade mahaarvamise osas. Euroopa Kohus selgitas ka seda, et topeltnmaksustamise vältimise lepingu puudumisel ei saa liikmesriik, kus kinnisasi asub, oma õigusnormidest tulenevat kapitali vaba liikumise piirangut õigustada sellega, et eksisteerib tema tahtest sõltumatu võimalus, et liikmesriik, kus isik oma surma hetkel elas, võimaldab maksu ümberarvutust, mis võib osaliselt või täielikult hüvitada kahju, mille on pärijatele tekitanud asjaolu, et liikmesriik, kus kinnisasi asub, ei võta vara ülemineku maksu arvutamisel arvesse testamendis ette nähtud pärandi jagamise alusel tekkinud kompensatsioonivõlga.

Samuti tuleb nimetada kohtuasja *Truck Center* (22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-282/07), milles Euroopa Kohus vastas taotlusele tõlgendada kapitali vaba liikumist käsitlevaid asutamislepingu sätteid ettevõtte tulumaksu käsitlevate Belgia õigusnormide alusel. Nimetatud õigusnormide kohaselt on ette nähtud residendist äriühingu poolt teise liikmesriigi residendist äriühingule makstavalt intressilt maksu kinnipidamine (nn kinnipeetav maks), samas kui maksu kinnipidamisest on vabastatud intress, mida makstakse residendist äriühingule. Euroopa Kohus otsustas, et niisugused maksuõigusnormid ei ole asutamisevabadust ja kapitali vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätetega vastuolus. Olles meenutanud, et otseste maksudega seoses ei ole riigi residendid ja mitteresidendid üldiselt sarnases olukorras, sedastas Euroopa Kohus, et kõnealune erinev kohtlemine, mis seisneb erinevate maksustamisviiside kohaldamises selle alusel, kas asjaomased äriühingud on asutatud Belgias või mõnes muus liikmesriigis, puudutab olukordi, mis ei ole objektiivselt sarnased. Euroopa Kohtu seisukoha järgi on Belgia riigi seisund, intresside maksustamisviisid erinevatel õiguslikel alustel ning intresse saavate äriühingute olukorrad seoses maksukogumisega erinevad sõltuvalt sellest, kas intressi saavad äriühingud on residendid või mitte. Samuti leidis Euroopa Kohus, et asjassepuutuvatest õigusnormidest tulenev erinev kohtlemine ei soosi ilmingimata intressi saavaid residendist äriühinguid,

kuna esiteks on need äriühingud kohustatud tegema ettevõtte tulumaksu ettemakseid ja teiseks on mitteresidendist äriühingule makstud intressilt kinnipeetava maksu määr tunduvalt madalam ettevõtte tulumaksu määrast, millega maksustatakse intressi saanud residendist äriühingute tulusid. Neil asjaoludel ei kujuta nõnda tekitatud erinev kohtlemine endast asutamisevabaduse ega kapitali vaba liikumise piirangut.

Töötajate vaba liikumise valdkonnas tegi Euroopa Kohus otsuse diplomite tunnustamise kohta, mis on omandatud „samaväärseks tunnustamise kokkuleppe“ raames läbi viidud koolituse läbimise järel.

Kohtuasjas *komisjon vs. Kreeka* (23. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-274/05) heitis komisjon Kreeka Vabariigile ette, et ta ei tunnusta muude liikmesriikide pädevate ametiasutuste poolt sellise kokkuleppe raames väljastatud diplomeid, mille kohaselt nimetatud ametiasutused on tunnistanud samaväärseks Kreeka eraõigusliku asutuse poolt läbiviidava koolituse, ning et ta on teinud kõrgharidusdiplomide kutsealase samaväärsuse tunnustamise nõukogule ülesandeks kontrollida diplomi väljastamiseks nõutavaid tingimusi ja selle õppeasutuse õiguslikku olemust, kus diplomi omanik on oma koolituse läbinud. Direktiivi 89/48,²² muudetud direktiiviga 2001/19,²³ sätetest lähtudes otsustas Euroopa Kohus esiteks, et mainitud direktiivi artikli 1 punkti a esimesest lõigust ilmneb, et väljend „valdavalt ühenduses“ hõlmab nii koolitust, mis on tervenisti toimunud kõnealust koolitust tõendava tunnustuse välja andnud liikmesriigis, kui ka koolitust, mis on osaliselt või täielikult toimunud mõnes muus liikmesriigis. Teiseks, ehkki kõrgharidusdiplomide tunnustamissüsteem, mis on kõnesoleva direktiiviga ette nähtud, ei vii diplomite ja kutsekvalifikatsioonide automaatse ja tingimusteta tunnustamiseni, eelkõige mis puudutab kõnealuse direktiivi artiklis 4 liikmesriikidele ette nähtud võimalust kohaldada kompensatsioonimeetmeid, leidis Euroopa Kohus, et diplomi tunnustamist taotleval isikul on õigus valida erinevat liiki kompensatsioonimeetmete vahel ja seda mitte ainult siseriikliku õiguse tundmist nõudvate kutsealade puhul, vaid ka kutsealade puhul, mis on nimetatud mitmesugustes erisätetes. Kolmandaks kinnitas Euroopa Kohus, et kõnesoleva direktiivi artikli 8 lõike 1 kohaselt on vaid diplomeid välja andvad ametiasutused õigustatud oma tööalase koolituse süsteemis kehtivate õigusnormide alusel kontrollima diplomi väljastamiseks nõutavaid tingimusi ja selle õppeasutuse õiguslikku olemust, kus diplomi omanik oma koolituse on läbinud. Seevastu ei pea vastuvõttev liikmesriik kontrollima, mis alusel need diplomid on välja antud. Viimasena otsustas Euroopa Kohus, et vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 3 peab vastuvõttev liikmesriik võimaldama avalikus sektoris kõrgemale palgaastmele üle viia isikuid, kes on tööle võetud madalamale tasemele kui see, millele neil oleks olnud õigus, kui pädev ametiasutus oleks nende diplomeid tunnustanud.

²² Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiiv 89/48/EMÜ vähemalt kolmeaastase kutseõppe läbimisel antavate kõrgharidusdiplomide tunnustamise üldsüsteemi kohta (EÜT L 19, lk 16; ELT eriväljaanne 05/01, lk 337).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2001. aasta direktiiv 2001/19/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiive 89/48/EMÜ ja 92/51/EMÜ kutsekvalifikatsiooni tunnustamise üldsüsteemi kohta ja nõukogu direktiive 77/452/EMÜ, 77/453/EMÜ, 78/686/EMÜ, 78/687/EMÜ, 78/1026/EMÜ, 78/1027/EMÜ, 80/154/EMÜ, 80/155/EMÜ, 85/384/EMÜ, 85/432/EMÜ, 85/433/EMÜ ja 93/16/EMÜ, mis käsitlevad üldõdede, hambaarstide, veterinaaride, ämmaemandate, arhitektide, farmatseutide ja arstide kutsealasid (EÜT L 206, lk 1; ELT eriväljaanne 05/04, lk 138).

Lisaks sellele arendas Euroopa Kohus edasi oma kohtupraktikat võõrtöötajate sotsiaalkindlustuse valdkonnas kahes kohtuasjas, mis puudutavad määruse nr 1408/71²⁴ sätete tõlgendamist. Kohtuasi *Gouvernement de la Communauté française ja Gouvernement wallon* (1. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-212/06) puudutas hoolduskindlustuskeemi, mille Belgia Kuningriigi Flandria valitsus hollandikeelses piirkonnas ja Brüsseli kakskeelses piirkonnas kehtestas. See skeem nägi teatud tingimustel ja sätestatud piirmäära ulatuses ette, et kindlustuskassa kannab teatud kulutused, mille lähtepunktiks on tervislikust seisundist tulenev sõltuvusseisund. Skeemiga said liituda vaid isikud, kelle elukoht on eespool mainitud kahes piirkonnas ning kes töötavad nimetatud piirkondade territooriumil ja kelle elukoht on mõnes muus liikmesriigis kui Belgia. Isikud, kes töötavad küll hollandikeelses piirkonnas või Brüsseli kakskeelses piirkonnas, kuid kelle elukoht on riigi territooriumi mõnes teises osas, ei olnud seega antud skeemiga hõlmatud. Olles kõigepealt kinnitanud, et hüvitised, mida käsitletava hoolduskindlustuskeemi taolise skeemi alusel makstakse, kuuluvad määruse nr 1408/71 materiaalsesse kohaldamisalasse, meenutas Euroopa Kohus, et EÜ artiklitega 39 ja 43 on vastuolus selline siseriiklik meede, mis ka juhul, kui see on kohaldatav ilma kodakondsusest lähtuva diskrimineerimiseta, võib takistada ühenduse kodanikel asutamislepinguga tagatud põhivabaduste teostamist või muuta selle neile vähem atraktiivseks. Järelikult tuleb EÜ artikleid 39 ja 43 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline liikmesriigi alamüksuse õigusakt nagu hoolduskindlustust käsitlev õigusakt, millega tagatakse juurdepääs hoolduskindlustuskeemile ja õigus selles ette nähtud hüvitiste saamisele üksnes isikutele, kelle elukoht on territooriumil, mille osas see üksus on pädev tegutsema, ning isikutele, kes tegutsevad sellel territooriumil kutsealaselt, kuid kelle elukoht on mõnes teises liikmesriigis, kuna selline piirang kahjustab teiste liikmesriikide kodanikke ja riigi enda kodanikke, kes on kasutanud õigust vabale liikumisele Euroopa Ühenduses.

Määruse nr 1408/71, muudetud määrusega nr 647/2005,²⁵ artikli 13 lõike 2 punkt a sätestab, et liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil. Kohtuasjas *Bosmann* (20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-352/06) analüüsis Euroopa Kohus sellise töötaja olukorda, kelle elukohaliikmesriik jättis ilma perehüvitistest põhjusel, et ta oli alustanud töötamist teises liikmesriigis. Euroopa Kohus toonitas, et artikli 13 lõike 2 punkti a peab tõlgendama, lähtudes EÜ artiklist 42, mille eesmärk on hõlbustada töötajate vaba liikumist ja mis seisneb eelkõige selles, et võõrtöötajad ei kaotaks õigust saada sotsiaalkindlustushüvitisi ega saaks neid vähendatud määras seetõttu, et nad on kasutanud neile asutamislepinguga antud õigust vabalt liikuda. Euroopa Kohus järeldas sellest, et elukohaliikmesriigilt ei saa võtta õigust maksta tema territooriumil elavatele isikutele peretoetusi ning et määruse kõnealuse sättega ei ole vastuolus see, kui võõrtöötaja, kes kuulub töökohaliikmesriigi sotsiaalkindlustuskeemi alla, saab elukohaliikmesriigi siseriiklike õigusaktide alusel viimati nimetatud riigis perehüvitisi. Liikmesriigi kohus peab kindlaks tegema, kas konkreetse kaasuse asjaolud on asjasepuutuvad otsustamiseks, kas see töötaja täidab asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt niisuguse perehüvitise saamise tingimused.

²⁴ Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 15/01, lk 35).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrus (EÜ) nr 647/2005, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord (ELT L 117, lk 1).

Transport

Transpordi valdkonnas väärivad erilist tähelepanu neli kohtuasja.

Maanteetranspordi puutuvalt märkis Euroopa Kohus liidetud kohtuasjades *Wiedemann ja Funk* (28. mai 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-329/06 ja C-343/06) seoses sõidukijuhtidega, kelle puhul keelduti tunnustamast nende juhilube, mis olid väljastatud Tšehhi Vabariigis pärast seda, kui neilt oli Saksa juhiload narkootikumide või alkoholi tarvitamise eest halduskorras ära võetud, et direktiivi 91/439 (juhilubade kohta)²⁶ tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriik keeldub oma territooriumil tunnustamast teise liikmesriigi poolt hiljem väljastatud juhiluba, kui selle loa omaniku puhul ei ole täidetud tingimused, mis on esimeses liikmesriigis pärast varasema juhiloo äravõtmist uue juhiloo väljastamiseks ette nähtud, sealhulgas juhtimisobivuse kontroll, mis näitab, et juhiloo äravõtmist õigustanud asjaolusid enam ei ole. Könesoleva direktiiviga ei ole aga vastuolus see, kui liikmesriik keeldub oma territooriumil tunnustamast teise liikmesriigi poolt hiljem väljastatud juhilooast tulenevat juhtimisõigust, juhul kui juhilooale kantud märgete või muu väljastanud liikmesriigilt saadud vaieldamatu teabe alusel on võimalik kindlaks teha, et juhiloo väljastamise ajal ei olnud sellise juhiloo omaniku alaline elukoht, kellelt on esimeses liikmesriigis varasem juhiluba ära võetud, väljastava liikmesriigi territooriumil. Peale selle on könesoleva direktiiviga vastuolus see, kui liikmesriik peatab teise liikmesriigi väljastatud juhilooast tuleneva juhtimisõiguse ajutiselt ajal, mil teine liikmesriik kontrollib selle juhiloo väljastamise asjaolusid.

Õhutranspordi puutuvalt märkis Euroopa Kohus kohtuasjas *Emirates Airlines* (10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-173/07) – milles käis vaidlus reisija ja lennuettevõtja vahel seoses viimase keeldumisega maksta reisijale hüvitist Manilast (Filipiinid) väljuma pidanud lennu tühistamise eest –, et edasi-tagasi reisi ei saa pidada üheks ja samaks „lennuks“ vastavalt määrusele nr 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele antava hüvitise ja abi kohta)²⁷. Järelikult tuleb nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 punkti a, mille järgi kohaldatakse seda määrust reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast, tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav edasi-tagasi reisile, mille puhul reisijad, kes alguses lendasid välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast, saavad sellesse lennujaama tagasi kolmanda riigi lennujaamast väljunud lennuga. Selle sätte tõlgendamist ei mõjuta asjaolu, et väljalend ja tagasilend broneeriti ühel ajal.

Samuti õhutranspordi valdkonnas tuli Euroopa Kohtul kohtuasjas *Wallentin-Hermann* (22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-549/07) tõlgendada määruse nr 261/2004 artikli 5 lõiget 3, mis kätkeb lennu tühistamise korral reisijatele hüvitise maksmist ja mõistet „erakorralised asjaolud“. Euroopa Kohus otsustas, et õhusõiduki tehniline probleem, mis

²⁶ Nõukogu 29. juuli 1991. aasta direktiiv 91/439/EMÜ juhilubade kohta (EÜT L 237, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 317), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. septembri 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 447).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10).

toob kaasa lennu tühistamise, ei kuulu nimetatud sätte tähenduses mõiste „erakorralised asjaolud” alla, välja arvatud juhul, kui see probleem tuleneb sündmustest, mis oma olemuselt või päritolult ei ole asjaomase lennuettevõtja tavapärasele tegevusele omased ja väljuvad tema tegeliku kontrolli alt. Isegi kui õhusõiduki tehnilise probleemi võib lugeda ettenägematute lennuohutusega seotud vajakajäämistest hulka, ei saa neid asjaolusid sellegipoolest kvalifitseerida ettenägematutena, kuivõrd lennuki puudulikust hooldusest tingitud tehniline probleem on lennuettevõtja tavapärasele tegevusele omane. Kohus märkis täpsustavalt, et Montréali konventsioonil ei ole asjaomase mõiste tõlgendamisel otsustavat tähtsust. Veel lisas Euroopa Kohus, et lennuettevõtja puhul täheldatud tehniliste probleemide esinemissagedus ei ole iseenesest tegur, millest saaks järeldada „erakorraliste asjaolude” esinemist või nende puudumist määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 3 tähenduses. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et üksnes sellest, et lennuettevõtja on järginud õhusõiduki hoolduse miinimumnõudeid, ei piisa tõendamaks, et see vedaja on „võtnud kõik vajalikud meetmed” selle artikli tähenduses, ja järelikult ka vabastamaks nimetatud vedaja hüvitise maksmise kohustusest, mis on ette nähtud selle määruse artikli 5 lõike 1 punktis c ja artikli 7 lõikes 1. Kuna vastutusest ei vabasta mitte kõik erakorralised asjaolud, vaid ainult need, mida ei oleks saanud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik sobivad meetmed, siis neile tugineda sooviv isik peab tõendama, et ta ei oleks saanud neid asjaolusid oma ettevõtte suutlikkusele vastuvõetamatute ohverdustega nõustumata vältida.

Meretransporti puutuvalt märkis Euroopa Kohus kohtuasjas *The International Association of Independent Tanker Owners jt* (3. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-308/06), et direktiivi 2005/35 (mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust)²⁸ artikkel 4 koostoimes direktiivi artikliga 8, mis paneb liikmesriikidele kohustuse kohaldada laevadelt saasteainete merreheitmise suhtes sanktsioone, kui see toimub „tahtlikult või kergemeelsuse või [raske] hooletuse tõttu” [täpsustatud tõlge: direktiivis kasutatud mõiste „tõsine hooletus” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „raske hooletus”], ilma et neid mõisteid oleks defineeritud, ei riku õiguskindluse üldpõhimõtet, kui see paneb liikmesriikidele kohustuse kohaldada sanktsioone laevadelt pärinevate saasteainete merreheitmise suhtes, kui see on toimunud „raske hooletuse” tõttu. Kõnealused erinevad mõisted, eelkõige mõiste „raske hooletus”, tähistavad vastutuse tekkimise tingimusi, mida kohaldatakse määratlemata hulgale olukordadele, mida ei ole võimalik ette näha, mitte aga konkreetsele käitumisele, mida saab ühenduse või riigi õigusaktis üksikasjalikult kirjeldada. Lisaks kuuluvad need mõisted täielikult liikmesriikide õigussüsteemi ja on seal kasutusel. Seejuures tuleb mõistet „raske hooletus” kõnesoleva artikli 4 tähenduses mõista nii, et see tähendab tahtmatut tegu või tegevusetust, millega vastutav isik rikub selgelt hoolsuskohustust, mida ta oleks oma omadusi, teadmisi, võimeid ja individuaalset olukorda arvestades pidanud järgima ja võinud järgida. Lõpetuseks, EÜ artikli 249 kohaselt peavad liikmesriigid võtma direktiivi 2005/35 üle oma riigi õiguskorda. Seega määratletakse kõnealuse direktiivi artiklis 4 osutatud rikkumised ja kohaldatavad sanktsioonid liikmesriikide poolt vastu võetud õigusnormides.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, lk 11).

Konkurentsieeskirjad

Ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade osas tuleb pöörata erilist tähelepanu neljale kohtuasjale.

Ettevõtja ja majandustegevuse mõistetega seoses otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas *MOTOE* (1. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-49/07), et juriidiline isik, kelle tegevus seisneb spordivõistluste korraldamises ja sellega seoses sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepingute sõlmimises, mille eesmärk on võistluste kasutamine ärilisel eesmärgil ja mis kujutab endast selle üksuse jaoks sisetulekuallikat, tuleb kvalifitseerida ettevõtjaks ühenduse konkurentsioiguse tähenduses. Ettevõtjaks kvalifitseerimist ei mõjuta asjaolu, et sellise üksuse eesmärk ei ole tulu saamine, ega ka see, et tal on pädevus anda võistluste korraldamiseks ametivõimudele esitatud loa taotlustele kooskõlastus, kuna sellise üksuse osalemist ametivõimude otsuste tegemise protsessis tuleb eristada tema majandustegevusest, nagu võistluste korraldamine ja nende kasutamine ärilisel eesmärgil. Euroopa Kohus meenutas ühtlasi, et asjaolu, et majandustegevus on seotud spordiga, ei takista asutamislepingu sätete kohaldamist. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus vaadeldavas kohtuotsuses, et EÜ artiklitega 82 ja 86 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis annab juriidilisele isikule, kes korraldab spordivõistlusi ja sõlmib sellega seoses sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid, pädevuse anda kooskõlastus selliste võistluste korraldamise loa taotlustele, ilma et see pädevus oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või oleks kehtestatud järelevalve selle teostamise üle.

Kohtuasjas *CEPSA* (11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-279/06) analüüsis Euroopa Kohus ainuõiguslike naftatoodete tarnelepingute erandi tingimusi (vt varasem 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-217/05: *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, EKL 2006, lk I-11987). Taoline leping võib kuuluda EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse, kui teenindusjaama käitaja kohustub kandma märkimisväärset osa finants- ja äririskist, mis on seotud naftatoodete müümisega kolmandatele isikutele, ning kui leping sisaldab tingimusi, mis võivad konkurentsi takistada. Juhul kui käitaja ei kohustu selliseid riske kandma, võivad EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluda üksnes need kohustused, mis on käitajale pandud tema poolt käsundiandjale osutatavate vahendusteenuste raames, näiteks ainuõigusklausel või konkurentsikeeld. Erandi tingimustesse puutuvat otsustas Euroopa Kohus, et niisuguse lepingu suhtes võib kohaldada grupierandit vastavalt määrusele nr 1984/83²⁹, kui leping järgib kümneaastast maksimaalset kestust ja kui tarnija annab teenindusjaama käitajale vastutasuks ainuõigusliku ostukohustuse eest olulisi majanduslikke ja rahalisi eeliseid, mis aitavad kaasa turustamise paranemisele, muudavad teenindusjaama sisseseadmise või kaasajastamise lihtsamaks ja vähendavad turustuskulusid. Euroopa Kohus täpsustas ka eeskirju, mida kohaldatakse määruse nr 1984/83 alusel sõlmitud kokkulepetele, mida täidetakse ka pärast nimetatud määruse kehtivuse

²⁹ Komisjoni 22. juuni 1983. aasta määrus (EMÜ) nr 1984/83 asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta ainuõigusliku ostukokkuleppe liikide suhtes (EÜTL 173, lk 5), muudetud komisjoni 30. juuli 1997. aasta määrusega (EÜ) nr 1582/97 (EÜTL 214, lk 27).

kaotamist. Mis puutub veel määruse nr 2790/1999³⁰ kohaldamisalasse kuuluvatesse kokkulepetesse, siis tulenevalt asjaolust, et artiklis 2 sätestatud erandit ei kohaldata vertikaalkokkulepete suhtes, mille eesmärk on piirata ostja võimet määrata kindlaks oma müügihind, leidis Euroopa Kohus, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on analüüsida, kas edasimüüjal on tegelikku võimalust müügihinda alandada. Lõpetuseks selgitas Euroopa Kohus, et EÜ artikli 81 lõikes 2 ette nähtud tühisus, mis on olemas algusest peale, mõjutab lepingut tervikuna üksnes juhul, kui selle artikli lõikega 1 vastuolus olevad tingimused ei ole lepingust lahutatavad. Vastupidisel juhul ei kuulu tühisuse tagajärjed lepingu muudele osadele ühenduse õiguse kohaldamisalasse.

Turgu valitseva seisundi kuritarvitamise valdkonnas tuleb nimetada kohtuotsust *Sot. Lélos kai Sia* (16. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-468/06–C-478/06), mis on jätkuks kohtuasjale *Syfait jt* (31. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-53/03). Euroopa Kohus otsustas antud asjas, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamisega on tegemist siis, kui ravimitootja, kes omab turul teatud ravimite osas valitsevat seisundit, keeldub hulгимүүjate „tavalisi“ tellimusi täitmast, et takistada neil nimetatud ravimeid ühest liikmesriigist teistesse liikmesriikidesse eksportida. Sellele järeldusele jõudmiseks uuris Euroopa Kohus, kas farmaatsiatoodete sektoris esinevad spetsiifilised asjaolud, mis võivad turgu valitseva seisundi kuritarvitamise sellise keeldumise puhul välistada. Esmalt leidis kohus, et turgu valitsevat seisundit omav ravimitootja ei saa tugineda asjaolule, et paralleel eksport liikmesriigist, kus ravimite hinnad on madalad, teistesse liikmesriikidesse, kus ravimite hinnad on kõrgemad, on lõpptarbijatele soodus vaid piiratud määral. Selline eksport on alternatiivseks tarneallikaks, mis on kahtlemata lõpptarbijale teatud määral soodus. Seejärel otsustas Euroopa Kohus, et ka ravimite hindade riigipoolne reguleerimine ei välista sellise keeldumise puhul turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. Kuid ta meenutas, et turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja võib võtta meetmeid, mis on mõistlikud ja proportsionaalsed vajadusega kaitsta oma ärihuve. Järelikult, et hinnata, kas turgu valitsevat seisundit omava ravimitootja keeldumine tarnida paralleel ekspordiga tegelevatele hulгимүүjatele kujutab endast meedet, mis on mõistlik ja proportsionaalne ravimitootja õiguspäraseid ärihuvisid ähvardava ohuga, mida kujutab endast paralleel eksport, tuleb välja selgitada, kas nende hulгимүүjate tellimused on ebatavalised, arvestades ravimitootja ja asjaomaste hulгимүүjate varasemate ärisuhetega ning tellimuste mahuga asjaomase liikmesriigi turu vajaduste taustal. Euroopa Kohus selgitas, et liikmesriigi kohus peab välja selgitama, kas tellimused on mõlemat eelmainitud kriteeriumi arvestades „tavalised“.

Lõpetuseks tuleb juhtida tähelepanu kohtuotsusele *Bertelsmann ja Sony Corporation of America vs. Impala* (10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-413/06 P), millega Euroopa Kohus tühistas Esimese Astme Kohtu otsuse *Impala vs. komisjon* (13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-464/04, EKL 2006, lk II-2289) ning tegi mitu täpsustust tõendamisnõuete ja koondumiste kohtuliku kontrolli ulatuse kohta. Euroopa Kohus otsustas esiteks, et ei ole olemas üldist eeldust teatatud koondumise ühisturuga kokkusobivuse kohta ning et koondumist lubavatele otsustele ja koondumist keelavatele otsustele ei kohaldata erinevaid tõendamisnõudeid. Teiseks tuletas Euroopa Kohus meelde, et komisjon võib oma otsuses vastuväiteteatistes esitatud esialgsetest järeldustest kõrvale kalduda. Ehkki Esimese

³⁰ Komisjoni 22. detsembri 1999. aasta määrus (EÜ) nr 2790/1999 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta vertikaalkokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes (EÜT L 336, lk 21; ELT eriväljaanne 08/01, lk 364).

Astme Kohus võib niisiis kontrollida otsuse aluseks olevate faktide õigsust, täielikkust ja usaldusväärsust vastuväiteteatisele tuginedes, ei või ta selles toodud järeldusi tõendatuks pidada. Kolmandaks selgitas Euroopa Kohus, et koondumise pooltele ei saa ette heita seda, et nad esitasid teatud tõendeid üksnes vastuväiteteatisele antud vastuses, ning et sellistele asjaoludele ei saa kohaldada rangemaid tõendamisnõudeid kui kolmandate isikute argumentidele või teatanud poolte muudele tõenditele. Veel otsustas Euroopa Kohus, et kui komisjon uurib oma otsuses vastuväiteteatisele vastuseks esitatud argumente, võib ta selles teatises toodud esialgsetest järeldustest kõrvale kalduda, ilma et ta esiteks infonõuet või korraldaks täiendavaid turu-uuringuid. Neljandaks täpsustas Euroopa Kohus õiguslike kriteeriume, mis on kohaldatavad vaikivast kooskõlastamisest tulenevale kollektiivsele turgu valitsevale seisundile, ning otsustas, et neid kriteeriume, sealhulgas asjaomase turu läbipaistvust, ei tohiks hinnata isoleeritult ja abstraktselt, vaid seda tuleks teha oletatava vaikiva kooskõlastamise abil. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et komisjoni otsuse ühinenisloa andmise kohta võib ebapiisava põhjenduse tõttu tühistada.

Riigiabi valdkonnas väärivad erilist tähelepanu kaks kohtuotsust. Üks nendest puudutab riigiabi mõistet, konkreetsemalt meetme valikulisuse tingimust, ning teine käsitleb ebaseadusliku, ent ühisturuga kokkusobiva abi küsimusi.

Liidetud kohtuasjades *Unión General de Trabajadores de La Rioja* (11. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-428/06–C-434/06) pöörduti Euroopa Kohtu poole küsimusega, kas territoriaalüksuste poolt võetud maksumeetmeid, mis kehtestavad Hispaania riigi õigusaktidega kehtestatud üldisest maksumäärast madalama maksumäära ning maksusoodustused, mis riiklikus maksuõiguses puuduvad, tuleb pidada ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks ainuüksi põhjusel, et need on kohaldatavad vaid nimetatud haldusüksuste territooriumil. Kohus märkis, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on ainsana pädev kindlaks tegema, millist siseriiklikku õigust tuleb kohaldada, ja seda tõlgendada, samuti kohaldama ühenduse õigust oma menetluses olevates vaidlustes, mistõttu on tema ülesanne tulenevalt Euroopa Kohtu 6. septembri 2006. aasta otsusest kohtuasjas C-88/03: *Portugal vs. komisjon* (EKL 2006, lk I-7115) kontrollida, kas asjassepuutuvatel territoriaalüksustel, käesoleval juhul ajaloolistel aladel ja Baski autonoomsel piirkonnal on selline institutsionaalne, menetluslik ja majanduslik autonoomia, mille tagajärg seisneb selles, et neile territoriaalüksustele Hispaania 1978. aasta põhiseadusega omistatud pädevuse piires vastu võetud õigusnormid ja muud Hispaania õigusnormid ei ole valikulised EÜ artikli 87 lõikes 1 sätestatud riigiabi mõiste tähenduses. Euroopa Kohtul oli seega eelmainitud kohtuotsusega seoses võimalus selgitada, et niisugune autonoomia eeldab, et territoriaalüksused võtavad enda kanda maksu vähendamise meetme poliitilised ja rahalised tagajärjed. See ei saa olla nii juhul, kui üksused ei vastuta eelarve haldamise eest, st kui nad ei käsuta oma tulusid ega kulusid. Peale selle ei tohi siseriikliku maksumäära vähendamise rahalisi tagajärgi hüvitada teiste piirkondade või keskvalitsuse poolt antava abi või toetusega, mis on ette nähtud või mis ilmneb vaid rahavoogude konkreetsel uurimisel.

Kohtuasjas *Centre d'exploitation du livre français* (Euroopa Kohtu 12. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-199/06, EKL 2008, lk I-469) otsustas Euroopa Kohus, et kuigi ühenduse õigus näeb ette, et liikmesriigi kohus on kohustatud võtma sobivaid meetmeid ebaseaduslikkuse tagajärgede heastamiseks, ei ole isegi erandlike asjaolude puudumisel ette nähtud kogu ebaseadusliku abi tagasinõudmise kohustust. Euroopa Kohtu seisukoha järgi rajaneb EÜ artikli 88 lõike 3 viimane lause ennetaval eesmärgil tagada, et rakendataks üksnes sel-

liseid abikavu, mis on ühisturuga kokkusobivad. Selle eesmärgi saavutamiseks lükatakse abikava rakendamine edasi kuni ajani, mil komisjoni lõplik otsus lükkab ümber kahtlused selle kohta, kas abi on ühisturuga kokkusobiv. Kui komisjon teeb positiivse otsuse, on sellega selge, et abi ennatlik väljamaksmine ei olnud kirjeldatud eesmärgiga vastuolus. Samas, mis puudutab abi väljamaksmisel selle ebaseaduslikkusest tulenevaid tagajärgi teiste ettevõtjate jaoks peale niisugust abi saanute, siis seatakse nad sellisel juhul esiteks veel mitte lõplikult realiseerunud ohtu, et rakendatakse ühisturuga kokkusobimatu abi, ja teiseks peavad nad – konkurentsi seisukohalt – taluma sellisel juhul ühisturuga kokkusobiva abi tagajärgi varem, kui nad muidu pidanuks. Abisaaja seisukohalt oleks tekkinud eelis seisnenud esiteks nende intresside maksmatajätmises, mida tal oleks tulnud tasuda kõnealuselt ühisturuga kokkusobiva abi summalt, kui ta oleks pidanud selle komisjoni otsuse ootamise ajal turult laenama, ja teiseks tema konkurentsis seisundi paranemises võrreldes teiste turul tegutsevate ettevõtjatega ajal, mil ebaseaduslikkus kestis. Sellest tulenevalt peab liikmesriigi kohus ühenduse õigust rakendades tegema abisaajale korralduse tasuda intresse ajavahemiku eest, mil ebaseaduslikkus kestis. Samuti selgitas Euroopa Kohus, et liikmesriigi õiguse raames võib liikmesriigi kohus asjast sõltuvalt teha korralduse ebaseadusliku abi tagasinõudmiseks ka siis, kui selle riigi õiguse kohaselt tuleb abi hiljem uuesti rakendada. Samuti võib juhtuda, et siseriiklikul kohtul on tarvis rahuldada abimeetme ebaseaduslikkusest põhjustatud kahju hüvitamise nõuded.

Lisaks märkis Euroopa Kohus vaadeldava kohtuotsuse raames, et kui ühenduste kohus tühistab komisjoni otsuse, millega tunnistatakse kokkusobivaks abi, mida EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses ette nähtud keeldu eirates rakendati, ilma et oleks komisjoni lõplikku otsust ära oodatud, siis ühenduse institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse eeldamise põhimõtet ja tühistamise tagasiulatuvuse reeglit kohaldatakse üksteise järel. Eeldatakse, et abi, mida rakendatakse pärast komisjoni positiivse otsuse tegemist, on õiguspärane kuni ühenduste kohtu tühistamisotsuseni, ja seejärel – alates viimati nimetatud otsuse tegemisest – loetakse vastavalt EÜ artikli 231 esimesele lõigule, et kõnealust abi ei tunnistatud vaidlustatud otsusega ühisturuga kokkusobivaks, nii et selle rakendamist tuleb pidada ebaseaduslikuks. Sellisel juhul lõpetab EÜ artikli 231 esimeses lõigus sätestatud reegel tagasiulatuvalt seaduslikkuse eelduse kohaldamise. Seega juhul, kui ei esine erandlikke asjaolusid, laieneb EÜ artikli 88 lõike 3 viimasest lausest tulenev kohustus heastada ebaseadusliku abi tagajärjed seoses abisaaja poolt tasumisele kuuluvate summade väljaarvutamisega ka ajavahemikule, mis lahutab komisjoni positiivset otsust ja selle otsuse tühistamist ühenduste kohtu poolt.

Maksustamine

Käibemaksuga seoses väärrib mainimist kohtuasi *Isle of Wight Council jt* (16. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-288/07), milles Euroopa Kohus täpsustas mitme direktiivi 77/388 (kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta)³¹ artikli 4 lõike 5 teises lõigus sisalduva mõiste ulatust. Nii otsustas Euroopa Kohus, et olulist konkurentsi moonutamist, mille võib kaasa tuua maksukohustuse kohaldamata jätmine avalik-õiguslikele organisatsioonidele, kes tegutsevad ametivõimudena, tuleb

³¹ Nõukogu 17. mai 1977. aasta direktiiv 77/388 kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23).

hinnata asjassepuutuva tegevuse kui sellise põhjal, ilma et hinnang puudutaks konkreetset kohalikku turgu. Ühtlasi selgitas Euroopa Kohus, et mõistet „tooks kaasa” tuleb eelnimetatud artikli tähenduses tõlgendada nii, et see võtab arvesse mitte ainult tegelikku, vaid ka potentsiaalset konkurentsi, tingimusel et eraettevõtja võimalus asjaomasele turule siseneda on reaalne ja mitte puhtalt hüpoteetiline. Mis puutub väljendisse „oluline”, siis tuleb seda kõnealuse artikli tähenduses mõista nii, et tegeliku või potentsiaalse konkurentsi moonutamist tuleb hinnata enamaks kui tühiseks.

Õigusaktide ühtlustamine ja ühtsed õigusaktid

Taas kord tehti siin valdkonnas, milles Euroopa Liit aktiivselt tegutseb, väga palju kohtulahendeid. Kõigepealt tuleb mainida rida kohtuotsuseid, mis täiendasid juba niigi rikkalikku kohtupraktikat riigihangete valdkonnas.

Kohtuasjas *Michaniki* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-213/07) otsis Euroopa Kohus vastust küsimusele, kas liikmesriikidel on õigus lisada oma õigusnormidesse veel muid aluseid pakkujate menetlusest kõrvaldamiseks kui need, mis on asjakohastes ühenduse direktiivides ette nähtud. Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 93/37³² artikli 24 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et see loetleb ammendavalt ettevõtja ehitustööde riigihankemenetlusest kõrvaldamist õigustavad põhjused, mis põhinevad tema ametialaste omadustega seonduvatel objektiivsetel teguritel, kuid selle sättega ei ole vastuolus see, kui liikmesriik näeb ette muid kõrvaldamise meetmeid selleks, et tagada pakkujate võrdse kohtlemise põhimõtte ning läbipaistvuse põhimõtte järgimine, eeldusel et sellised meetmed ei ületa selle eesmärgi saavutamiseks vajalikku. Kuivõrd liikmesriikidel on teatud kaalutlusruum, siis järelikult ei ole ühenduse õigusega vastuolus pettuste ja korrupsiooni ennetamiseks või karistamiseks selliste siseriiklike meetmete võtmine, mille eesmärk on hoida ära niisugused teod, mis võivad kahjustada läbipaistvust ja moonutada konkurentsi; selline risk võib tekkida juhul, kui pakkujate hulgas tegutseb mõni ettevõtja meediavaldkonnas või tal on suhted isikuga, keda on seostatud meediasektoriga. Sellest hoolimata toob siseriiklik õigusnorm, mis sätestab, et ehitustööde riigihangete ja meedia valdkonnad on kokkusobimatud, kaasa selle, et riigihankemenetlustest kõrvaldatakse ka sellised riiklikke ehitustöid tegevad ettevõtjad, keda meediasektor mõjutab suhete tõttu meediaettevõtja omaniku, põhiaktsionäri, osaniku või otsustusõigusega isikuga, ilma et neil oleks võimalust tõendada, et tegelikult seda tüüpi ohtu ei esine. Seega, jättes ühe kategooria riiklikke ehitustöid tegevaid ettevõtjaid eelnimetatud vääramatu eelduse alusel tervikuna kõrvale, ületab selline õigusnorm osutatud eesmärkide saavutamiseks vajaliku.

Kohtuasjas *Coditel Brabant* (13. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-324/07) otsustas Euroopa Kohus, et EÜ artiklitega 43 ja 49, võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtetega ning neist tuleneva läbipaistvuse põhimõttega ei ole vastuolus see, kui avalik-õiguslik asutus annab hankemenetlust korraldamata avalike teenuste kontsessiooni sellisele kohalike omavalitsusüksuste koostööühingule, mille kõik liikmed on avaliku võimu organid, juhul kui need organid teostavad selle ühingu üle analoog-

³² Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/37/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöölepingute sõlmimise kord (EÜT L 199, lk 54; ELT eriväljaanne 06/02, lk 163).

set kontrolli nagu omaenda struktuuriüksuste üle ning kui see ühing tegutseb peamiselt nende avaliku võimu organite huvides. Tähtis on see, et oleks otsustav mõju nii kontsessioonääri strateegilistele eesmärkidele kui ka olulistele otsustele. Sellest tuleneb, et juhul, kui selliste kohalike omavalitsusüksuste koostööühingu tegevusega seotud otsuseid, kelle liikmeteks on vaid avaliku võimu organid, võtavad vastu selle ühingu põhikirjajärgsed organid, kuhu kuuluvad sellega liitunud avaliku võimu organite esindajad, saab teostatavat kontrolli pidada selliseks, mis võimaldab seda ühingu kontrollida analoogselt omaenda struktuuriüksustega.

Juhul kui avaliku võimu organ liitub sellise kohalike omavalitsusüksuste koostööühinguga, mille liikmeteks on vaid avaliku võimu organid, selleks et delegeerida sellele ühingu ühe avaliku teenuse osutamine, võib seda kontrolli selleks, et seda võiks pidada analoogselt avalik-õigusliku isiku poolt teostatava kontrolliga omaenda struktuuriüksuste üle, teostada ühiselt, kohaldades vastavalt vajadusele lihthälteenamuse põhimõtet. Kontsessiooni andva avaliku võimu organi kontroll peab olema tema enda struktuuriüksuste üle teostatava kontrolliga analoogne, ent ei pea olema täielikult identne. Kontsessioonääri suhtes teostatav kontroll peab olema tõhus, kuid selle isiklik teostamine ei ole vajalik. Seega tuleb mõelda, et juhul, kui kontsessioonäär kuulub mitmele avaliku võimu organile, kes on kontsessioonäärile usaldanud ühe nende avaliku teenuse osutamise, võivad nad koos tema üle kontrolli teostada. Kollegiaalse organi puhul ei ole sellel, millises menetluses otsuseid tehakse, eelkõige lihthälteenamusel, tähtsust.

Kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia* (21. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-412/04) otsustas Euroopa Kohus, et liikmesriik, kes kohaldab siseriiklike ehitustööde hankelepinguid reguleerivaid norme ehitustööde, asjade ostmise ja teenuste osutamise segalepingutele ning asjade või teenuste hankelepingutele, mis sisaldavad kõrvaltegevustena ehitustöid, kui nende maksumus ületab 50% vastava hankelepingu kogumaksumusest, rikub kohustusi, mis tulenevad direktiividest 92/50³³, 93/36³⁴ ja 93/37³⁵. Kui leping sisaldab ehitustööde riigihankelepingu ja teist tüüpi riigihankelepingu elemente, määratakse selle peamist eesmärki arvestades, millist ühenduse riigihankedirektiivi tuleb kohaldada. Selle kindlakstegemisel tuleb arvestada, millised põhilised kohustused on domineerivad ja mis sellistena iseloomustavad seda riigihanget vastandina nendele, mis on olemuselt üksnes kaasnevad või täiendavad ning on tingitud otseselt lepingu esemest, kusjuures erinevate soorituste maksumus on sellega seoses ainult üks kriteerium, mida tuleb selle kindlakstegemise käigus teiste seas arvestada. Samuti otsustas Euroopa Kohus, et kui kruntideks jaotatava maa erasikust omaniku ja omavalitsusüksuse ametiasutuse vahel sõlmitud leping vastab mõiste „ehitustööde riigihankeleping“ tunnustele direktiivi 93/37 artikli 1 punkti a tähenduses, siis eeldatavat maksumust – mida tuleb põhimõtteliselt arvesse võtta tegemaks kindlaks, kas direktiivis kehtestatud piirmäär on ületatud ja kas seetõttu tuleb hankelepingu sõlmimisel järgida direktiivist tulenevaid avalikustamise nõudeid – võib arvutada üksnes erinevate tööde kogumaksumuse põhjal, liites erinevate osade maksumused. Direktiivide 92/50

³³ Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 322).

³⁴ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/36/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike tarnelepingute sõlmimise kord (EÜT L 199, lk 1; ELT eriväljaanne 06/02, lk 110).

³⁵ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/37/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöölepingute sõlmimise kord (EÜT L 199, lk 54; ELT eriväljaanne 06/02, lk 163).

ja 93/38³⁶ kohaldamisel saab teha ainult selliseid erandeid, mis on selles direktiivis otseselt ja ammendavalt nimetatud.

Ühes teises kohtuasjas *komisjon vs. Itaalia* (8. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-337/05) tõusetus küsimus, kas liikmesriik võib mitme sõjaväelise ja tsiviilcorpuse tarbeks helikopterite ostmiseks sõlmida äriühinguga lepingu otse, ilma direktiivis 93/36³⁷ ette nähtud menetlust järgimata. Euroopa Kohus otsustas esiteks, et niisugust praktikat ei õigusta *in house* suhete olemasolu, kui eraõiguslikul ettevõtjal on sellise asjassepuutuvaid helikoptereid tootva äriühingu kapitalis, mille aktsionäride hulka kuulub ka asjaomane hankija, kas või vähemusosalus, mis takistab nimetatud hankija võimalust teostada kõnealuse äriühingu üle samasugust kontrolli nagu omaenda struktuuriüksuste üle.

Edasi, mis puudutab EÜ artiklis 296 ja direktiivi 93/36 artikli 2 lõike 1 punktis b sätestatud riiklike huvidega seotud õiguspärase nõuete kohaldamist põhjusel, et need helikopterid on „kaheotstarbelised”, meenutas Euroopa Kohus, et iga liikmesriik võib võtta meetmeid, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitseks ja mis on seotud relvade, laskemoona või sõjavarustuse tootmise või kaubandusega, tingimusel et need meetmed ei avalda ebasoovitavat mõju selliste toodete konkurentsitingimustele ühisturul, mis ei ole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks. Järelikult peab niisuguse varustuse ostmine, mille sõjalisel otstarbel kasutamine ei ole kindel, tingimata toimuma riigihankelepingute sõlmimise korra kohaselt. Sõjalistele korpustele tsiviilotstarbeliseks kasutamiseks helikopterite tarnimine vastab sellisele juhule ning isegi konfidentsiaalsuskohustus ei saa nende reeglite järgimist takistada. Seega on läbirääkimistega menetlus erandlik ja seda saab kohaldada üksnes kindlaksmääratud juhtudel. Kuna direktiivi 93/36 tuleb tõlgendada kitsalt, et mitte võtta tema kasulikku mõju, ei tohi liikmesriigid näha ette uusi läbirääkimistega menetluse kasutamise juhtusid, mida ei ole selles direktiivis ette nähtud, või lisada sõnaselgelt ette nähtud juhtudele uusi tingimusi, mille tulemusena nimetatud menetluse kasutamine on lihtsam. Lisaks sellele peab erandile tugineda sooviv isik kandma tõendamiskoormist selle erandi tegeliku esinemist tõendavate erandlike asjaolude osas.

Järgnevalt on vabalt valitud järjekorras ära märgitud ülejäänud erilist huvi pakkuvad kohtuotsused.

Kohtuasjas *Synthon* (16. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-452/06) tuli Euroopa Kohut tõlgendada direktiivi 2001/83³⁸ artiklit 28 ning kohus otsustas, et selle sättega on vastuolus, kui liikmesriik, kellele on esitatud vastastikuse tunnustamise taotlus inimtervishoius kasutatava ravimi müügiloo osas, mis on väljastatud teises liikmesriigis asjaomase direktiivi artikli 10 lõike 1 punkti a alapunktis iii ette nähtud lihtsustatud korras, jätab selle taotluse rahuldamata põhjusel, et asjaomane ravim ei ole võrdlusravimiga olemuselt sarnane. Oht rahvatervisele on ainus alus, millele liikmesriik võib teise liikmesriigi väljantud müügiloo tunnustamata jätmisel tugineda. Peale selle peab nimetatud alusele tu-

³⁶ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/38/EMÜ, millega kooskõlastatakse veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate tellijate hankemenetlused (EÜT L 199, lk 84; ELT eriväljaanne 06/02, lk 194).

³⁷ Vt 34. joonealune märkus.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiiv 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69).

gineda sooviv liikmesriik läbi viima selleks eraldi ette nähtud teavitamis-, kokkuleppe- ja vahekohtumenetlused.

Euroopa Kohus lisas, et juhul, kui asjaomasel liikmesriigil ei tulnud teha õigusloomega seonduvaid valikuid ja tal oli märkimisväärselt väike, isegi olematu kaalutlusruum, võib ka pelk ühenduse õiguse rikkumine olla küllaldane, et tuvastada piisavalt selge ühenduse õiguse rikkumise esinemine. Järelikult, kuna kõnealuse direktiivi artikkel 28 annab liikmesriigile, kellele on esitatud vastastikuse tunnustamise taotlus, väga piiratud kaalutlusruumi kõnealuse müügi loa tunnustamata jätmise aluste osas, siis see, kui liikmesriik jätab selle müügi loa tunnustamata seetõttu, et asjaomane ravim ei ole võrdlusravimiga olemuselt sarnane, või seetõttu, et asjaomane ravim kuulub ravimite rühma, mille puhul on võrdlusravimiga olemuslikult sarnaseks pidamine vastava riigi üldise praktika alusel välistatud, on ühenduse õiguse piisavalt selge rikkumine, mis võib kaasa tuua selle liikmesriigi vastutuse.

Kohtuasjas *Arcor* (17. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-152/07–C-154/07), mis käsitleb telekommunikatsioonisektorit, otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 97/33³⁹ artikli 12 lõiget 7 ja direktiivi 90/388⁴⁰ artiklit 4c tuleb tõlgendada nii, et riigi reguleeriv asutus ei või kohustada üldkasutatava telekommunikatsioonivõrguga vastastikku seotud sidevõrgu operaatorit maksma turgu valitsevat seisundit omavale abonentvõrgu operaatorile lisaks vastastikuse sidumise tasule ka kliendiliini kättesaadavaks tegemise lisatasu puudujäägi eest, mis tekkis abonentvõrgu operaatoril kliendiliini kättesaadavaks tegemise tõttu. Direktiivi 97/33 artikli 12 lõige 7 ei võimalda riigi reguleerival asutusel lubada kliendiliini kättesaadavaks tegemise lisatasu, mille summat ei kehtestata kulude põhjal, ehkki see on oma laadilt sama kui vastastikuse sidumise tasu ja seda kogutakse täienduseks sellele lisatasule. Sellise lisatasu eesmärk on üksnes kaitsta turgu valitsevat abonentvõrgu operaatorit ja rahastada tema puudujääki teiste vastastikku seotud võrkude operaatorite klientide kaudu; selline rahastamine ei toimu universaalteenuse kohustuste rahastamise raames ja on vaba konkurentsi põhimõttega vastuolus. Kõnesolevatel artiklitel on vahetu õigusmõju ning eraõiguslikud isikud võivad neile siseriiklikus kohtus tugineda, et vaidlustada riigi reguleeriva asutuse otsus.

Kohtuasjas *Tele2 Telecommunication* (21. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-426/05, EKL 2008, lk I-685), mis käsitleb direktiivis 2002/21/EÜ⁴¹ sätestatud elektroonilisi sidevõrkusid ja -teenuseid, andis Euroopa Kohus arvamuse mõiste „mõjuvälja jääva“ kasutaja või ettevõtja kohta selle direktiivi artikli 4 lõike 1⁴² tähenduses ning mõiste „mõjutatud“ isiku kohta selle direktiivi artikli 16 lõike 3⁴³ tähenduses. Nimetatud mõisteid tuleb tõlgendada

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 1997. aasta direktiiv 97/33/EÜ vastastikuse sidumise kohta telekommunikatsioonisektoris seoses universaalteenuse ja koostalitlusvõime tagamisega avatud võrgu pakkumise põhimõtete kohaldamise teel (EÜT L 199, lk 32), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. septembri 1998. aasta direktiiviga 98/61/EÜ (EÜT L 268, lk 37).

⁴⁰ Komisjoni 28. juuni 1990. aasta direktiiv 90/338/EMÜ konkurentsi kohta telekommunikatsiooniteenuse turgudel (EÜT L 192, lk 10), muudetud komisjoni 13. märtsi 1996. aasta direktiiviga 96/19/EÜ (EÜT L 74, lk 13).

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, lk 33; ELT eriväljaanne 13/29, lk 349).

⁴² Sellega antakse kasutajatele ja elektroonilisi sidevõrkusid ja/või -teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele õigus esitada kaebus riigi reguleeriva asutuse otsuse peale, mis neid mõjutab.

⁴³ Sellega antakse viimasele õigus saada piisavalt vara teada otsusest, millega sektorispetsiifilised regulatiivsed kohustused tühistatakse.

nii, et need võivad tähendada mitte ainult „ettevõtjat, kellel on (varem olnud) märkimisväärne turujõud asjaomasel turul”, kelle suhtes riigi reguleeriv asutus on turuanalüüsi menetluses teinud otsuse ja kes on otsuse adressaat, vaid ka kasutajaid ja sellise ettevõtjaga konkureerivaid ettevõtjaid, kes ise ei ole selle otsuse adressaadid, kuid kelle õigusi otsus ebasoodsalt mõjutab. Siseriiklik õigusnorm, mis annab sellises menetluses poole staatuse üksnes „ettevõtjatele, kellel on (varem olnud) märkimisväärne turujõud asjaomasel turul” ja kellele regulatiivsed erikohustused kehtestatakse, kelle kohustusi muudetakse või kelle kohustused tühistatakse, ei ole eespool osutatud artikliga 4 põhimõtteliselt vastuolus. Siiski on eelotsusetaotluse esitanud kohtul ülesanne kontrollida, et siseriiklik menetlusõigus tagab nende õiguste kaitse, mis on ühenduse õiguskorraga asjaomastele konkureerivatele kasutajatele ja ettevõtjatele antud, viisil, mis ei ole ebasoodsam kui samalaadsete siseriiklike õiguste kaitse puhul ja mis ei kahjusta asjassepuutuvatele isikutele asjaomase direktiivi artikliga 4 tagatud õiguskaitse tõhusust.

Kohtuasjas *Sabatauskas jt* (9. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-239/07), mis puudutas elektrienergia siseturgu, otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2003/54⁴⁴ artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et see säte määrab kindlaks liikmesriikide kohustused vaid seoses kolmandate isikute juurdepääsuga elektrienergia edastus- ja jaotusvõrkudele, mitte seoses nende isikute ühendamiseга nimetatud võrkudesse; nimetatud säte ei näe ette seda, et võrkudele juurdepääsu süsteem, mille liikmesriigid peavad looma, peaks võimaldama vabatarbijal oma äranägemisel valida, millisesse võrku ta soovib end ühendada. Kõnealuse artikliga ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis sätestavad, et tarbija elektripaigaldisi võib ühendada edastusvõrku ainult siis, kui jaotusvõrgu haldur keeldub tema tegevuspiirkonnas tegutseva tarbija elektripaigaldisi tehnilistel või käitamiseга seotud põhjustel jaotusvõrku ühendamast. Siseriiklik kohus peab siiski kontrollima, et selle süsteemi loomine ja rakendamine toimuks objektiivsete kriteeriumide alusel ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata.

Isikuandmete kaitse valdkonnas tuleb mainida kohtuasja *Huber* (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-524/06), mis puudutab Saksa kodanikeks mitteolevate liidu kodanike kohta käivate isikuandmete töötlemise süsteemi Saksamaal; selle süsteemi kohaselt nähti ette niisuguste välisriigi kodanike kohta käivate andmete töötlemine ja säilitamine eraldi registris, mis sisaldab oluliselt rohkem teavet võrreldes sellega, mis on Saksa kodanike kohta vallaregistris kogutud. Euroopa Kohtult küsiti, kas kirjeldatud süsteem on direktiivi 95/46 (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta)⁴⁵ artikli 7 punktiga e kooskõlas, mille peale Euroopa Kohus otsustas, et selline süsteem, mille eesmärk on abistada elamisõigust käsitlevate õigusnormide kohaldamise eest vastutavaid siseriiklikke ametiasutusi, vastab kõnealuses artiklis, tõlgendatuna vastavalt kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelule, ette nähtud vajalikkuse nõudele vaid siis, kui see sisaldab üksnes neid andmeid, mis on vajalikud selleks, et asjaomased ametiasutused saaksid neid õigusnorme kohaldada, ja kui süsteemi tsentraliseeritus võimaldab neid õigusnorme välismaalastest liidu kodanike elamisõiguse suhtes tõhusamalt kohaldada; ni-

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT L 176, lk 37; ELT eriväljaanne 12/02, lk 211).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

metatud tingimusi peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Igal juhul ei saa eelmainitud direktiivi 95/46 artikli 7 punkti e tähenduses vajalikuks pidada sellises registris nimeliste isikuandmete säilitamist ja töötlemist statistika eesmärgil. Lisaks leidis Euroopa Kohus, et EÜ artikli 12 lõikega 1 on vastuolus liikmesriigi poolt niisuguse spetsiaalse välismaalastest liidu kodanike isikuandmete töötlemise süsteemi rajamine kuritegevusevastase võitluse eesmärgil, kuna kuritegevusevastase võitluse seisukohast ei ole liikmesriigi kodanike olukord erinev tema territooriumil elavate välismaalastest liidu kodanike olukorrast.

Kohtuasjas *Promusicae* (29. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-275/06, EKL 2008, lk I-271) otsustas Euroopa Kohus, et ühenduse õigusest tulenevalt ei pea liikmesriigid kehtestama autoriõiguse tõhusa kaitse tagamiseks isikuandmete avaldamise kohustust tsiviilmenetluse raames. Olukorras, kus helisalvestiste ja audiovisuaalsete salvestiste produtsente ja väljaandjaid ühendav mittetulundusühing esitab taotluse, et Interneti-ühenduse teenuste pakkujat kohustataks avaldama teatavate abonentliinide valdajate nimed ja aadressid, et tal oleks võimalik autoriõiguste tõttu algatada tsiviilmenetlus, ei pea liikmesriigid infoühiskonda ning intellektuaalomandi õiguse ja eelkõige autoriõiguse kaitset käsitlevatest direktiividest⁴⁶ ega isikuandmete kaitset käsitlevatest direktiividest⁴⁷ tulenevalt kehtestama kohustust edastada autoriõiguse tõhusa kaitse tagamiseks isikuandmeid tsiviilmenetluse raames. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (TRIPS-leping) sätete alusel ei pea tõlgendama eespool mainitud direktiive nii, nagu kohustaksid need liikmesriike sellise kohustuse sätestama. Euroopa Kohus rõhutas, et ühenduse õiguse kohaselt peavad liikmesriigid siiski nende direktiivide ülevõtmisel jälgima, et nad tugineksid asjaomaste direktiivide sellisele tõlgendusele, mis võimaldab tagada õiglast tasakaalu erinevate ühenduse õiguskorras kaitstud põhiõiguste vahel. Liikmesriikide ametiasutused ja kohtud ei pea nende direktiivide ülevõtmismeetmete rakendamisel mitte ainult tõlgendama oma siseriiklikku õigust kooskõlas asjaomaste direktiividega, vaid nad peavad ka jälgima, et nad ei tugineks asjaomaste direktiivide sellisele tõlgendusele, mis on vastuolus põhiõigustega või muude ühenduse õiguse üldpõhimõtetega, näiteks proportsionaalsuse põhimõttega.

Kahes kohtuasjas peatus Euroopa Kohus direktiivil 2000/35 (hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul)⁴⁸.

Kohtuasjas *01051 Telecom* (3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-306/06), milles käis vaidlus arvete väidetavalt hilinenud maksmise eest nõutava viivise maksmise üle, sedastas Eu-

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (EÜT L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399). Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31, ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (EÜT L 201, lk 37; ELT eriväljaanne 13/29, lk 514).

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/35/EÜ hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226).

roopa Kohus, et eelmainitud direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see nõuab selleks, et pangaülekandegaga tehtud makse hoiaks ära või lõpetaks viivituseintressi kohaldamise, et tasumisele kuuluv summa oleks tähtjaks kantud võlausaldaja kontole.

Kohtuasjas *Caffaro* (11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-265/07) otsustas Euroopa Kohus, et eelmainitud direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik säte, mille kohaselt ei saa võlausaldaja, kellel on täitedokument avalik-õigusliku asutuse poolt äritehingu eest tasumisele kuuluva vaidlustamata makse kohta, nõuda nimetatud ametiasutuse vastu suunatud sundtäitmist enne 120-päevase tähtaja möödumist sellele asutusele täitedokumendi kättetoimetamisest. Kõnealune direktiiv ühtlustab – eriti mis puudutab vaidlustamata nõude sissenõudmise menetlust – üksnes täitedokumendi saamise tähtaja, kuid ei reguleeri sundtäitmise menetlust, mille suhtes kohaldatakse liikmesriikide siseriiklikku õigust.

Ka tarbijakaitsega seoses võib välja tuua kaks kohtuasja.

Kohtuasjas *Hamilton* (10. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-412/06) märkis Euroopa Kohus, et direktiivi 85/577 (tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral)⁴⁹ tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik seadusandja võib ette näha, et direktiivi artikli 5 lõikega 1 kehtestatud taganemisõigust – mille kohaselt võib tarbija loobuda võetud kohustusest, saates asjakohase teate vähemalt seitsme päeva jooksul alates hetkest, kui ettevõtja talle sellest õigusest teada andis – võib kasutada hiljemalt üks kuu pärast lepingupoolte pikaajalisest laenulepingust tulenevate kohustuste täies ulatuses täitmist, kui tarbija on saanud selle õiguse kasutamise kohta ekslikku teavet.

Kohtuasjas *Quelle* (17. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-404/06) esitas Bundesgerichtshof Euroopa Kohtule arutamiseks vaidluse, mille pooled olid tarbijate ühendus ja ettevõtja Quelle, kes nõudis, et tarbija tasuks vastavalt Saksa õigusnormidele seadme kasutamise eest, mis oli defektne ja mis asendati hiljem uue seadmega. Euroopa Kohus leidis, et tarbekaupu käsitleva direktiiviga 1999/44⁵⁰ on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis võimaldab müüjal, kes on müünud lepingule mittevastava tarbekauba, nõuda tarbijalt hüvitist lepingule mittevastava kauba kasutamise eest kuni selle asendamiseni uue kaubaga. Tasuta lepinguga vastavusse viimine müüja poolt on suunatud tarbija kaitsmisele võimalike rahaliste kohustuste eest, mis võivad takistada sellise kaitse puudumise korral tarbijal oma õigusi realiseerimast. Muu hulgas vastab tasuta lepinguga vastavusse viimine kõnealuse direktiivi eesmärgile, milleks on tarbijate kaitstuse kõrge taseme tagamine. Müüja, kes vastupidi ostjale, kes on juba tasunud ostuhinna, ei täida lepingule mittevastava kauba üleandmise korral müügilepinguga võetud kohustust nõuetekohaselt, peab kandma lepingu puuduliku täitmise tagajärjed. Tema rahalised huvid on siiski kaitstud: ühelt kaitseb neid kaheaastane tähtaeg ning teiselt poolt võimalus keelduda kauba asendamisest juhul, kui see parandusmeede osutub ebaproportsionaalseks, tekitades ebamõistlikke kulutusi.

⁴⁹ Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral (EÜT L 372, lk 31, ELT eriväljaanne 15/01, lk 262).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiiv 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta (EÜT L 171, lk 12; ELT eriväljaanne 15/04, lk 223).

Kaubamärgid

Kaubamärgialase kohtupraktika hulgas on eriti tähelepanuväärivad kaks kohtuasja, mis puudutavad direktiivi 89/104⁵¹ artikli 5 lõike 1 punktis b ja artikli 6 lõike 1 punktis b sätestatud võimalust kaubamärgi omanikul keelata oma kaubamärgiga sarnaste tähiste kasutamist.

Kohtuasjas *O2 Holdings ja O2 (UK)* (12. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-533/06) kasutas O2, kellele kuulub kaks Briti kaubamärki, mis koosnevad mullide staatilisest kujutisest, oma teenuste propageerimiseks asjaomast kujutist nii staatiliselt kui ka liikuvalt. Reklamis, milles Hutchison 3G võrdles oma teenuseid O2 teenustega, kasutas esimene liikuvaid mustvalgete mullide kujutisi. O2 esitatud kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumise haggiga seoses, mille High Court esimeses kohtuastmes rahuldamata jättis, küsis Court of Appeal sisuliselt seda, kas kaubamärgi omanik saab keelata oma kaubamärgiga identse või sarnase tähise kasutamise võrdlevas reklaamis. Meenutades kõigepealt direktiivi 84/450⁵² (muudetud direktiiviga 97/55)⁵³ artiklis 3a sätestatud lubatavuse tingimusi, mis võimaldavad kaubamärgi omanikul eelkirjeldatud kasutamise keelata, otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 89/104 artikli 5 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et registreeritud kaubamärgi omanikul ei ole õigust keelata kolmandal isikul kasutada võrdlevas reklaamis selle kaubamärgiga sarnast tähist kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased nendega, mille jaoks nimetatud kaubamärk on registreeritud, kui sellisest kasutamisest tulenevalt ei ole tõenäoline, et avalikkus võib need tähised omavahel segi ajada; ja seda olenemata sellest, kas nimetatud võrdlev reklaam vastab kõigile lubatavuse tingimustele või mitte.

Kohtuasjas *adidas ja adidas Benelux* (10. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-102/07) esitas adidas AG, kellele kuuluvad kujutismärgid, mis koosnevad kolmest paralleelsest võrdse laiusuga vertikaalsest triibust, mis on paigutatud spordi- ja vabaajarõivaste külgedele ning on riideesemega võrreldes kontrastset värvi, kaebuse äriühingute Marca Mode, C&A, H&M ja Vendex vastu põhjusel, et viimased kasutavad sarnast kahe triibuga tähist. Nimetatud äriühingud tuginesid nende triipude adidase nõusolekuta kasutamiseks vaba kasutatavuse nõudele. Hoge Raad der Nederlandeni eelotsusetaotluse alusel otsustas Euroopa Kohus, et vaba kasutatavuse nõue ei saa mingil juhul olla kaubamärgi mõju iseseisev piirang, mis lisandub direktiivi 89/104 artikli 6 lõike 1 punktis b otsesõnu nimetatud piirangutele. Kaubamärgi omanik ei saa siiski keelata kolmandatel isikutel kirjeldavate tähiste ausat kasutamist. Selleks, et kolmas isik saaks tugineda kaubamärgi piirangutele, mis on eelnimetatud, kaubamärke käsitlevas direktiivis sätestatud, ning tugineda vaba kasutatavuse nõudele, peab selle isiku poolt kasutatav tähis puudutama kauba üht omadust.

⁵¹ Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimene direktiiv 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92).

⁵² Nõukogu 10. septembri 1984. aasta direktiiv 84/450/EMÜ eksitava ja võrdleva reklaami kohta (EÜT L 250, lk 17; ELT eriväljaanne 15/01, lk 227).

⁵³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 1997. aasta direktiiv 97/55/EÜ (EÜT L 290, lk 18; ELT eriväljaanne 15/03, lk 365).

Sotsiaalpoliitika

Sotsiaalpoliitika valdkonda puudutava kohtupraktika raames tuleb esile tõsta mitu kohtuasja, mis käsitlevad võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist ja töötajate kaitse tagamiseks ette nähtud sätteid, ning ühte eriti huvitavat kohtuasja institutsiooniliste küsimuste kohta.

Ennekõike täiendas Euroopa Kohus oma kohtupraktikat direktiivi 2000/78/EÜ (mis käsitleb võrdset kohtlemist töö saamisel ja kutsealale pääsemisel)⁵⁴ tõlgendamise kohta kahe eelotsuseküsimumuse raames. Kohtuasjas *Coleman* (17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-303/06) märkis Euroopa Kohus, et kõnealuse direktiiviga kehtestatud võrdse kohtlemise põhimõtet ei kohaldata kindlaksmääratud isikute kategooriale, vaid direktiivi artiklis 1 sätestatud diskrimineerimise põhjuste alusel, ja et otsese diskrimineerimise keeld ei ole seega piiratud üksnes nende isikutega, kes on ise puudega. Niisiis, kui tööandja kohtleb puudeta töötajat halvemini kui teist töötajat samalaadses olukorras ning kui on tõendatud, et asjaomase töötaja halvema kohtlemise aluseks on see, et puue on tema lapsel, kellele ta tagab vajaliku hoolduse põhisosias ise, rikutakse sellise kohtlemisega kõnealuse direktiivi artiklis 2 sätestatud otsese diskrimineerimise keeldu. Mis tahes muu tõlgendus võtaks suure osa selle direktiivi kasulikust mõjust ja vähendaks kaitset, mida on soovitud direktiiviga tagada. Samad kaalutlused kehtivad ka ahistamise kohta, mida peetakse üheks diskrimineerimise vormiks kõnealuse direktiivi tähenduses. Ahistamise keeldu ei saa seega piirata üksnes nende isikutega, kes on ise puudega, vaid see laieneb ka isikutele, kelle suhtes esineb ahistamiseks peetavat käitumist, mis on seotud nende isikute lapse puudega.

Kohtuasjas *Maruko* (1. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-267/06) otsustas Euroopa Kohus, et toitjakaotushüvitis, mida makstakse konkreetse töötajate kategooria pensionikassa poolt hallatavas kutsealases pensioniskeemis, kuulub direktiivi 2000/78/EÜ kohaldamisalasse. Selline hüvitis tuleb kvalifitseerida „tasuna“ EÜ artikli 141 tähenduses, eelkõige seetõttu, et see tuleneb surnud isiku töösuhtest. Kõnealuse direktiivi artiklitega 1 ja 2 on vastuolus õigusnormid, mille kohaselt ei saa üleelanud kooselupartner oma partneri surma korral toitjakaotuspension, mis oleks samaväärne sellega, mida saab üleelanud abikaasa, olgugi et siseriikliku õiguse kohaselt asetab registreeritud kooselu samast soost isikud kõnesoleva toitjakaotushüvitise puhul abikaasadega samalaadsesse olukorda. Keeldumine maksta kooselupartneritele toitjakaotushüvitist on Euroopa Kohtu arvates otsene diskrimineerimine seksuaalse sättumuse alusel. Liikmesriigi kohus peab välja selgitama, kas üleelanud kooselupartner on samalaadses olukorras abikaasaga, kellel on õigus saada asjassepuutuva pensionikassa poolt hallatavas kutsealases pensionikindlustusskeemis ette nähtud toitjakaotushüvitist.

Peale selle arendas Euroopa Kohus edasi oma kohtupraktikat rasedate kaitse ning meeste ja naiste võrdse kohtlemise valdkonnas kohtuasjas *Mayr* (26. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-506/06, EKL 2008, lk I-1017), mis käsitles kunstliku viljastamise protsessi läbi-

⁵⁴ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79).

vat naist. Kohtu langetatud otsuses selgitatakse, et direktiivi 92/85/EMÜ,⁵⁵ mis kehtestab muu hulgas rasedate töötajate vallandamiskaitse, tuleb tõlgendada nii, et selles ei ole silmas peetud naistöötajaid, kes hetkel, kui talle tema vallandamisest teatatakse, läbib kunstliku viljastamise protsessi, tema munarakud on juba partneri spermatoosididega viljastatud, nii et *in vitro* viljastatud munarakud on juba olemas, kuid need ei ole veel tema emakasse siirdatud. Arvestades viljastatud munarakkude võimalikku säilitamisaega, ei saa õiguskindluse põhimõttest tulenevalt heaks kiita, et direktiivi 92/85 artiklis 10 kehtestatud kaitse laieneb niisugusele naistöötajale. Euroopa Kohus märkis seevastu, et direktiivi 76/207 (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta)⁵⁶ sätetega on vastulus see, kui vallandatakse naistöötaja, kes on kunstliku viljastamise lõppstaadiumis, see tähendab munasarja punktsiooni ja viljastatud munarakkude selle naistöötaja emakasse viivitamatu siirdamise vahel, tingimusel et on tõendatud, et vallandamise peamiseks põhjuseks oli fakt, et see naine läbis kunstliku viljastamise protsessi. Kuna selline ravi puudutab otseselt vaid naisi, siis naistöötaja vallandamine peamiselt sel põhjusel, et ta läbib olulist etappi kunstliku viljastamise protsessis, kujutab endast otsest soolist diskrimineerimist.

Kohtuasi *Juuri* (27. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-396/07) andis Euroopa Kohule võimaluse täpsustada direktiivi 2001/23 (mis puudutab töötajate õigusi ettevõtjate üleminekul)⁵⁷. Selle direktiivi artikli 4 lõige 2 sätestab, et kui tööleping lõpetatakse töötingimuste olulise muutmise tõttu tulenevalt ettevõtte üleandmisest, loetakse tööleping lõpetatuks tööandja algatusel. Euroopa Kohus otsustas, et kui omandaja ei ole kõnealusest direktiivist tulenevaid kohustusi rikkunud, ei kohusta asjaomane säte liikmesriike tagama töötajale õigust saada omandajalt rahalist hüvitist samadel tingimustel kui õiguse puhul, millele töötaja saab tugineda, kui tööandja on töölepingu või -suhte ebaseaduslikult lõpetanud. Sellisel juhul peab siseriiklik kohus siiski vastavalt oma pädevusele tagama, et omandaja kannab vähemalt need tagajärjed, mille näevad ette kohaldatavad siseriiklikud õigusnormid töölepingu või -suhte tööandja algatusel lõpetamise korral – nagu töötasu ja muud soodustused, mis vastavad etteteatamistähtajale. Euroopa Kohus selgitas lisaks, et direktiivi 2001/23 artikli 3 lõige 3, mille kohaselt peab omandaja pärast ettevõtte üleminekut jätkama kollektiivlepingu tingimuste täitmist kuni kollektiivlepingu lõpetamise või selle kehtivuse lõppemiseni, ei kohusta omandajat tagama töötingimuste säilitamist pärast seda kuupäeva, isegi kui see langeb kokku ettevõtte ülemineku hetkega.

Kohtuasjas *Impact* (15. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-268/06) tuli Euroopa Kohtul tegeleda küsimusega riikide menetlusautonoomia ja ühenduse õigusnormide vahetu õigusmõju kohta tähtajalise töö korral avalikus teenistuses. Kohus otsustas, et ühenduse õigusest, eelkõige tõhususe põhimõttest tulenevalt on nõutud, et erikohus, kellele on esitatud direktiivi 1999/70 (milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni

⁵⁵ Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja tervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 348, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 110).

⁵⁶ Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiiv 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega (EÜT L 39, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 187).

⁵⁷ Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 98).

(ETUC), Euroopa Töandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtjalise töö kohta) ülevõtva õigusakti rikkumisel põhinev nõue, tunnistaks ennast talle selle õigusaktiga kas või fakultatiivselt antud pädevuse teostamisel pädevaks ka hageja nende nõuete läbivaatamiseks, mis põhinevad otseselt sellel direktiivil, ja seda ajavahemiku osas, mis jääb direktiivi ülevõtmise tähtaja ja kõnealuse õigusakti jõustumise kuupäeva vahele, juhul kui peaks ilmnema, et hageja kohustus esitada otseselt direktiivil põhinev nõue paralleelselt üldkohtusse toob tema jaoks kaasa menetlusest tulenevaid ebamugavusi, mis võivad muuta ühenduse õiguskorras isikutele antud õiguste teostamise ülemäära raskeks. Siinkohal on nimetatud raamkokkuleppe klausli 4 lõige 1, mis keelab tähtjaliste töötajate töötingimusi silmas pidades igasuguse objektiivselt põhjendamata erineva kohtlemise, tingimusteta ja piisavalt täpne selleks, et isikud saaksid sellele siseriiklikus kohtus tugineda, mis seevastu ei kehti klausli 5 lõike 1 kohta, milles kehtestatakse liikmesriikidele üldine eesmärk vältida järjestikuste tähtjaliste töölepingute kasutamise kuritarvitamist, kuid jäetakse selle saavutamise vahendite osas valikuvõimalus liikmesriikidele.

Sellest tulenevalt ei ole avaliku sektori töandjana tegutseval liikmesriigi ametiasutusel lubatud võtta meetmeid, mis seisnevad tähtjaliste lepingute pikendamises ebaharilikult pikaks ajaks ajavahemikul, mis jääb asjassepuutuva direktiivi ülevõtmise tähtaja ja seda ülevõtva õigusakti jõustumise vahele. Neil kaalutlustel, kuna kohaldatavate siseriiklike õigusnormide kohaselt on seaduse tagasiulatuv kohaldamine välistatud, välja arvatud juhul, kui see on selgelt ja ühemõtteliselt ette nähtud, peab siseriiklik kohus, kelle lahendamata on nõue, mis põhineb direktiivi 1999/70 ülevõtva siseriikliku seaduse rikkumisel, ühenduse õiguse alusel andma sellele sätte tagasiulatuvat jõu kuni selle direktiivi ülevõtmise tähtajani vaid juhul, kui siseriiklikus õiguses esineb mõni õigusnorm, mille alusel võidakse kõnealusele sättele anda tagasiulatuvat jõud.

Keskkond

Kohtuasjas *Commune de Mesquer* (24. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-188/07) nõudis Mesquer' vald jäätmedirektiivi⁵⁸ alusel tankeri Erika, mille prahtija oli Total International Ltd, Prantsusmaa Atlandi ookeani rannikul hukkimise tagajärjel Totali kontserni kuuluvalt ettevõtjalt valla rannikualade puhastustööde ja reostuse kõrvaldamisega kaasnenud kulude hüvitamist. Olles saanud Prantsuse Cour de cassationilt taotluse tõlgendada nimetatud direktiivi sätteid, otsustas Euroopa Kohus, et laeva veetav raske kütteõli ei kujuta endast jäätmeid, kui seda kasutatakse või turustatakse majanduslikult soodsatel tingimustel ja kui seda saab tegelikult kütusena kasutada, ilma et seda oleks vaja eelnevalt ümber töödelda. Seevastu laevahuku korral maha voolanud süsivesinikke, mis on segunenud vee ja setetega ja mis hulgivad piki liikmesriigi rannikut ning kanduvad lõpuks randa, tuleb pidada aineks, mida selle valdaja ei kavatsenud toota ja mille ta selle veo käigus – küll tahtmatult – ära viskab, mistõttu need süsivesinikud tuleb kvalifitseerida jäätmeteks kõnealuse direktiivi tähenduses. Selleks et teha veel kindlaks, kes peab kandma kulud, mis Mesquer' vallal jäätmete kõrvaldamisega tekkisid, asus Euroopa Kohus esiteks seisukohale, et süsivesinikke vedava laeva omanikku, kes on nende valdaja vahetult enne nende muu-

⁵⁸ Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiiv 75/442/EMÜ jäätmete kohta (EÜT L 194, lk 39; ELT eriväljaanne 15/01, lk 23), muudetud komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega, millega kohandatakse nõukogu direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta IIA ja IIB lisa (EÜT L 135, lk 32; ELT eriväljaanne 15/03, lk 59).

tumist jätmeteks, võib pidada jätmete tekitajaks ja kvalifitseerida „valdajaks” kõnealuse direktiivi tähenduses, ning teiseks, et süsivesinike müüja ja neid vedava laeva prahtija „tekitas jäätmeid”, kui liikmesriigi kohus tuvastab, et müüja/prahitaja on kaasa aidanud laevahuku põhjustatud reostuse tekkimise ohule, eriti kui ta on jätnud võtmata sellise juhtumi ärahoidmiseks vajalikud meetmed, näiteks laeva valikut puudutavad meetmed. Lõpetuseks otsustas Euroopa Kohus, et juhul kui naftareostusest põhjustatud kahju kompenseerimise rahvusvaheline fond jätmete kõrvaldamise kulusid ei kanna või ei saa kanda ja kui ette nähtud vastutuse piirangute ja/või vastutusest vabastamise kohaldamise tõttu välistavad liikmesriigi õigusnormid, sh rahvusvahelistest konventsioonidest tulenevad õigusnormid, nende kulude kandmise laevaomaniku ja prahtija poolt, isegi kui nad on käsitatavad valdajatena, peavad sellised siseriiklikud õigusnormid võimaldama jätmete kõrvaldamise kulude kandmist tootja poolt, kelle tootest sel viisil levinud jätmed on tekkinud. „Saastaja maksab” põhimõtte alusel saab sellist tootjat kohustada kulusid kandma siiski üksnes juhul, kui ta on oma tegevusega kaasa aidanud laevahuku põhjustatud reostuse tekkimise ohule.

Kahes kohtuasjas, mis käsitlevad küsimust, kuidas tõlgendada direktiivi 85/337⁵⁹, muudetud direktiiviga 97/11,⁶⁰ täpsustati nimetatud direktiivi kohaldamisala.

Kui kohtuasjas *Ecologistas en Acción-CODA* (25. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-142/07) vaidles ühing *Ecologistas en Acción-CODA* vastu keskkonnamõju hindamisele, mille Madridi linnavalikogu Madridi kiirliiklusega ringtee renoveerimise ja parendamise projektide kohta muudetud direktiivi 85/337 sätteid rikkudes teostas, siis kohtuasjas *Abraham jt* (28. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-2/07) kaebasid Liège-Bierseti lennuvälja naabruses elavad isikud Belgia Cour de cassationile esitatud kahju hüvitamise hagi mura üle, mis oli tingitud selle endise sõjaväelennuvälja ümberehitamisest. Mõlemas kohtuasjas kerkis küsimus, kas kõnealuses direktiivis sätestatud projektide mõistet võib kohaldada asjassepuutuvate infrastruktuuride renoveerimise, parendamise ja laiendamise projektidele. Eespool viidatud kohtuasjas *Ecologistas en Acción-CODA* otsustas Euroopa Kohus, et muudetud direktiivi tuleb tõlgendada nii, et see näeb ette linnatänavate renoveerimise ja parendamise projektide keskkonnamõju hindamise juhul, kui tegemist on direktiivi I lisa punkti 7 alapunktis b või c nimetatud projektidega, s.o eelkõige „[k]iirteede [ja kiirliiklusega teede] ehitamisega”, või direktiivi II lisa punkti 10 alapunktis e või punkti 13 esimeses taandes nimetatud projektidega, mis võivad oma laadi, mahu või asukoha tõttu või ka seotuse tõttu teiste projektidega keskkonda oluliselt mõjutada. Euroopa Kohus selgitas esiteks, et projekti, mis puudutab tee renoveerimist, mis on oma ulatuse ja tunnuste poolest võrdväärne ehitamisega, võib käsitleda ehitamist puudutava projektina kõnealuse lisa tähenduses, ning teiseks, et muudetud direktiivi eesmärgiga oleks vastuolus see, kui linnatänavat puudutav mis tahes projekt jäetaks direktiivi kohaldamisalast välja üksnes põhjusel, et direktiiv ei nimeta I ja II lisas loetletud projektide hulgas sõnaselgelt seda liiki teed. Eespool viidatud kohtuasjas *Abraham jt* otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 85/337 algse redaktsiooni II lisa punktis 12 koosmõjus I lisa punktiga 7 on silmas peetud ka ümberehitusteid,

⁵⁹ Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248).

⁶⁰ Nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiv 97/11/EÜ, millega muudetakse direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 73, lk 5; ELT eriväljaanne 15/03, lk 151).

mida tehakse olemasoleva lennuvälja infrastruktuuris maandumisrada pikendamata, kui neid võib oma laadi, mahu või tunnuste poolest pidada lennuvälja enda ümberehituseks. Kohus selgitas, et kõnealuse direktiivi eesmärgiga oleks vastuolus see, kui juba valmis ehitatud lennuvälja infrastruktuuri parendamise või laiendamise tööd jäetaks direktiivi II lisa kohaldamisalast välja põhjendusega, et kõnealuse direktiivi I lisas on nimetatud „lennuväljade ehitamist”, mitte „lennuvälju”.

Kohtuasjas *Janecek* (25. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-237/07) otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 96/62 (välisõhu kvaliteedi hindamise ja juhtimise kohta),⁶¹ muudetud määrusega nr 1882/2003,⁶² tuleb tõlgendada nii, et piir- või häiretasemete ületamise ohu korral võivad isikud, keda nimetatud tasemete ületamine otseselt puudutab, nõuda pädevatelt ametiasutustelt tegevuskava koostamist, isegi kui neil on liikmesriigi õiguse alusel teisi tegevusvahendeid, nõudmaks pädevatelt ametiasutustelt õhusaastet vähendavate meetmete vastuvõtmist. Liikmesriikidel on siseriikliku kohtu kontrollile alluv kohustus võtta tegevuskava raames ja kiiresti meetmeid, mis on sobivad piir- või häiretasemete ületamise ohu miinimumini viimiseks ja nimetatud tasemetest allapoole jääva taseme järkjärguliseks saavutamiseks, arvestades antud hetke faktilisi asjaolusid ja kõiki esindatud huve.

Õigusalane koostöö tsiviilasjades

Õigusalase koostöö raames tsiviilasjades tuleb Euroopa Kohtusse saabunud kohtuasjade hulgas juhtida tähelepanu kohtuasjale *Rinau* (11. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-195/08 PPU), mis on esimene kohtuotsus, mille Euroopa Kohus on teinud eelotsuse kiirmenetluses, mis jõustus alates 1. märtsist 2008. Leedu ülemkohus, kes oli saanud taotluse mitte tunnustada Leedus Saksa kohtu langetatud kohtuotsust, millega anti lapse eestkostesõigus Saksamaal elavale isale ja kohustati Leedus elavat ema andma laps üle isale, esitas küsimuse selle kohta, millisel määral võib Saksa kohtute langetatud tagasitoomist nõudva otsuse täitmisele pööratavust tõendi alusel, mis on välja antud vastavalt määrusele nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega)⁶³, vaidlustada põhjusel, et Leedu kohtud on hiljem nõudnud lapse tagastamist Saksamaale. Euroopa Kohus otsustas, et kui lapse tagasitoomisest keeldumise otsus on tehtud ja päritoluriigi kohtule on sellest teada antud, ei oma määruse nr 2201/2003 artiklis 42 ette nähtud tõendi väljaandmise seisukohalt tähtsust, kas see otsus on peatatud, tühistatud, seda on muudetud või see ei ole lõplikult jõustunud või see on asendatud tagasitoomist nõudva otsusega, kui lapse tagasitoomist ei ole tegelikult toimunud. Kuivõrd selle tõendi ehtsuses ei ole kaheldud ning

⁶¹ Nõukogu 27. septembri 1996. aasta direktiiv 96/62/EÜ välisõhu kvaliteedi hindamise ja juhtimise kohta (EÜT L 296, lk 55; ELT eriväljaanne 15/03, lk 95).

⁶² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1882/2003 EÜ asutamislepingu artiklis 251 osutatud menetlusele vastavates õigusaktides sätestatud rakendusvolituste kasutamisel komisjoni abistavaid komiteesid käsitlevate sätete kohandamise kohta nõukogu otsusega 1999/468/EÜ (ELT L 284, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 447).

⁶³ Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus nr 1347/2000, muudetud nõukogu 2. detsembri 2004. aasta määrusega nr 2116/2004 (ELT L 367, lk 1).

tõend on välja antud määruse IV lisas toodud tüüpvormi kohaselt, on tagasitoomist nõudva kohtuotsuse vaidlustamine keelatud ning taotluse saanud kohtul jääb üle vaid tunnistada tõendatud otsus täitmisele pööratavaks ja rahuldada lapse viivitamatu tagastamise nõue. Euroopa Kohus märkis, et kui see nii ei oleks, oleks oht, et määrus nr 2201/2003 kaotab oma kasuliku mõju, kuna lapse tagastamise eesmärk jääks sõltuvusse selliste õiguskaitsvahendite ammendamise tingimusest, mida näeb ette selle liikmesriigi õigus, kus last ebaseaduslikult hoitakse.

Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades ning terrorismivastane võitlus

Kohtuasjas *Kozłowski* (17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-66/08), mis puudutab Euroopa vahistamismääruse täitmist, tõlgendas Euroopa Kohus raamotsuse 2002/584⁶⁴ artikli 4 punkti 6, mis lubab vahistamismäärust täitval õigusasutusel keelduda sellise määruse täitmisest, kui tagaotsitav isik „viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta” ning kui see riik kohustub täitma karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele. Euroopa Kohus otsustas, et tagaotsitav isik „elab” vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, kui ta on asunud sinna tegelikult elama. Ta „viibib” seal, kui tal on mõnda aega püsivalt vahistamismäärust täitvas liikmesriigis viibimise tulemusena tekkinud selle riigiga side, mis vastab selles riigis elamisest tulenevale seotuse astmele; sellise seotuse peab kindlaks määrama vahistamismäärust täitev õigusasutus, andes üldhinnangu mitmele selle isiku olukorda iseloomustavale objektiivsele näitajale, mille hulka kuuluvad eelkõige tagaotsitava isiku viibimise kestus, laad ja tingimused ning perekondlikud ja majanduslikud sidemed. Arvestades, et kõnealuse raamotsuse eesmärk on seada sisse vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajanev õigusasutustevaheline üleandmissüsteem süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks, kusjuures vahistamismäärust täitev õigusasutus saab sellisest üleandmisest keelduda vaid mõnel raamotsuses ette nähtud täitmata jätmise alustest, tuleb mõistetele „viibib” ja „elab”, mis määravad kindlaks raamotsuse kohaldamisala, anda ühtne definitsioon, sest tegemist on Euroopa Liidu õiguse autonoomsete mõistetega. Liikmesriikidel ei ole järelikult õigust anda neile mõistetele raamotsust ülevõtvas siseriiklikus õiguses laiemat ulatust kui see, mis tuleneb eelnimetatud ühetaolisest tõlgendusest.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

Kohtuasjas *komisjon vs. nõukogu* (20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-91/05) tühistas Euroopa Kohus otsuse 2004/833⁶⁵ ühismeetme 2002/589⁶⁶ rakendamise ja Lääne-Aafrika riikide majandusühendusele antava Euroopa Liidu toetuse kohta seoses kergrelvade mo-

⁶⁴ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34).

⁶⁵ Nõukogu 2. detsembri 2004. aasta otsus 2004/833/ÜVJP ühismeetme 2002/589/ÜVJP rakendamise ja Lääne-Aafrika riikide majandusühendusele antava Euroopa Liidu toetuse kohta seoses kergrelvade moratoriumiga (ELT L 359, lk 65).

⁶⁶ Nõukogu 12. juuli 2002. aasta ühismeetme 2002/589/ÜVJP, mis käsitleb Euroopa Liidu osalemist väike- ja kergrelvade destabiliseeriva hankimise ja leviku vastases võitluses (EÜT L 191, lk 1; ELT eriväljaanne 18/01, lk 314).

ratooriumiga. Nimetatud nõukogu otsus võeti vastu EL lepingu alusel ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames, mitte EÜ asutamislepingu alusel arengukoostöö poliitika raames. Euroopa Kohus leiab, et kuigi viimati nimetatud poliitika eesmärgid ei tohiks piirduda meetmetega, mille eesmärk on otsene võitlus vaesuse vastu, peab meede siiski selleks, et see saaks kuuluda arengukoostöö poliitika valdkonda, aitama kaasa kõnealuse poliitika majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisele. Teatud meetmed, mille eesmärk on toetada arengumaid, sh meetmed, mis on vastu võetud eelmainitud moratooriumi raames, võivad aidata neid eesmäärke saavutada. Selleks et ühendus saaks arengukoostöö poliitika raames võtta vastu väike- ja kergrelvade vastast võitlust käsitleva konkreetse meetme, peab see meede nii eesmärgi kui ka sisu poolest kuuluma EÜ asutamislepinguga ühendusele selles valdkonnas antud volituste rakendamise alasse. Euroopa Kohus meenutab kohtupraktikat, mille kohaselt meede, millel on mitu eesmärki või mitu reguleerimisvaldkonda, ilma et mõni neist oleks võrreldes teistega kõrvalise tähtsusega, peab juhul, kui kohaldamisele kuuluvad erinevad õiguslikud alused EÜ asutamislepingus, erandina põhinema vastavatel erinevatel õiguslikel alustel. Euroopa Kohus otsustas, et EL lepingu artikli 47 kohaselt on niisugune lahendus siiski välistatud juhul, kui tegemist on sellise meetmega nagu otsus 2004/833, millel on mitu eesmärki või mitu reguleerimisvaldkonda, mis kuuluvad arengukoostöö poliitika alase pädevuse ja ÜVJP alla, ilma et üks neist oleks teisega võrreldes teisejärguline. Kuna EL lepingu artikliga 47 on vastuolus see, et liit võtab EL lepingu alusel vastu meetme, mille oleks saanud õiguspäraselt vastu võtta EÜ asutamislepingu alusel, siis ei saa Euroopa Liit kasutada ÜVJP alla kuuluvat õiguslikku alust, et võtta vastu sätteid, mis kuuluvad ühtlasi ka EÜ asutamislepinguga ühendusele antud pädevusalasse. Euroopa Kohus tegi järelduse, et kuna nõukogu võttis otsuse 2004/833 vastu ÜVJP alusel, samas kui see otsus kuulub ühtlasi ka arengukoostöö poliitika valdkonda, rikkus ta sellega EL lepingu artiklit 47.

B. Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 6. oktoobril 2008)

Esimene rida, vasakult paremale:

kodade esimehed L. Bay Larsen ja G. Arestis; peakohtujurist M. Poiares Maduro; kodade esimehed A. Rosas ja P. Jann; Euroopa Kohtu president V. Skouris; kodade esimehed C. W. A. Timmermans, K. Lenaerts, A. Tizzano ja U. Lõhmus.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud E. Juhász ja J. Makarczyk; kohtujurist J. Kokott; kohtunik J. N. Cunha Rodrigues; kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomer; kohtunikud R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, P. Kūris ja A. Borg Barthet.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtunik P. Lindh; kohtujurist E. Sharpston; kohtunikud E. Levits, J. Malenovský, M. Ilešič, J. Klučka ja A. Ó Caoimh; kohtujurist P. Mengozzi.

Neljas rida, vasakult paremale:

kohtunikud J.-J. Kasel, A. Arabadjiev ja T. von Danwitz; kohtujuristid J. Mazák ja Y. Bot; kohtunik J.-C. Bonichot; kohtujurist V. Trstenjak; kohtunik C. Toader; kohtusekretär R. Grass.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini Vaba Ülikooli diplom õigusteaduste erialal (1970); Hamburgi ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (1997–2005); Kreeka Euroopa õiguse ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka riikliku teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka ametnike kõrgema valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa õiguse akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka kohtunike kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka majandus ja sotsiaalnõukogu esimees (1998); Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Peter Jann

Sündinud 1935; Viini ülikooli õigusteaduste doktor (1957); nimetatud kohtunikuks ja määratud tööle föderaaljustiitsministeeriumi (1961); Viini Straf-Bezirksgericht'i kohtunik ajakirjanduse valdkonnas (1963–1966); föderaaljustiitsministeeriumi pressiesindaja (1966–1970), seejärel ametikohad justiitsministeeriumi välisasjade osakonnas; Austria parlamendi õiguskomisjoni nõunik ja pressiesindaja (1973–1978); Verfassungsgesichtshof'i (konstitutsioonikohus) liikmeks nimetamine (1978); alaline ettekandja-kohtunik selles kohtus kuni 1994. aasta lõpuni; Euroopa Kohtu kohtunik alates 19. jaanuarist 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Sündinud 1949; kohtunik; Consejo General del Poder Judiciali (Kohtunike Ülemkogu) liige; professor; Kohtunike Ülemkogu esimehe büroo juhataja; Euroopa Inimõiguste Kohtu *ad hoc* kohtunik; Tribunal Supremo kohtunik alates 1996; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 19. jaanuarist 1995.

Romain Schintgen

Sündinud 1939; ülikooliõpingud Montpellier' ja Pariisi ülikooli õigus- ja majandusteaduskonnas; õigusteaduste doktor (1964); advokaat (1964); vandeadvokaat (1967); töö- ja sotsiaalministeeriumi ametnik; majandus- ja sotsiaalnõukogu liige (1978–1989), seejärel esimees (1988–1989); Société nationale de cr dit et d'investissement'i ja Société européenne des satellites'i juhataja (kuni 1989); Luxembourgigi Institut universitaire international'i nõukogu liige (1993–1995), seejärel esimees (1995–2004); Luxembourgigi ülikooli õppejõud; valitsuse esindaja Euroopa Sotsiaalfondi nõukogus ja töötajate vaba liikumise nõuandekomitees ning Euroopa Elu ja Töötingimuste Parandamise Fondi haldusnõukogus (kuni 1989); Esimese Astme Kohtu kohtunik 25. septembrist 1989 kuni 11. juulini 1996; Euroopa Kohtu kohtunik 12. juulist 1996 kuni 14. jaanuarini 2008.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; Rooma La Sapienza ülikooli Euroopa Liidu õiguse professor; Napoli „Istituto Orientale“ ülikooli (1969–1979) ja „Federico II“ ülikooli (1979–1992), Catania ülikooli (1969–1977) ning Muqdisho (1967–1972) ülikooli professor; advokaat Itaalia kassatsioonikohtus; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1992); Itaalia delegatsiooni liige Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa ühendustega ühinemise, ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu läbirääkimistel; mitme kirjutise, sh Euroopa lepingute kommentaaride autor ja Euroopa Liidu õiguse kogumiku toimetaja; väljaande „Il Diritto dell'Unione“ asutaja ja juht alates 1996; mitme õigusväljaande juhatus või toimetuse liige; mitme rahvusvahelise kongressi raportöör; konverentsid ja kursused erinevates rahvusvahelistes institutsioonides, sealhulgas Haagi Rahvusvahelise Õiguse Akadeemias (1987); Euroopa Ühenduste Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatu ekspertide grupi liige (1999); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 4. maist 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Sündinud 1940; erinevate kohtute teenistuses (1964–1977); õigussüsteemi uuendamist käsitlevate uuringute läbiviimine ja koordineerimine; valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Komisjonis ja Euroopa Inimõiguste Kohtus (1980–1984); Euroopa Nõukogu inimõiguste komitee ekspert (1980–1985); kriminaalkodeksi ja kriminaalmenetluse kodeksi muutmisega tegeleva töörühma liige; *Procurador-Geral da República* (1984–2000); Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) järelvalvekomitee liige (1999–2000); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Sündinud 1941; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1966–1969); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1969–1977); õigusteaduste doktor (Leideni ülikool); Groningeni ülikooli Euroopa õiguse professor (1977–1989); *Gerechthof te Arnhem*i (apellatsioonikohus) kohtunik; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse asepeadirektor (1989–2000); Amsterdami ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Allan Rosas

Sündinud 1948; õigusteaduste doktor, Turu ülikool (Soome); Turu ülikooli avaliku õiguse abiprofessor (1978–1981) ja Åbo Akademi professor (1981–1996); Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised aametid ja liikmesus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitut rahvusvahelist ja siseriiklikku uurimisprojekti ja programmi, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmel rahvusvahelisel konverentsil ja koosolekul delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguselus, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, Unescos, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välissuhted); alates märtsist 2001 komisjoni õigustalituse asepeadirektor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala (Universidad Complutense, Madrid); *abogado del Estado*, Málaga; *abogado del Estado* transpordi-, turismi ja kommunikatsiooniministeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeriumi õigusosakonnas; juhtiv *abogado del Estado*-Jefe riiklikus õigustalitus Euroopa Kohtu menetluste küsimuses ning *Abogacía General del Estado* (justiitsministerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduste kohtusüsteemi tulevikku käsitleva komisjoni ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice'i lepingu käsitletava ühenduste kohtusüsteemi reformiga ja nõukogu *ad hoc* töörühma „Euroopa Kohus” juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande „Noticias de la Unión Europea” kaastoimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduste eriala, õigusteaduste doktor, Katholieke Universiteit Leuven; *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvard University); assistent (1979–1983), seejärel (alates 1983) Euroopa õiguse professor, Katholieke Universiteit Leuven; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor, Collège d'Europe, Brugge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); *visiting professor* (külalisprofessor) Harvard Law School'is (1989); Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobri 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusosalased õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); LL.M (American University, Washington D.C.); õigusteaduste doktor (Heidelbergi ülikool, 1985; Harvardi ülikool, 1990); külalisprofessor Berkeley ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolis; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderatiivse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni ülikoolis (1999); St. Galleni ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni ülikooli Master of Business Law programmi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro

Sündinud 1967; lõpetanud õigusteaduste eriala (Lissaboni ülikool, 1990); abilektor (Euroopa Ülikooli Instituut, 1991); õigusteaduste doktor (Euroopa Ülikooli Instituut, Firenze, 1996); külalisprofessor (London School of Economics; College of Europe, Natolin; Ortega y Gasseti Instituut, Madrid; Portugali Katoliiklik Ülikool, Euroopa Õpingute Instituut, Macau); professor (Lissaboni Universidade Nova, 1997); *Fulbright Visiting Research Fellow* (Harvardi ülikool, 1998); Rahvusvahelise Äriõiguse Akadeemia kaasdirektor; kaastoimetaja (Hart Series on European Law and Integration, *European Law Journal*) ja mitme õiguslase ajakirja toimetuse liige; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Sündinud 1937; õigusteaduste õpingud Cambridge'is; *barrister* (1964–1980); *Queen's Counsel* (1980–1986); High Court of England and Wales'i kohtunik (1986–1995); *Lord Justice of Appeal* (1995–2003); Honourable Society of the Inner Temple'i vanemliige alates 1985. aastast ja varahoidja alates 2003. aastast; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. jaanuarist 2004.

Jerzy Makarczyk

Sündinud 1938; õigusteaduste doktor (1966); rahvusvahelise avaliku õiguse professor (1974); *Senior Visiting Fellow* Oxfordi ülikoolis (1985), Tokyo Rahvusvahelise Kristliku Ülikooli professor (1988); mitme rahvusvahelise avaliku õiguse, ühenduse õiguse ja inimõiguste alase teose autor; mitme rahvusvahelise õiguse, Euroopa õiguse ja inimõigustealase teadusühingu liige; Poola valitsuse esindaja läbirääkimistel Nõukogude vägede väljaviimise üle Poola territooriumilt; abiminister, seejärel välisminister (1989–1992); Poola delegatsiooni esimees ÜRO peaassamblees; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1992–2002); Rahvusvahelise Õiguse Instituudi president (2003); Poola Vabariigi presidendi välissuhete ja inimõiguste nõunik (2002–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Pranas Kūris

Sündinud 1938; õigusteaduste diplom Vilniuse ülikoolis (1961); Moskva ülikooli õigusteaduste kandidaat (1965); Moskva ülikooli õigusteaduste doktor (*Dr. hab.*) (1973); Pariisi ülikooli Institut des Hautes Études Internationales'i (direktor: prof. Ch. Rousseau) praktikant (1967–1968); Leedu Teaduste Akadeemia koosseisuline liige (1996); Leedu Õigusülikooli audoktor (2001); erinevad õpetamis- ja haldusülesanded Vilniuse ülikoolis (1961–1990); õigusteaduskonna abiprofessor, erakorraline professor, rahvusvahelise õiguse professor ja dekaan; ametikohad Leedu valitsuse diplomaatilises ja õigusteenistuses; justiitsminister (1990–1991), riiginõunik (1991), Leedu Vabariigi suursaadik Belgias, Luksemburgis ja Madalmaades (1992–1994); endine Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (juuni 1994–november 1998); Leedu Ülemkohtu liige ja president (detsember 1994–oktoober 1998); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (alates novembrist 1998); osalemine mitmel rahvusvahelisel konverentsil; Leedu Vabariigi delegatsiooni liige läbirääkimistel NSVL-iga (1990–1992); ligi 200 väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi ülikooli õigusteaduste diplom (1967); Ungari advokatuuriekksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), õigusloomeosakonna juhataja (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi osakonnajuhataja (1979–1983); esimene kaubandusatašee, seejärel kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Washingtonis Ameerika Ühendriikides (1983–1989); kaubandusministeeriumi, seejärel rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja (1989–1991); Ungari ja Euroopa ühenduste ning nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi üldosakonna juhataja, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi kantsler, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); Ungari Vabariigi erakorraline ja täievoliline suursaadik, diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995–mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998–aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates maist 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena ülikooli õigusteaduste diplom (1968); *M.A. Comparative Politics and Government* (Cantebury Kenti ülikool, 1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks edutamise (1995); Nikosia District Court'i *Administrative President* (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1973); avalikku teenistusse astumine *Notary to Government*'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), abi *Attorney General* (1988), nimetatud Malta presidendi poolt *Attorney General*'iks (1989); Malta ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilesič

Sündinud 1947; õigusteaduste doktor (Ljubljana ülikool); võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskoda esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoda (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingu Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitme teise rahvusvahelise õigusteadusliku seltsi liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitme õigusteadusliku väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli ülikooli õigusteaduste doktor (1975); Brno Masaryki ülikooli assistent-lektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kateedri juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Ján Klučka

Sündinud 1951; Bratislava ülikooli õigusteaduste doktor (1974); Košice ülikooli rahvusvahelise õiguse professor (1975); konstitutsioonikohtu kohtunik (1993); Haagi alalise vahekohtu liige (1994); Veneetsia Komisjoni liige (1994); Slovakkia Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni president (2002); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduste kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu Ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitme inimõiguse ja riigiõiguse alase teose autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi ülikooli õigusteaduste ja politoloogia diplom; Kieli ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti Vabariigi suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välisministri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal valitud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikuks, tagasi valitud 1998. ja 2001. aastal; mitme riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alase väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; *Bachelor in Civil Law* (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inn, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); *barrister*, Iirimaa advokatuur (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); *Senior Counsel* (1994–1999); Iirimaa valitsuse esindaja paljudes kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; Iirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); *Bencher of the Honorable Society of King's Inns* (alates 1999); Iiri Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (Iiri haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keefe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Lars Bay Larsen

Sündinud 1953; poliitikateaduste diplom (1976), lõpetanud õigusteaduste eriala Kopenhaageni ülikoolis (1983), justiitsministeeriumi ametnik (1983–1985); perekonnaõiguse lektor (1984–1991), seejärel abiprofessor (1991–1996) Kopenhaageni ülikoolis; Advokatsamfund'i osakonna juhataja (1985–1986); justiitsministeeriumi talituse juhataja (1986–1991); advokatuuri liige (alates 1991); üksusejuhataja (1991–1995), politseiosakonna juhataja (1995–1999), õigusosakonna juhataja (2000–2003) justiitsministeeriumis; Taani Kuningriigi esindaja K 4 Komitees (1995–2000), Schengeni tuumikrühmas (1996–1998) ja Europoli juhatuses (1998–2000); Højestereti kohtunik (2003–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. jaanuarist 2006.

Eleanor Sharpston

Sündinud 1955; majandus-, keele- ja õigusteaduste õpingud King's College'is, Cambridge (1973–1977); õppejõud ja teadur Corpus Christi College'is, Oxford (1977–1980); advokatuuri liige (Middle Temple, 1980); *barrister* (1980–1987 ja 1990–2005); kohtujurist, hiljem kohtunik Sir Gordon Slynni juures (1987–1990); Euroopa õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor (Director of European Legal Studies), University College London (1990–1992); Cambridge'i ülikooli õigusteaduskonna *Lecturer* (lektor) (1992–1998), seejärel *Affiliated Lecturer* (1998–2005); *Fellow* of King's College, Cambridge (alates 1992); *Senior Research Fellow*, Cambridge'i ülikooli Centre for European Legal Studies (1998–2005); *Queen's Counsel* (1999); *Bencher of Middle Temple* (2005); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 11. jaanuarist 2006.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III ülikooli audoktor; Johns Hopkins ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Athens) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni avalike hangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik 4. märtsist 1998 kuni 3. maini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 4. maist 2006.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; *jur. kand.*, Lundi Ülikool; Trollhättani esimese astme kohtu õigusnõunik ja kohtunik (1971–1974); Stockholmi apellatsioonikohtu õigusnõunik (1974–1975); Stockholmi esimese astme kohtu kohtunik (1975); Stockholmi apellatsioonikohtu esimehe õigus- ja haldusnõunik (1975–1978); lähetus Domstolverketi (kohtute haldamise amet) juures (1977); õiguskantsleri kantselei nõunik (1979–1980); Stockholmi apellatsioonikohtu assessor kohtunik (1980–1981); kaubandusministeeriumi õigusnõunik (1981–1982); välisministeeriumi õigusosakonna nõunik, seejärel osakonnajuhataja ja õigusloomejuht (1982–1995); suursaadikuks nimetamine 1992; Marknadsdomstoleni aseesimees; õigus- ja institutsiooniliste küsimuste eest vastutav isik EMP lepingu läbirääkimistel (EFTA tööühma aseesimees, seejärel esimees) ning Rootsi Kuningriigi ühinemisläbirääkimistel Euroopa Liiduga; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Yves Bot

Sündinud 1947; lõpetanud Roueni ülikooli õigusteaduskonna; õigusteaduste doktor (Paris II Panthéon-Assas' ülikool); Mans'i ülikooli õigusteaduskonna abiprofessor; Mans'i prokuratuuri prokuröri asetäitja, seejärel prokuröri esimene asetäitja (1974–1982); tribunal de grande instance de Dieppe'i riigiprokurör (1982–1984); tribunal de grande instance de Strasbourgi aseriigiprokurör (1984–1986); tribunal de grande instance de Bastia riigiprokurör (1986–1988); cour d'appel de Caeni peaprokuröri abi (1988–1991); tribunal de grande instance de Mans'i riigiprokurör (1991–1993); justiitsministri erinõunik (1993–1995); tribunal de grande instance de Nanterre'i riigiprokurör (1995–2002); tribunal de grande instance de Paris' riigiprokurör (2002–2004); cour d'appel de Paris' peaprokurör (2004–2006); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Ján Mazák

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Pavol Jozef Šafárika ülikool, Košice, 1978); tsiviilõiguse professor (1994) ja ühenduse õiguse professor (2004); Košice ülikooli Euroopa Ühenduse õiguse instituudi direktor (2004); Košice ringkonnakohtu (Mestský súd) kohtunik (1980); Košice linnakohtu (Ústavný súd) aseesimees (1982) ja esimees (1990); Slovakkia advokatuuri liige (1991); konstitutsioonikohtu õigusnõunik (1993–1998); asejustiitsminister (1998–2000); konstitutsioonikohtu esimees (2000–2006); Veneetsia Komisjoni liige (2004); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Jean-Claude Bonichot

Sündinud 1955; lõpetanud Metzi ülikooli õigusteaduskonna, Institut d'études politiques de Paris' diplom, École nationale d'administration'i vilistlane; *rapporteur* (1982–1985), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 ja 1992–1999); *assesseur* (1999–2000); Conseil d'État' (Riiginõukogu) kohtuosakonna kuuenda talituse esimees (2000–2006); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1987–1991); töö-, tööhõive ja koolituse ministri kabineti ülem, hiljem riigiminister, avaliku teenistuse ja haldusreformi minister (1991–1992); Conseil d'État' juriidilise esinduse juhataja Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés' juures (riiklik töötajate haigekassa) (2001–2006); Metzi ülikooli abiprofessor (1988–2000), hiljem Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli abiprofessor (alates 2000); mitme haldusõiguse, ühenduse õiguse ja Euroopa inimõiguste alase teose autor; ajakirja „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme“ asutaja ja toimetuse esimees, ajakirja „Bulletin juridique des collectivités locales“ kaasasutaja ja toimetuse liige, linnaarenduse ja planeerimisõiguse ning institutsioonide uuringute ühenduse teadusnõukogu esimees; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Thomas von Danwitz

Sündinud 1962; õpingud Bonnis, Genfis ja Pariisis; riigieksam õigusteadustes (1986 ja 1992); Bonni ülikooli õigusteaduste doktor (Bonni ülikool, 1988); rahvusvahelise avaliku halduse diplom (École nationale d'administration, 1990); habilitatsioon (Bonni ülikool, 1996); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (1996–2003), Ruhri (Bochum) ülikooli õigusteaduskonna dekaan (2000–2001); Saksa avaliku õiguse ja Euroopa õiguse professor (Kölni ülikool, 2003–2006); avaliku õiguse ja avaliku halduse instituudi direktor (2006); Fletcher School of Law and Diplomacy külalisprofessor (2000), François Rabelais' ülikooli külalisprofessor (Tours, 2001–2006) ja Paris I Panthéon-Sorbonne'i ülikooli külalisprofessor (2005–2006); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

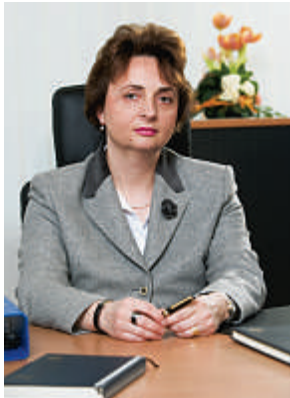
Verica Trstenjak

Sündinud 1962; õigusteaduste lõpueksam (1987); Ljubljana ülikooli õigusteaduste doktor (1995); õiguse ja riigi teooria ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi ülikoolis, Viini ülikooli võrdleva õiguse instituudis, Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdamis ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksamaa) ülikoolides ja Bucerius Law School'is Hamburgis; teaduse ja tehnoloogia ministeeriumi õigusosakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töögrupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Humboldti uurimisprojekti (Humboldt Stiftung) eest vastutav isik; avaldanud üle saja juriidilise artikli ning mitu raamatut Euroopa õiguse ja eraõiguse kohta; Sloveenia juristide liidu autasu „Aasta jurist 2003“; mitme õiguslase perioodilise väljaande toimetuse liige; Sloveenia juristide liidu peasekretär, mitme juristide liidu, sh Gesellschaft für Rechtsvergleichung liige; Esimese Astme Kohtu kohtunik 7. juulist 2004 kuni 6. oktoobrini 2006; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2006.

Alexander Arabadjiev

Sündinud 1949; õigusteaduste õpingud (Sofia Püha Kliment Ohridski ülikool); Blagoevgradi esimese astme kohtu kohtunik (1975–1983); Blagoevgradi ringkonnakohtu kohtunik (1983–1986); ülemkohtu kohtunik (1986–1991); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–2000); Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (1997–1999); Euroopa Tuleviku Konvendi liige (2002–2003); parlamendiliige (2001–2006); vaatleja Euroopa Parlamendi juures; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Camelia Toader

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala (1986), õigusteaduste doktor (1997) (Bukaresti ülikool); kohtunikupraktika Buftea esimese astme kohtus (1986–1988); Bukaresti viienda sektori esimese astme kohtu kohtunik (1988–1992); Bukaresti ülikooli õppeülesannete täitja (1992–2005); seejärel tsiviilõiguse ning Euroopa lepinguõiguse professor (2005–2006); mitu doktoriõpingut ja uurimust Max Plancki rahvusvahelise eraõiguse instituudis Hamburgis (1992–2004); justiitsministri Euroopa integratsiooni osakonna juhataja (1997–1999); kõrgema kassatsioonikohtu kohtunik (1999–2006); külalisprofessor Viini ülikoolis (2000); ühenduse õiguse alal koolitaja riiklikus kohtunike koolis (2003 ja 2005–2006); mitme õiguslase väljaande toimetuse liige; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Jean-Jacques Kasel

Sündinud 1946; õigusteaduste doktor, teaduslik kraad haldusõiguses (ULB, 1970); IEP de Paris' diplom (Ecofin, 1972); advokaadi õppepraktika; Banque de Paris et des Pays-Bas' õigusnõunik (1972–1973); välisministeeriumi atašee, seejärel saatkonna sekretär (1973–1976); Ministrite Nõukogu töögruppide esimees (1976); saatkonna esimene sekretär, alalise esindaja asetäitja OECD juures (Pariis, 1976–1979); valitsuse asepeaministri kantselei juhataja (1979–1980); Euroopa Poliitilise Koostöö president (1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni presidendi nõunik, seejärel kantselei asejuhataja (1981); Ministrite Nõukogu peasekretariaadi eelarve ja personaliosakonna juhataja (1981–1984); vastutav ametnik alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1984–1985); eelarvekomitee esimees; täievoliline minister, poliitika- ja kultuuriosakonna juhataja (1986–1991); peaministri diplomaatiline nõunik (1986–1991); suursaadik Kreekas (1989–1991, mujal resideeruv), poliitikakomitee esimees (1991); suursaadik, alaline esindaja Euroopa ühenduste juures (1991–1998); Coreperi eesistuja (1997. aasta esimene poolaasta); suursaadik (Brüssel, 1998–2002); alaline esindaja NATO juures (1998–2002); suurhertsogi õuemarssal ja kantselei juhataja (2002–2007); Euroopa Kohtu kohtunik alates 15. jaanuarist 2008.

Roger Grass

Sündinud 1948; Institut d'études politiques de Paris' diplom ja teaduskraad avaliku õiguse valdkonnas; Tribunal de grande instance de Versailles' abiprokurör; Euroopa Kohtu vanemametnik; Cour d'appel de Paris' prokuröri peasekretär; justiitsministri büroo; Euroopa Kohtu presidendi õigusnõunik; Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 10. veebruarist 1994.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2008. aastal

Pidulik istung 14. jaanuaril 2008

Euroopa Ühenduse liikmesriikide valitsuste esindajate 3. detsembri 2007. aasta otsusega nimetati Jean-Jacques Kasel Euroopa Ühenduste Kohtu kohtunikuks kuni 6. oktoobrini 2009.

Jean-Jacques Kasel astub ametisse Romain Schintgeni asemele, kes täitis Esimese Astme Kohtu kohtuniku ülesandeid 25. septembrist 1989 kuni 11. juulini 1996 ja Euroopa Kohtu kohtuniku ülesandeid alates 12. juulist 1996.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 14. jaanuarini 2008

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
 P. JANN, I koja esimees
 C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
 A. ROSAS, III koja esimees
 K. LENAERTS, IV koja esimees
 M. POIARES MADURO, peakohtujurist
 A. TIZZANO, V koja esimees
 G. ARESTIS, VIII koja esimees
 U. LÖHMUS, VII koja esimees
 L. BAY LARSEN, VI koja esimees
 D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
 R. SCHINTGEN, kohtunik
 J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
 R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 K. SCHIEMANN, kohtunik
 J. MAKARCZYK, kohtunik
 P. KÜRIS, kohtunik
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 M. ILEŠIČ, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 J. KLUČKA, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGOZZI, kohtujurist
 P. LINDH, kohtunik
 Y. BOT, kohtujurist
 J. MAZÁK, kohtujurist
 J.-C. BONICHOT, kohtunik
 T. von DANWITZ, kohtunik
 V. TRSTENJAK, kohtujurist
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

15. jaanuarist kuni 6. oktoobrini 2008

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
 P. JANN, I koja esimees
 C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
 A. ROSAS, III koja esimees
 K. LENAERTS, IV koja esimees
 M. POIARES MADURO, peakohtujurist
 A. TIZZANO, V koja esimees
 G. ARESTIS, VIII koja esimees
 U. LÖHMUS, VII koja esimees
 L. BAY LARSEN, VI koja esimees
 D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
 J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
 R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
 J. KOKOTT, kohtujurist
 K. SCHIEMANN, kohtunik
 J. MAKARCZYK, kohtunik
 P. KÜRIS, kohtunik
 E. JUHÁSZ, kohtunik
 A. BORG BARTHET, kohtunik
 M. ILEŠIČ, kohtunik
 J. MALENOVSKÝ, kohtunik
 J. KLUČKA, kohtunik
 E. LEVITS, kohtunik
 A. Ó CAOIMH, kohtunik
 E. SHARPSTON, kohtujurist
 P. MENGOZZI, kohtujurist
 P. LINDH, kohtunik
 Y. BOT, kohtujurist
 J. MAZÁK, kohtujurist
 J.-C. BONICHOT, kohtunik
 T. von DANWITZ, kohtunik
 V. TRSTENJAK, kohtujurist
 A. ARABADJIEV, kohtunik
 C. TOADER, kohtunik
 J.-J. KASEL, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

**7. oktoobrist kuni
31. detsembrini 2008**

V. SKOURIS, Euroopa Kohtu president
P. JANN, I koja esimees
C. W. A. TIMMERMANS, II koja esimees
A. ROSAS, III koja esimees
K. LENAERTS, IV koja esimees
E. SHARPSTON, peakohtujurist
M. ILEŠIČ, V koja esimees
A. Ó CAOIMH, VII koja esimees
J.-C. BONICHOT, VI koja esimees
T. von DANWITZ, VIII koja esimees
D. RUIZ-JARABO COLOMER, kohtujurist
A. TIZZANO, kohtunik
J. N. CUNHA RODRIGUES, kohtunik
R. SILVA de LAPUERTA, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
M. POIARES MADURO, kohtujurist
K. SCHIEMANN, kohtunik
J. MAKARCZYK, kohtunik
P. KÜRIS, kohtunik
E. JUHÁSZ, kohtunik
G. ARESTIS, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
J. KLUČKA, kohtunik
U. LÖHMUS, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
L. BAY LARSEN, kohtunik
P. MENGOZZI, kohtujurist
P. LINDH, kohtunik
Y. BOT, kohtujurist
J. MAZÁK, kohtujurist
V. TRSTENJAK, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
J.-J. KASEL, kohtunik

R. GRASS, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Josephus Servatius Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Adrianus Van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Aindrias O'Keefe, kohtunik (1975–1985)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter VerLoren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Thomas Francis O'Higgins, kohtunik (1985–1991)

Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
José Luis da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Diez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Giuseppe Tesauero, kohtujurist (1988–1998)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Jean-Pierre Puissochet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O'Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Ninon Colneric, kohtunik (2000–2006)
Stig von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)

– Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

– Kohtusekretärid

Albert van Houtte (1953–1982)

Paul Heim (1982–1988)

Jean-Guy Giraud (1988–1994)

C. Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2004–2008)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2004–2008)
3. Hagid. Hagiliigid (2008)
4. Hagi valdkonnad (2008)
5. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2004–2008)

Lõpetatud kohtuasjad

6. Menetluse liigid (2004–2008)
7. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2008)
8. Kohtukoosseis (2004–2008)
9. Hagi valdkonnad (2004–2008)
10. Hagi valdkonnad (2008)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2008)
12. Menetluse kestus (2004–2008)
(kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

13. Menetluse liigid (2004–2008)
14. Kohtukoosseis (2008)

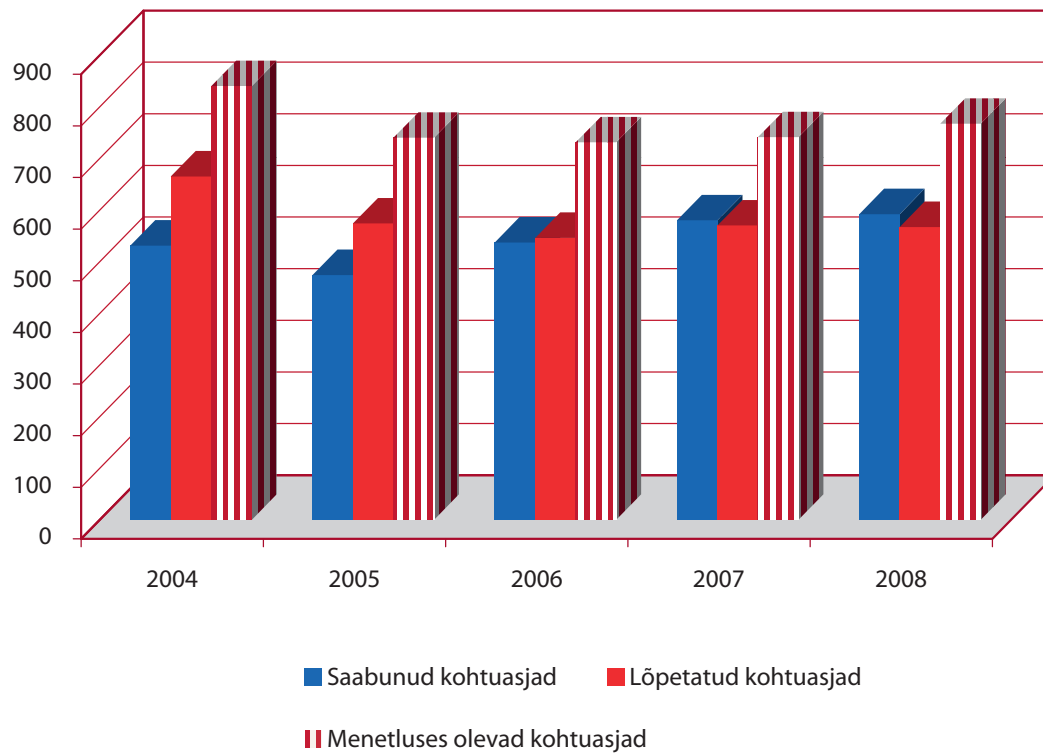
Muu

15. Kiirendatud menetlused (2004–2008)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2008)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2008)

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2008)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid

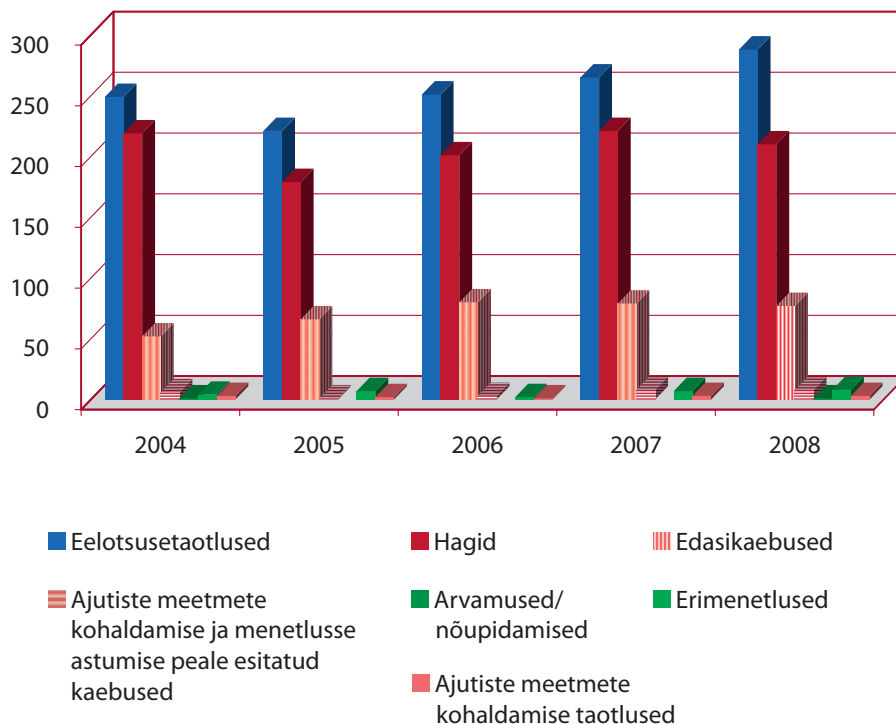

Euroopa Kohtu üldine tegevus**1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2004–2008)¹**

	2004	2005	2006	2007	2008
Saabunud kohtuasjad	531	474	537	580	592
Lõpetatud kohtuasjad	665	574	546	570	567
Menetluses olevad kohtuasjad	840	740	731	741	767

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad 2. Menetluse liigid (2004–2008)^{1 2}

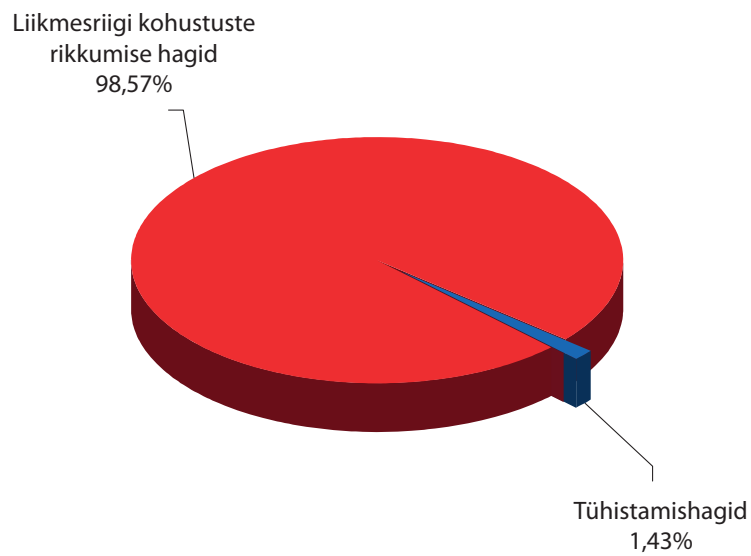
	2004	2005	2006	2007	2008
Eelotsusetaotlused	249	221	251	265	288
Hagid	219	179	201	221	210
Edasikaebused	52	66	80	79	77
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused	6	1	3	8	8
Arvamused/nõupidamised	1				1
Erimenetlused	4	7	2	7	8
Kokku	531	474	537	580	592
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	3	2	1	3	3

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² „Erimenetlusteks“ loetakse: kulude kindlaksmääramine (kodukorra artikkel 74); tasuta õigusabi (kodukorra artikkel 76); tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (kodukorra artikkel 94); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (kodukorra artikkel 97); kohtuotsuse tõlgendamine (kodukorra artikkel 102); kohtuotsuse teistmine (kodukorra artikkel 98); kohtuotsuse parandamine (kodukorra artikkel 66); Esimese Astme Kohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 62); arestimismenetlus (privileegide ja immunitetide protokoll); immuniteedivaldkonna kohtuasjad (privileegide ja immunitetide protokoll).

Saabunud kohtuasjad

3. Hagid. Hagiliigid (2008)¹

Tühistamishagd	3
Tegevusetuse hagd	
Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagd	207
Kokku	210

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad¹

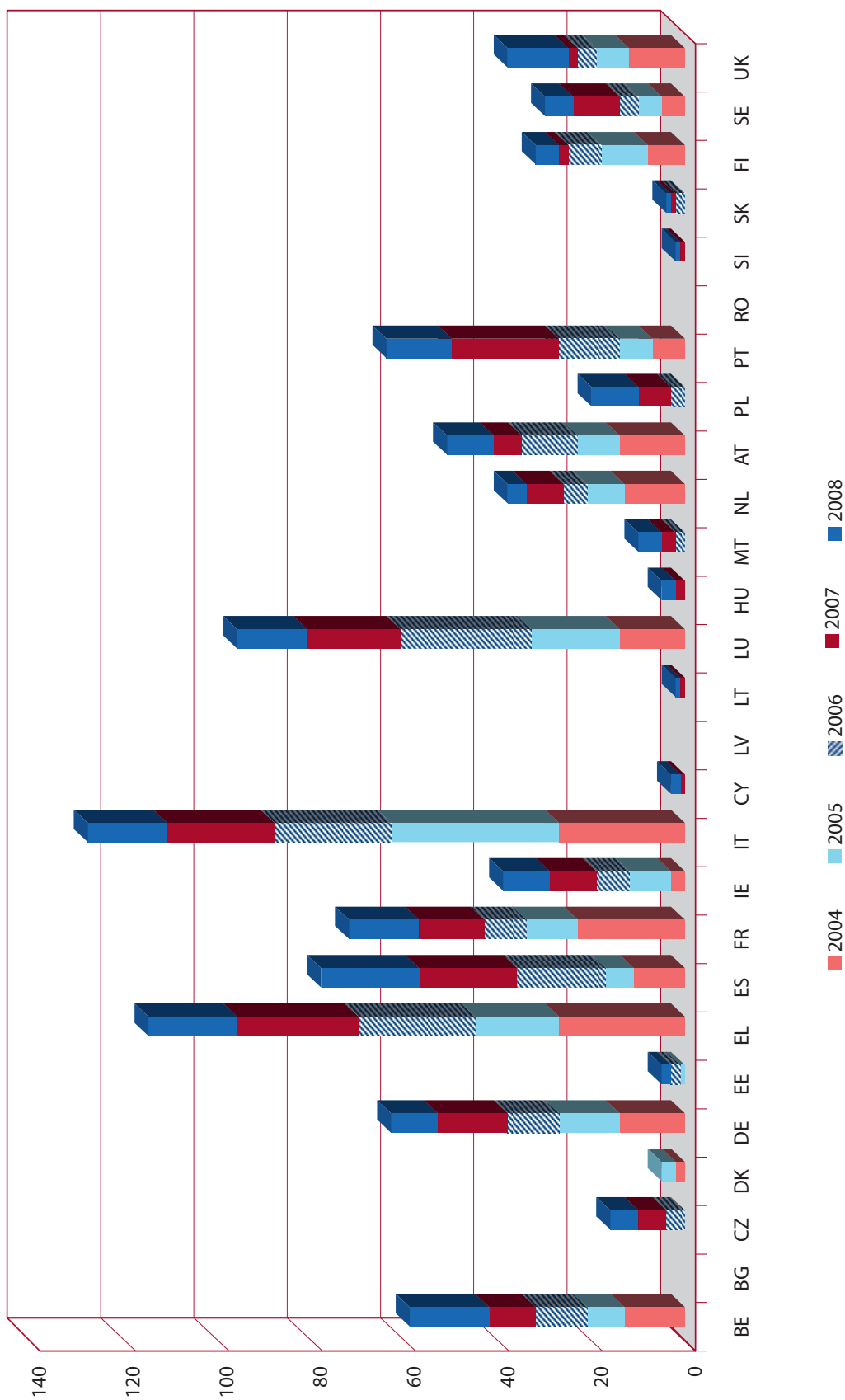
4. Hagi valdkonnad (2008)²

	Hagid	Eelotsuse taotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	26	7			33	
Energia	4				4	
Euroopa kodakondsus		6			6	
Institutsiooniõigus	3	1	21	2	27	1
Intellektuaalomand	1	12	23		36	
Isikute vaba liikumine	28	14			42	
Kalanduspoliitika	2	1			3	
Kapitali vaba liikumine	3	9			12	
Kaubanduspoliitika		3	2		5	
Kaupade vaba liikumine	2	8			10	
Keskkond ja tarbijakaitse	49	34	5	6	94	
Konkurents		3	7		10	
Majandus- ja rahanduspoliitika	1				1	
Maksustamine	14	35			49	
Põllumajandus	4	11			15	
Regionaalpoliitika			2		2	
Riigiabi	1	6	4		11	
Rooma konventsioon		1			1	
Sotsiaalpoliitika	5	26			31	
Teenuste osutamise vabadus	12	20			32	
Tolliliit		8	1		9	
Transport	12	4			16	
Tööstuspoliitika	3	5			8	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	12	26			38	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus		2			2	
Välissuhted	2	7			9	1
Õigusaktide ühtlustamine	15	10			25	
Äriühinguõigus	9	9	1		19	
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted		3	1		4	
Ühenduste omavahendid	3				3	
Ühine tollitariifistik		12			12	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika		1	1		2	
EÜ asutamisleping	209	284	68	8	569	2
EL leping	1	4			5	
Menetlus						7
Personalieeskirjad			9		9	
Muu			9		9	7
KÕIK KOKKU	210	288	77	8	583	9

¹ Arvestamata ajutiste meetmete kohaldamise taotlusi.

² Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad
5. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2004–2008)^{1 2}

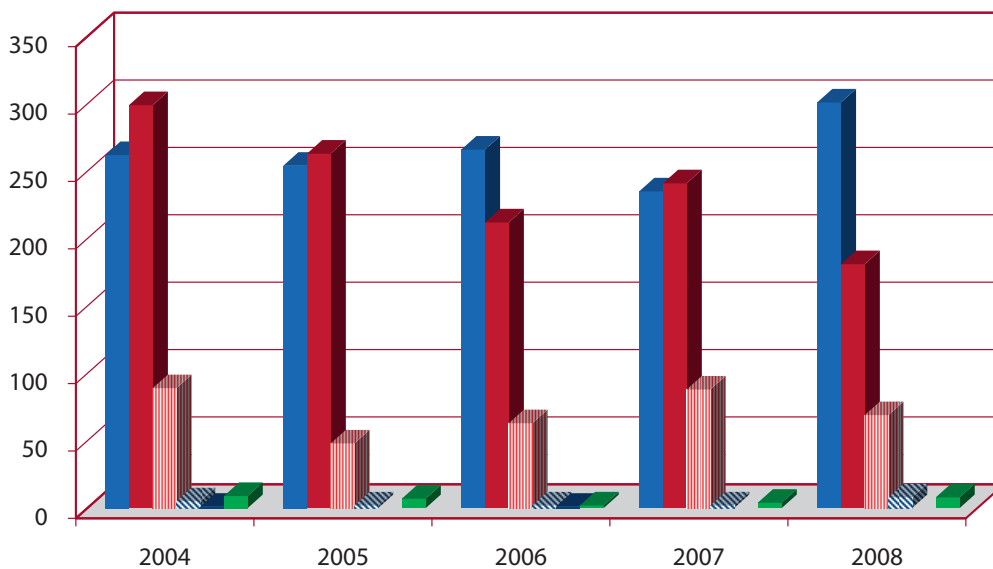

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Total
2004	13			2	14		27	11	23	3	27				14			13	14		7				8	5	12	193 ²
2005	8			3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7				10	5	7	170
2006	11			4	11	2	25	19	9	7	25				28		2	5	12	3	13			2	7	4	4	193
2007	10			6	15		26	21	14	10	23	1		1	20	2	3	8	6	7	23		1	1	2	10	2	212
2008	17			6	10	2	19	21	15	10	17	2		1	15	3	5	4	10	10	14		1	1	5	6	13	207

¹ Mainitud arvud (bruttoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi). EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), EA artiklid 141, 142, 143 ja ST artikkel 88.

² Millest ühe hagi aluseks on EÜ asutamislepingu artikkel 170 (nüüd EÜ artikkel 227).

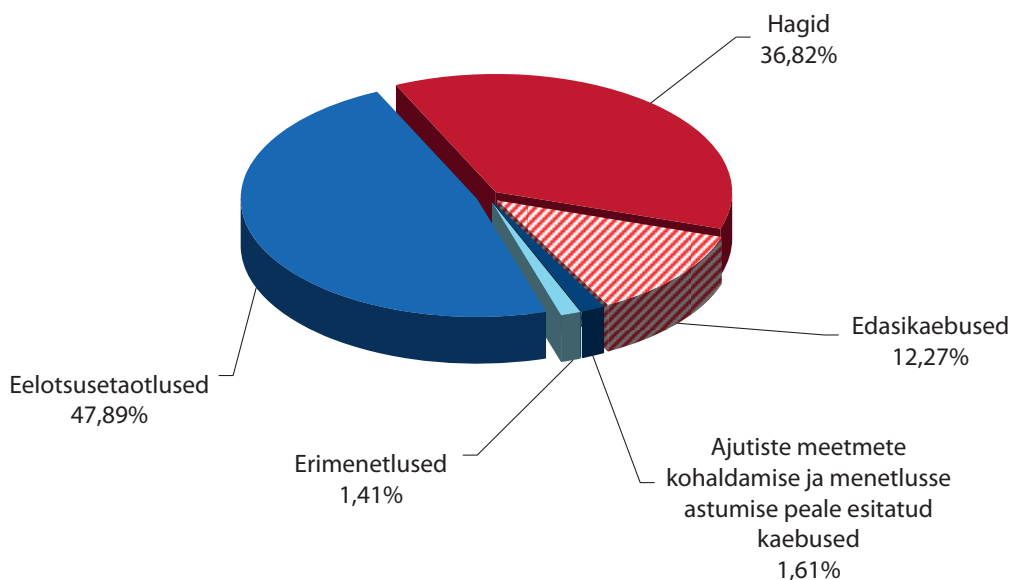
Lõpetatud kohtuasjad 6. Menetluse liigid (2004–2008)¹

■ Eelotsusetaotlused   ■ Hagid   ■ Edasikaebused
■ Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused   ■ Arvamused/nõupidamised   ■ Erimenetlused

	2004	2005	2006	2007	2008
Eelotsusetaotlused	262	254	266	235	301
Hagid	299	263	212	241	181
Edasikaebused	89	48	63	88	69
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused	5	2	2	2	8
Arvamused/nõupidamised	1		1		
Erimenetlused	9	7	2	4	8
Kokku	665	574	546	570	567

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad**7. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2008)¹**

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused ²	Ajutiste meetmete kohaldamise määrused ³	Muud kohtumäärused ⁴	Arvamused	Kokku
Eelotsusetaotlused	186	30		22		238
Hagid	108	2		70		180
Edasikaebused	39	20		2		61
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused			7	1		8
Erimenetlused		5		2		7
Kokku	333	57	7	97		494

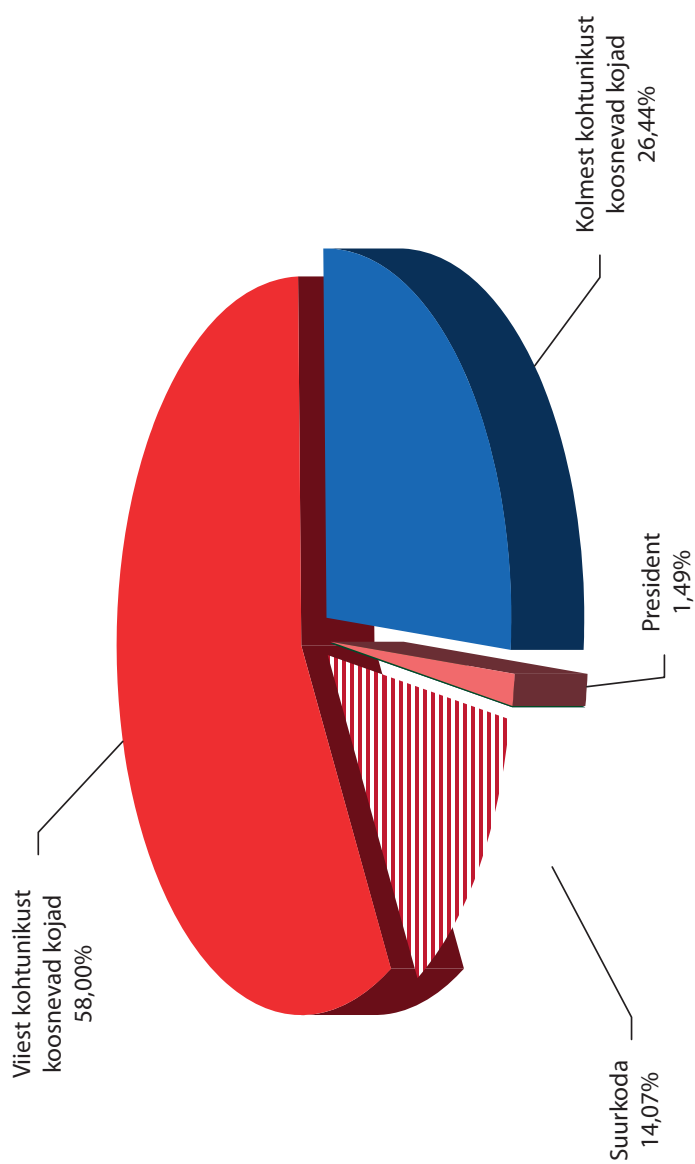
¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (vastuvõetamatus, ilmselge vastuvõetamatus, ...).

³ Kohtumäärused, mis on tehtud EÜ asutamislepingu artiklite 185 või 186 (nüüd EÜ artiklid 242 ja 243) või artikli 187 (nüüd EÜ artikkel 244) või Euratomi asutamislepingu või ESTÜ asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutiste meetmete kohaldamise või menetluse astumise määruse peale esitatud kaebuse alusel.

⁴ Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise tõttu.

**Lõpetatud kohtuasjad
8. Kohtukoosseis (2004–2008)¹**

	2004		2005		2006		2007		2008	
	Kohtuotsused/ arvamused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused ²	Kokku	Kohtuotsused/ arvamused ²	Kokku
Täiskogu / Euroopa Kohtu täiskogu	21	21	1	2	2					
Väike kogu ³	1	1								
Suurkoda	31	32	59	55	55	51	66	66	66	66
Viie kohtunikust koosnevad kojad	257	275	245	265	13	278	242	259	13	272
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	113	174	103	67	41	108	104	65	59	124
President		6	2	2	1	1	2	2	7	7
Kokku	423	509	408	466	55	444	397	457	79	469

¹ Mainitud arvud (bruttoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise tõttu).

³ Enne Nice'i lepingu jõustumist eksisteerinud kohtukoosseis.

Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad

9. Hagi valdkonnad (2004–2008)¹

	2004	2005	2006	2007	2008
Asutamisevabadus	14	5	21	19	29
Brüsseli konventsioon	7	8	4	2	1
Energia	1	3	6	4	4
Euroopa kodakondsus	1	2	4	2	6
Institutsiooniõigus	13	16	15	6	16
Intellektuaalomand	20	5	19	21	22
Isikute vaba liikumine	17	17	20	19	27
Justiits- ja siseasjad			2		1
Kalanduspoliitika	6	11	7	6	6
Kapitali vaba liikumine	4	5	4	13	9
Kaubanduspoliitika		4	1	1	1
Kaupade vaba liikumine	17	11	8	14	12
Keskkond ja tarbijakaitse	67	44	40	50	43
Konkurents	29	17	30	17	23
Majandus- ja rahanduspoliitika	2			1	1
Maksustamine	28	34	55	44	38
Privileegid ja immunitetid		1	1	1	2
Põllumajandus	60	63	30	23	54
Regionaalpoliitika		5		7	1
Riigiabi	21	23	23	9	26
Sotsiaalpoliitika	44	29	29	26	25
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika					
Teenuste osutamise vabadus	23	11	17	23	8
Tolliliit	12	9	9	12	8
Transport	11	16	9	6	4
Tööstuspoliitika	11	11		11	12
Uute riikide ühinemine	2	1		1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	5	9	17	5
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	6	10	7	7	5
Välissuhted	9	8	11	9	8
Õigusaktide ühtlustamine	33	41	19	22	21
Äriühinguõigus	16	24	10	16	17
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted	4	2	1	4	4
Ühenduste omavahendid		2	6	3	
Ühine tollitariifistik	4	7	7	10	5
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika				4	2
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	1	2			
EÜ asutamisleping	485	452	424	430	446
EL leping		3	3	4	6
ESTÜ asutamisleping	1	3		1	2
Euratomi asutamisleping	2	1	4	1	
Menetlus	8	1	2	3	5
Personalieeskirjad	12	6	9	17	11
Privileegid ja immunitetid	1				
Muu	21	7	11	20	16
KÕIK KOKKU	509	466	442	456	470

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

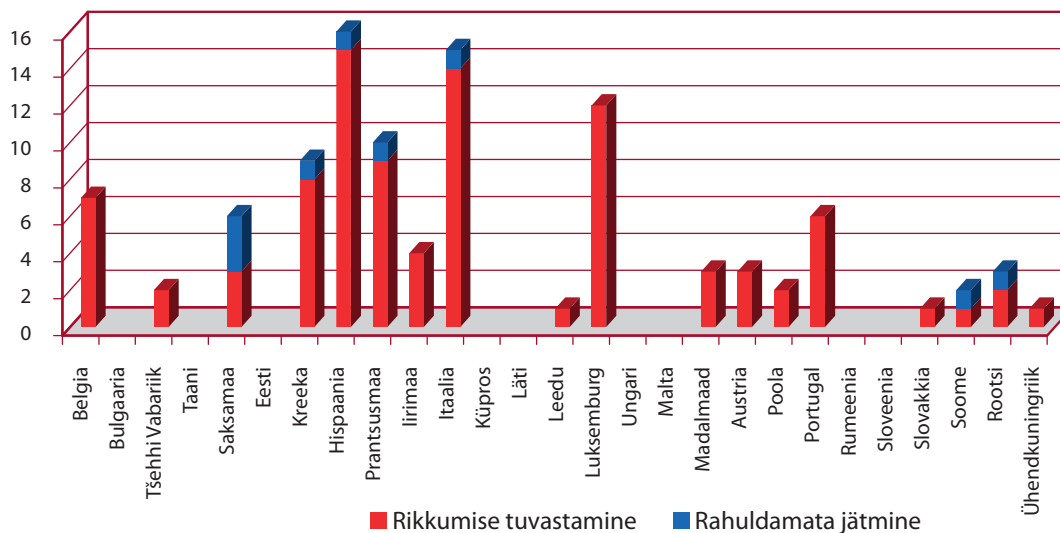
Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad

10. Hagi valdkonnad (2008)¹

	Kohtuotsused/ arvamused	Kohtumäärused ²	Kokku
Asutamisevabadus	24	5	29
Brüsseli konventsioon	1		1
Energia	4		4
Euroopa kodakondsus	6		6
Institutsiooniõigus	7	9	16
Intellektuaalomand	14	8	22
Isikute vaba liikumine	23	4	27
Justiits- ja siseasjad	1		1
Kalanduspoliitika	5	1	6
Kapitali vaba liikumine	9		9
Kaubanduspoliitika	1		1
Kaupade vaba liikumine	11	1	12
Keskkond ja tarbijakaitse	38	5	43
Konkurents	21	2	23
Majandus- ja rahanduspoliitika		1	1
Maksustamine	32	6	38
Privileegid ja immuuniteedid	2		2
Põllumajandus	40	14	54
Regionaalpoliitika		1	1
Riigiabi	23	3	26
Sotsiaalpoliitika	18	7	25
Teenuste osutamise vabadus	7	1	8
Tolliliit	7	1	8
Transport	4		4
Tööstuspoliitika	12		12
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	5		5
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	5		5
Välissuhted	7	1	8
Õigusaktide ühtlustamine	21		21
Äriühinguõigus	16	1	17
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted	4		4
Ühine tollitariifistik	4	1	5
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2		2
EÜ asutamisleping	374	72	446
EL leping	6		6
ESTÜ asutamisleping	2		2
Menetlus		5	5
Personalieeskirjad	9	2	11
Muu	9	7	16
KÕIK KOKKU	391	79	470

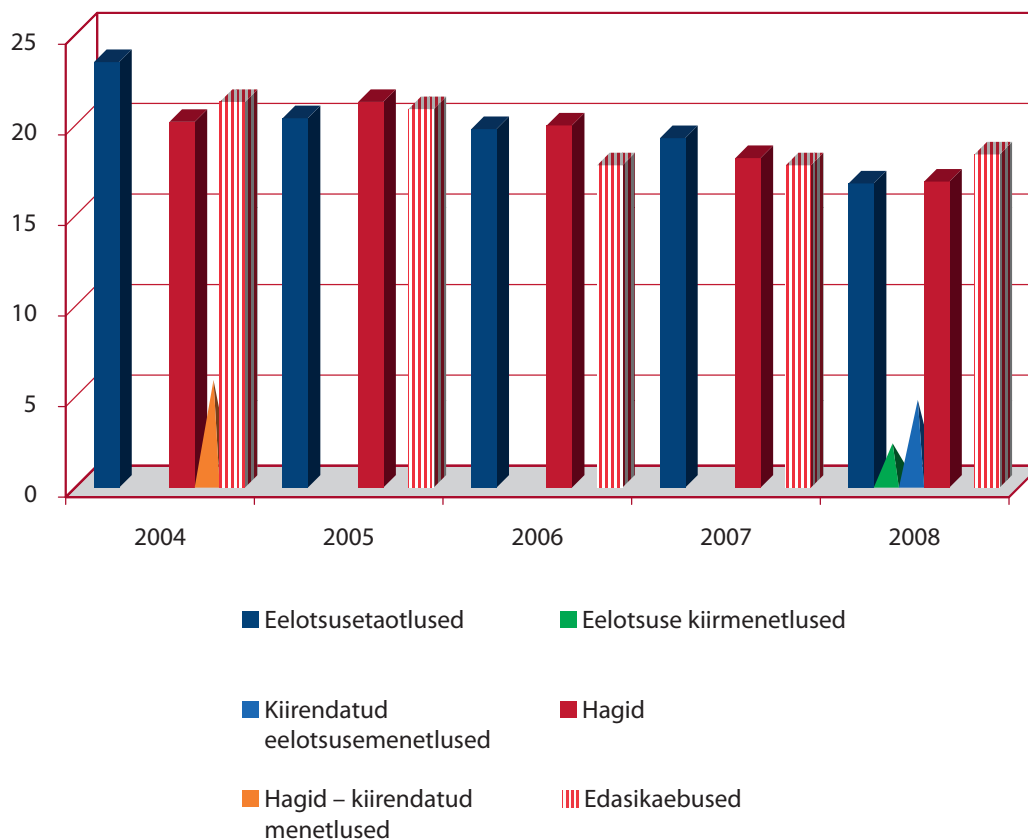
¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigustmõistva sisuga kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise tõttu).

Lõpetatud kohtuasjad**11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2008)¹**

	Rikkumise tuvastamine	Rahuldamata jätmine	Kokku
Belgia	7		7
Bulgaaria			
Tšehhi Vabariik	2		2
Taani			
Saksamaa	3	3	6
Eesti			
Kreeka	8	1	9
Hispaania	15	1	16
Prantsusmaa	9	1	10
Iirimaa	4		4
Itaalia	14	1	15
Küpros			
Läti			
Leedu	1		1
Luksemburg	12		12
Ungari			
Malta			
Madalmaad	3		3
Austria	3		3
Poola	2		2
Portugal	6		6
Rumeenia			
Sloveenia			
Slovakkia	1		1
Soome	1	1	2
Rootsi	2	1	3
Ühendkuningriik	1		1
Kokku	94	9	103

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasja).

Lõpetatud kohtuasjad**12. Menetluse kestus (2004–2008)¹**(kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused)²

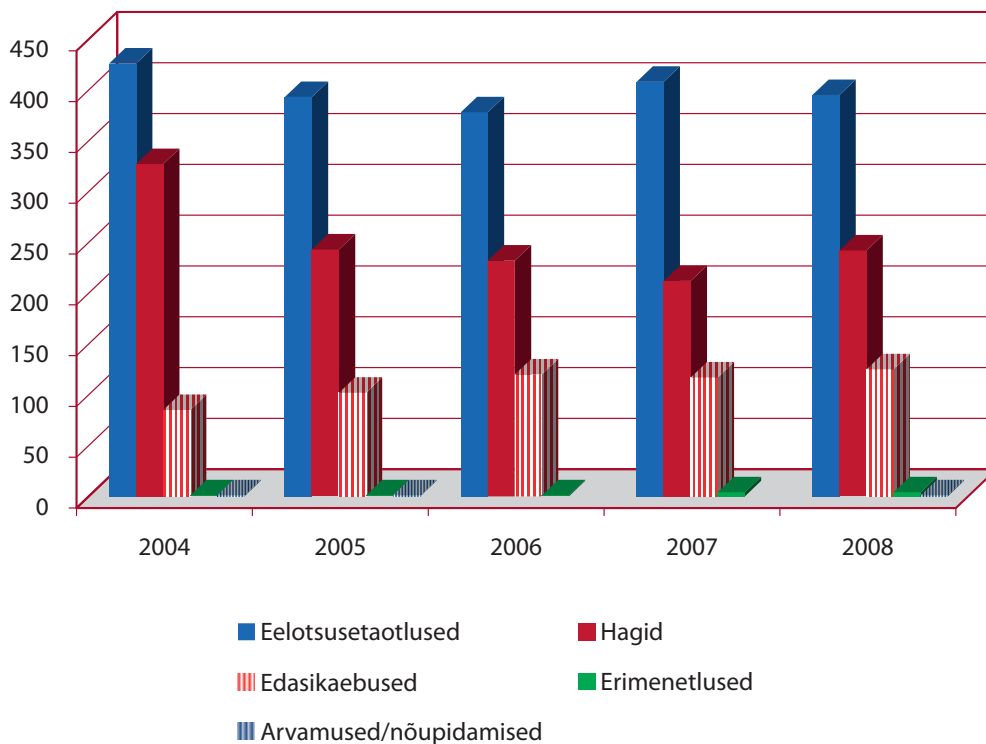
	2004	2005	2006	2007	2008
Eelotsusetaotlused	23,5	20,4	19,8	19,3	16,8
Eelotsuse kiirmenetlused					2,1
Kiirendatud eelotsusemenetlused					4,5
Hagid	20,2	21,3	20	18,2	16,9
Hagid – kiirendatud menetlused	5,6				
Edasikaebused	21,3	20,9	17,8	17,8	18,4

¹ Menetluse kestuse arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või võetud uurimismede; arvamusel ja nõupidamisel; erimenetlused (st kulude kindlaksmääramine, tasuta õigusabi, tagaseljaotsuse peale esitatud kaja, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtuotsuse tõlgendamine, kohtuotsuse teistmine, kohtuotsuse parandamine, arestimismenetlus ja immuniteedivaldkonna kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused.

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

² Kohtumäärused, välja arvatud need, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise tõttu.

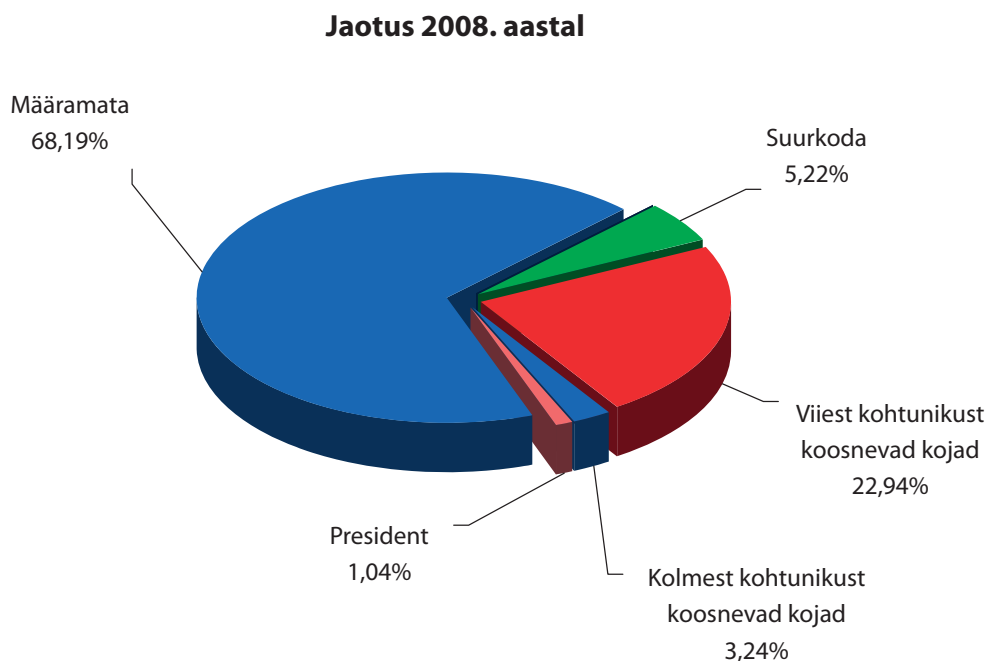
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 13. Menetluse liigid (2004–2008)¹

	2004	2005	2006	2007	2008
Eelotsusetaotlused	426	393	378	408	395
Hagid	327	243	232	212	242
Edasikaebused	85	102	120	117	125
Erimenetlused	1	1	1	4	4
Arvamused/nõupidamised	1	1			1
Kokku	840	740	731	741	767

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 14. Kohtukoosseis (2008)¹

	2004	2005	2006	2007	2008
Määramata	547	437	490	481	523
Täiskogu/suurkogu	2	2			
Väike kogu ²					
Suurkoda	56	60	44	59	40
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	177	212	171	170	177
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	57	29	26	24	19
President	1			7	8
Kokku	840	740	731	741	767

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

² Enne Nice'i lepingu jõustumist eksisteerinud kohtukoosseis.

Muu**15. Kiirendatud menetlused (2004–2008)¹**

	2004		2005		2006		2007		2008		Kokku
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	
Hagid	1	2						1			4
Eelotsusetaotlused		10		5		5		6	2	6	34
Edasikaebused								1			1
Arvamused		1									1
Kokku	1	13		5		5		8	2	6	40

¹ Võimalus kohtuasja Euroopa Kohtus kiirendatud korras menetleda on ette nähtud kodukorra artiklites 62a ja 104a, mis jõustusid 1. juulil 2000.

Muu**16. Eelotsuse kiirmenetlused (2008)**

	2008		Kokku
	Kohaldamine	Kohaldamata jäätmine	
Eelotsuse kiirmenetlused	3	3	6

Muu**17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2008)¹**

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutiste meetmete kohaldamise või menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldamata jätmine	Rahuldamine	Regjrist kustutamine või kohtuasja raugemine
Institutsiooniõigus	2	2	2		
Keskkond ja tarbijakaitse	1	6		1	1
EÜ asutamisleping kokku	3	8	2	1	1
KÕIK KOKKU	3	8	2	1	1

¹ Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2008)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹						Kohtuotsused ²
	Hagid ³	Eelotsusetaotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1953	4				4		
1954	10				10		2
1955	9				9	2	4
1956	11				11	2	6
1957	19				19	2	4
1958	43				43		10
1959	47				47	5	13
1960	23				23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37		24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79		64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	62	69			131	5	78
1976	52	75			127	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	147	123			270	7	97
1979	1 218	106			1 324	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128
1982	217	129			346	16	185
							>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹						Kohtuotsused ²
	Hagid ³	Eelotsuse taotlused	Edasikaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
2006	201	251	80	3	535	1	351
2007	221	265	79	8	573	3	379
2008	211	288	77	8	584	3	333
Kokku	8340	6318	917	77	15 652	348	7890

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

² Netoarvud.

³ Sealhulgas arvamused.

⁴ Alates 1990. aastast esitatakse ametnike hagid Esimese Astme Kohtule.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2008)
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)¹

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku	
1961																		1											1	
1962																		5												5
1963														1				5												6
1964									2								4													6
1965					4			2									1													7
1966																	1													1
1967	5				11		3						1				3												23	
1968	1				4		1		1								2												9	
1969	4				11		1						1																17	
1970	4				21		2		2								3												32	
1971	1				18		6		5				1				6												37	
1972	5				20		1		4								10												40	
1973	8				37		4		5				1				6												61	
1974	5				15		6		5								7									1			39	
1975	7			1	26		15		14				1				4									1			69	
1976	11				28		8		12								14									1			75	
1977	16			1	30		14		7								9									5			84	
1978	7			3	46		12		11								38									5			123	
1979	13			1	33		18		19						1		11									8			106	
1980	14			2	24		14		19								17									6			99	
1981	12			1	41		17		11					4			17									5			108	
1982	10			1	36		39		18								21									4			129	
1983	9			4	36		15		7								19									6			98	
																														>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku	
1984	13			2	38				34	1	10							22									9		129	
1985	13				40				45	2	11				6			14									8		139	
1986	13			4	18		2	1	19	4	5				1			16									8		91	
1987	15			5	32		17	1	36	2	5				3			19									9		144	
1988	30			4	34			1	38		28				2			26									16		179	
1989	13			2	47		2	2	28	1	10				1			18			1						14		139	
1990	17			5	34		2	6	21	4	25				4			9			2						12		141	
1991	19			2	54		3	5	29	2	36				2			17			3						14		186	
1992	16			3	62		1	5	15		22				1			18			1						18		162	
1993	22			7	57		5	7	22	1	24				1			43			3						12		204	
1994	19			4	44			13	36	2	46				1			13			1						24		203	
1995	14			8	51		10	10	43	3	58				2			19		2	5					6	20		251	
1996	30			4	66		4	6	24		70				2			10		6	6				3	4	21		256	
1997	19			7	46		2	9	10	1	50				3			24		35	2				6	7	18		239	
1998	12			7	49		5	55	16	3	39				2			21		16	7				2	6	24		264	
1999	13			3	49		3	4	17	2	43				4			23		56	7				4	5	22		255	
2000	15			3	47		3	5	12	2	50							12		31	8				5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		4	4	15	1	40				2			14		57	4				3	4	21		237	
2002	18			8	59		7	3	8		37				4			12		31	3				7	5	14		216	
2003	18			3	43		4	8	9	2	45				4			28		15	1				4	4	22		210	
2004	24			4	50		18	8	21	1	48				1	2		28		12	1				4	5	22		249	
2005	21		1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36		15	1	2			4	11	12		221	
2006	17		3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20		12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	8	14	26	2	43			1		2		19		20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	9	17	12	1	39	1	3	3	4	6		34		25	4	1			4	7	14		288	
Kokku	579	1	7	122	1672	4	134	211	755	51	978	1	3	5	64	17	719	333	14	64	1	2	56	76	448	1	6318			

¹ EÜ asutamislepingu artikkel 177 (nüüd EÜ artikkel 234), EL artikli 35 lõige 1, ST artikkel 41, EA artikkel 150, 1971. aasta protokoll.

² Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2008)**20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)**

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	71	
	Cour de cassation	12	
	Conseil d'État	43	
	Muud kohtuasutused	453	579
Bulgaaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Muud kohtuasutused		1
Tšehhi Vabariik	Nejvyšší správní soud	1	
	Muud kohtuasutused	6	7
Taani	Højesteret	22	
	Muud kohtuasutused	100	122
Saksamaa	Bundesgerichtshof	120	
	Bundesverwaltungsgericht	88	
	Bundesfinanzhof	250	
	Bundesarbeitsgericht	17	
	Bundessozialgericht	73	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muud kohtuasutused	1123	1672
Eesti	Riigikohus	1	
	Muud kohtuasutused	3	4
Kreeka	Άρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	31	
	Muud kohtuasutused	94	134
Hispaania	Tribunal Supremo	22	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muud kohtuasutused	181	211
Prantsusmaa	Cour de cassation	83	
	Conseil d'État	42	
	Muud kohtuasutused	630	755
Iirimaa	Supreme Court	17	
	High Court	15	
	Muud kohtuasutused	19	51

>>>

			Kokku
Itaalia	Corte suprema di Cassazione	101	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	62	
	Muud kohtuasutused	814	978
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	1	
	Muud kohtuasutused		1
Läti	Augstākā tiesa	2	
	Muud kohtuasutused	1	3
Leedu	Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	1	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	2	
	Muud kohtuasutused	1	5
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	2	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Muud kohtuasutused	32	64
Ungari	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Fővárosi Ítéltábla	1	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Muud kohtuasutused	14	17
Malta	Muud kohtuasutused		
Madalmaad	Raad van State	59	
	Hoge Raad der Nederlanden	177	
	Centrale Raad van Beroep	46	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	137	
	Tariefcommissie	34	
	Muud kohtuasutused	266	719
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	71	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	57	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Muud kohtuasutused	170	333
Poola	Sąd Najwyższy		
	Naczelny Sąd Administracyjny	3	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Muud kohtuasutused	11	14

>>>

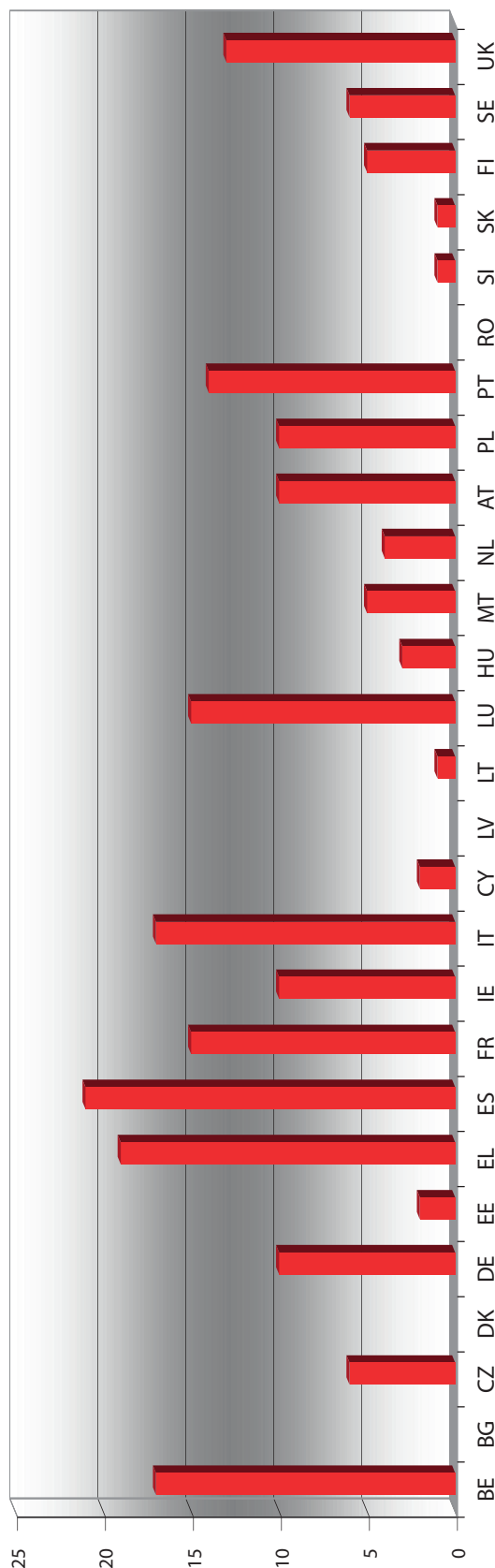
			Kokku
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	1	
	Supremo Tribunal Administrativo	36	
	Muud kohtuasutused	27	64
Rumeenia	Tribunal Dâmbovița	1	
	Muud kohtuasutused		1
Sloveenia	Muud kohtuasutused		
Slovakkia	Najvyšší súd	1	
	Muud kohtuasutused	1	2
Soome	Korkein hallinto-oikeus	23	
	Korkein oikeus	10	
	Muud kohtuasutused	23	56
Rootsi	Högsta Domstolen	12	
	Marknadsdomstolen	4	
	Regeringsrätten	21	
	Muud kohtuasutused	39	76
Ühendkuningriik	House of Lords	38	
	Court of Appeal	45	
	Muud kohtuasutused	365	448
Benelux	Cour de justice/Gerechtshof ¹	1	1
Kokku			6318

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2008)

21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid¹

2008

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
2008	17		6	10	253	5	353	208	381	186	599	3	2	1	15	3	5	4	10	10	14		1	1	5	6	13	207
1952–2008	340		16	34	253	5	353	208	381	186	599	3	2	2	245	5	10	129	114	20	155		2	4	47	45	122	3278

Hispaania vastu esitatud kohtuasjade hulgas on üks EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel esitatud hagi, mille esitas Belgia.

Prantsusmaa vastu esitatud kohtuasjade hulgas on üks EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel esitatud hagi, mille esitas Iirimaa.

Ühendkuningriigi vastu esitatud kohtuasjade hulgas on kolm EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel esitatud hagi, millest ühe esitas Prantsusmaa ja kaks Hispaania.

¹ EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), EA artiklid 141, 142, 143 ja ST artikkel 88.

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A. Esimese Astme Kohtu tegevus 2008. aastal

President Marc Jaeger

Pärast arvukaid muudatusi 2007. aastal nii seoses Esimese Astme Kohtu koosseisu osalise uuendamise kui ka uute liikmesriikide ühinemisega oli Esimese Astme Kohtu koosseis 2008. aastal stabiilsem. Sel aastal lahkus siiski John D. Cooke, kes oli Esimese Astme Kohtu kohtunik ligi kolmteist aastat, ning tema asemele astus Kevin O'Higgins.

Esimese Astme Kohtu töömeetodites ja -tulemustes oli seevastu palju muutusi.

Kohtuvaidluste arvu pideva tõusu ja sellega seotud kohtuasjade kuhjumise tõttu muutis Esimese Astme Kohus oma töökorda, organisatsiooni ja tegutsemist. Eesmärgiga tõsta Esimese Astme Kohtu tõhusust, kahjustamata sealjuures tehtud kohtulahendite kvaliteeti, analüüsiiti sügavuti kohtuasja lahendamise erinevaid etappe ning kohtulahendite ettevalmistamise ja koostamise protsessi. Töötati välja mitu töövahendit statistika ja halduse jaoks. Peale selle muudeti kodukorda, et võimaldada Esimese Astme Kohtul lahendada intellektuaalomandit käsitlevad kohtuasjad ilma suulise menetluseta, välja arvatud juhul, kui üks pooltest esitab taotluse, milles põhjendab oma ära kuulamise vajadust.

Võetud meetmed ja üldisemalt jätkuv püüd tõhususe tõstmiseks võimaldasid Esimese Astme Kohtu liikmete ja personali märkimisväärsest tööst maksimaalset kasu saada. 2008. aastal suudeti lõpuni menetleda 605 kohtuasja, mis tähendab 52% kasvu võrreldes eelmise aastaga, samas kui 2007. aastal peetud kohtuistungite arv on kahekordistunud (341 kohtuistungit võrreldes 172 kohtuistungiga 2007. aastal). Keskmine menetlusaeg on tunduvalt lühenenud (24,5 kuud võrreldes 27,7 kuuga 2007. aastal), kuigi arenguruumi veel on.

Esimese Astme Kohus jätkab 2009. aastal pingutusi selles suunas ja loodab läbiviidud muudatustest maksimaalset kasu saada. Eelmine aasta oli erakordne, arvestades nii lõpuni menetletud kohtuasjade kui ka saabunud kohtuasjade arvu (2006. aastal saabus 432 kohtuasja, 2007. aastal 522 kohtuasja ja 2008. aastal 629 kohtuasja). Menetluses olevate kohtuasjade arv on veidi tõusnud (1178 kohtuasja võrreldes 1154 kohtuasjaga 2007. aastal). Sellega kaasneb menetlusaja pikenedamise oht. Kohtuvaidluste arvu korrapärasest tõusu arvestades tuleb rohkem mõelda eelkõige struktuuriliste võimaluste ja vahendite üle, mis võimaldavad Esimese Astme Kohtul tagada menetlusosaliste huvides kohtumenetluse kvaliteeti, lühendades samal ajal menetluse kestust.

Esimese Astme Kohtule esitatud vaidluste puhul ilmneb ka sel aastal nii tõstatatud õiguslike küsimuste kui ka käsitletud teemade (konkurents, riigiabi, keskkond, regionaalpoliitika, kaubanduspoliitika, ühine välis- ja julgeolekupoliitika, institutsiooniline õigus, intellektuaalomand, riigihanked jne) ringi laienemine. Samuti nähtub, et juba eelmisel aastal täheldatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluste arvu tõusu tendents jätkub suure hooga; 2008. aastal esitati 58 ja lahendati 57 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust. Järgnevatel lehekülgedel on käsitletud lühidalt kohtupraktika peamisi suundi. Järjestikku on puudutatud seaduslikkusega seotud vaidlusi (I), kahju hüvitamise vaidlusi (II), edasikaebusi (III) ja ajutiste meetmete kohaldamist (IV).

I. Seaduslikkusega seotud vaidlused

EÜ artikli 230 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

1. Õigusakti vastuvõtnud organ

EÜ artikkel 230 näeb ette, et ühenduste kohtud kontrollivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühiselt vastuvõetud õigusaktide, nõukogu, komisjoni ja Euroopa Keskpanga (EKP) õigusaktide ning nende Euroopa Parlamendi õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärgiks on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele. Ühenduse ametid ei kuulu seega formaalselt nende organite hulka, kelle õigusaktide peale võidakse esitada ühenduste kohtule tühistamishagi.

Esimese Astme Kohus käsitles olulist küsimust nende organite passiivsest hagemisõigusest kohtuasjas *Sogelma vs. EAR* (8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-411/06, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mille ese oli nõue tühistada Euroopa Ülesehitusameti (edaspidi „EAR“) hangete alased otsused, mis olid tehtud ühenduse tegevusprogrammi kohaldades. Esimese Astme Kohus leidis, et asjaoluga, et EAR-i ei ole EÜ artiklis 230 loetletud ühenduse institutsioonide hulgas nimetatud ja et selle ameti asutamismäärus ei näe ette, et ühenduste kohus oleks pädev menetlema EAR-i otsuste – välja arvatud otsused, mis käsitlevad juurdepääsu dokumentidele – peale esitatud tühistamishagisid, ei ole vastuolus, kui Esimese Astme Kohus kontrollib EÜ artikli 230 alusel EAR-i õigusaktide seaduslikkust.

Tuginedes Euroopa Kohtu 23. aprilli 1986. aasta otsusele kohtuasjas 294/83: *Les Verts vs. parlament*,¹ milles käsitleti parlamendi passiivset hagemisõigust, tuletas Esimese Astme Kohus üldpõhimõtte, mille kohaselt ühenduse organite kõik õigusaktid, mille eesmärk on luua õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele, on allutatud kohtulikule kontrollile. Nii ei tohi ainuüksi seetõttu, et komisjon on delegeerinud otsustusõiguse EAR-ile, selliselt vastu võetud otsused kaotada oma vaidlustatava akti olemust, kuna selle tagajärjel tekiks õiguslik lünk. Lõpetuseks rõhutas Esimese Astme Kohus, et EAR-il on juriidilise isiku staatus ja pädevus ühenduse abiprogramme ise ellu viia ning et komisjon ei ole otsuse vastuvõtmisel osalenud. Vaidlustatud otsuse vastuvõtnud organina saab EAR-i seega kutsuda Esimese Astme Kohtusse isiklikult kohale, et ta kaitseks nimetatud otsust.

2. Toimingud või otsused, mille peale võib esitada hagi

Tühistamishagi EÜ artikli 230 tähenduses saab esitada ainult selliste toimingute või otsuste peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis.²

¹ EKL 1986, lk 1339.

² Euroopa Kohtu 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: *IBM vs. komisjon*, EKL 1981, lk 2639, punkt 9.

Kohtuasjas *Itaalia vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 20. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-185/05, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) palus Itaalia Vabariik tühistada komisjoni otsus, mille kohaselt Euroopa Liidu Teatajas üldsusele avaldatud teated kõrgemate ametnike vabade ametikohtade täitmiseks koostatakse teatava perioodi jooksul kuni 1. jaanuarini 2007 saksa, inglise ja prantsuse keeles.

Esimese Astme Kohus tuletas meelde, et institutsiooni meede, mis sisaldab pelgalt institutsiooni kavatsust juhendada oma tegevuses teatavas valdkonnas kindlatest reeglitest, ei ole vaidlustatav akt. Kuna institutsioon ei saa siiski kõrvale kalduda asutusesisestest töölevõtmise eeskirjadest, mille ta on ise kehtestanud ja mis on osa õiguslikust raamistikust, millest institutsioon peab oma laia kaalutusõigust teostades rangelt kinni pidama, tuleb leida, et need eeskirjad tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi. Selline privilegeeritud hageja nagu liikmesriik saab seega nende eeskirjade seaduslikkuse tühistamishagi esitamisega kohe vaidlustada, ilma et ta peaks ära ootama, kuni neid konkreetsel juhtumil rakendatakse. Sedastades, et avaldamise keeli käsitlev otsus on sõnastatud selgelt ja ühemõtteliselt ning määrab lõplikult ja siduvalt kindlaks ühe töölevõtmise menetluse aspekti, tunnistas Esimese Astme Kohus hagi vastuvõetavaks.

5. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-141/05: *Internationaler Hilfsfonds vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) otsustas Esimese Astme Kohus – seoses tühistamishagiga sellise kirja peale, milles teatati hagejale, et komisjon ei kavatse anda tema käsutusse muid dokumente lisaks nendele, mis on temale seoses ühe varasema otsusega juba edastatud –, et kohtupraktika³ kohaselt ei kujuta Euroopa ombudsmani järeldused seoses nimetatud otsuse peale esitatud hageja kaebusega endast uut asjaolu, mis võiks vaidlustatud otsust sellest otsusest eristada. Asjaolu, et ombudsman järeldas, et asjaomase institutsiooni tegevus on vastuolus hea halduse põhimõttega, ei võimalda seda järeldust kahtluse alla seada. Selline argumentatsioon viiks tõdemuseni, et hageja, kes ei ole esialgse otsuse peale tühistamishagi ettenähtud tähtaja jooksul esitanud, saab ainuüksi ombudsmani poole pöördumisega ja juhul, kui viimane sedastab, et on rikutud hea halduse põhimõtet, nimetatud tähtaegadest kõrvale kalduda.

3. Õigus esitada hagi

a) Isiklikult puudutatud

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saavad teised füüsilised ja juriidilised isikud, kes ei ole otsuse adressaadid, ainult siis väita, et otsus puudutab neid isiklikult, kui see mõjutab neid mingi neile omase tunnuse tõttu või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga.⁴

³ Esimese Astme Kohtu 15. oktoobri 2003. aasta määrus kohtuasjas T-372/02: *Internationaler Hilfsfonds vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-4389, punkt 40.

⁴ Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: *Plaumann vs. komisjon*, EKL 1963, lk 197 ja 223.

Esimese Astme Kohus täpsustas seda kohtupraktikat 1. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-37/04: *Região autónoma dos Açores vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud) seoses territoriaalüksuste seisundiga (*locus standi*). Hageja väitis, et määrus (EÜ) nr 1954/2003⁵ puudutab teda isiklikult, kuna ühelt poolt temale kui Euroopa Liidu äärepiirkonnale on EÜ artikli 299 lõike 2 alusel ette nähtud eriline, eelkõige keskkonna- ja majandusalane kaitse, mida vaidlustatud määrus kahjustab, ja teiselt poolt, et nimetatud määrus kahjustab tema kalandusalast õigusloome ja täidesaatvat pädevust.

Esimese Astme Kohus rõhutas esmalt, et piirkonna üldisest huvist saavutada positiivne tulemus oma majanduslikus arengus üksi ei piisa, et pidada teda isiklikult puudutatuks EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses. Nimelt nähtub kohtupraktikast, et asutamislepingu- tega kehtestatud süsteemis on üldiste huvide kaitse õigus oma territooriumil mitte piirkondlikel omavalitsustel, vaid liikmesriikidel. Seejärel leidis Esimese Astme Kohus, et isegi kui eeldada, et EÜ artikli 299 lõiget 2 saaks tõlgendada nii, et see mitte ainult ei luba nõukogul võtta äärealadele kohaldatavaid spetsiifilisi erandmeetmeid, vaid ka keelab tal võtta meetmeid, mis paneks need piirkonnad veel ebasoodsamasse olukorda, ei piisa selles artiklis ette nähtud kaitsest, et anda talle kaebeõigus vastavalt Euroopa Kohtu 22. novembri 2001. aasta otsusele kohtuasjas C-452/98: *Nederlandse Antillen vs. nõukogu* (EKL 2001, lk I-8973). Esimese Astme Kohus rõhutas lisaks, et hageja ei ole igal juhul esitanud argumente, mis lubaks leida, et vaidlustatud sätted kahjustavad kalavarusid ja merekeskkonda Assooridel ning järelikult piirkonna kalandussektori tulevikuväljavaateid.

Lisaks, vastuseks hageja argumendile, mis tugines tema pädevuse allesjätmisele, märkis Esimese Astme Kohus, et kuigi ühenduste kohus on tunnustanud piirkondlike omavalitsuste õigust vaidlustada ühenduse õigusakte, mis kas ei luba neil vastu võtta õigusakte, mis nad saaksid ühenduse sekkumise puudumisel õiguspäraselt vastu võtta, või kohustavad neid selliseid õigusakte tagasi võtma ja teostama teatud toiminguid,⁶ siis hageja vastu võetud õigus- ja haldusaktid ei ole käesolevas asjas vaidlustatud määruse sätete esemeks ning miski ei sea kahtluse alla ega mõjuta nende seaduslikkust.

Lõpetuseks – analüüsid argumenti, mis tugines sellele, et Århusi konventsioon näeb ette, et konventsiooniosalised tagavad üldsuse esindajatele juurdepääsu kohtulikule menetlusele, et vaidlustada avaliku võimu organi siseriiklike keskkonnaõigusnormidega vastuolus olev tegevus või tegevusetus – rõhutas Esimese Astme Kohus, et ühenduse seadusandja on vastu võtnud määruse (EÜ) nr 1367/2006⁷, selleks et hõlbustada ühenduste kohtusse pöördumist keskkonnaasjades. Selle määruse IV jaotis näeb ette menetluse, mille lõpus teatud valitsusvälised organisatsioonid võivad esitada ühenduste kohtule EÜ artikli 230 alusel tühistamishagi. Kuna kõnesolevas asjas ei olnud IV jaotise tingimused siiski ilmsel-

⁵ Nõukogu 4. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1954/2003, mis käsitleb teatavate ühenduse kalastuspiirkondade ja kalavarudega seotud püügikoormuse korraldamist ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 2847/93 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 685/95 ja (EÜ) nr 2027/95 (ELT L 289, lk 1; ELT eriväljaanne 04/06, lk 44).

⁶ Esimese Astme Kohtu 5. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-366/03 ja T-235/04: *Land Oberösterreich ja Austria vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-4005, punkt 28.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT L 264, lk 13).

gelt täidetud, ei saanud Esimese Astme Kohus asendada seadusandjat ning tunnistada Århusi konventsiooni alusel vastuvõetavaks hagi, mis ei vasta EÜ artiklis 230 ette nähtud tingimustele.

Kohtuasjas *Denka International vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 27. juuni 2008. aasta määrus kohtuasjas T-30/07, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et asjaolu, et isik on olnud seotud ühenduse meetme vastuvõtmisele eelnenud õigusloomega, eristab teda kõnealuse meetme suhtes teistest üksnes juhul, kui ühenduse õigusakt annab talle vastavad menetluslikud tagatised. Kuna ei üldkohaldatavate aktide väljatöötamise menetlus ega nende laad ei nõua puudutatud isikute osavõttu, sest kõnealuste isikute huvid arvatakse olevat esindatud neid akte vastuvõtvate poliitiliste organitega, siis EÜ artikli 230 mõtte ja sätetega oleks vastuolus lubada igal isikul, kui ta osales määruse ettevalmistamisel, esitada selle akti vastu hagi. Ei vaidlustatud direktiiv ega direktiiv, millele see tugineb, ei näe ette menetluslike tagatise toimeaineid tootvate või turustavate ettevõtjate jaoks. Peale selle väitis hageja lõpetuseks, et ta oli asjaomase toimeaine registreeritud kaubamärgi, mille kasutamist vaidlustatud direktiiv mõjutab, omanik, mis individualiseeris teda võrreldes kõikide teiste isikutega, kohaldades Euroopa Kohu 18. mai 1994. aasta otsust kohtuasjas C-309/89: *Codorníu vs. nõukogu*⁸. Esimese Astme Kohus rõhutas siiski, et see kaubamärgiga seotud õiguskaitse ei erista hagejat kõigist teistest tootjatest ja turustajatest, kes võivad tugineda kaubamärgi olemasolule enda kasuks. Direktiivi eesmärk ei ole intellektuaalomandiõiguse andmine ainult teatud ettevõtjatele, nii et selle võimalik mõju hageja intellektuaalomandiõigustele tuleneb üksnes mitte ainult temaga seotud asjaolust, et ta toodab toimeaineid.

Kohtuasjas *Apple Computer International vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 19. veebruari 2008. aasta määrus kohtuasjas T-82/06, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) täpsustati tariifse klassifitseerimise määruste peale esitatud hagide vastuvõetavust. Kohtupraktika kohaselt on need õigusaktid üldkohaldatavad, kuigi neis sisalduvad kirjeldused on konkreetseid. Need hõlmavad kõiki kirjeldatud tüübile vastavaid kaupu ning mõjutavad kõiki ühenduse tolliasutusi ja kõiki importijaid.⁹

Esimese Astme Kohus leidis, et asjaolud, et kõnealuse klassifikatsiooni kombineeritud nomenklatuuris tingis hageja siduva tariifinformatsiooni taotlus, et nomenklatuurikomiteele ei esitletud ühtki teist sarnast toodet ja et liikmesriikides levitati asjaomase toote funktsioneerimise esitluse alusel koostatud tariifse klassifitseerimise määruse eelnõud, milles viidati asjaomastele monitoridele, ei individualiseeri hagejat selliselt, et hagi oleks vastuvõetav. Ettevõtja osalemine õigusakti vastuvõtmise menetluses individualiseerib ettevõtja selle õigusaktiga seoses ainult siis, kui kohaldatav ühenduse õigus annab talle teatavad menetluslikud tagatised.

Kuigi Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsuses kohtuasjas T-243/01: *Sony Computer Entertainment Europe vs. komisjon*¹⁰ (edaspidi „kohtuotsus Sony“) arvestati esi-

⁸ EKL 1994, lk I-1853, punktid 21 ja 22.

⁹ Euroopa Kohu 14. veebruari 1985. aasta otsus kohtuasjas 40/84: *Casteels vs. komisjon*, EKL 1985, lk 667, punkt 11.

¹⁰ EKL 2003, lk II-4189.

tatud hagi vastuvõetavaks tunnistamisel sarnaste asjaoludega, ei saanud need olla otsustavaks teguriks. Hageja loeti selles asjas isiklikult puudutatuks ainult kõnesoleva juhtumi erandlikel asjaoludel. Esimese Astme Kohus märkis samuti, et kuigi sellest kohtuotsusest nähtub, et asjaolu, kas hageja on ainus asjaomase toote volitatud importija, on asjakohane, ei piisa sellest iseenesest tõendamaks, et ta on isiklikult puudutatud. Lõpetuseks, kuna asjaomaste kaupade küllaltki üldine kirjeldus vaidlustatud määruses ja see, et puudub mis tahes visuaalne või tekstiline element, mis viitaks selgelt konkreetsele ettevõtjale, välistab võimaluse, et hageja on mingil viisil isiklikult puudutatud, siis Esimese Astme Kohus järeldas, et kõnesolevas asjas ei saa leida, et oleks täidetud erandlikud asjaolud kohtuotsuse Sony tähenduses, mis annaks hagejale õiguse esitada hagi.¹¹

b) Otseselt puudutatud

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt puudutab ühenduse õigusakt isikut EÜ artikli 230 neljanda lõigu tähenduses otseselt siis, kui see mõjutab vahetult huvitatud isiku õigusliku olukorda ning selle rakendamine on puhtautomaatne ja tuleneb vaid ühenduse õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme.¹²

Esimese Astme Kohus otsustas 14. mai 2008. aasta määruses liidetud kohtuasjades T-383/06 ja T-71/07: *lcuna.com vs. parlament* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et parlamendi otsus hankemenetluse kehtetuks tunnistamise kohta mõjutab otseselt pakkujaks oleva ettevõtja õiguslikku olukorda, kuna tegemist on kogu nimetatud menetluse kehtetuks tunnistamisega ja selle otsuse tagajärjel tühistatakse varasem otsus, millega tema pakkumus tagasi lükati, otsus, millega tühistati selle ettevõtjaga hankelepingu sõlmimise otsus, ning ka otsus, mille kohaselt ta tunnistati edukaks pakkujaks.

Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

1. Üldised küsimused

a) Seadusjõud

Esimese Astme Kohtu 1. juuli 2008. aasta otsuse kohtuasjas T-276/04: *Compagnie maritime belge vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) kohaselt võib komisjon juhul, kui ühenduste kohus on tühistanud vorminõuete rikkumise tõttu osaliselt tema otsuse konkurentsieeskirjade rikkumise tuvastamise ja trahvi määramise kohta, õigustatult võtta vastu uue otsuse, et parandada kohtu poolt sanktsioneeritud vorminõuete

¹¹ Seoses sellega tuleb mainida ka 3. detsembri 2008. aasta määrust kohtuasjas T-227/06: *RSA Security Ireland vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 87), milles Esimese Astme Kohus otsustas, et hageja ei ole tõendanud erandlike asjaolude olemasolu kohtuotsuse Sony tähenduses, märkides, et hagi vastuvõetavuse hindamisel mängis olulist rolli toote foto olemasolu, millel oli selgelt eristatav Sony mängukonsooli logo.

¹² Euroopa Kohtu 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: *Dreyfus vs. komisjon*, EKL 1998, lk I-2309, punkt 43.

rikkumised ja määrata esimese otsuse tühistamata jäetud osade alusel uus trahv. Lisaks, pärast õiguskaitselahendite ammendamist või nende kaebuste esitamiseks ette nähtud tähtaegade möödumist omandavad komisjoni esimese otsuse tühistamata jäetud osad seadusjõu, nii et ettevõtja, kellele kohaldatakse sanktsiooni, ei saa uue otsuse peale esitatud tühistamishagi raames vaidlustada rikkumise toimumist, kuna see on esimeses otsuses lõplikult tuvastatud.

b) Mõistlik tähtaeg

Samas kohtuotsuses otsustas Esimese Astme Kohus – tuletades meelde, et määrus (EMÜ) nr 2988/74¹³ kehtestas täieliku regulatsiooni nende tähtaegade detailseks reguleerimiseks, mille jooksul komisjonil on õigus määrata õiguskindluse aluspõhimõtet kahjustamata trahve –, et kõik kaalutlused, mis on seotud komisjoni kohustusega kasutada oma trahvi määramise pädevust mõistliku tähtaja jooksul, tuleb jätta tähelepanuta. Seda järeldust ei mõjuta ka tuginemine kaitseõiguse väidetavale rikkumisele, kuna seni, kuni selles määruses ette nähtud tähtaeg ei ole möödunud, puudub igal määruse nr 17¹⁴ kohase uurimise all oleval ettevõtjal kindlus selle menetluse tulemuste suhtes ning võimalike sanktsioonide või trahvide määramise suhtes. Selle ebakindluse pikendamine kuulub seega määruse nr 17 kohaste menetluste juurde ega kujuta endast iseenesest kaitseõiguse rikkumist. Mis puutub konkurentsieeskirjade kohaldamisse, siis mõistliku tähtaja ületamine saab tühistamise aluseks olla vaid juhul, kui tegemist on eeskirjade rikkumise tuvastamise otsusega, kui on kindlaks tehtud, et see tähtaja ületamine kahjustas asjaomaste ettevõtjate kaitseõigust.

2. Kohtupraktika EÜ artikli 81 valdkonnas

a) EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamine

8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-99/04: *AC-Treuhand vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) otsustas Esimese Astme Kohus, et asjaolu, et ettevõtja ei tegutse turul, millel konkurentsi kahjustamine aset leiab, ei välista tema vastutust kartelli kehtestamises osalemise eest. Kõnesolevas asjas pakkus nõuandvast äriühingust hageja teenuseid kolmele orgaanilise peroksiidi tootjale ja mängis olulist rolli nende tootjate vahelises kartellis, korraldades koosolekuid ning peites tõendeid rikkumise kohta.

b) Kaitseõigus ja õigus õiglasele kohtulikule arutamisele

Samas kohtuotsuses otsustas Esimese Astme Kohus, et esimese uurimistoimingu tegemisel ettevõtja suhtes, nagu näiteks informatsiooninõudes, peab komisjon teda informeerima

¹³ Nõukogu 26. novembri 1974. aasta määrus (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades ettenähtud menetluste ja sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT L 319, lk 1; ELT eriväljaanne 07/001, lk 61).

¹⁴ Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, esimene määrus [EÜ artiklite 81 ja 82] rakendamise kohta (EÜT 1962, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3).

uurimise esemeks olevast kahtlustatavast rikkumisest ja asjaolust, et uurimise raames võib komisjon tema suhtes nendele kahtlustele kindlaks jääda. Kõnesolevas asjas leidis Esimese Astme Kohus siiski, et komisjoni tegevusetus seoses sellega ei saa põhjustada vaidlustatud otsuse tühistamist, kuna see õigusvastasus ei kahjustanud hageja kaitse tõhusust.

c) Trahvid

Esimese Astme Kohus kohaldas 18. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-410/03: *Hoechst vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oma täielikku pädevust kahest aspektist. Esiteks leidis ta, et komisjon on eiranud hea halduse tava ja võrdse kohtlemise põhimõtet. Kuigi ta väljendas selgelt oma kavatsust mitte avaldada koostööd tegevatele ettevõtjatele, eriti Hoechstile, et teised ettevõtjad olid võtnud komisjoni talitustega ühendust, selleks et saada kaitse trahvide eest, kinnitas komisjon samal ajal ühele teisele ettevõtjale, et teda „hoiatatakse”, kui teised ettevõtjad püüavad temast koostöö osas ette jõuda. Kõnesolevas asjas, arvestades seda, kui tähtis on hea halduse tava ja võrdse kohtlemise põhimõtte austamine komisjoni poolt, otsustas Esimese Astme Kohus vähendada Hoechstile määratud trahvi 10% võrra.

Teiseks leidis Esimese Astme Kohus, et komisjon rikkus õigusnormi, kui ta võttis Hoechsti puhul raskendava asjaoluna arvesse kartelli eestvedaja rolli, ilma et ta oleks vastuväitetaises kvalifitseerinud Hoechstile etteheidetavaid asjaolusid piisavalt selgelt ja täpselt. Peale selle ei võimalda teatud komisjoni arvesse võetud faktilised asjaolud piisavalt täpselt järeldada, et Hoechstile saab ette heita eestvedaja rolli. Esimese Astme Kohus järeldas sellest, et Hoechst ei saanud ennast tulemuslikult kaitsta.

8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-53/03: *BPB vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) leidis Esimese Astme Kohus, et komisjon ei olnud BPB koostöö alusel tema trahvi piisavalt vähendanud, kuna viimane oli esimene konkurentsivastase tegevuse osaline, kes edastas pärast komisjoni informatsiooninõuet, kuid siiski komisjoni nõude piire ületades täiendavat informatsiooni, mis kinnitas kartelli olemasolu. Sellest tulenevalt said need andmed oluliselt kinnitada komisjoni argumente üldise plaani olemasolust ja seega võimaldasid tal oluliselt suurendada trahvisummat rikkumise raskuse alusel. Esimese Astme Kohus vähendas seega BPB trahvi täiendavalt 10% võrra.

8. oktoobri 2008. aasta otsustes kohtuasjas T-69/04: *Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) ning kohtuasjas T-73/04: *Carbone Lorraine vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et hinnakokkuleppe osas saab komisjon õiguspäraselt järeldada, et rikkumisel oli mõju selle tõttu, et kartellikokkuleppe liikmed võtsid meetmeid kokku lepitud hindade kohaldamiseks. Selleks et järeldada mõju avaldumist turule, piisab sellest, kui kokku lepitud hinnad on aluseks üksikute tehinguhindade kindlaksmääramisele, piirates nii klientide läbirääkimisruumi. Esimese Astme Kohus otsustas vastupidi, et kui on tuvastatud kartellikokkuleppe rakendamine, siis ei saa komisjonilt nõuda, et ta tõendaks süstemaatiliselt, et kokkulepped võimaldasid asjaomastel ettevõtjatel ka tegelikult saavutada kõrgema tehinguhinna taseme võrreldes sellega, mis oleks saavutatud ilma kartellita. Sellise tõendamise nõudmine võtaks olulisi vahendeid, kuna see nõuaks oletuslike arvutuste kasutamist, mis tuginevad sellistele majandusmudelitele, mille täpsust on kohtul raske

kontrollida ja mille eksimatust ei ole kuidagi tõendatud. Selleks et hinnata rikkumise raskusastet, on otsustav teada, kas kartellikokkuleppe liikmed tegid kõik, mis oli nende võimuses, et nende kavatsustel oleks konkreetne mõju. Seda, mis toimus seejärel tegelikult saadud turuhindade tasemel, võisid mõjutada teised tegurid, mis ei allunud kartellikokkuleppe liikmete kontrollile. Nad ei saa enda kasuks tuua esile väliseid tegureid, mis töötasid nende jõupingutuste vastu, pöörates need trahvi vähendamist õigustavateks asjaoludeks.

Lisaks leidis Esimese Astme Kohus, et isegi kui Schunk vaidles esimest korda alles Esimese Astme Kohtule esitatud hagiavalduses vastu faktilistele asjaoludele, mida talle vastuväiteteatises ette heideti ning millel põhineb EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamine, ei ole koostöoteatise¹⁵ kohaselt Schunkile määratud minimaalset 10% vähendamist põhjust tühistada, nagu nõudis komisjon. Esimese Astme Kohus märkis, et asjaomased vaidlustatud väited lükati tagasi, kohaldades kohtupraktikat, mille alusel loetakse tuvastatuks faktilised asjaolud, mida ettevõtja on sõnaselgelt haldusmenetluses tunnistanud, ja viimasel ei ole kohtumenetluses enam õigus esitada neid asjaolusid vaidlustavaid väiteid.

d) Kontserni mõiste ja trahvisumma 10% ülemmäära kehtestamine

8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-52/03: *Knauf Gips vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) rõhutas Esimese Astme Kohus, et määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud trahvi 10% ülemmäära arvutamisel võib komisjon arvesse võtta konkurentsioiguse normide tähenduses ühe majandusüksuse moodustavate kõikide üksuste käibe. Esimese Astme Kohus otsustas eelkõige, et kuigi äriühingute üheks majandusüksuseks olemise tuvastamiseks – mille tagajärjel nendest ühe tegevust võib teisele süüks arvata ja ühelt võib sisse nõuda teisele määratud trahvi – ei piisa teadaolevalt ainuüksi asjaolust, et nende erinevate äriühingute aktsia- või osakapital kuulub samale isikule või isegi samale perekonnale, siis saab ühe majandusüksuse olemasolu tuvastada terve kogumi asjaolude põhjal. Esimese Astme Kohus tuletas lisaks eelkõige meelde, et ettevõtja mõistet tuleb mõista kui vastava lepingu eesmärki teenivat majandusüksust, isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust.

e) Rikkumise süüsarvatavus

Esimese Astme Kohus kohaldas 2008. aastal oma kohtupraktikat eeskirjade rikkumise süüsarvatavuse kohta eelkõige eespool viidatud kohtuotsuses *Knauf Gips vs. komisjon*. Ta tuletas seoses sellega meelde, et ühele äriühingule võib süüks arvata kontserni tegevuse, kui see äriühing on vaadeldav juriidilise isikuna, kes kontserni juhina vastutab selle koordineerimise eest.

¹⁵ Komisjoni teatis, mis puudutab trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades (EÜT 1996, C 207, lk 4).

3. Kohtupraktika EÜ artikli 82 valdkonnas

10. aprilli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-271/03: *Deutsche Telekom vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) võttis Esimese Astme Kohus seisukoha komisjoni otsuse seaduslikkuse kohta, milles komisjon karistas Deutsche Telekomile turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest, mis seisnes konkurentidele võrgule juurdepääsu lubamise eest („võrguteenused”) kõrgemate hindade kehtestamises kui Deutsche Telekomile abonentidele kehtestatud hinnad. See hinnapoliitika „hinnakruvi efekti” kujul sundis konkurente küsima abonentidelt kõrgemat hinda kui see, mida Deutsche Telekom küsis oma abonentidelt. Komisjon määras seega Deutsche Telekomile trahvi summas 12,6 miljonit eurot.

Esimese Astme Kohus märkis, et komisjon võis õigustatult leida, et Deutsche Telekomil oli – Saksa telekommunikatsiooni- ja postiteenuseid reguleeriva asutuse (edaspidi „RegTP”) kehtestatud hindade piirmäärasid arvestades – 1998. aasta algusest 2001. aasta lõpuni ning alates 2002. aastast kuni otsuse vastuvõtmiseni piisav tegutsemisruum hinnakruvi efekti vältimiseks või vähendamiseks. Esimese Astme Kohus rõhutas lisaks, et asjaolu, et RegTP pidi Deutsche Telekomile tariifid heaks kiitma, ei kõrvalda tema vastutust konkurentsiõiguse alusel. Turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjana oli Deutsche Telekom kohustatud esitama tariifide muutmise taotlusi, kui tariifid kahjustasid tõhusat konkurentsi ja moonutasid konkurentsi ühisturul.

Komisjoni kasutatud meetodi kohta hinnakruvi efekti olemasolu tuvastamiseks märkis Esimese Astme Kohus, et Deutsche Telekomile tegevuse kuritarvitav iseloom oli seotud tema võrguteenuste hindade ja jaehindade vahel. Seetõttu ei olnud komisjon kohustatud tõendama, et jaehinnad kujutavad endast iseenesest kuritarvitust.

Komisjon toimis samuti õigesti, kui ta võttis hinnapraktika kuritarvitava iseloomu analüüsimisel aluseks üksnes Deutsche Telekomile hinnad ja kulud, võtmata arvesse konkurentide spetsiifilist turupositsiooni. Seoses sellega märkis Esimese Astme Kohus, et kui turgu valitsevat seisundit omava ettevõtja hinnapraktika õiguspärasus sõltuks konkureerivate ettevõtjate spetsiifilisest olukorrast ja eelkõige nende kulustruktuurist, mille kohta valitsevat seisundit omaval ettevõtjal üldjuhul andmed puuduvad, ei oleks kõnealune ettevõtja võimaline hindama omaenda tegevuse õiguspärasust.

Lõpetuseks tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et siseriiklike asutuste ühenduse telekommunikatsiooniõigusest tulenevad õigused ei mõjuta mingil viisil komisjoni pädevust tuvastada konkurentsiõiguse rikkumisi. Seega ei saa komisjoni otsusele ette heita, et see kehtestab Deutsche Telekomile hinnapraktika suhtes kahekordse regulatsiooni, karistades viimast selle eest, et ta ei ole hinnakruvi efekti vältimiseks kasutanud oma tegutsemisruumi.

Riigiabi

1. Vastuvõetavus

Selle aasta kohtupraktika täpsustab eelkõige järgmisi mõisteid: esiteks „isik, keda komisjoni abikava kohta tehtud otsus isiklikult puudutab”, teiseks „siduvaid õiguslikke tagajärgi tekitav õigusakt” ja kolmandaks „põhjendatud huvi”.

28. novembri 2008. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-254/00, T-270/00 ja T-277/00: *Hotel Cipriani jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tunnistas Esimese Astme Kohus vastuvõetavaks Venezia ja Chioggia territooriumil tegutsevate ettevõtjate kasuks ette nähtud sotsiaalmaksuvähendusi ja/või -vabastusi saanud teatud ettevõtjate hagid komisjoni otsuse peale, mis luges need meetmed ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks ja kehtestas Itaalia Vabariigile kohustuse nõuda see abisaanutelt tagasi. Kuigi abikava puudutav otsus on üldkohaldatav, piisab sellest abikavast tegelike kasusaajate – kes on selgelt tuvastatavad ja keda abi riigile tagastamise kohustus eriti mõjutab – suletud ringi kuulumisest selleks, et eristada igähte neist kõigist teistest isikutest. Kui, nagu väitis komisjon, abikavast tegeliku kasusaaja õigus esitada hagi sõltuks tema konkreetse olukorra analüüsimisest, oleneks see õigus esitada hagi sellest, kas nimetatud institutsioon otsustab talle haldusmenetluse käigus esitatud teabe alusel viia vaidlustatud otsuses läbi sellise konkreetse olukorra analüüsi. Selline lahendus tooks kaasa õigusliku olukorra määramatuse, kuna see, kas komisjon on teadlik teatava ettevõtja konkreetsest olukorrast, sõltub tihti juhusest.

Mis puutub siduvaid õiguslikke tagajärgi tekitava õigusakti mõistesse, siis Esimese Astme Kohus leidis 10. aprilli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-233/04: *Madalmaad vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) – mis käsitles komisjoni otsust, millega tunnistati ühisturuga kokkusobivaks riigiabiks Madalmaade Kuningriigi teatatud meede, millega luuakse lämmastikoksiidide heitkogustega kauplemise süsteem –, et see liikmesriik, kes palus komisjonil tunnistada, et nimetatud süsteem ei kujuta endast riigiabi, võib kõnealuse otsuse vaidlustada. Privilegeeritud hagejana peab ta tõendama mitte põhjendatud huvi, vaid ainult, et vaidlustatud otsus tekitab õiguslikke tagajärgi. Kõnesolevas asjas on see nii, kuna ühelt poolt oli nimetatud süsteemi riigiabina kvalifitseerimise tagajärg võimaldada komisjonil kontrollida asjaomase meetme kokkusobivust ühisturuga ja lisaks olemasolevate abikavade suhtes ette nähtud menetluse kohaldamine ning teiselt poolt võib see avaldada mõju ka uue abi andmisele vastavalt erinevatest allikatest pärit abi kattumist käsitlevatele sätetele, mis on muu hulgas ette nähtud keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta kehtestatud ühenduse suunistes¹⁶.

Põhjendatud huvi kohta täpsustas Esimese Astme Kohus 9. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-301/01: *Alitalia vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et Alitalia – kellele kohaldati rekapiitalseerimist, mille komisjon kvalifitseeris ühisturuga kooskõlas oleva riigiabina, kui on täidetud teatud tingimused – säilis isiklik huvi selle otsuse tühistamiseks isegi pärast seda, kui talle tehti komisjoni ühe teise otsuse järel see abi tervikuna kättesaadavaks. Kuna vaidlustatud otsus on abi viimase osa kättesaadavaks tegemi-

¹⁶ EÜT 2001, C 37, lk 3.

se otsuse õiguslik alus, jääks teine otsus õigusliku aluseta, kui Esimese Astme Kohus tühistaks vaidlustatud otsuse selles osas, milles see kvalifitseerib asjaomase meetme riigiabina. Peale selle leidis Esimese Astme Kohus samas kohtuotsuses, et kuigi vaidlustatud otsus on vastu võetud tingimusega, et täidetud on teatud asjaolud, mille täitmise kohustuse Itaalia ametiasutused endale on võtnud, võib Alitalia esitada nende otsuste vastu suunatud nõude, kuna need on omistatavad komisjonile, kellel on ainupädevus tunnistada, et abi võib olla ühisturuga kokkusobimatu.

Sellise riigiabi saaja kaebeõiguse osas, mille komisjon on tunnistanud ühisturuga osaliselt kokkusobivaks, otsustas Esimese Astme Kohus 22. oktoobri 2008. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-309/04, T-317/04, T-329/04 ja T-336/04: *TV 2/Danmark jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et asjaolud, millest lähtudes komisjon kõnesoleval juhul käsitletavate abimeetmete kokkusobivust uuris, ei võimaldanud uurida hagi vastuvõetavust, jagades vaidlustatud otsuse kaheks osaks, millest üks kvalifitseerib vaidlusalused abimeetmed ühisturuga osaliselt kokkusobimatu ja teine osaliselt kokkusobiva riigiabina. Komisjon kontrollis, kas kõik riigi rahastatud abimeetmed ületasid oma maksumuselt summat, mis vastanuks üldist majandushuvi pakkuvate teenuste netokuludele.

Peale selle märkis Esimese Astme Kohus, et põhjendatud huvi võib tuleneda olukorda iseloomustavast „riskist”, et kohtumenetlus võib hagejate õiguslikku olukorda muuta, või ka sellest, et Esimese Astme Kohtule hagi esitamise kuupäeval on kohtumenetlusega kaasnev „risk” tekkinud ja jätkuv. Konkurent oli TV 2 vastu esitanud siseriiklikule kohtule hagi, milles nõudis kahju hüvitamist, mis tekkis talle väidetavalt seetõttu, et TV 2-le antud riigiabi võimaldas viimasel rakendada reklaamiaja müügil madalate hindade strateegiat. Esimese Astme Kohus – olles sedastanud, et TV 2 esitas temale hagi enne, kui konkurent pöördus siseriiklikku kohtusse – leidis, et asjaolu, et ajal, mil TV 2 hagi esitas, oli siseriiklikul tasandil algatatud menetlusega seonduv risk oma laadilt tekkinud ja jätkuv, on tõendatud selle riski materialiseerumisega siseriiklikus kohtus poolelioleva menetluse näol.

2. Sisulised küsimused

a) Majandusliku eelise andmine

Kohtuasjas *SIC vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 26. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas T-442/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mille ese oli nõue tühistada komisjoni otsus, milles on sedastatud eelkõige, et osa Portugali Vabariigi poolt Radiotelevisão Portuguesa (edaspidi „RTP”) – aktsiaseltsi, mille ülesanne on riikliku televisiooniteenuse osutamine Portugalis – suhtes rakendatavaid meetmeid ei kujuta endast riigiabi ning et osa meetmeid on ühisturuga kokkusobivad, väitis hageja eelkõige, et võlakirjaemissiooni ajal oli RTP-l riigi kaudne tagatis, mis selgitab seda, et ta sai halvale finantsolukorrale vaatamata võlakirjaemissiooniga turule tulla. Olles sedastanud ühelt poolt, et RTP oli aktsiaselts, kelle võlgade tasumisel ei olnud Portugali Vabariigil kui RTP aktsiate 100% omanikul piiramatut kohustust, ning teiselt poolt, et asjaomasest võlakirjaemissiooni prospektist ei nähtu kuidagi, et riik oleks andnud tagatise, otsustas Esimese Astme Kohus, et asjaolu, et turg nõustus märkima 1994. aasta võlakirjaemissiooni – tema arvates põhjusel, et tagasimaksmine on *de facto* tagatud riigi poolt – ei võimalda teha järeldust, et tegemist on riigi-

giabiga. Riigipoolse tagatise olemasolu võimaldaks järeldada ainult objektiivne hinnang, millest nähtuks, et riik on õiguslikult võttes kohustatud kõnealuse emissiooni tagasi maksuma juhul, kui RTP seda ei suuda.

Eespool viidatud kohtuotsuses *Hotel Cipriani jt vs. komisjon* väitsid sotsiaalmaksuvabastuse saanud ettevõtjad, et need maksuvabastused ei andnud neile mingeid majanduseeliseid, kuna nendega kompenseeriti lisakulud, mis tekivad seoses struktuuriliste puudustega laguuniipiirkonnas, kus nad tegutsevad. Esimese Astme Kohus sedastas, et ettevõtjad ei ole tõendanud otsest seost tegelikult kantud lisakulude ja saadud abisumma vahel. Ainuüksi asjaolust, et laguunialas tegutsevad ettevõtjad peavad kandma lisakulusid võrreldes kulddega mandril, ei saa järeldada, et abikava ei anna neile ühtegi eelist ega too seeläbi kaasa nende Itaalias või teistes liikmesriikides asuvate konkurentide diskrimineerimist.

b) Abi valikulisus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Madalmaad vs. komisjon* leidis Esimese Astme Kohus, et Madalmaade Kuningriigi kehtestatud lämmastikoksiidide (NO_x) heitkogustega kauplemise süsteem ei kujuta endast riigiabi. Esiteks, kõikidele Madalmaade tööstuskäitistele, mille kogu soojusvõimsus on üle teatud piirmäära, ilma geograafilisi või sektoraalseid asjaolusid arvestamata, kohaldatakse asjaomase meetmega kehtestatud NO_x heitkoguse ülemmäära ning nad saavad kasutada selles meetmes ette nähtud saastekvootide kaubeldavusest tulenevat eelist. Kuivõrd asjaomane süsteem on suunatud kõige rohkem saastavatele ettevõtjatele, tugineb see objektiivsele kriteeriumile ja vastab keskkonnakaitse eesmärgile. Teiseks peavad heitnorme või ranget tulemuslikkuse standardtaset järgima trahvi ähvardusel üksnes skeemi kohaldamisalasse kuuluvad ettevõtjad. Seega ettevõtjate, kellele kohaldatakse NO_x heitkoguste ülemmäära, faktiline ja õiguslik olukord ei ole võrreldav nende ettevõtjate olukorraga, kellele ülemmäära ei kohaldata. Igal juhul, isegi kui oletada, et asjaomase meetmega kehtestatakse ettevõtjate erinev kohtlemine ja et meede on seega *a priori* valikuline, tuleneb selline erinev kohtlemine selle süsteemi olemusest ja ülesehitusest, mille alla ta kuulub, ega vasta seega valikulisuse tingimusele. Keskkonnavalused õigustavad suures koguses NO_x heitmeid õhku paiskavate ettevõtjate erinevat kohtlemist võrreldes teiste ettevõtjatega.

Eespool viidatud kohtuotsuses *SIC vs. komisjon* otsustas Esimese Astme Kohus seevastu, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud, et teatud RTP-le antud eelised (vabastus notari-, registreerimis- ja avaldamistasudest, mis seonduvad selle ettevõtja ümberkujundamisega aktsiaseltsiks seadusandlikul teel) ei vastanud valikulisuse tingimusele, kuna need on põhjendatud selle süsteemi laadi ja üldise ülesehitusega, mille osaks need on. Esiteks ei uurinud komisjon, kas õigustloovat akti – millel notaritasude vabastus rajanes – ei kasutatud mitte eesmärgiga vabastada riigiettevõtteid kulutustest, vaid lihtsalt põhjusel, et see kuulub Portugali õigussüsteemi loogikasse. Teiseks oleks komisjon pidanud selgitama, kas Portugali õigussüsteemi loogikaga oli kooskõlas see, et RTP ümberkujundamine aktsiaseltsiks ei toimunud mitte tavapäraselt eraettevõtetele ettenähtud viisil, st notariaalaktiliga (koos kõigi tavaliselt kohaldatavate õigusnormidega ette nähtud tagajärgedega registreerimisformaalsuste ja avaldamisnõuete osas), vaid seadusega.

Kohtuasi *Government of Gibraltar ja Ühendkuningriik vs. komisjon* (18. detsembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-211/04 ja T-215/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) võimaldas Esimese Astme Kohtul jälle valikulisuse tingimust täpsustada.

Ühendkuningriik teatas 2002. aasta augustis komisjonile, et Gibralteri valitsus kavatses läbi viia ettevõtte tulumaksu reformi, mis hõlmab kolme maksu kehtestamist: registreerimistasu, palgafondimaks ja äriruumide kasutusmaks (*business property occupation tax*, edaspidi „BPOT“), kusjuures viimase kahe maksu tasumise kohustuse ülempiir on 15% kasumist. Komisjon leidis, et see reform on piirkondlikult valikuline, sest selle tulemusena maksustatakse Gibralteri ettevõtjaid madalama maksumääraga kui Ühendkuningriigi ettevõtjaid. Lisaks leidis komisjon, et kolm maksureformi aspekti on materiaalselt selektiivsed: esiteks annab tingimus, et palgafondimaksu ja BPOT tasumise kohustuse tekkimiseks tuleb kõigepealt teenida kasumit, eelise ettevõtjatele, kes kasumit ei teeni; teiseks annab ülemmäär 15% kasumist, mida kohaldatakse palgafondimaksu ja BPOT osas, eelise ettevõtjatele, kelle asjassepuutuva majandusaasta kasum võrreldes nende töötajate arvu ja kasutatavate äriruumidega on väike; kolmandaks annavad palgafondimaks ja BPOT mõlemad oma olemuse tõttu eelise ettevõtjatele, kes ei asu tegelikult füüsiliselt Gibraltaril.

Kohaldades territoriaalüksuste antud riigiabi käsitlevas kohtupraktikas¹⁷ väljendatud kriteeriume, otsustas Esimese Astme Kohus, et asjaomase maksureformi regionaalse valikulisuse hindamisel arvessevõetav võrdlusbaas on ainult Gibralteri territoorium ning et seda maksusüsteemi ei saa kuidagi võrrelda Ühendkuningriigis kohaldatava maksusüsteemiga.

Materiaalse valikulisuse kohta märkis Esimese Astme Kohus, et maksumeetme valikulisena kvalifitseerimine eeldab kolmest etapist koosnevat analüüsi. Esiteks peab komisjon kindlaks tegema ja uurima „tavapärasest“ maksustamiskorda, mida sellel geograafilisel maa-alal kohaldatakse ja mis on asjakohane võrdlusbaas. Teiseks tuleb komisjonil selle „tavapärase“ maksustamiskorra alusel tõendada asjaomase maksumeetmega antava soodustuse võimalikku valikulisust. Kui komisjon tõendab, et see meede on „tavapärase“ maksusüsteemi erand, mille tõttu tehakse ettevõtjate vahel vahet, siis võib asjaomane liikmesriik tõendada, et see eristamine on põhjendatud asjassepuutuva maksustamiskorra olemuse ja üldise ülesehitusega. Sel juhul peab komisjon kolmandaks kontrollima, kas see on tõepoolest nii. Seoses sellega lisas Esimese Astme Kohus, et juhul kui komisjon on jätnud vahele eespool viidatud esimese ja teise etapi, ei saa ta kolmandat hindamisetappi läbi viia, ilma et ta kontrolli piire ületaks. Selline lähenemine võimaldaks komisjonil ühelt poolt panna end liikmesriigi maksusüsteemi ja „tavapärase“ korra kindlaksmääramisel liikmesriigi asemele ja teiselt poolt muuta liikmesriigile võimatuks asjaomaste eristamiste õigustamise teatatud maksusüsteemi olemuse või ülesehitusega.

Sedastades, et komisjon ei ole kõigepealt kindlaks teinud teatatud maksusüsteemi „tavapärasest“ maksustamiskorda ega Gibralteri ametiasutuste sellekohasele kvalifikatsioonile vastu vaieldud, leidis Esimese Astme Kohus, et sellel institutsioonil oli võimatu tõendada, et teatatud maksusüsteemi teatud osad olid erandlikud ja seega „tavapärase“ maksusüsteemiga võrreldes *a priori* valikulised. Esimese Astme Kohus leidis samuti, et komisjonil oli võima-

¹⁷ Euroopa Kohtu 6. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-88/03: *Portugal vs. komisjon*, EKL 2006, lk I-7115, punkt 67.

tu õigesti hinnata, kas ettevõtjate eristamist saab õigustada teatatud maksusüsteemi laadi või ülesehitusega.

c) Turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteerium

17. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-196/04: *Ryanair vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tühistas Esimese Astme Kohus otsuse, milles komisjon uuris eraldi kahte kokkulepet, mille Ryanair oli sõlminud vastavalt Charleroi lennuvälja omanikuks oleva Vallooni regiooni ja Brussels South Charleroi Airportiga (edaspidi „BSCA”), mis on Vallooni regiooni kontrolli all olev avalik-õiguslik ettevõtja, kes haldab ja käitab seda lennuvälja. Vaidlustatud otsuse kohaselt sisaldasid need kaks kokkulepet ühisturuga kokkusobimatut riigiabi. Komisjon sedastas eelkõige, et Vallooni regiooni oli sõlminud esimese kokkuleppe Ryanairiga kui avaliku võimu kandja ning et seega tema rolli selles kokkuleppes ei saanud analüüsida turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori põhimõtet kohaldades. Esimese Astme Kohus märkis esmalt, et kuna BSCA on Vallooni regiooni majanduslikult sõltuv üksus, siis oleks komisjon pidanud teda käsitlema ühe ja sama üksusena. Seejärel sedastas ta, et kokkuleppe sõlmimisel Ryanairiga oli Vallooni regiooni puhul tegemist majanduslikku laadi tegevusega. Ainuüksi asjaolu, et see tegevus toimus avalik-õiguslikus valdkonnas, et tähenda seda, et see kuulus avaliku võimu teostamise valdkonda. Peale selle, üksnes asjaolu, et Vallooni regiooni on määrusandlik pädevus lennujaamatasude kehtestamiseks, ei välista, et nimetatud allahindluste süsteemi uurimisel tuleb lähtuda turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori põhimõttest.

d) Riigiabi keelu erandite ajaline kohaldatavus

Kohtuasjas *SIDE vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 15. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-348/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) oli komisjon kohaldanud erandit seoses meetmetega kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks, mis on ette nähtud 1. novembril 1993 jõustunud EÜ artikli 87 lõike 3 punktis d, Prantsusmaa poolt enne seda kuupäeva antud abile. Olles meelde tuletanud, et ühenduse materiaalõigusnormid ei ole põhimõtteliselt enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes kohaldatavad, ja täpsustanud, et see järeldus kehtib sõltumata sellest, kas nende normide mõju huvitatud isikutele on soodne või ebasoodne, otsustas Esimese Astme Kohus ühelt poolt, et igasugune uus riigiabi on igal juhul ühisturuga kokkusobimatu juhul, kui see võib kahjustada konkurentsi perioodil, mil seda maksti, ning kui see ei kuulu ühegi erandi alla, ning teiselt poolt, et abi ühisturuga kokkusobiv või -sobimatu laad on saavutanud lõplikkuse siis, kui abiga taotletav mõju on saavutatud. Seega ei tule abi ühisturuga kokkusobivuse analüüsimisel hinnata mitte ainult seda, kas vastava otsuse vastuvõtmise hetkel on ühenduse huvidest lähtudes nõutav, et abi tagastataks või mitte, vaid komisjon peab kontrollima ka seda, kas kõnealune abi võis ajavahemikul, mil seda maksti, kahjustada konkurentsi. Neile kaalutlustele tuginedes järeldas Esimese Astme Kohus, et komisjon on rikkunud õigusnormi, kui kohaldas eespool nimetatud erandit 1993. aasta 1. novembrist varasema perioodi suhtes.

e) Üldist majandushuvi pakkuvad teenused

Kohtuasi *BUPA jt vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 12. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas T-289/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) võimaldas Esimese Astme Kohtul edasi arendada oma kohtupraktikat küsimuses, kas ettevõtja üldist majandushuvi pakkuvate teenuste (edaspidi „ÜMPT”) osutamise eest saadav hüvitis on või ei ole riigiabi. Vaidlus käsitles lirimaa eraõigusliku ravikindlustuse (edaspidi „ERK”) süsteemi, mida liberaliseeriti aastatel 1994–1996, mille tagajärjel Voluntary Health Insurance Board (VHI) hakkas konkureerima teiste majandustegevuses osalejatega, kelle hulgas oli ka hageja. Selle liberaliseerimise käigus oli ette nähtud Health Insurance Authority (edaspidi „HIA”) hallatava riskide tasakaalustamise süsteemi (edaspidi „RES”) kehtestamine. RES kujutab endast sisuliselt mehhanismi, millega nähakse esiteks ette sissemakse tasumine HIA-le nende ERK kindlustusandjate poolt, kelle riskiprofiil on madalam kui turu keskmine riskiprofiil, ja teiseks HIA poolt vastavate maksete tegemine neile ERK kindlustusandjatele, kelle riskiprofiil on kõrgem kui turu keskmine riskiprofiil. Mehhanismis on täpsustatud RES maksete käivitamise erinevad läved. Komisjon, kellele BUPA oli esitanud kaebuse ja keda lirimaa oli RES-ist informeerinud, otsustas, et RES-ist tulenevate maksete näol on tegemist hüvitisega ÜMPT pakkumise eest, millega tuleb tagada kõigile lirimaal elavatele isikutele minimaalne ERK teenuste tase samade hindadega, olenemata nende tervislikust seisundist, vanusest või soost (edaspidi „ÜMPT kohustused”).¹⁸

Esimese Astme Kohus otsustas, et isegi kui komisjoni hinnangu andmise ajal ei olnud Euroopa Kohus veel teinud 24. juuli 2003. aasta otsust kohtuasjas C-280/00: *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁹ (edaspidi „kohtuotsus Altmark”), tuli vaidlustatud otsuste seaduslikkust kontrollida, arvestades nelja tingimust, mida Euroopa Kohus selles kohtuotsuses on väljendanud (edaspidi „Altmarki tingimused”). Esiteks ei piiranud Euroopa Kohus Altmarki kohtuotsuse järeldusi ajaliselt ja teiseks piirdub Euroopa Kohtu poolt ühenduse õigusnormile antud tõlgendus selle tähenduse ja kohaldamisala selgitamise ja täpsustamisega, nii nagu seda oleks tulnud mõista ja kohaldada – ka ühenduse institutsioonides – selle jõustumise hetkest alates. Esimese Astme Kohus täpsustas, et kõnesolevas asjas tuleb Altmarki kriteeriume, mille ulatus EÜ artikli 86 lõike 2 kriteeriumide ulatusega suures osas kattub, kohaldada kooskõlas nende väljendamisel valitsenud mõtte ja eesmärgiga, kuid kohandades neid kõnesoleva kohtuasja konkreetsetele asjaoludele.

Seoses Altmarki esimese tingimusega, mille kohaselt hüvitist saav ettevõtja peab realselt täitma avaliku teenuse osutamise selgelt määratletud kohustust, sedastas Esimese Astme Kohus, et ühenduse õiguses ei ole ei ÜMPT ülesande selget ja täpset õiguslikku määratlust ega ka kindlaks määratud õigusmõistet, mis kehtestaks lõplikult tingimused, mida tuleb täita, et liikmesriik võiks õigustatult viidata ÜMPT ülesande olemasolule ja selle kaitsele. Liikmesriikidel on ÜMPT määramisel laiaulatuslik kaalutusõigus ja komisjon saab seda määratlust kahtluse alla seada ainult ilmse vea olemasolul. See lai kaalutusõigus ei võta siiski liikmesriigilt kohustust tagada, kui ta viitab ÜMPT ülesande olemasolule, et see määratlus vastaks teatud miinimumnõuetele (eeskätt peab esinema avaliku võimu kandja õigusakt, millega asjaomastele ettevõtjatele pannakse ÜMPT ülesanne, samuti peab

¹⁸ 13. mai 2003. aasta otsus K(2003) 1322 (lõplik) (riigiabi N 46/2003-lirimaa).

¹⁹ EKL 2003, lk I-7747.

see ülesanne olema universaalne ja kohustuslik), mis on ühised kõigil ÜMPT ülesannetel EÜ asutamislepingu tähenduses, ja tõendada, et need tingimused on konkreetse juhtumi puhul täidetud. Kui liikmesriik ei tõenda nende tingimuste täitmist, siis võib see osutada ilmseks hindamisveaks, mida komisjon peab karistama. Lisaks peab liikmesriik esitama põhjused, miks ta arvab, et asjaomane teenus väärib oma erilise tõttu ÜMPT-na kvalifitseerimist. Ilma sellise põhjenduseta on ühenduse institutsioonide isegi kõrvaline kontroll võimatu. Esimese Astme Kohus täpsustas lisaks, et ÜMPT ülesande määramine ei eelda tingimata seda, et selle saanud ettevõtjale antakse ainu- või eriõigus selle täitmiseks, ja et see ÜMPT ülesande määramine võib seisneda ka mitmele ettevõtjale või koguni kõigile samal turul tegutsevatele ettevõtjatele pandud kohustuses. ÜMPT ülesande olemasoluks peavad aga olema vältimatult täidetud kohustuslikkuse ja universaalsuse tingimus: kui esimene eeldab, et teenuseosutaja peab sõlmima lepingu samadel tingimustel, ilma et tal oleks õigust keelduda teise lepingupoolega lepingut sõlmimast, siis teine tingimus ei tähenda seda, et asjaomast teenust tuleb tingimata osutada kogu liikmesriigi elanikkonnale, kui seda pakutakse ühtsete ja mittediskrimineerivate hindadega ning sarnaste kvaliteeditingimustega kõigile klientidele. Kohaldades neid kriteeriume kõnealuses asjas, otsustas Esimese Astme Kohus, et RES vastab Altmarki esimesele tingimusele.

Mis puutub Altmarki teise tingimuse – mille kohaselt ÜMPT ülesande täitmise eest hüvitise arvutamise kriteeriumid peavad olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kindlaks määratud –, siis Esimese Astme Kohus sedastas, et ka see on vaadeldavas asjas täidetud. Iirimaa ametiasutuste võimalik pädevus RES maksete arvutamise raames ei oleks iseenesest kokkusobimatu objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide olemasoluga. Peale selle, asjakohaste kriteeriumide täpsust ja selgelt määratletust ei mõjuta ainuüksi see, et teostatavaid arvutusi reguleerivad majanduslikud ja matemaatilised valemid on keerulised.

Altmarki kolmanda tingimuse kontrollimise raames – mille kohaselt hüvitis peab olema vajalik ja proportsionaalne võrreldes ÜMPT ülesande täitmisega seotud kuludega – sedastas Esimese Astme Kohus, et RES maksetega ei soovita hüvitada teatud ERK kohustuste konkreetse osutamise kulusid või lisakulusid, vaid üksnes tasakaalustada täiendavad kulud, mis väidetavalt tekivad ERK kindlustusandja riskiprofiili negatiivsest erinevusest, võrreldes turu keskmise riskiprofiliga. See ei tähenda aga asjaomase tingimuse rikkumist. Kuna kõnesolevas asjas vaadeldav hüvitiste süsteem erineb oluliselt eelkõige Altmarki kohtuotsuses käsitletavast süsteemist, ei saa rangelt järgida Altmarki kolmandat tingimust, mis nõuab seda, et oleks võimalik kindlaks määrata ÜMPT kohustuse täitmisega seotud kulud. Lisakulude mõõtmine ERK kindlustusandja tegeliku riskiprofiili ja turu keskmise riskiprofiili võrdluse abil, arvestades RES-ile allutatud kõigi ERK kindlustusandjate poolt hüvitatud summasid, on siiski kooskõlas nimetatud tingimuse eesmärgi ja mõttega, kuna hüvitise arvutamine tugineb konkreetsetele, objektiivsetele, selgelt tuvastatavatele ja kontrollitavatele eesmärkidele.

Altmarki neljanda tingimuse osas – mis nõuab, et ÜMPT ülesande täitmisega seotud kulud peavad vastama tõhusa ettevõtja kuludele – otsustas Esimese Astme Kohus, et komisjon võis õigustatult sedastada, et vaadeldavas asjas ei olnud vaja võrrelda RES maksete võima-

likke saajaid ja tõhusat ettevõtjat. Tuleb arvesse võtta asjaolu, et nimetatud tingimus ei ole kahte järgmist eripära arvestades RES süsteemile rangelt võttes kohaldatav: RES-iga kehtestatud hüvitiste süsteemi neutraalsus, võrreldes ERK kindlustusandjate kulude ja tuludega ning nimetatud kindlustusandjate negatiivse riskiprofiliga seotud lisakulude eripära.²⁰

Esimese Astme Kohus sai 2008. aastal ÜMPT osutamise eest saadud hüvitistega seotud analüüsi täiendada ka teistes kohtuotsustes.

1. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-266/02: *Deutsche Post vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) rõhutas Esimese Astme Kohus esmalt, et kui riigi vahendid on antud hüvitisena ÜMPT osutamise eest Altmarki tingimuste kohaselt, ei saa komisjon ilma EÜ artikli 86 lõikelt 2 kogu kasulikku toimet võtmata kvalifitseerida riigiabiks riigi vahendid, kui nende kogusumma on väiksem kui nimetatud ÜMPT osutamise tõttu lisandunud netokulu. Kui komisjon jätab uurimata, kas hüvitiste summa ületas ÜMPT-ga seotud lisandunud kulude summat, ei tõenda ta õiguslikult piisavalt, et see hüvitis annab eelise EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ja võib endast seega kujutada riigiabi. Lisaks, kui komisjon ei teosta selles osas mingit uurimist ega anna mingit hinnangut, ei või ühenduste kohus nimetatud institutsiooni asemel viia läbi uurimist, mida komisjon ei ole sinnamaani läbi viinud, asendades järeldused, milleni ta selle uurimise tulemusel jõuaks.

Eespool viidatud kohtuotsuses *SIC vs. komisjon* asus Esimese Astme Kohus seisukohale, et Portugali Vabariik ei olnud kohustatud enne üldist majandushuvi pakkuva televisiooni-teenuse osutamise lepingu sõlmimist RTP-ga avalikku hankemenetlust läbi viima. Avalik-õigusliku ringhäälingu spetsiifilisus, mis on seotud iga ühiskonna demokraatlike, sotsiaalsete ja kultuuriliste vajadustega, selgitab ja õigustab seda, et liikmesriik ei ole kohustatud lepingu sõlmimiseks ÜMPT osas läbi viima avalikku hankemenetlust, vähemalt mitte juhul, kui ta on otsustanud osutada niisugust avalikku teenust – nagu see vaadeldaval juhul toimub – riigi osalusega äriühingu kaudu.

Esimese Astme Kohus märkis, et liikmesriigid on pädevad määratlema üldist majandushuvi pakkuvad ringhäälinguteenused viisil, mis hõlmab laia programmivaliku pakkumist, lubades ÜMPT-d osutaval ettevõtjal ühtlasi tegeleda niisuguse kommertstegevusega nagu reklaamiaja müük. Kui see ei oleks nii, seaks see üldist majandushuvi pakkuvate ringhäälinguteenuste määratluse sõltuvusse nende rahastamise viisist, samas kui ÜMPT määratlemine toimub eelduslikult üldise huvi kaudu, mille rahuldamiseks see on mõeldud, mitte niisuguste teenuste osutamist tagavate rahaliste vahendite kaudu.

Mis puutub kontrolli RTP-le avaliku teenuse osutamiseks antud ülesannete täitmise üle, siis Esimese Astme Kohus täpsustas, et üksnes liikmesriik saab hinnata seda, kas avalik-õiguslik ringhäälinguettevõtja on täitnud talle avaliku teenuse osutamisel antud ülesannete puhul ette nähtud kvaliteedinõuded. Komisjon peab kontrollima vaid seda, kas liikmesriigi tasandil eksisteerib sõltumatu kontrollimehhanism, mis oli vaadeldavas asjas olemas. Mis puutub avaliku teenuse kulude rahastamise proportsionaalsusse, siis Esimese Astme Kohus järeldas, et kuna komisjon ei ole Portugali Vabariigilt nõudnud RTP teatud auditiaruannete

²⁰ Eespool viidatud kohtuasjas *Hotel Cipriani jt vs. komisjon* kinnitas Esimese Astme Kohus, et enne kohtuotsust Altmark tehtud komisjoni otsuste osas tuleb kontrollida, kas neis kasutatud üldine lähenemisviis vastab Altmarki tingimuste sisule.

esitamist, siis on ta rikkunud oma kontrollkohustust. Komisjon ei saa jätta taotlemata sellise teabe edastamist, mis võib kinnitada või ümber lükata muu teabe, mis on kõnesoleva meetme uurimise juures asjakohane, kuid mille usaldusvärsust ei saa pidada piisavalt tõendatuks.

Esimese Astme Kohus täpsustas lisaks eespool viidatud kohtuotsuses *TV 2/Danmark jt vs. komisjon*, et üldist majandushuvi pakkuvate ringhäälinguteenuste puhul ei pea tingimata piirduma tulu mittetoovate saadete edastamisega. Esimese Astme Kohus leidis, et väide, mille kohaselt TV 2, kelle ülesanne on ÜMPT osutamine, hakkaks paratamatult oma kommertstegevust rahastama riigi poolt avaliku teenuse osutamiseks antavast toetusest, viitab sellisele ohule, mida liikmesriikidel on kohustus ennetada ja mida komisjon peab asjakohastel juhtudel karistama. Peale selle nentis Esimese Astme Kohus vabaduse kohta, mille Taani ametiasutused on andnud TV 2-le oma telekava ülesehitamisel, et kuidagi ei saa pidada ebanormaalseks, et avalik-õiguslik ringhäälinguettevõtja on – tingimusel, et ta järgib kvaliteedinõudeid – programmide konkreetse valiku küsimuses toimetajana poliitilise võimu suhtes sõltumatu.

f) Erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi

EÜ artikli 87 lõike 2 punkti b kohaselt tuleb erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi tunnistada ühisturuga kokkusobivaks.

Komisjon võttis pärast 11. septembri 2001. aasta rünnakuid 10. oktoobril 2001 vastu teatise,²¹ milles ta leidis, et need sätted võimaldavad hüvitada kulud, mis on tekkinud Ameerika õhuruumi sulgemise tõttu 11.–14. septembrini 2001. 25. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-268/06: *Olympiaki Aeroporia Ypiresies vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tühistas Esimese Astme Kohus osaliselt komisjoni otsuse, millega tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks osa Kreeka Vabariigi antud abist väljaspool asjaomases teatises nimetatud ajavahemikku ette nähtud lendude tõttu tekkinud kahju hüvitamiseks. Esimese Astme Kohus otsustas, et kuigi EÜ artikli 87 lõike 2 punkt b lubab hüvitada vaid erakorraliste sündmustega otseselt tekitatud majandusliku kahju, võib otsese seose tuvastada ka juhul, kui kahju on tekkinud – nagu vaadeldavas asjas – veidi aega pärast eespool nimetatud ajavahemikku.

3. Menetlusküsimused

Lõpetuseks võimaldab 2008. aasta kohtupraktika selgitada komisjonil lasuvaid kohustusi, kui ta võtab vastu teise otsuse riigiabi kohta, mis oli Esimese Astme Kohtus tühistatud esimese otsuse esemeks. Eespool viidatud kohtuotsuses *Alitalia vs. komisjon* otsustas Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole sellisel juhul kohustatud ametlikku uurimismenetlust uuesti alustama, kuna Esimese Astme Kohtu karistatud rikkumised ei ulatunud selle menetluse alustamiseni. Lisaks ei olnud komisjon kohustatud andma kolmandatele huvitatud isikutele – kelle seisukohtade esitamise õigus oli esimese otsuse tegemise käigus tagatud

²¹ KOM(2001) 574 (lõplik).

teatise avaldamisega komisjoni ametliku uurimismenetluse alustamise otsuse kohta Euroopa Liidu Teatajas – teise otsuse vastuvõtmise käigus uuesti sama võimalust.

Ühenduse kaubamärk

Määruse (EÜ) nr 40/94²² kohaldamisega seotud kohtulahendid moodustasid ka 2008. aastal olulise osa (171 kohtulahendit) Esimese Astme Kohtus lõpuni menetletud kohtuasjadest, kuigi neid oli protsentuaalselt vähem kui 2007. aastal.

1. Absoluutsed registreerimisest keeldumise põhjused

Esimese Astme Kohus tegi 12. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-270/06: *Lego Juris vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Mega Brands (Lego klots)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) – mis käsitles kehtetuks tunnistamise menetlust – esimest korda otsuse määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti e alapunktis ii ette nähtud absoluutse keeldumispõhjuse ulatuse kohta, mille kohaselt ei registreerita tähiseid, mis koosnevad ainult kaupade kujust, mis on vajalik tehnilise tulemuse saavutamiseks. Esimese Astme Kohus otsustas, et nimetatud säte keelab kõigi kujude registreerimise, mis oma põhiomadustelt koosnevad ainult kauba kujust, mis on asjaomase tehnilise tulemuse saavutamiseks otseselt ja piisavalt vajalik, isegi kui sellist tulemust on võimalik saavutada samasuguse või muu tehnilise lahendusega kujuga. Need põhiomadused tuleb teha kindlaks objektiivselt, lähtudes asjaomase kuju graafilisest reproduktsioonist ning kaubamärgitaotlusele lisatud võimalikest kirjeldustest, mitte selle alusel, kuidas asjaomased tarbijad kuju tajuvad.

Seoses ühe teise kehtetuks tunnistamise menetlusega täpsustas Esimese Astme Kohus 15. oktoobri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-405/05: *Powerserv Personalservice vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Manpower (MANPOWER)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud), millise geograafilise ulatusega alal tajub asjaomane avalikkus ingliskeelsest sõnast „manpower” koosnevat tähist kirjeldavana. Seoses sellega otsustas kohus, et see võib olla nii isegi liikmesriikides, kus inglise keelt ei kõnelda, juhul kui see ingliskeelne sõna on esiteks jõudnud asjaomase riigi keelde ning seda võib seal kasutada vastava keele „tööjõudu” tähistava mõiste asendamiseks või kui inglise keelt kasutatakse teiseks kaubamärgiga MANPOWER kaitstud kaupade ja teenuste kontekstis asjaomase avalikkuse liikmete poole pöördudes alternatiivina riigikeelele. Neid kriteeriume kohaldades järeldas Esimese Astme Kohus, et apellatsioonikoda leidis õigesti, et asjaomane tähis on Saksamaal ja Austrias kirjeldav, samas kui ta leidis valesti, et see on nii ka Madalmaades, Rootsis ja Taanis. Asjaomase avalikkuse keelteoskuse rolli puuduvat kohtupraktikat on edasi arendatud ka 26. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-435/07: *New Look vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (NEW LOOK)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), milles Esimese Astme Kohus otsustas, et kuna suur osa Skandinaavia maade, Madalmaade ja Soome avalikkusest saab teadaolevalt inglise keelest põhitasemel aru, võis apellatsioonikoda õigustatult

²² Nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1994, L 11, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 146).

leida, et tähisel NEW LOOK, mis on tavaline väljend inglise kõnekeeles, ei ole neis riikides mingit eristusvõimet.

Veel üks kohtupraktika edasiarendus sellel aastal nimetatud valdkonnas puudutab määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti h viite ulatust Pariisi konventsiooni²³ artiklis 6ter esitatud absoluutsetele keeldumispõhjustele. 28. veebruari 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-215/06: *American Clothing Associates vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Vahtralehe kujutis)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) – mis sai alguse hagist, mille oli esitanud ettevõtja, kelle vahtralehest koosneva tähise registreerimisest Siseturu Ühtlustamise Amet (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) (edaspidi „ühtlustamisamet“) keeldus põhjusel, et seda on kujutatud Kanada lipul – leidis Esimese Astme Kohus, et kuna nimetatud konventsioonis on eristatud selliseid mõisteid nagu „kaubamärgid“ ja „teenuse kaubamärgid“, siis selle artikli 6ter punkt a, mis kehtestab kohustuse keelduda registreerimast lippe ja teisi riiklikke embleeme, ei ole „teenuse kaubamärkidele“ kohaldatav. Kui ühenduse seadusandja oleks kavatsenud laiendada seda keeldu teenuse kaubamärkidele, ei oleks ta üksnes piirdunud viitega Pariisi konventsiooni artiklile 6ter, vaid oleks maininud seda keeldu määruse nr 40/94 artikli 7 enda tekstis. Lisaks sedastas Esimese Astme Kohus, et erinevalt mitmeosalise kaubamärgi eristusvõime analüüsimise jaoks ettenähtust tuleb Pariisi konventsiooni artikli 6ter kohaldamisel arvesse võtta nimetatud kaubamärgi iga osa eraldi ega piisa sellest, kui üks neist kujutab endast riigi embleemi või selle jäljendust, mis takistab asjaomase kaubamärgi registreerimist, sõltumata sellest, kuidas seda tervikuna tajutakse. Lõpetuseks, Pariisi konventsiooni artikli 6ter lõike 1 punkti a kohaldamine ei sõltu sellest, kas asjaomane avalikkus võib eksida taotletud kaubamärgiga tähistatud kaupade päritolu osas või selles osas, kas selle kaubamärgi omanik ning asjaomane riik, kelle embleemi on vastaval kaubamärgil kujutatud, on omavahel seotud.

9. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-302/06: *Hartmann vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (E)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) esitas Esimese Astme Kohus olulise täpsustuse seoses kohtupraktikaga, mille kohaselt ühtlustamisamet võib oma analüüsis tugineda laiatarbekaupade turustamisel üldiselt omandatud praktilisele kogemusele, ilma et ta peaks tooma näiteid sellise kogemuse kohta. Esimese Astme Kohus otsustas, et kuna ühtlustamisameti talitused määratlesid kaubad, mille kohta kaubamärki taotleti, mitte laiatarbekaupadena, vaid eriteadmistega sihtrühmale määratud kaupadena, siis ei saa leida, et nende talituste analüüs põhineb konkreetsetel faktilistel asjaoludel, mis on kõigile teada.

Esimese Astme Kohtul avanes mitmes kohtuotsuses võimalus täpsustada seost, mis peab esinema taotletud kaubamärgi ning sellega tähistatud kaupade ja teenuste vahel, et kaubamärki saaks lugeda kirjeldavaks; need kohtuotsused on eelkõige 2. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-181/07: *Eurocopter vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (STEADYCONTROL)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), 24. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-248/05: *HUP Usługi Polska vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Manpower (I.T.@MANPOWER)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edasi kaevatud), 15. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-230/06: *REWE-Zentral vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (Port Louis)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), 25. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-325/07: *CFCMCEE vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (SURFCARD)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja 2. detsembri

²³ Pariisi 20. märtsi 1883. aasta tööstusomandi kaitse konventsioon, muudatuste ja parandustega (United Nations Treaty Series, vol. 828, nr 11847, lk 108).

2008. aasta otsus kohtuasjas T-67/07: *Ford Motor vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (FUN)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Esimese Astme Kohus sedastas eelkõige viimati nimetatud kohtuotsuses, et seos ühelt poolt sõna „fun” tähenduse ning teiselt poolt maismaa mootorsõidukite osade ja nende tarvikute vahel ei ole piisavalt vahetu ja konkreetne, et taotletud kaubamärgi registreerimisest saaks keelduda, vastupidi sellele, mida otsustas apellatsioonikoda.

Lõpetuseks, 12. märtsi 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-341/06: *Compagnie générale de diététique vs. Siseturu Ühtlustamise Amet (GARUM)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) täpsustas Esimese Astme Kohus, et tähise eristatavuse hindamisel tuleb viidata kogemusele konkreetsetel ja aktuaalsel turul või vähemalt väga tõenäolisel ja ajaliselt piisavalt lähedalseisval turul. Seevastu oletatavast või hüpoteetilisest arengust, millel puudub igasugune seos konkreetsete ja kontrollitavate asjaoludega, põhimõtteliselt ei piisa.

2. Suhtelised registreerimisest keeldumise põhjused

Vaidlus Tšehhi äriühingu Budějovický Budvar ja Ameerika äriühingu Anheuser-Busch vahel andis Esimese Astme Kohtule sarnaselt 2007. aastaga võimaluse 16. detsembri 2008. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-225/06, T-255/06, T-257/06 ja T-309/06: *Budějovický Budvar vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Anheuser-Busch (BUD)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tõlgendada määruse nr 40/94 artikli 8 lõiget 4, mis võimaldab esitada ühenduse kaubamärgi registreerimise suhtes vastulause, tuginedes varasemale tähisele, mis ei ole kaubamärk. Esmalt märkis Esimese Astme Kohus, et ühtlustamisamet peab arvesse võtma varasemaid, siseriiklikult kaitstud õigusi, ilma et ta saaks nende määratlust kahtluse alla seada. Kuna päritolunimetusele „bud” Austrias ja Prantsusmaal antud kaitse kehtib nende riikide õiguse alusel, siis peab ühtlustamisamet selle kaitse mõjudega arvestama. Seejärel sedastas Esimese Astme Kohus, et ühtlustamisamet oleks pidanud selle asemel, et kohaldada analoogia korras määruse nr 40/94 artiklit 43 ja nõuda Budějovický Budvarilt päritolunimetuse „bud” „tegeliku” kasutamise tõendamist, kontrollima, kas asjaomaseid tähiseid kasutati kaubandustegevuse kontekstis majandusliku kasu teenimise eesmärgil, mitte aga erasfääris, ning seda olenemata tähise kasutamise territooriumist. Esimese Astme Kohus leidis, et Tšehhi äriühing on suutnud tõendada, et asjaomaseid päritolunimetusi kasutatakse äritegevuses. Lisaks sellele sedastas Esimese Astme Kohus, et ühtlustamisamet rikkus õigusnormi, kui ta ei võtnud arvesse kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid selle kindlakstegemisel, kas asjaomaste liikmesriikide õigus annab Budějovický Budvarile õiguse keelata hilisema kaubamärgi kasutamine.

Veel üks 2008. aasta kohtupraktika peamisi küsimusi selles valdkonnas käsitleb varasema kaubamärgiga kaitstud kaupade ja/või teenuste ning taotletava kaubamärgiga tähistatud kaupade ja/või teenuste vahelist sarnasust, selleks et hinnata segiajamise tõenäosust. 18. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-175/06: *Coca-Cola vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – San Polo (MEZZOPANE)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) sedastas Esimese Astme Kohus esiteks, et veini ja õlle vahel on üksnes kerge sarnasus. Kuigi nii vein kui ka õlu võivad teatud määral rahuldada sama vajadust nautida toidu kõrvale või aperitiivina teatavat jooki, tajub asjaomane tarbija neid jooke erinevate kaupadena. Peale selle ei ole ühtki tõendit, mis annaks alust järeldada, et nendest kaupadest ühe ostja ostaks ka tei-

se ning et need oleks seega üksteist täiendavad kaubad. Vastupidi, arvestades hinnaerinevust, on vein ja õlu teatud määral konkureerivad tooted.

4. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-161/07: *Group Lottuss vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Ugly (COYOTE UGLY)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) sedastas Esimese Astme Kohus, et ühelt poolt „õlu” ning teiselt poolt „kokteilibaari teenused” ja „meelelahutus-teenused, diskoteenused, ööklubid” täiendavad oluliselt üksteist. Õlut tarbitakse janu kustutamiseks või meelelahutuseks, samas kui need teenused hõlmavad tegevust, mis seisneb alkoholsete jookide valmistamises ja serveerimises kohas, kuhu minnakse meelt lahutama. Esimese Astme Kohus leidis, et ühtlustamisamet võis seega õigustatult sedastada, et nende kaupade ja teenuste vahel esineb kerge sarnasus. Sama ei kehti aga ölle ja „kultuuritegevuse” vahelise sarnasuse osas, kuna viimane on ölle suhtes sama vähe täiendav kui eespool nimetatud teenuste suhtes.

Kaupade ja teenuste vaheline täiendavus on ka kahe teise kohtuotsuse esemeks, mis on tehtud seoses kehtetuks tunnistamise menetlusega. 24. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-116/06: *Oakley vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Venticinque (O STORE)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) sedastas Esimese Astme Kohus, et teatud rõivatoodete jaekaubandusteenuste ja nendesamade kaupade vahel on vahetu seos selles tähenduses, et need tooted on kõnealuste teenuste kasutamiseks vajalikud või isegi möödapääsmatud. Nimelt osutatakse neid teenuseid nimetatud kaupade müügi ajal ja jaekaubandus hõlmab igasugust ettevõtjapoolset tegevust, mille eesmärk on aidata kaasa müügitehingu sõlmimisele. Selline seos ei eksisteeri aga juhul, kui ühe kaubamärgiga kaitstud müügiteenused on seotud aksessuaaridega ning kui teise kaubamärgiga on kaitstud rõiva- ja nahktooted.

12. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-242/07: *Weiler vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – IQNet Association – The International Certification Network (Q2WEB)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) märkis Esimese Astme Kohus – põhjendades oma sedastust, mille kohaselt kõiki asjaomaseid, kaubamärgiga Q2WEB kaitstavat kaupu ja teenuseid võidakse kasutada ja/või osutada omavahel seotult või üksteise järel, et pakkuda tarbijatele asjaomaseid, kaubamärgiga QWEB Certified Site kaitstud teenuseid –, et telekommunikatsiooniteenuste, eelkõige selliste Interneti kaudu pakutavate telekommunikatsiooniteenuste nagu kaubamärgiga QWEB Certified Site kaitstud teenused osutajad pakuvad üldiselt oma klientidele tarkvara ning selle tarkvara hoolduse ja ajakohastamise teenust, mis on seega eeldatavalt pakutava telekommunikatsiooniteenuse kasutamiseks oluline, ning et selline tarkvara ja teenused kuuluvad kaubamärgiga Q2WEB kaitstavate kaupade ja teenuste juurde.

Selle aasta kohtupraktikas on lisaks käsitletud ka vastandatud märkide tähenduse võrdlust *inter partes* menetlustes. Lahendades küsimust sõnamärkide EL TIEMPO ja TELETIEMPO vahelise sarnasuse olemasolust, otsustas Esimese Astme Kohus 22. aprilli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-233/06: *Casa Editorial el Tiempo vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Instituto Nacional de Meteorología (EL TIEMPO)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), et miski asjaomaste kaupade ja teenuste kirjelduse sõnastuses ei luba leida, et sõna „tiempo” tuleks taotletava kaubamärgi puhul tingimata tõlgendada „aja” tähenduses ja varasemate kaubamärkide puhul „ilma” tähenduses.

Peale selle nähtub 2. detsembri 2008. aasta otsusest kohtuasjas T-212/07: *Harman International Industries vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Becker (Barbara Becker)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Esimese Astme Kohus otsustas, et kui sõnamärk koosneb kahest osast, mille üks osa on teist sõnamärki moodustava ainsa osaga ühine, ei ole segiajamise tõenäosuse tuvastamiseks vaja, et vastandatud kaubamärkide ühine osa oleks mitmeosalise kaubamärgi tervikmuljes domineeriv osa. Kui selline tingimus esitatakse olukorras, kus ühine osa säilitab mitmeosalises kaubamärgis iseseisva eristava tähtsuse, võetak varasema kaubamärgi omanikult selle kaubamärgiga antud ainuõigus.

Lõpetuseks täpsustas Esimese Astme Kohus, milline on keskmise tarbija tähelepanelikkuse aste, kui ta ostab odava mööblieseme. Kuna see tarbija tegutseb mitmest funktsionaalsest ja esteetilisest kaalutlusest lähtuvalt, selleks et saavutada harmooniline tulemus koos teiste mööbliesemetega, mis tal on juba olemas, otsustas Esimese Astme Kohus 16. jaanuari 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-112/06: *Inter-IKEA vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Waibel (idea)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), et kuigi ranges tähenduses müügitehingut võidakse teha teatud mööbliesemete puhul kiiresti, siis sellele valikule eelnenud võrdlus- ja järelemõtlemisprotsess nõuab selle määratlusest tulenevalt kõrget tähelepanelikkuse astet.

3. Vormi- ja menetlusküsimused

a) Varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamine

10. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-325/06: *Boston Scientific vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Terumo (CAPIO)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) otsustas Esimese Astme Kohus, et varasema kaubamärgiga kaitstud kaupade kaubamärgi omanike poolt ühtlustamisametile esitatud müüginimekirjades esinevate arvude tõenduslikku väärtust võib selgitada ka muude vahenditega kui notariaalne akt või määruse nr 40/94 artikli 76 lõikes 1 ja määruse (EÜ) nr 2868/95²⁴ eeskirjas 22 ette nähtud tunnistus. Asjaolu, et nimekiri sisaldab osa nende müügiga seotud arvetest, tõendab selle sidusust ja õigsust. Peale selle näitab arve väljastamine seda, et varasemat kaubamärki oli kasutatud avalikult ja väljapoole suunatult, mitte ainult kaubamärgi omanikust ettevõtte siseselt või selle hallatavas või kontrollitavas turustusvõrgus.

26. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-100/06: *Rajani vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Artoz-Papier (ATOZ)* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) uuris Esimese Astme Kohus, millist kuupäeva tuleb arvesse võtta viieaastase ajavahemiku arvutamisel, mille jooksul ei saa kehtestada varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise kohustust, kui selle kaubamärgi kohta on teatud kuupäeval esitatud rahvusvahelise kaubamärgi registreerimise taotlus Ülemaailmsele Intellektuaalse Omandi Organisatsioonile (WIPO), ent kui sellele anti kaitse teatud liikmesriigis hilisemal kuupäeval. Olles sedastanud, et küsimus kuulub asjaomase riigi õiguse valdkonda, otsustas Esimese Astme Kohus, et kui selle õiguse kohaldamise tagajärjel keeldutakse esialgu rahvusvaheliselt registreeritud kaubamärgile kait-

²⁴ Komisjoni 13. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ) nr 2868/95, millega rakendatakse nõukogu määrus (EÜ) 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT L 303, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 189).

se andmisest, aga hiljem see antakse, loetakse registreerimine toimunuks kuupäeval, mil WIPO saab kätte lõpliku teate kaitse andmise kohta.

b) Tegevuse järjepidevus

Esimese Astme Kohus kohaldas põhimõtteid, mis on sätestatud Euroopa Kohtu 13. märtsi 2007. aasta otsuses kohtuasjas C-29/05 P: *Siseturu Ühtlustamise Amet vs. Kaufland*²⁵, täpsustades 17. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-420/03: *El Corte Inglés vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Abril Sánchez et Ricote Saugar (BOOMERANGTV)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), et kuigi apellatsioonikoda ei ole kohustatud võtma arvesse faktilisi asjaolusid ja tõendeid, mis on esitatud esimest korda alles tema enda menetluses, tuleb siiski kontrollida, kas apellatsioonikoda rikkus oma keeldumisega määruse nr 40/94 artikli 74 lõiget 2, kui ta leidis, et tal puudub igasugune hindamisruum. Esimese Astme Kohus leidis, et kõnealuste faktiliste asjaolude ja tõendite olemus on ainult üks asjaolu, mida ühtlustamisamet võib talle ette nähtud hindamisruumi kasutamisel arvesse võtta. Kuna apellatsioonikoda tugines asjaolule, et hagejale oli antud võimalus esitada asjaomased dokumendid vastulausete osakonnale, leidis ta kaudselt, et vaadeldava juhtumi asjaolud välistavad nende arvesse võtmise. Seega põhimõtteliselt ei leidnud apellatsioonikoda, et hageja poolt esimest korda apellatsioonikojas esitatud dokumendid on vastuvõetamatud, vaid põhjendas oma sellekohast otsust.

c) Põhjendatud huvi ja kehtetuks tunnistamise menetlused

8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-160/07: *Lancôme vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – CMS Hasche Sigle (COLOR EDITION)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) otsustas Esimese Astme Kohus, et määruse nr 40/94 artikli 55 lõike 1 ülesehitusest nähtub, et seadusandja on soovinud anda kõigile füüsilistele ja juriidilistele isikutele või rühmadele, kes võivad olla enda nimel kohtuasjades hagejaks ja kostjaks, õiguse esitada absoluutsele kehtetuks tunnistamise alusele tuginevaid kehtetuks tunnistamise taotlusi, ilma et oleks vaja tõendada põhjendatud huvi, samas kui suhtelisele kehtetuks tunnistamise põhjusele tuginevate kehtetuks tunnistamise taotluste korral on ta sõnaselgelt piiranud kehtetuks tunnistamise taotlejate ringi varasemate kaubamärkide või õiguste omanike ning litsentsi omanikega.

d) Apellatsioonikodade kohustused

Tuginedes põhjendamiskohustuse alasele väljakujunenud kohtupraktikale,²⁶ sedastas Esimese Astme Kohus oma 9. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-304/06: *Reber vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (Mozart)* (kohtulahendite kogu-

²⁵ EKL 2007, lk I-2213.

²⁶ Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: *Aalborg Portland jt vs. komisjon*, EKL 2004, lk I-123, ning 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: *Groupe Danone vs. komisjon*, EKL 2007, lk I-1331.

mikus veel avaldamata), et apellatsioonikoda ei ole üldreeglina kohustatud oma otsuses esitama konkreetset vastust igale argumendile, mis käsitleb teistes sarnastes asjades tema enda üksuste või siseriiklike kohtute poolt teatavas suunas tehtud otsuseid, kui tema konkreetse asjas tehtud otsuse põhjendustest nähtuvad kas või kaudselt, ent selgelt ja üheselt põhjused, miks need teised otsused ei ole asjakohased või miks neid ei võeta antavas hinnangus arvesse.

Eespool viidatud kohtuotsuses *COYOTE UGLY* otsustas Esimese Astme Kohus, et ehkki apellatsioonikojal on õigus – kui ta uurib asjaomaste kaupade ja teenuste kas või osalist sarnasust apellatsioonimenetluses – jagada omal algatusel taotletud kaubamärgiga kaitstavad teenused osadeks, märkides selgelt varasema kaubamärgiga kattuvad osad, siis ei ole ta selleks ometi kohustatud.

Sordikaitse

Määrus (EÜ) nr 2100/94²⁷ kehtestas ühenduse sordikaitse korra, mis võimaldab anda taime-sortidele kogu ühenduse territooriumil kehtiva tööstusomandiõiguste kaitse. Selle ühenduse korra rakendamist ja kohaldamist tagab Ühenduse Sordiamet (edaspidi „sordiamet“), ühenduse detsentraliseeritud amet, mille asukoht on Angers'is (Prantsusmaa) ja mis tegutseb alates 27. aprillist 1995. Sordiametis loodi apellatsiooninõukogu, mis on pädev lahendada selle ameti teatud liiki otsuste peale esitatud kaebusi. Vastavalt nimetatud määruse artiklile 73 võib sordiameti apellatsiooninõukogu otsuste peale edasi kaevata ühenduste kohtusse.

2008. aastal tegi Esimese Astme Kohus kaks esimest kohtuotsust seoses sordiameti apellatsiooninõukogu otsustega. Olles 31. jaanuari 2008. aasta otsuses T-95/06: *Federación de Cooperativas Agrarias de la Comunidad Valenciana vs. Ühenduse Sordiamet – Nador Cott Protection (Nadorcott)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) lahendanud peamiselt vastuvõetavuse küsimuse, määratles Esimese Astme Kohus oma kohtuliku kontrolli ulatuse selles valdkonnas 19. novembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-187/06: *Schröder vs. Ühenduse Sordiamet (SUMCOL 01)* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Seoses sellega tuletas ta meelde, et kui ühenduste kohus lahendab ühenduse haldusametuse keeruliste tehniliste hinnangute alusel tehtud otsuste peale esitatud kaebust, siis teostab ta põhimõtteliselt piiratud kontrolli ega saa asendada nimetatud ametuse faktilistele asjaoludele antud hinnanguid enda hinnangutega, ilma et ta väldiks siiski kontrolli tehniliste andmete tõlgendamise üle ameti poolt. See lähenemine on ülekantav juhtudele, mil haldusotsus on tehtud selliste teadusalade nagu botaanika või geneetika valdkonnas läbiviidud keerulise hindamise tulemusel. Kõnesolevas asjas oli selle hindamine, kas taimesort on määruse nr 2100/94 artikli 7 lõikes 1 nimetatud kriteeriume arvestades eristatav, teaduslikult ja tehniliselt piisavalt keeruline, et õigustada kohtuliku kontrolli ulatuse piiramist. Need kriteeriumid nõuavad, et taotletav sort eristuks teatavast genotüübist või genotüüpide kombinatsioonist tulenevate tunnuste poolest selgelt mis tahes muust sordist. Samas ei nõua selle hindamine, kas muu üldiselt tuntud sort on olemas, nimetatud määruse artikli 7 lõike 2 kri-

²⁷ Nõukogu 27. juuli 1994. aasta määrus (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta (EÜT L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 690).

teeriumide põhjal tehnilist pädevust ega eriteadmisi ning see hindamine ei ole kohtuliku kontrolli ulatuse piiramise õigustamiseks piisavalt keeruline. Nende kriteeriumide kohaselt tuleb kontrollida üksnes näiteks seda, kas taotletava sordi kaitse taotluse esitamise ajal oli muu sort kaitse all või kantud ametlikku sordiregistrisse.

Juurdepääs dokumentidele

9. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-403/05: *MyTravel vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) täpsustas Esimese Astme Kohus määruses (EÜ) nr 1049/2001²⁸ ette nähtud õigust pääseda juurde komisjoni toimikus olevatele teatud dokumentidele, kui hinnatakse koondumise kooskõla ühisturuga, ning komisjoni talituste dokumentidele, mis on koostatud pärast nende mõne otsuse tühistamist Esimese Astme Kohtus.

See kohtuotsus kuulub ettevõtjate Airtours ja First Choice vahelise koondumise konteksti, mille komisjon tunnistas ühisturuga kokkusobimatuks. Kuna Esimese Astme Kohus tühistas selle komisjoni otsuse 6. juuni 2002. aasta otsusega kohtuasjas T-342/99: *Airtours vs. komisjon* (EKL 2002, lk II-2585), siis moodustas see institutsioon oma konkurentsi peadirektoraadi ja õigusteenistuse ametnikest töögrupi, et uurida, kas Esimese Astme Kohtu otsuse peale tuleb esitada apellatsioonkaebus, ning hinnata selle kohtuotsuse mõju koondumiste kontrollimisel või teistes valdkondades kohaldatavatele menetlustele. MyTravel, kes on Airtoursi õigusjärglane, pöördus komisjoni poole, et talle võimaldataks juurdepääs kahte liiki dokumentidele: ühelt poolt ettevalmistavatele dokumentidele ja töögrupi koostatud aruandele ning teiselt poolt juhtumi Airtours/First Choice toimikus olevatele dokumentidele, millel aruanne põhines. Komisjon keeldus juurdepääsu lubamisest enamiku dokumentide osas, põhjendades seda määruses nr 1049/2001 ette nähtud kolme erandiga.

Esiteks märkis Esimese Astme Kohus otsustamisprotsessiga seotud erandi kohta, et töögrupi koostatud aruanne kuulub puhtalt komisjoni haldusülesannete, mitte õigustloova pädevuse hulka. Seega ei ole läbipaistvuse põhimõttest tuleneval üldsuse huvil, et teda teavitataks dokumendist, sama kaalu juhul, mil tegemist on konkurentsieeskirju kohaldavas haldusmenetluses vormistatud dokumendiga, kui juhul, mil tegemist on õigusloomemenetlusega seotud dokumendiga. Märkides, et aruande avaldamine üldsusele tooks kaasa võimaluse, et avaldatakse komisjoni ametnike võimalik et kriitiline arvamus, ning võimaluse võrrelda aruande sisu komisjoni lõpuks vastu võetud otsusega, järeltas Esimese Astme Kohus, et komisjon võis õigustatult keelduda dokumendile juurdepääsu lubamisest, leides, et selle avaldamine üldsusele kahjustaks tõsiselt võimalust, et tema liikme käsutusse antakse komisjoni talituste vaba ja täielik arvamus. Peale selle sedastas Esimese Astme Kohus Airtoursi ja First Choice'i koondumisega seotud sisedokumentide kohta, et komisjon leidis õigesti, et nende dokumentide avaldamine vähendaks tema talituste võimet oma seisukohti avaldada ja kahjustaks tõsiselt tema otsustamisprotsessi koondumiste kontrolli raames, kuna need dokumendid võivad sisaldada komisjoni talituste arvamusi, mis ei kajastu võib-olla enam otsuse lõplikus versioonis. Selline avaldamine sunniks kohaldama enese-

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

tsensuuri ning kahjustaks talitustevahelist vaba ja täielikku teabevahetust. Lisaks on see oht mõistlikult prognoositav, kuna on tõenäoline, et selliseid dokumente võidakse kasutada komisjoni talituste seisukoha mõjutamiseks, samas kui need peaksid olema välisest survest vabad ja sõltumatud.

Teiseks märkis Esimese Astme Kohus kohtumenetluse ja õigusnõustamisega seotud erandi kohta – mille suhtes hageja väitis, et see ei ole kohaldatav õigusteenistuse poolt Airtour si otsuse tegemise ettevalmistamise käigus konkurentsi peadirektoraadile vastuseks koostatud teatistele –, et nimetatud teatiste avaldamisega nõustumine võib õigustalituse jaoks tuua edaspidi kaasa vajaduse olla selliste teatiste avaldamisel alalhoidlik ja ettevaatlik, et mitte mõjutada komisjoni otsustusvõimet valdkondades, kus ta täidab haldusülesandeid. Ta lisas, et nende arvamuste avaldamine võib panna komisjoni delikaatsesse olukorda, kus tema õigustalitus peab Esimese Astme Kohtus kaitsma seisukohta, mida ta ei ole sisemenetluses ise esitanud. Selline vastuolu võib mõjutada oluliselt õigustalituse aramusvabadust ning tema võimet kaitsta ühenduste kohtus tõhusalt ja võrdselt teiste poolte esindajatega komisjoni lõplikku seisukohta.

Kolmandaks, mis puutub aga kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolliga seotud erandisse, siis Esimese Astme Kohus – olles sedastanud, et üks taotletud dokument sisaldas ainult laialivalguvaid ja üldisi kaalutlusi, millest ei selgu, mil määral kontrollimisi, uurimist või audiitorkontrolli võidakse kahjustada – tühistas nimetatud otsuse selles osas, milles see keelab juurdepääsu nimetatud dokumendile.

Esimese Astme Kohtu 18. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-144/05: *Muñiz vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) käsitleb samuti otsustamisprotsessiga seotud erandi kohaldamise küsimust seoses juurdepääsutaotlusega töögrupi ettevalmistavatele dokumentidele, mille see esitas nomenklatuuri komiteele, kes sekkub kaupade klassifitseerimiseks võetud komisjoni meetmete õigusloomemenetlusesse, kui teatud kauba klassifitseerimine võib tekitada raskusi. Esimese Astme Kohus leidis, et kuigi otsustamisprotsessi kaitse välise surve eest võib olla dokumentidele juurdepääsu piiramise legitiimne põhjus, peab selline surve siiski kindlalt olema olemas ning tuleb tõendada prognoositavat ohtu, et see mõjutab oluliselt klassifitseerimise otsust. Lisaks, kuigi tuleb arvestada komisjoni murega tagada oma töötajatele ja ekspertidele võimalus väljendada oma arvamust vabalt, tuleb siiski kontrollida, kas see mure on objektiivselt põhjendatud. Esimese Astme Kohus leidis, et see ei ole vaadeldavas asjas nii, kuna komisjon ei olnud oma väidete toetuseks esitanud ühtegi tõendit, ning tühistas vaidlustatud otsuse.

Ärihuvide kaitsega seotud erandit on käsitletud 30. jaanuari 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-380/04: *Terezakis vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Komisjon keelas nimelt hageja juurdepääsu Athens International Airporti ja konsortsiumi Hochtief vahel sõlmitud lepingule Ateena uue lennujaama kohta Spatas, põhjendusega, et selle avaldamine kahjustaks tõsiselt lepingupoolte ärihuve. Esimese Astme Kohus märkis, et selline dokument võib oma laadist tulenevalt sisaldada konfidentsiaalset teavet, mis puudutab nii asjaomaseid äriühinguid kui ka nende ärisuhteid, ning et ettevõtja kulude struktuuri puudutav täpne teave on põhimõtteliselt ärisaladus, mille avaldamine kolmandatele isikutele võib kahjustada tema ärihuve. Kuigi lepingu teatavad osad sisaldavad tõepoolest teavet lepingupoolte ja nende kaubandussidemete kohta, siis komisjoni analüüs ei võimalda konkreetselt hinnata, kas erand, millele on tuginetud, on kohaldatav tõepoolest lepingus sisaldu-

vale teabele tervikuna. Kuna tundub, et komisjonil ei olnud võimatu esitada kogu lepingu konfidentsiaalsuse põhjuseid lepingu sisu avalikustamata ja selle tulemusena erandi põhilist eesmärki ohtu seadmata ning kuna Esimese Astme Kohus ei saa asendada komisjoni hinnangut enda omaga, tühistas kohus vaidlustatud otsuse selles osas, milles keelatakse kas või osaline juurdepääs lepingule.

Esimese Astme Kohtu 10. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-42/05: *Williams vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) kerkis küsimus, kas otsust selles nimetatud teatud dokumentidele juurdepääsu osalise keelamise kohta võib tõlgendada nii, et see toob endaga kaudselt kaasa juurdepääsukeelu teatud tüüpi teistele dokumentidele nagu direktiivi 2001/18/EÜ²⁹ GMO-de kohta ettevalmistamise käigus vahetatud memod ja elektronkirjad, mida selles otsuses ei ole nimetatud, kuid mille kohta on samuti esitatud juurdepääsutaotlus. Esimese Astme Kohus käsitles seda küsimust kolmes osas. Esmalt sedastas ta, et komisjoni käsutuses oli lisaks vaidlustatud otsuses mainitud dokumentidele hulgaliselt ettevalmistavaid dokumente ning et komisjoni sellekohase selgituse puudumisel ei saa eeldada, et asjaomaseid dokumente ei ole olemas. Seejärel kontrollis Esimese Astme Kohus, kas juurdepääsutaotlus oli piisavalt täpne, et võimaldada komisjonil aru saada, et see käsitleb selliseid dokumente. Uurides vaadeldava juhtumi asjaolusid, leidis Esimese Astme Kohus, et see on nii, ja tuletas sellest, et asjaolu, et komisjon ei olnud vaidlustatud otsuses nimetanud kõiki direktiivi 2001/81 vastuvõtmise konteksti puudutavaid sisedokumente, vastab määruse nr 1049/2001 artikli 8 kohaselt juurdepääsu kaudsele keelamisele, mille peale võib esitada hagi Esimese Astme Kohtule. Lõpetuseks kontrollis Esimese Astme Kohus, kas seda, et vaidlustatud otsus ei näinud ette nimetatud dokumentide avaldamist, võib põhjendada vaadeldava juhtumi eriliste asjaoludega, eelkõige sellega, et juurdepääsutaotlus on kõnesolevas asjas liiga lai ja ebatäpne. Tuletades meelde, et institutsioonile võimaluse andmine säilitada tasakaal dokumentidele üldsuse juurdepääsu võimaldamise ja sellega kaasneva töömahu vahel on kohaldatav erandjuhtudel, kui dokumentide konkreetse ja individuaalse hindamisega kaasneb ebamõistlikult palju administratiivtööd, ning sedastades, et komisjon ei tugine formaalselt sellisele erandile, leidis Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole põhjendanud kaudset keeldumist vaidlustatud otsuses nimetatud dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest. See keeldumine tähendab selle määratlusest tulenevalt põhjenduste täielikku puudumist, mida komisjon ei saa parandada argumentide esitamisega ühenduste kohtus ja mis on selle koha pealt vaidlustatud otsuse tühistamise aluseks.

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika – terrorismivastane võitlus

Esimese Astme Kohus käsitles 2008. aastal uuesti terrorismivastase võitluse küsimust kahes kohtuotsuses: 23. oktoobri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-256/07: *People's Mojahedin Organization of Iran vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, edasi kaevatud) ja 4. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-284/08: *People's Mojahedin Organization of Iran vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), kusjuures sama ha-

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 77).

geja nõuded on 2006. aastal juba osaliselt rahuldatud.³⁰ Esimeses kohtuotsuses täpsustas Esimese Astme Kohus, et juhul kui nõukogu peab hindama, kas isiku, rühmituse või üksuse rahaliste vahendite külmutamine on jätkuvalt põhjendatud, on nõukogu peamine kohustus hinnata ohtu, kas siis, kui kõnesolevat meedet ei kohaldataks, võidaks käsitletavaid rahalisi vahendeid kasutada terroriaktide rahastamiseks või ettevalmistamiseks. Mis puutub Esimese Astme Kohtu rolli, siis ulatuslik kaalutusõigus, mis nõukogule tuleb anda, ei tähenda seda, et ta võib jätta hindamata, kuidas kõnealune institutsioon on asjassepuutuvaid andmeid tõlgendanud. Ühenduste kohus ei pea nimelt kontrollima mitte ainult esitatud tõendite sisulist õigsust, usaldusväarsust ja sidusust, vaid ka seda, kas kogutud tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida tuleb antud olukorra hindamisel arvesse võtta, ja kas kõnealused tõendid võivad toetada järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud. Igal juhul ei saa kohus niisuguse kontrolli läbiviimisel asendada meetme vajalikkuse kohta antud nõukogu hinnangut enda omaga. Lisaks rõhutas Esimese Astme Kohus, et juhul kui ühenduse institutsioonil on lai kaalutusõigus, on teatavate menetluslike tagatiste järgimise kontrollimine põhjaneva tähtsusega. Esimese Astme Kohus otsustas, et selle küsimuse kontrollimine, kas nõukogul olid mõistlikud põhjendused hageja rahaliste vahendite külmutamise jätkamiseks, ei ületa vaieldamatult sellise kohtuliku kontrolli määra, mida ühenduste kohus võib läbi viia, kui see võrdub sisuliselt ilmselge kaalutusvea võimalikkuse kontrollimisega.

Pärast sellise kontrolli teostamist tühistas Esimese Astme Kohus ühe vaidlustatud otsustest, kuna nõukogu ei ole piisavalt põhjendanud, miks ta ei ole arvesse võtnud Ühendkuningriigi kohtuorgani – Proscribed Organisations Appeals Commissioni (edaspidi „POAC”) – lahendit, millega määrati hageja kustutamine selle riigi terroristide loetelust. Esimese Astme Kohus tuletas meelde, et ühenduse meetmete võtmiseks rahaliste vahendite külmutamiseks on möödapääsmatu, et nõukogu teaks siseriikliku pädeva kohtuorgani lahendi olemasolust ja selle lahendi tagajärgedest siseriiklikul tasandil. POAC luges oma lahendis ebamõistlikuks Ühendkuningriigi Home Secretary (siseminister) hinnangu, mille kohaselt hageja on endiselt terroristlik organisatsioon.

Teises nimetatud kohtuotsuses, mis on tehtud kiirendatud menetluses kohe järgmisel päeval pärast kohtuistungit, otsustas Esimese Astme Kohus, rõhutades vajadust tagada õiglane tasakaal rahvusvahelise terrorismi vastu võitlemise vajaduse ning põhiõiguste kaitse vahel, et kuna puudutatud isikute kaitseõiguse piiramist nõukogu poolt tuleb tasakaalustada sõltumatu ja erapooletu kohtuliku kontrolliga, siis peab ühenduste kohus saama kontrollida rahaliste vahendite külmutamise meetmete seaduslikkust ja põhjendatust, ilma et seda takistaksid nõukogu kasutatud tõendite ja teabe saladus või konfidentsiaalsus. Esimese Astme Kohus tühistas vaidlustatud otsuse eelkõige põhjusel, et nõukogul ei ole õigust tugineda rahaliste vahendite külmutamise otsuse tegemisel liikmesriigi esitatud teabele või toimiku andmetele, kui see liikmesriik ei ole valmis lubama nende edastamist ühenduste kohtule.

³⁰ Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-228/02: *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran vs. nõukogu*, EKL 2006, lk II-4665 (vt aastaaruanne 2006).

Privileegid ja immunitetid

15. oktoobri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-345/05: *Mote vs. parlament* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) võttis Esimese Astme Kohus seisukoha parlamendi otsuse kohta, millega ühelt parlamendiliikmelt võeti immunitet. Vaadeldavas asjas alustati Ühendkuningriigi kodaniku A. N. Mote'i suhtes kriminaalmenetlus põhjusel, et ta oli saanud ebaõigete deklaratsioonide alusel riigiabi. Pärast seda, kui ta valiti Euroopa Parlamendi, taotles A. N. Mote käimasoleva kriminaalmenetluse peatamist, tuginedes privileegidele ja immunitetidele, mis tal on parlamendiliikmena. Liikmesriigi pädev kohus teatas menetluse peatamisest ja leidis, et kautsjoni vastu vabastamise kord, mida A. N. Mote'i suhtes kohaldata, kujutas endast parlamendiliikmete liikumisvabaduse takistust, ning järelikult on sellega eiratud Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokollis³¹ artiklit 8. Pärast Ühendkuningriigi sellekohast taotlust otsustas parlamendi täiskogu A. N. Mote'i immunitedi ära võtta, misjärel A. N. Mote nõudis Esimese Astme Kohtult selle otsuse tühistamist.

Esimese Astme Kohus sedastas oma kohtuotsuses, et Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokollis artikli 10 viimasest lõigust – mille kohaselt immunitet ei saa takistada Euroopa Parlamendil võtta oma liikmelt immunitet – tuleneb, et parlament on pädev otsustama parlamendiliikmelt immunitedi võtmise taotluse üle. Ei ole aga ühtegi eeskirja, mille kohaselt parlament oleks pädev asutus selleks, et tuvastada protokollis artiklis 8 ette nähtud privileegi olemasolu. Protokollis artiklites 8 ja 10 ei ole lisaks sama kohaldamisala, kuna artikli 10 eesmärk on tagada parlamendiliikmete sõltumatus, vältides seda, et neile avaldatakse parlamendi istungjärkude ajal survet, mis seisneb arreteerimise ja kohtumenetlusega ähvardamises, ning artikli 8 ülesanne on kaitsta parlamendiliikmeid nende liikumisvabadusele seatavate piirangute eest, välja arvatud kohtulikud piirangud. Märkides, et A. N. Mote viitab ainult kohtulikele piirangutele, järeldas Esimese Astme Kohus, et parlament ei rikkunud ühtegi õigusnormi, kui ta otsustas võtta A. N. Mote'ilt immunitedi, võtmata seisukohta talle parlamendiliikmena antud privileegi suhtes.

II. Kahju hüvitamise vaidlused

Selle aasta peamised kohtulahendid selles valdkonnas käsitlesid küsimust, millistel tingimustel võidakse kohaldada ühenduse vastutust, tulenevalt esiteks ühenduse institutsiooni või asutuse poolt isikuid puudutava teabe avaldamisest ja teiseks komisjoni rikkumistest, mille ta on toime pannud koondumise ühisturuga kokkusobimatuks tunnustamise otsusega seotud majandusanalüüsi käigus.

³¹ Ühtse nõukogu ja ühtse komisjoni asutamislepingule lisatud 8. aprilli 1965. aasta Euroopa ühenduste privileegide ja immunitetide protokoll (EÜT 1967, 152, lk 13).

Seos siseriiklike menetlustega

8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-48/05: *Franchet ja Byk vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tõlgendas Esimese Astme Kohus määrust (EÜ) nr 1073/1999³², mis reguleerib Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) – ameti, mis vastutab eelkõige sisehaldusjuurduse korraldamise eest, mille eesmärk on uurida raskeid asjaolusid, mis võivad endast kujutada ühenduste ametnike ja teenistujate kohustuste täitmata jätmist, mis võib kaasa tuua distsiplinaar- ning vajaduse korral kriminaalmenetluse – töötajate poolt teostatavaid inspekteerimisi, kontrole ja muid toiminguid. See määrus näeb ette, et kõnealuseid juurdlusi tuleb toimetada kooskõlas asutamislepinguga, võttes eriti arvesse inimõigusi ja põhivabadusi ning asjaomaste isikute õigusi esitada oma seisukohti neid puudutavate asjaolude kohta. Kuna vaadeldavas asjas selgusid mitmest Euroopa Ühenduste Statistikaameti (Eurostat) siseauditist eeskirjade rikkumised finantsjuhtimises, algatas OLAF mitu juurdlust, eelkõige seoses Eurostati ja mitme äriühingu vahel sõlmitud lepingutega. 2002. ja 2003. aastal edastas OLAF Luksemburgi ja Prantsuse õigusasutustele juurdluste toimikud nende rikkumiste kohta, millesse olid kaasatud Eurostati endine peadirektor Y. Franchet ja endine direktor D. Byk. Viimati nimetatud isikud esitasid Esimese Astme Kohtule kahju hüvitamise hagi, tuginedes nii OLAF-i kui ka komisjoni poolt toimepandud õigusrikkumistele nimetatud juurdluste käigus.

Esimese Astme Kohus lükkas tagasi komisjoni argumendi, mille kohaselt kahju hüvitamise hagi oli osaliselt enneaegne, kuna siseriiklikud menetlused olid alles pooleli. Esimese Astme Kohtu menetluses ei olnud aga küsimus selles, kas etteheidetavad asjaolud on tuvastatud või mitte, vaid selles, et uurida, kuidas OLAF viis läbi ja lõpetas juurdluse, milles Y. Franchet'le ja D. Bykile osutati nimeliselt ning neid peeti avalikult juba tükk aega enne lõpliku otsuse vastuvõtmist tuvastatud rikkumiste eest vastutavaks, ning kuidas käitus komisjon selle juurdluse raames. Kui siseriiklikud kohtud peaksid leidma, et hagejad ei vastuta viidatud rikkumiste eest, siis ei hüvita see tegelikult vältimatult ka nendele tekitatud võimalikku kahju. Seega, kuivõrd Esimese Astme Kohtus viidatud väidetav kahju on eraldiseisev sellest, mille tekitamine oleks tuvastatav juhul, kui siseriiklikud kohtud leiavad, et hagejad ei ole rikkumistes süüdi, siis ei saa hagejate kahju hüvitamise nõudeid jätta enneaegsuse tõttu rahuldamata.

Subjektiivseid õigusi tekitava õigusnormi piisavalt selge rikkumine

Sisulistes küsimustes märkis Esimese Astme Kohus eespool viidatud kohtuotsuses *Franchet ja Byk vs. komisjon* esiteks, et OLAF oleks pidanud eelnevalt Y. Franchet'le ja D. Bykile teatama neid puudutavate toimikute edastamisest Luksemburgi ja Prantsuse õigusasutustele ning taolist kohustust kehtestav norm annab isikutele õigusi. OLAF-il on küll kaalutusruum seoses juhtudega, mille puhul juurdluse huvides on vaja täielikku salajasust, kuid mitte siis, kui tegemist on otsuse tegemisega selle kohta, et asjaomastele ametnikele teatamist lükatakse edasi. Selle eelnevalt teavitamise kohustuse rikkumine kujutab endast seega piisavalt selget rikkumist.

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1073/1999 Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluste kohta (EÜT L 136, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 91).

Teiseks sedastas Esimese Astme Kohus, et OLAF-i järelevalvekomiteed ei teavitatud enne hagejaid puudutava teabe edastamist siseriiklikele ametiasutustele, mis rikub määrust nr 1073/1999. Kuna selle komitee ülesanne on kaitsta nende isikute õigusi, kelle suhtes OLAF juurdlusi läbi viib, ja kuna tema teavitamise kohustus on tingimusteta, siis on OLAF piisavalt selgelt rikkunud isikutele õigusi andvat õigusnormi.

Kolmandaks otsustas Esimese Astme Kohus, et asjaolu, et OLAF nimetas hagejaid avalikult kuritegude toimepanijateks, lekitades sealjuures teavet ajakirjandusse, kujutab endast süütuse presumptsiooni, juurdluste konfidentsiaalsuse ja hea halduse põhimõtete rikkumist. Ajakirjandusse teabe lekitamise kohta leidis kohus, et kuna komisjon ei ole viidanud ühelegi asjaolule, millega ta oleks saanud tõendada, et need lekkes võisid tekkida mujal, tuleb selle eest pidada vastutavaks OLAF-it. Eespool nimetatud põhimõtted annavad isikutele õigusi ning OLAF on neid piisavalt selgelt rikkunud, kuivõrd ta peab tagama, et sellised lekkes ei leiaks aset, ning tal ei ole selle kohustuse järgimisel mingisugust kaalutlusruumi.

Lõpetuseks uuris Esimese Astme Kohus, kas komisjon käitus ebaseaduslikult, kui ta avalikustas kõnesolevate juurdluste raames – eelkõige pressiteates, milles hagejate nimesid seostati selgelt Eurostati juhtumit käsitlevate väidetega – erisugust teavet. Tuletades meelde, et institutsioone ei saa pooleliolevatest juurdlustest avalikkuse teavitamisel takistada, leidis Esimese Astme Kohus, et vaadeldavas asjas ei saa võtta seisukohta, et komisjon tegi seda nõutavalt diskreetselt ning otsides õiglast tasakaalu Y. Franchet' ja D. Byki ning institutsiooni huvide vahel. Kuna komisjonil ei ole süütuse presumptsiooni põhimõtte austamise kohustusega seoses mingisugust kaalutlusruumi, siis on ta seda piisavalt selgelt rikkunud.

Esimese Astme Kohus uuris küsimust ametniku nimelisest nimetamisest ühenduse institutsiooni või organi levitatud dokumentides haldusomavoli juhtumi kohta ka 24. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-412/05: *M vs. Euroopa ombudsman* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Hageja – komisjoni ametnik – nõudis, et talle hüvitataks kahju, mis talle oli väidetavalt tekkinud tema mainimisega nimeliselt kaebuse kohta tehtud Euroopa ombudsmani otsuses, milles mõistetakse hukka väidetav haldusomavoli komisjoni talituses, kus ta töötas, ja mis käsitles eelkõige sellise puhastusjaama rajamist, millel on negatiivne mõju keskkonnale.

Esimese Astme Kohus otsustas, et ombudsman saab uurimist teostada ainult ühenduse institutsioonide ja organite, mitte füüsiliste isikute suhtes. Kohaldades analoogia alusel 15. juuni 1999. aasta otsusest kohtuasjas T-277/97: *Ismeri Europa vs. kontrollikoda*³³ tulenevat kohtupraktikat, märkis ta siiski, et vajadus täita oma ülesandeid tõhusalt võib viia ombudsmani erandkorras terviklikult sedastatud faktiliste asjaolude hukkamõistmiseni ja seega nendega seotud isikute nimeliselt nimetamiseni. Nimelt lubavad konkreetset asjaolud, mis võivad olla seotud faktiliste asjaolude raskuse või kolmandate isikute huve kahjustava segiajamise ohuga, ombudsmanil nimetada oma otsustes nimeliselt isikuid, kes ei ole põhimõtteliselt tema kontrollile allutatud, tingimusel et nende isikute suhtes kehtib võistlevuse põhimõte. Vaadeldavas asjas sedastas Esimese Astme Kohus ühelt poolt, et hageja nimeliselt nimetamine ei olnud ei vältimatu haldusomavoli juhtumi hukkamõistmise ees-

³³ EKL 1999, lk II-1825. See edasi kaevatud kohtuotsus on jäetud jõusse Euroopa Kohtu 10. juuli 2001. aasta otsusega kohtuasjas C-315/99 P: *Ismeri Europa vs. kontrollikoda* (EKL 2001, lk I-5281).

märgi saavutamiseks ega vajalik, et vältida segiajamise ohtu teiste konkreetsete ametnikega, kes ei vastutanud mingil moel hukkamõistetud olukorras, ning teiselt poolt, et ombudsman ei olnud hagejat enne oma otsuse tegemist ära kuulanud.

Esimese Astme Kohus järeldas, et ombudsmani toimepandud rikkumine on piisavalt selge, et saaks kohaldada ühenduse lepinguvälisest vastutusest, kuna isegi kui organil on ulatuslik hindamisruum kaebuste põhjendatuse ja nende lahendamise osas, ei ole see nii selle hindamisel, kas konfidentsiaalsuse kohustusest saab konkreetsetel juhtudel erandit teha.

Teine eriti oluline küsimus, mida Esimese Astme Kohus selles valdkonnas sel aastal käsitles, on võimalus kohaldada ühenduse vastutuse komisjoni toimepandud rikkumiste tõttu temale teatatud koondumise ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamise käigus. Kohtuasi *MyTravel vs. komisjon* (Esimese Astme Kohtu 9. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-212/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) sai alguse hagist, mille esitas Briti reisibüroo MyTravel, keda varem tunti nime all Airtours ja kellel komisjon keelas omandada ühe oma Ühendkuningriigi konkurendi kogu kapitali. Vaidlustades komisjoni hinnangu, oli Airtours esitanud Esimese Astme Kohtule hagi ning eespool viidatud kohtuotsuses *Airtours vs. komisjon* tühistati vaidlustatud otsus põhjusel, et komisjon ei olnud koondumise negatiivset mõju piisavalt tõendanud.

Pärast seda kohtuotsust esitas MyTravel kahju hüvitamise hagi, nõudes temale komisjoni läbi viidud kontrollimenetluses toime pandud rikkumiste tõttu väidetavalt tekkinud kahju hüvitamist.

Kasutades 11. juuli 2007. aasta otsuses kohtuasjas T-351/03: *Schneider Electric vs. komisjon*³⁴ esitatule sarnast lähenemist, otsustas Esimese Astme Kohus, et põhimõtteliselt ei saa välistada, et koondumise ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud otsusega seotud komisjoni majandusanalüüsi mõjutanud ilmsed ja tõsised vead võivad kujutada endast piisavalt selget rikkumist ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamiseks. Ta täpsustas siiski, et kahju hüvitamise hagi analüüsimisel peab ta kindlasti arvesse võtma juhuslikkust ja keerulisust, mis iseloomustavad koondumiste kontrolli üldiselt ja konkreetsetel keerulisi oligopole. See on iseenesest nõudlikum kui tühistamishagi kontrollimisel kasutatav lähenemine, mille raames Esimese Astme Kohus piirdub vaidlustatud otsuse seaduslikkuse kontrolliga hageja nõuete piires, veendumaks et komisjon on hinnanud õigesti erinevaid asjaolusid, mis võimaldavad tal tunnistada teatatud koondumine ühisturuga kokkusobimatuks. Seega ei piisa ainult hindamisvigadest ja eespool viidatud kohtuotsuses *Airtours vs. komisjon* märgitud asjakohaste tõendite esitamatajätmisest, et tuvastada komisjoni koondumiste kontrolli valdkonnas ja keerulise oligopoli juhtumi korral kasutatavale kaalutusõigusele seotud piiride ilmne ja tõsine ületamine. Komisjonil olid vaadeldavas asjas neist rikkumistest hoolimata haldustoimiku tõendid, mis võisid mõistlikult tema sedastusi toetada. Esimese Astme Kohtu poolt kohtuotsuses *Airtours vs. komisjon* tuvastatud rikkumised ei tähenda seda, et komisjon on ilmselt ja tõsiselt rikkunud oma kaalutusõigust koondumiste kontrolli valdkonnas, juhul kui ta – nagu vaadeldavas asjas – suudab selgitada, miks ta võis mõistlikult leida, et tema hinnang on põhjendatud. Lisaks, kuigi komisjoni argumentid seoses turu läbipaistvusega ei veennud Esimese Astme Kohut, kuna selle argumentatsiooni toetuseks ei

³⁴ EKL 2007, lk II-2237, edasi kaevatud.

olnud esitatud piisavalt tõendeid või kuna seda oli halvasti selgitatud, on komisjon teinud otsuse siiski pärast haldusmenetluses esitatud andmete hoolikat kontrollimist.

Lõpetuseks sedastas Esimese Astme Kohus, et komisjon on tõepoolest kontrollinud Air-toursi võetud kohustusi nende probleemide lahendamiseks, mis on seotud komisjoni tuvastatud koondumise võimalike negatiivsete mõjudega konkurentsile, ning et need kohustused ei vastanud selgelt komisjoni vastuväidetele.

Nende kaalutluste põhjal sedastas Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole toime pannud isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selget rikkumist.

III. Edasikaebused

Esimese Astme Kohtule esitati 2008. aastal Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite peale 37 edasikaebust. Apellatsioonkaebuste koda, mis koosneb viiest kohtunikust – Esimese Astme Kohtu presidendist ja kordamööda neljast koja esimehest –, lõpetas neist kohtuasjadest 21. Kuues kohtuotsuses tühistas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsused osaliselt ja saatis kolm kohtuasja Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi.³⁵

Ühes selle valdkonna kohtulahendis 2008. aastal (Esimese Astme Kohtu 5. märtsi 2008. aasta otsus kohtuasjas T-414/06 P: *Combescot vs. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi uuesti läbivaatamise ettepaneku Euroopa Kohtu peakohtujurist, tuginedes EÜ artikli 225 lõike 2 teisele lõigule ning Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 62. Seda ettepanekut aga ei järgitud.³⁶

Korralduslikult otsustas Esimese Astme Kohus, et ajavahemikul 1. oktoobrist 2008 kuni 30. septembrini 2009 saabunud kohtuasjade puhul koosneb appellatsioonkaebuste koda ainult kolmest kohtunikust, s.o Esimese Astme Kohtu presidendist ja kordamööda kahest koja esimehest, võimalusega saata asi viiest kohtunikust koosnevale laiendatud kohtukoosseisule (8. juuli 2008. aasta otsus, ELT C 197, lk 17).

IV. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

Esimese Astme Kohtule esitati sel aastal 58 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mis on oluliselt rohkem kui 2007. aastal (34 taotlust), mis omakorda ületas arvestatavalt varasemal aastal esitatud taotluste arvu. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik

³⁵ Esimese Astme Kohtu 1. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-262/06 P: *komisjon vs. D*; 19. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-253/06 P: *Chassagne vs. komisjon* ja 13. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-43/07 P: *Neophytou vs. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Esimese Astme Kohus tegi aga lõpliku otsuse 22. mai 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-250/06 P: *Ott jt vs. komisjon*; 8. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas T-56/07 P: *komisjon vs. Economidis* ning 18. detsembri 2008. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-90/07 P ja T-99/07 P: *Belgia ja komisjon vs. Genette*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁶ Euroopa Kohtu 16. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-216/08: RX, kohtulahendite kogumikus ei avaldata.

lahendas 2008. aastal 57 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust võrreldes 41 taotlusega 2007. aastal. Ta rahuldab ainult ühe kohaldamise peatamise taotluse Esimese Astme Kohtu presidendi 30. oktoobri 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-257/07 RII: *Prantsusmaa vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata).

Seoses kohtuasjaga, milles tehti nimetatud kohtumäärus *Prantsusmaa vs. komisjon*, tuleb meelde tuletada, et ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik oli juba 28. septembri 2007. aasta määrusega kohtuasjas T-257/07 R: *Prantsusmaa vs. komisjon* (EKL 2007, lk II-4153) peatanud – arvestades ettevaatuse põhimõtte rikkumisele tugineva väite tõsidust – transmissiivsetele spongiossetele entsefalopaatiatele kohaldatavaid loomade tervisekaitsemeetmeid leevendava korra kohaldamise, mille komisjon oli kehtestanud 2007. aastal, tuginedes teaduse arengule. Nimetatud 28. septembri 2007. aasta määrust ei ole Euroopa Kohtu presidendile edasi kaevatud. Komisjon tunnistas aga selle leevendamise korra kehtetuks ja võttis vastu uue õigusakti, mille resolutsioon oli peaaegu identne kehtetuks tunnistatud korra resolutsiooniga. Erinev oli ainult uue õigusakti põhjendus, kuna esitati teaduslikke ja tehnilisi selgitusi, mille eesmärk oli täiendada vana korra põhjendusi. Neil asjaoludel esitas Prantsuse Vabariik uue taotluse uue õigusakti kohaldamise peatamiseks.³⁷

Esimese Astme Kohtu president leidis, et arvestades, et uus õigusakt on vana korraga peaaegu identne, võib ta *fumus boni iuris*'e tingimuse hindamisel piirduda kontrolliga, kas uutes põhjendustes esineb asjaolusid, mis võiksid õigustada teistsugust hinnangut kui 28. septembri 2007. aasta kohtumääruses vanale korrale antud hinnang. President sedastas selle valikulise uurimise tagajärjel, et uutes põhjendustes läbi viidud ohu hindamise osas sellised asjaolud puuduvad. President otsustas seega, et Prantsuse Vabariigi väited, mille kohaselt uus õigusakt rikub ettevaatuse põhimõtet, ei tundu esmapilgul olevat asjakohatud ja põhjendavad kohtu põhjalikumalt kontrolli põhimenetluses. Kiireloomulisuse tingimuse kohta sedastas president, et juhul kui kohaldamise peatamise taotlust ei rahuldada, esineb olulise ja hüvitamatu kahju oht inimeste tervisele. Asjassepuutuvate huvide kaalumise kohta rõhutas ta, et rahvatervise kaitsega seotud nõuetele tuleb vaadeldavas asjas anda eelis võrreldes kõnealuses küsimuses kohaldatavate loomade tervisekaitsemeetmete leevendamiseks esitatud kaalutlustega.

Kõik ülejäänud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused jäeti rahuldamata, enamik neist kiireloomulisuse puudumisel, kuna hagejatel ei õnnestunud tõendada olulise ja hüvitamatu kahju tõenäolist tekkimist. Tähelepanu tuleb juhtida eelkõige kolmele kohtuasjade grupile.³⁸

³⁷ Prantsuse Vabariigil lubati põhimenetluses (T-257/07) laiendada oma nõudeid ja väiteid uuele õigusaktile.

³⁸ Neljas grupp puudutab 19 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mille esitasid Veneetsia piirkonnas asutatud Itaalia ettevõtjad, kellele oli antud ühisturuga kokkusobimatut riigiabi. Esimese Astme Kohtu presidendi 8. juuli 2008. aasta määrusega liidetud kohtuasjades T-234/00 R, T-235/00 R ja T-283/00 R: *Fondazione Opera S. Maria della Carità jt vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jäeti neist taotlustest kolm vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, kuna hagejad olid piirdunud ainult põhikohtuasjas esitatud hagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotlust puudutavate Itaalia õigusnormide muudatuste tutvustamisega, nimetamata fakti- ja õigusväiteid, mis võimaldaks ajutisi meetmeid kohaldaval kohtunikul hinnata *fumus boni iuris*'e ja kiireloomulisuse olemasolu. Kuueteistkümne ülejäänud taotluse esitajad loobusid taotlusest.

Esimese grupp puudutab kaheksat ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mille esitas Küprose Vabariik, et peatada komisjoni avaldatud hanketeate täitmine, mis oli suunatud Küprose saare põhjaosa majandusliku arengu soodustamisele. Küprose Vabariik väitis, et komisjon käsitles neis teadetes Küprose türgi kogukonda autonoomse riikliku üksusena ning nii, nagu oleks tunnustatud „Põhja-Küprose Türgi Vabariiki”. Ta leidis, et need teated kujutavad tõsist ohtu tema suveräänsusele, iseseisvusele, territoriaalsele terviklikkusele ning ühtsusele.

Kolmes kohtumääruses *Küpros vs. komisjon*³⁹ tunnistas Esimese Astme Kohtu president – olles meelde tuletanud, et Küprose Vabariik on ainus saare rahvusvaheliselt tunnustatud riiklik üksus ning et saare põhjaosa kuulub selle territooriumi hulka ja ainult tema suveräänsuse alla –, et Küprose Vabariigi argumentid võivad tunduda piisavalt asjakohased *fumus boni iuris*'e iseloomustamiseks. President leidis siiski, et puudub rahvusvahelise ja ühenduse õiguse ilmselge ja tõsine rikkumine, nii et väidetavat kahju ei saa lugeda oluliseks. Nimelt puudub asjaomastel teadatel lahutamatu poliitiline tähendus ja need ei ole mõeldud Küprose saare taasühendamise problemaatika käsitlemiseks. Tegemist on tehniliste dokumentidega, eesmärgiga anda pakkujatele kasulikku teavet, mis võimaldavad neil otsustada, kas nad osalevad hankemenetluses, ja valmistada ette oma pakkumistoi- mik. Presidendi arvates tundub, et väidetav kahju, mis on puhtalt mittevaraline, ei ole hüvitamatu, kuna vaidlustatud teadete võimalik tühistamine põhimenetluste lõpus on pii- sav hüvitis.

Teine grupp kohtuasju puudutab rahaliste vahendite külmutamist, mida nõukogu kohal- das Iraani panga Bank Melli Iran (edaspidi „BMI”) ja tema Londoni tüdarettevõtja Melli Bank suhtes sanktsioonide korra raames, mis on kehtestatud Iraani Islamivabariigile surve aval- damiseks, et viimane loobuks oma tuumaprogrammi teatud aspektidest.

See taotlus jäeti rahuldamata Esimese Astme Kohtu presidendi 27. augusti 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-246/08 R: *Melli Bank vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata). Väidetava majandusliku kahju osas otsustas Esimese Astme Kohtu president, et konkreetse teabe puudumisel ajutiste meetmete kohaldamise taotluses BMI – kes kont- rollis hagejat 100% – majanduslikust olukorrast oli tal võimatu kontrollida, kas hageja või- matus teostada pangatehinguid, mis tulenes tema kuulumisest BMI kontserni, tekitas te- male kontserni kogukäivet arvestades kahju, mida võib lugeda oluliseks majanduslikuks kahjuks. Ta lisis, et pigem tundub realistlik eeldada, et hagejal on minimaalsed vahendid, mida on vaja tema ellujäämiseks kuni kohtuotsuse kuulutamiseni põhimenetluses ning et kontsern BMI on võimeline sama ajavahemiku jooksul kandma tema Londoni tüdarettevõt- jale tekitatud majandusliku kahju. Hageja mainele väidetavalt tekitatud kahju osas leidis president, et kui eeldada selle tuvastatust, siis selle on juba tekitanud vaidlustatud otsus. Presidendi arvates ei ole ajutiste meetmete kohaldamise menetluse eesmärk tagada va- rem tekitatud kahju hüvitamist, vaid põhimenetluses tehtava kohtuotsuse täielikku tõhu-

³⁹ Esimese Astme Kohtu 8. aprilli 2008. aasta määrus liidetud kohtuasjades T-54/08 R, T-87/08 R, T-88/08 R ja T-91/08 R–T-93/08 R: *Küpros vs. komisjon*; 11. aprilli 2008. aasta määrused kohtuasjas T-119/08 R: *Küpros vs. komisjon* ja kohtuasjas T-122/08 R: *Küpros vs. komisjon*, kohtulahendite kogumikus ei avaldata. Pärast kõigi kuue ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata jätmist loobus Küprose Vabariik kõikidest hagidest põhimenetlustes.

sust. Igal juhul piisab väidetava mittevaralise kahju hüvitamiseks vaidlustatud otsuse tühistamisest põhimenetluse lõpus.

Melli Bank esitas 17. septembril 2008 sama otsuse tühistamiseks teise tühistamishagi.⁴⁰ Selle teise hagiga koos esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlus jäeti rahuldamata Esimese Astme Kohtu presidendi 17. septembri 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-332/08 R: *Melli Bank vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) samadel põhjustel kui esimene taotlus. Lõpetuseks, 15. oktoobri 2008. aasta määruses kohtuasjas T-390/08 R: *Bank Melli Iran vs. nõukogu* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jäeti samade põhjendustega rahuldamata ajutiste meetmete kohaldamise taotlus, mis oli esitatud koos BMI – hageja emaettevõtja – hagiga sama otsuse tühistamiseks.

Kolmas grupp kohtuasju on seotud otsusega, milles komisjon kohustas trahve määramata Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) 24 kollektiivse esindamise organisatsiooni – kes on Rahvusvahelise Autorite ja Heliloojate Ühingute Konföderatsiooni (CISAC) liikmed – eelkõige läbi vaatama vastastikuse esindamise lepinguid, mille nad olid kõik kahepoolsetl sõlminud, pidades silmas autorite (sõnade autorid ja heliloojad) muusikateoste avaliku esitamise õiguste haldamist.⁴¹ Komisjoni väitel põhines see kahepoolsete lepingute raamistik EÜ artikliga 81 ja EMP lepingu artikliga 53 keelatud kooskõlastatud tegevusel. CISAC ja 20 kollektiivse esindamise organisatsiooni esitasid hagi selle otsuse tühistamiseks. Üheksa kollektiivse esindamise organisatsiooni – s.o Saksa, Itaalia, Prantsuse, Poola, Soome, Ungari, Taani, Kreeka ja Norra organisatsioonid – esitasid oma tühistamishagile lisaks vaidlustatud otsuse täitmise peatamise taotluse.

Esimese Astme Kohtu presidendi 14. novembri 2008. aasta määrustega kohtuasjas T-398/08 R: *Stowarzyszenie Autorów, ZAiKS vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), kohtuasjas T-401/08 R: *Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), kohtuasjas T-410/08 R: *GEMA vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), kohtuasjas T-411/08 R: *Artisjus vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), kohtuasjas T-422/08 R: *Sacem vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata), 20. novembri 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-433/08 R: *SIAE vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja 5. detsembri 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-425/08 R: *KODA vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ning ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku (S. Papasavvas) 19. novembri 2008. aasta määrusega kohtuasjas T-392/08 R: *AEPI vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jäeti nendest ajutiste meetmete kohaldamise taotlustest kaheksa taotlust kiireloomulise puudumise tõttu rahuldamata, kuna hagejad ei olnud tõendanud olulise ja hüvitamatu kahju kohest tekkimist vaidlustatud otsuse viivitamatu täitmise tagajärjel. Neis kohtumäärustes on eelkõige meelde tuletatud, et vaidlustatud otsus ei puuduta mingil juhul hagejate n.ö „off-line” tegevust (kontserdid, raadio, diskoteegid, baarid jne), vaid ainult autoriõiguste n.ö „on-line” kasutamist (Interneti ja satelliidi vahendusel ning kaabli kaudu ülekannete tegemisel), mille kohta ükski hagejatest ei ole tõendanud, et see moodustab

⁴⁰ Mis puutub neisse kahte hagisse, siis poolelioleva kohtuasja tingimus (*litispence*) ei olnud täidetud, kuna teine hagi esitati EÜ artikli 230 viiendas lõigus sätestatud tähtaja jooksul ning see põhines esimese hagi raames esitatud väidetest erinevatel väidetest.

⁴¹ Komisjoni 16. juuli 2008. aasta otsus K(2008) 3435 (lõplik) EÜ artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/C2/38.698 – CISAC).

olulise osa tema tulust. Veelgi enam, eespool nimetatud kohtumääruste kohaselt ei keelusta komisjon vaidlustatud otsuses vastastikuse esindamise lepingute süsteemi kui sellist ega takista hagejatel kasutamast teatud territoriaalseid piiranguid, vaid piirdub ainult kõikide kollektiivse esindamise organisatsioonide sellekohase tegevuse kooskõlastatuse kritiseerimisega. Lõpetuseks, kuna hagejad kartsid, et vaidlustatud otsusest võib tulevaste vastastikuse esindamise lepingute kehtivuse ja sisu puudutava õiguskindluse puudumise tõttu, mis selle otsusega kaasneb, tuleneda oht, et komisjon võib neid nende läbivaatamise kohustuse rikkumise tõttu karistada, tuleb leida, et viidatud oht on puhtoletuslik ja et komisjon peab tõendama rikkumise tunnused hagejate käitumises tulevikus, kui ta kavatsebki nende suhtes karistust kohaldada, ning miski ei takista hagejatel pöörduda kohaldatud karistuste õigusvastasuse tuvastamiseks ühenduse kohtusse, tuginedes vaidlustatud otsuses kehtestatud läbivaatamise kohustuse ebaselgusele.

Lõpetuseks tuleb mainida Esimese Astme Kohtu presidendi 18. märtsi 2008. aasta määrust kohtuasjas T-411/07 R: *Aer Lingus Group vs. komisjon* (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), kuna selles täpsustati oluliselt ajutiste meetmete kohaldamise taotluste vastuvõetavust. Selles on esile toodud, et ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik ei saa üldjuhul võtta ajutist meetet, mis oleks käsitletav sekkumisena teise institutsiooni pädevuse teostamiseks. Järelikult tuleb vastuvõetamatuse tõttu jätta läbi vaatamata ajutiste meetmete kohaldamise taotlus, milles palutakse, et komisjon kohaldaks määruse (EÜ) nr 139/2004⁴² artikli 8 lõikeid 4 ja 5 teatud kindlal viisil, võttes keelatud koondumise teise poole suhtes teatud meetmeid. Kui põhimenetluses otsustatakse, et komisjon on pädev määruse artikli 8 lõigetes 4 ja 5 sätestatud nõudeid kehtestama, oleks komisjoni pädevuses – kui ta peab seda vajalikuks, arvestades talle antud kontrollivolitusi koondumiste valdkonnas – võtta vajalikke meetmeid ühenduse kohtuotsuse täitmiseks vastavalt EÜ artiklile 233.

Peale selle on rõhutatud, et EÜ artikli 243 abstraktse sõnastuse eesmärk on ilmselgelt anda ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustavale kohtunikule pädevus määrata mis tahes meede, mida ta lõpliku kohtuotsuse täitmise võimaldamise tagamiseks vajalikuks peab, et Euroopa Kohtu antavas õiguskaitstes ei esineks lünki. Seega ei saa välistada ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku õigust anda vajadusel korraldusi otse kolmandatele isikutele, võttes siiski kohaselt arvesse ühelt poolt ajutiste meetmete adressaadi ja nende meetmetega otseselt seotud poolte menetlusõigusi ja teiselt poolt seda, mil määral on taotlus esmapilgul õigustatud (*fumus boni iuris*) ning kui tõenäoline on asjas olulise ja pöördumatu kahju tekkimine. Isegi kui kolmandal isikul ei ole olnud võimalust ajutiste meetmete kohaldamise menetluses oma arvamust avaldada, ei ole erandlikel asjaoludel tema suhtes ajutiste meetmete võtmine välistatud, arvestades nende meetmete ajutist laadi, kui selgub, et neid meetmeid võtmata pandaks hageja olukorda, mis seab ohtu tema allesjäämise. Ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik annab selle hinnangu erinevaid asjassepuutuvaid huve kaaludes.

⁴² Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40).

B. Esimese Astme Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2008)

Esimene rida, vasakult paremale:

kohtunik F. Dehousse; kodade esimehed O. Czúcz, N. J. Forwood, A. W. H. Meij ja V. Tiili; Esimese Astme Kohtu president M. Jaeger; kodade esimehed J. Azizi, M. Vilaras, M. E. Martins Ribeiro ja I. Pelikánová.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud E. Moavero Milanesi, I. Labucka, V. Vadapalas, I. Wiszniewska-Białecka, E. Cremona, D. Šváby, K. Jürimäe, S. Papisavvas ja N. Wahl.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtunikud K. O'Higgins, L. Truchot, A. Dittrich, T. Tchipev, M. Prek, V. Ciucă, S. Soldevila Fragoso ja S. Frimodt Nielsen; kohtusekretär E. Coulon.

1. Esimese Astme Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Marc Jaeger

Sündinud 1954; advokaat; justiitsministeeriumi ametnik, määratud peaprokuröri osakonda; Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik, asepresident; Centre universitaire de Luxembourg'i (Luxembourg'i ülikoolikeskus) lektor; lähetatud kohtunik, Euroopa Kohtu õigusnõunik alates 1986; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 11. juulist 1996; Esimese Astme Kohtu president alates 17. septembrist 2007.

Virpi Tiili

Sündinud 1942; Helsingi ülikooli õigusteaduste doktor; Helsingi ülikooli tsiviil- ja äriõiguse assistent; Soome keskkaubanduskoja õigus- ja kaubanduspoliitika osakonna juhataja; Soome tarbijakaitseameti peadirektor; mitme valitsuskomisjoni ja delegatsiooni liige, muu hulgas ravimireklaamide järelevalve nõukogu president (1988–1990), tarbijakaitsenõukogu liige (1990–1994), konkurents nõukogu liige (1991–1994) ja Nordic Intellectual Property Law Review toimetuse liige (1982–1990); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini ülikooli õigusteaduste doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini Majandusülikooli, Viini ülikooli õigusteaduskonna ja mitme teise ülikooli õppejõud; Viini ülikooli õigusteaduskonna auprofessor; Ministerialrat ja osakonnajuhataja Föderaal-kantseleis; Euroopa Nõukogu Õiguslase Koostöö Juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgerichtshofis (konstitutsioonikohus) föderaalsete põhiseaduslikkuse järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav koostöökolastaja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

John D. Cooke

Sündinud 1944; Iirimaa advokatuuri liige alates 1966; Inglismaa ja Walesi, Põhja-Iirimaa ja Uus-Lõuna-Walesi advokatuuride liige; *barrister* 1966–1996; *Senior Counsel*, Inner Bar of Ireland 1980, Uus-Lõuna-Wales 1991; Euroopa Advokatuuride Nõukogu (CCBE) president 1985–1986; külalisprofessor, University College, Dublin; Chartered Institute of Arbitrators'i liige; Royal Zoological Society of Ireland'i president 1987–1990; *bencher*, Honorable Society of Kings Inns (Dublin); *honorary bencher*, Lincoln's Inn (London); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 10. jaanuarist 1996 kuni 15. septembrini 2008.

Arjen W. H. Meij

Sündinud 1944; nõunik Madalmaade ülemkohtus (1996); College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (kaubanduse ja tööstuse halduskohus) kohtunik ja asepresident (1986); sotsiaalkindlustuse apellatsioonikohtu ja tollitariife käsitleva halduskohtu kohtunik; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1980); Euroopa õiguse lektor Groningeni ülikooli õigusteaduskonnas ja uurimistöö assistent University of Michigan Law School'is; Amsterdami kaubanduskoja rahvusvahelise sekretariaadi liige (1970); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Mihalis Vilaras

Sündinud 1950; advokaat (1974–1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse siseriiklik ekspert, seejärel V peadirektoraadi (tööhõive, töösuhted, sotsiaalküsimused) vanemametnik; Kreeka Riiginõukogu ametnik, noorelliige ja liige alates 1999; Kreeka kõrgeima erikohtu liige; Kreeka seadusloome keskkomitee liige (1996–1998); Kreeka valitsuse peasekretariaadi õigusteenistuse juhataja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i ülikooli (BA 1969, MA 1973) (mehaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri astumine 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); Iirimaa advokatuuri astumine 1981; *Queen's Counsel* 1987; *Bencher of the Middle Temple* 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organisation'i juhatuse liige (1993–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokatuuri liige Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik Euroopa Kohtus (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collège Michel Servet des universités de Paris; Namuri Notre-Dame de la Paix' teaduskonnad); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa-õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' liige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ena Cremona

Sündinud 1936; Malta Kuningliku Ülikooli keeleteaduste diplom (1955); Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduste doktor (1958); Malta advokatuuri liige alates 1959; riikliku naiste nõukogu juriidiline nõustaja (1964–1979); avaliku teenistuse komisjoni liige (1987–1989); Lombard Bank (Malta) Ltd nõukogu liige, riigi kui aktsionäri esindaja (1987–1993); valimiskomisjoni liige alates 1993; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduskonna lõputööde hindamise komisjonide liige; rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) liige (2003–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ottó Czúcz

Sündinud 1946; Szegedi ülikooli õigusteaduste doktor (1971); töömisteeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi ülikooli õppejõud ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), aserektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Sündinud 1947; Varssavi ülikooli õigusteaduste diplom (1965–1969); Poola teaduste akadeemia õigusteaduste instituudi teadur (assistent, dotsent, professor) (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (AvH sihtasutuse stipendium: 1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduste doktor, majandusõiguse assistent (enne 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberikomisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Daniel Šváby

Sündinud 1951; õigusteaduste doktor (Bratislava ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; apellatsioonikohtu tsiviilasjade kohtunik ja Bratislava apellatsioonikohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendav kohtunik; Euroopa Inimõiguste Komisjoni (Strasbourg) liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (Moskva ülikool); õigusteaduste habiliteeritud doktor (Varssavi ülikool); Vilniuse ülikooli professor: rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse välispoliitika nõunik (1991–1993); Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste delegatsiooni koordineeriva grupi liige; valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor (1997–2004); Vilniuse ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu ülikooli õigusteaduste diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); kaubandus-tööstuskoja juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); European Master inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti ülikooli õigusteaduste diplom (1986); siseministeeriumi Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999–mai 2000); justiitsminister (november 1998–juuli 1999 ja mai 2000–oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendiliige (2002–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004

Savvas S. Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Paris II ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III ülikoolis (õigusteaduste doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose ülikooli õppejõud (1997–2002), konstitutsiooniõiguse õppejõud alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Enzo Moavero Milanesi

Sündinud 1954; õigusteaduste doktor (La Sapienza ülikool, Rooma); ühenduse õiguse õpingud (Collège d'Europe, Brugge); advokatuuri liige, advokaat (1978–1983); Euroopa ühenduste õiguse õppejõud, La Sapienza ülikool, Rooma (1993–1996), Luissi ülikool, Rooma (1993–1996 ja 2002–2006), ning Bocconi ülikool, Milano (1996–2000); Itaalia peaministri nõunik Euroopa ühenduste küsimustes (1993–1995); Euroopa Komisjoni ametnik: asepresidendi õigusnõunik ja seejärel kantselei juhataja (1989–1992); siseturu (1995–1999) ja konkurentsi (1999) eest vastutava voliniku kantselei juhataja; konkurentsi peadirektoraadi direktor (2000–2002), Euroopa Komisjoni asepeasekretär (2002–2005), poliitikanõunike büroo peadirektor (2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 3. maist 2006.

Nils Wahl

Sündinud 1961; õigusteaduste magister, Stockholmi ülikool (1987); õigusteaduste doktor, Stockholmi ülikool (1995); dotsent ja Euroopa õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja (1995); Euroopa õiguse professor, Stockholmi ülikool (2001); õigusnõustaja (1987–1989); haridussuhtasutuse direktor (1993–2004); Nätverket för europarättslig forskning'u (Rootsi Euroopa õiguse uuringute võrk) juhataja (2001–2006); Rådet för konkurrensfrågor'i (konkurentsiküsimuste nõukogu) liige (2001–2006); Hovrätten över Skåne och Blekinge (apellatsioonikohus) kohtunik (2005); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Miro Prek

Sündinud 1965; lõpetanud õigusteaduskonna (1989); vastu võetud advokatuuri (1994); erinevad ametikohad ja ülesanded riigiteenistuses, põhiliselt valitsuse õigusloome eest vastutavas talituses (aseriigisekretär ja asedirektor, Euroopa õiguse ja võrdleva õiguse osakonna juhataja ning Euroopa asjade talituses (aseriigisekretär); ühinemislepingu läbirääkimiste töörühma liige (1994–1996) ja Euroopa Ühendusega ühinemise läbirääkimiste töörühma liige (1998–2003), õigusasjade eest vastutav isik; advokaat; Euroopa Ühenduse õigusega kooskõlla viimise ja Euroopaga integreerumise projektide ees vastutav isik, eelkõige Lääne-Balkani riikides; Euroopa Ühenduste Kohtu osakonnajuhataja (2004–2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2006.

Teodor Tchipev

Sündinud 1940; õigusosalased õpingud Sofia Püha Kliment Ohridski ülikoolis (1961); õigusteaduste doktor (1977); advokaat (1963-1964); rahvusvahelise maanteetranspordi riigiettevõtte õigusnõustaja (1964–1973); Bulgaaria teaduste akadeemia õigusinstituudi teadustöötaja (1973–1988); Sofia Püha Kliment Ohridski ülikooli õigusteaduskonna tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1988–1991); kaubandus-tööstuskoja arbitraažikohtu kohtunik (1988–2006); konstitutsioonikohtu kohtunik (1991–1994); Plovdivi Paissiy Hilendarski ülikooli dotsent (veebruar 2001–2006); justiitsminister (1994-1995); Sofia Bulgaaria uue ülikooli tsiviilkohtumenetluse õppejõud (1995–2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Valeriu M. Ciucă

Sündinud 1960; lõpetanud õigusteaduste eriala (1984), õigusteaduste doktor (1997) (lași Alexandru Ioan Cuza ülikool); Suceava esimese astme kohtu kohtunik (1984–1989); lași sõjaväekohtu sõjaväekohtunik (1989-1990); lași Alexandru Ioan Cuza ülikooli professor (1990–2006); Rennes'i ülikooli Euroopa õigusele spetsialiseerumise stipendium (1991-1992); lași Petre Andrei ülikooli seminarijuhendaja (1999–2002); Littoral Côte d'Opale'i ülikooli assistent (LAB. RII) (2006); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. jaanuarist 2007.

Alfred Dittrich

Sündinud 1950; õigusteaduste õpingud Erlangen-Nürnbergi ülikoolis (1970–1975); *Rechtsreferendar* Oberlandesgericht Nürnberg'is (1975–1978); föderaalset majandusministeeriumi ametnik (1978–1982); ametnik Saksamaa Liitvabariigi alalises esinduses Euroopa ühenduste juures (1982); ametnik föderaalset majandusministeeriumis ühenduse õiguse ja konkurentsioiguse alal (1983–1992); justiitsministeeriumi Euroopa Liidu õiguse osakonna juhataja (1992–2007); nõukogu töögrupi „Euroopa Kohus“ Saksa delegatsiooni juht; föderaalvalitsuse riiklik esindaja paljudes Euroopa Ühenduste Kohtus arutatud kohtuasjades; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Santiago Soldevila Frago

Sündinud 1960; Barcelona autonoomse ülikooli õigusteaduste diplom (1983); kohtunik (1985); alates 1992 haldusasjadele spetsialiseerunud kohtunik Kanaari saarte kõrgeimas kohtus (Santa Cruz de Tenerife, 1992 ja 1993) ja Audiencia nacionalis (Madrid, mai 1998–august 2007), kus ta tegeles maksuasjade (käibemaks) ning majandusministri üldaktide ja riigiabi või haldusametuste rahalist vastutust käsitlevate otsuste vastu suunatud hagidega, samuti panganduse, börsi, energia, kindlustuse ja konkurentsi valdkonna reguleerimisametuste otsuste vastu suunatud hagidega; konstitutsioonikohtu kohtunik (1993–1998); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Laurent Truchot

Sündinud 1962; Pariisi politoloogainstituudi diplom (1984); õppinud École nationale de la magistrature'is (1986–1988); Tribunal de grande instance de Marseille kohtunik (jaanuar 1988–jaanuar 1990); justiitsministreeriumi eraõiguse talituse juhataja (jaanuar 1990–juuni 1992); majandus-, finants- ja tööstusministreeriumi konkurentsi, tarbimise ja pettuste vastu võitlemise osakonna talituse asejuhataja, seejärel juhataja (juuni 1992–september 1994); justiitsministri tehniline nõunik (september 1994–mai 1995); Tribunal de grande instance de Nîmes'i kohtunik (mai 1995–mai 1996); Euroopa Kohtu õigusnõunik kohtujurist P. Léger' juures (mai 1996–detsember 2001); *conseiller référendaire* kassatsioonikohtus (detsember 2001–august 2007); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Sten Frimodt Nielsen

Sündinud 1963; lõpetanud õigusteaduste eriala, Kopenhaageni ülikool (1988); välisministreeriumi ametnik (1988–1991); rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse õppejõud, Kopenhaageni ülikool (1988–1991); saatkonna sekretär Taani alalises esinduses ÜRO juures, New York (1991–1994); välisministreeriumi juriidilise talituse ametnik (1994–1995); Kopenhaageni ülikooli professor (1995); peaministri nõunik, seejärel esimene nõunik (1995–1998); minister-nõunik Taani alalises esinduses Euroopa Liidu juures (1998–2001); peaministri erinõunik juriidilistes küsimustes (2001–2002); peaministri kantselei juhataja ja õigusnõunik (märts 2002–juuli 2004); aseriigisekretär ja peaministri õigusnõunik (august 2004–august 2007); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 2007.

Kevin O'Higgins

Sündinud 1946; õpingud: Crescent College Limerick, Clongowes Wood College, University College Dublin (B.A. ja diplom Euroopa õiguses) ning Kings Inns; võetud Iirimaa advokatuuri liikmeks 1968; *barrister* (1968–1982); *Senior Counsel* (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); Circuit Court, kohtunik (1986–1997); High Court of Ireland, kohtunik (1997–2008); *bencher of Kings Inns*; Iirimaa esindaja Euroopa kohtunike konsultatiivkomitees (2000–2008); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 15. septembrist 2008.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduste alal (Panthéon-Assas' ülikool, Pariis); õpingud juhtimise alal (Paris-Dauphine'i ülikool); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ettevalmistavasse piirkondlikku koolituskeskuse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; läbinud Euroopa Ühenduste Komisjoni avaliku konkursi; õigusnõunik Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus (president A. Saggio kabinetis 1996–1998, president B. Vesterdorfi kabinetis 1998–2002); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Esimese Astme Kohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2008. aastal

Pidulik istung 15. septembril 2008.

Euroopa ühenduste liikmesriikide valitsuste esindajate 22. juuli 2008. aasta otsusega nimetati Kevin O'Higgins Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunikuks kuni 31. augustini 2013.

Kevin O'Higgins astus ametisse John D. Cooke'i asemel, kes oli Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 10. jaanuarist 1996.

3. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 14. septembrini 2008

M. JAEGER, Esimese Astme Kohtu president
V. TIILI, koja esimees
J. AZIZI, koja esimees
A. W. H. MEIJ, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
J. D. COOKE, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
T. TCHIPEV, kohtunik
V. CIUCĂ, kohtunik
A. DITTRICH, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
L. TRUCHOT, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

15. septembrist kuni 31. detsembrini 2008

M. JAEGER, Esimese Astme Kohtu president
V. TIILI, koja esimees
J. AZIZI, koja esimees
A. W. H. MEIJ, koja esimees
M. VILARAS, koja esimees
N. J. FORWOOD, koja esimees
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja esimees
O. CZÚCZ, koja esimees
I. PELIKÁNOVÁ, koja esimees
F. DEHOUSSE, kohtunik
E. CREMONA, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
V. VADAPALAS, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
S. PAPASAVVAS, kohtunik
E. MOAVERO MILANESI, kohtunik
N. WAHL, kohtunik
M. PREK, kohtunik
T. TCHIPEV, kohtunik
V. CIUCĂ, kohtunik
A. DITTRICH, kohtunik
S. SOLDEVILA FRAGOSO, kohtunik
L. TRUCHOT, kohtunik
S. FRIMODT NIELSEN, kohtunik
K. O'HIGGINS, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president 1989–1995
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Antonio Saggio (1989–1998), president 1995–1998
David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Christos Yeraris (1989–1992)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
Pernilla Lindh (1995–2006)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)
Paolo Mengozzi (1998–2006)
Verica Trstenjak (2004–2006)
Jörg Pirrung (1997–2007)
Rafael García-Valdecasas y Fernández (1989–2007)
Hubert Legal (2001–2007)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)
Antonio Saggio (1995–1998)
Bo Vesterdorf (1998–2007)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

C. Esimese Astme Kohtu statistika

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2004–2008)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2004–2008)
3. Hagiliigid (2004–2008)
4. Hagi valdkonnad (2004–2008)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2004–2008)
6. Hagi valdkonnad (2008)
7. Hagi valdkonnad (2004–2008) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2004–2008)
9. Menetluse kestus kuudes (2004–2008) (kohtuotsused ja -määrused)

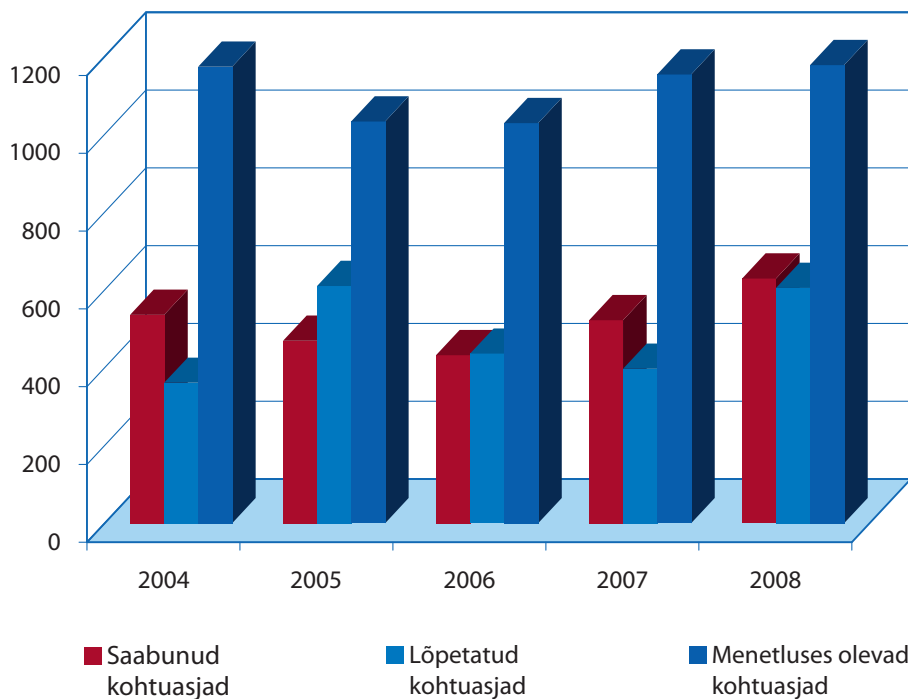
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2004–2008)
11. Hagi valdkonnad (2004–2008)
12. Kohtukoosseis (2004–2008)

Muu

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2004–2008)
14. Kiirendatud menetlused (2004–2008)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Esimese Astme Kohtu lahendid (1989–2008)
16. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2004–2008)
17. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2008) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2004–2008)
19. Üldine areng (1989–2008) (esitatud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

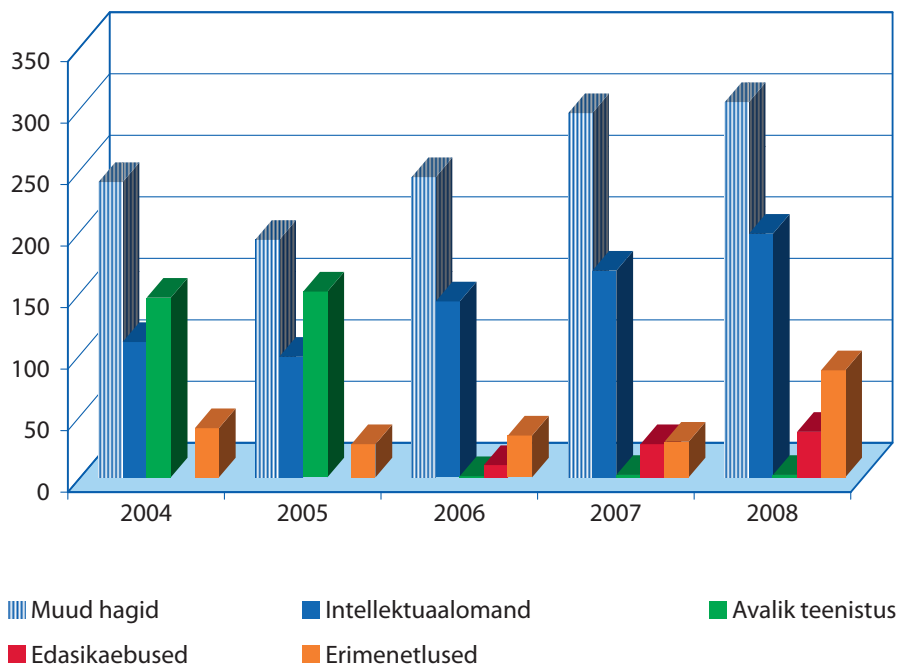

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus**1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2004–2008)¹**

	2004	2005	2006	2007	2008
Saabunud kohtuasjad	536	469	432	522	629
Lõpetatud kohtuasjad	361	610	436	397	605
Menetluses olevad kohtuasjad	1174	1033	1029	1154	1178

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti. „Erimenetlusteks“ loetakse: tagaseljaotsuse peale esitatud kaja (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 122); kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 129); kulude kindlaksmääramine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 92); tasuta õigusabi (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 96) ning kohtuotsuse parandamine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 84).

Saabunud kohtuasjad 2. Menetluse liigid (2004–2008)¹

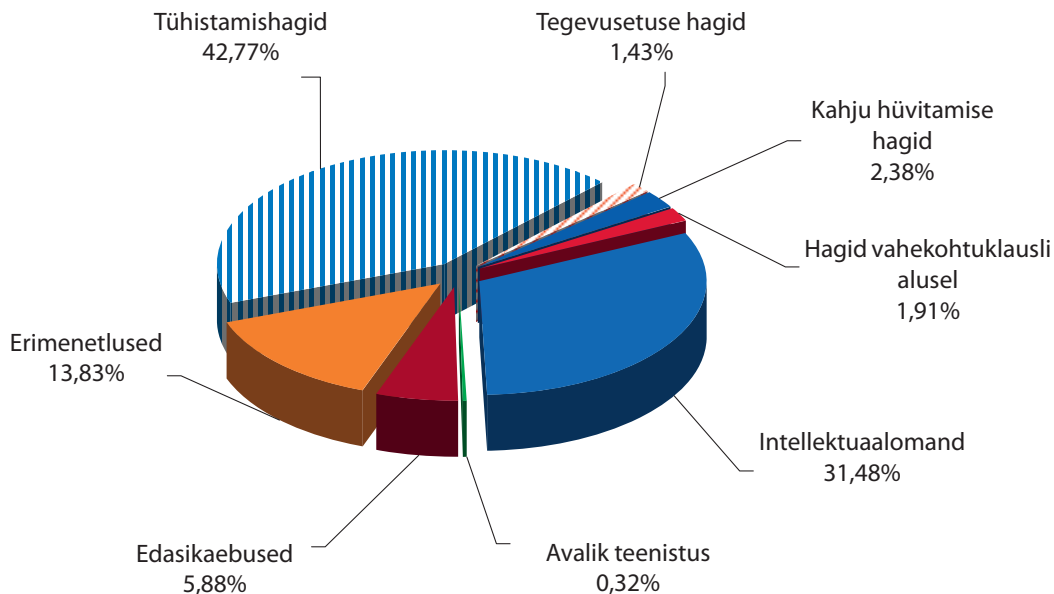

	2004	2005	2006	2007	2008
Muud hagid	240	193	244	296	305
Intellektuaalomand	110	98	143	168	198
Avalik teenistus	146	151	1	2	2
Edasikaebused			10	27	37
Erimenetlused	40	27	34	29	87
Kokku	536	469	432	522	629

¹ Käesolevas tabelis ja järgnevatel lehekülgedel olevates tabelites viitab mõiste „muud hagid“ kõikidele hagidele, välja arvatud Euroopa ühenduste ametnike hagid ja intellektuaalomandi hagid.

Saabunud kohtuasjad 3. Hagiliigid (2004–2008)

Jaotus 2008. aastal

	2004	2005	2006	2007	2008
Tühistamishagid	199	160	223	249	269
Tegevusetuse hagid	15	9	4	12	9
Kahju hüvitamise hagid	18	16	8	27	15
Hagid vahekohtuklausli alusel	8	8	9	8	12
Intellektuaalomand	110	98	143	168	198
Avalik teenistus	146	151	1	2	2
Edasikaebused			10	27	37
Erimenetlused	40	27	34	29	87
Kokku	536	469	432	522	629

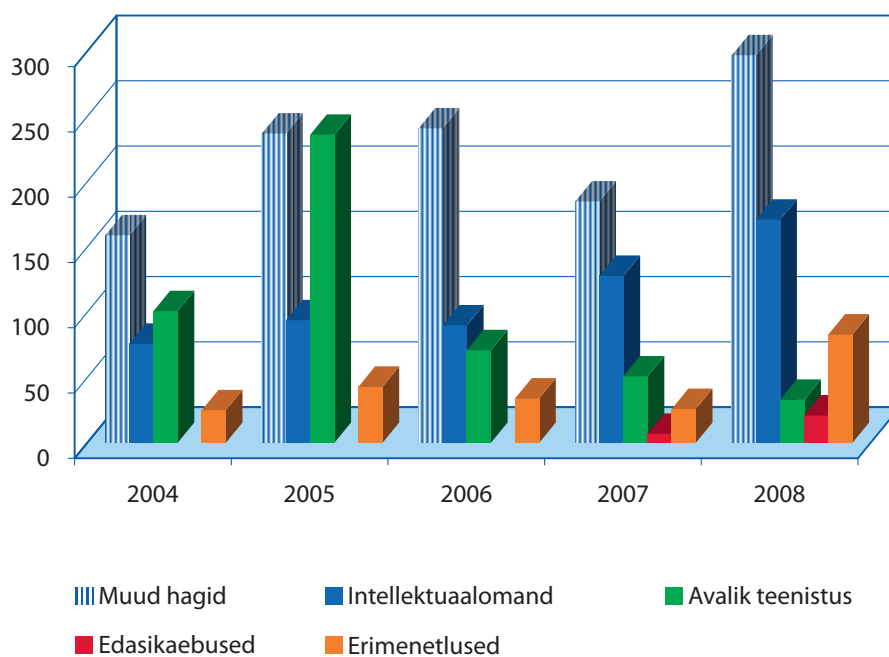
Saabunud kohtuasjad

4. Hagi valdkonnad (2004–2008)

	2004	2005	2006	2007	2008
Asutamisvabadus	1				1
Energia			1		
Institutsiooniline õigus	33	28	15	28	43
Intellektuaalomand	110	98	145	168	198
Isikute vaba liikumine	1	2	4	4	1
Justiits- ja siseasjad		1		3	3
Kalanduspoliitika	3	2		5	23
Kaubandus- ja rahanduspoliitika		1	2		
Kaubanduspoliitika	12	5	18	9	10
Kaupade vaba liikumine	1			1	1
Keskkond ja tarbijakaitse	30	18	21	41	14
Konkurents	36	40	81	62	71
Kultuur			3	1	2
Maksustamine			1	2	
Põllumajandus	25	21	18	34	14
Regionaalpoliitika	10	12	16	18	7
Riigiabi	46	25	28	37	55
Sotsiaalpoliitika	5	9	3	5	3
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	6	9	5	10	1
Teenuste osutamise vabadus			1		3
Tolliliit	11	2		4	1
Transport	3		1	4	1
Uute riikide ühinemine	1				
Vahekohtuklausel		2	3	1	12
Välis- ja julgeolekupoliitika	4		5	12	6
Välissuhted	3	2	2	1	2
Õigusaktide ühtlustamine	1			1	
Äriühinguõigus	6	12	11	10	30
Ühenduste eelarve				2	12
Ühenduste omavahendid		2			6
Ühine tollitariifistik	1		2	1	2
EÜ asutamisleping kokku	349	291	386	464	502
ESTÜ asutamisleping kokku					1
Euratomi asutamisleping kokku	1		1		
Erimenetlused	40	27	34	29	87
Personalieeskirjad	146	151	11	29	39
KÕIK KOKKU	536	469	432	522	629

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2004–2008)

	2004	2005	2006	2007	2008
Muud hagid	159	237	241	185	297
Intellektuaalomand	76	94	90	128	171
Avalik teenistus	101	236	71	51	33
Edasikaebused				7	21
Erimenetlused	25	43	34	26	83
Kokku	361	610	436	397	605

Lõpetatud kohtuasjad

6. Hagi valdkonnad (2008)

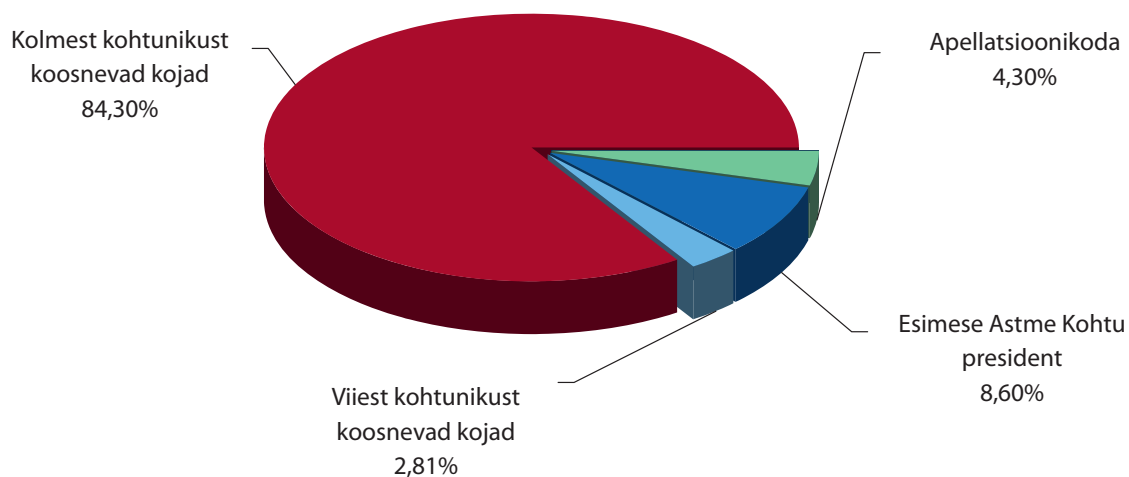
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Asutamisvabadus		1	1
Institutsiooniline õigus	11	25	36
Intellektuaalomand	121	50	171
Isikute vaba liikumine		2	2
Justiits- ja siseasjad		1	1
Kalanduspoliitika	1	3	4
Kaubandus- ja rahanduspoliitika		1	1
Kaubanduspoliitika	6	6	12
Kaupade vaba liikumine		2	2
Keskond ja tarbijakaitse	1	27	28
Konkurents	14	17	31
Kultuur	1	1	2
Maksustamine		2	2
Põllumajandus	17	21	38
Regionaalpoliitika	7	35	42
Riigiabi	23	14	37
Sotsiaalpoliitika	3		3
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	3	7	10
Tolliliit	2	1	3
Transport		3	3
Vahekohtuklausel	1	2	3
Välis- ja julgeolekupoliitika	4	2	6
Välissuhted	1	1	2
Õigusaktide ühtlustamine		1	1
Äriühinguõigus	10	14	24
Ühine tollitariifistik		3	3
EÜ asutamisleping kokku	226	242	468
Erimenetlused		83	83
Personalieeskirjad	33	21	54
KÕIK KOKKU	259	346	605

Lõpetatud kohtuasjad
7. Hagi valdkonnad (2004–2008)
 (kohtuotsused ja -määrused)

	2004	2005	2006	2007	2008
Asutamisvabadus		1			1
Energia			3	1	
Institutsiooniline õigus	16	35	14	17	36
Intellektuaalomand	76	94	91	129	171
Isikute vaba liikumine	2	1	4	4	2
Justiits- ja siseasjad		1		2	1
Kalanduspoliitika	6	2	24	4	4
Kaubandus- ja rahanduspoliitika			1	1	1
Kaubanduspoliitika	1	7	13	4	12
Kaupade vaba liikumine	1	1			2
Keskkond ja tarbijakaitse	4	19	19	15	28
Konkurents	26	35	42	38	31
Kultuur					2
Maksustamine	1		1		2
Põllumajandus	15	34	25	11	38
Regionaalpoliitika	4	4	7	6	42
Riigiabi	54	53	54	36	37
Sotsiaalpoliitika	4	6	5	3	3
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika		1	3	10	10
Teenuste osutamise vabadus				1	
Tolliliit	3	7	2	2	3
Transport	1	1	2	1	3
Uute riikide ühinemine			1		
Vahekohtuklausel	2	1		1	3
Välis- ja julgeolekupoliitika	2	5	4	3	6
Välissuhted	7	11	5	4	2
Õigusaktide ühtlustamine	3			1	1
Äriühinguõigus	2	6	6	6	24
Ühenduste eelarve				1	
Ühenduste omavahendid			2		
Ühine tollitariifistik				1	3
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine		4	2		
EÜ asutamisleping kokku	230	329	330	302	468
ESTÜ asutamisleping kokku	5	1	1	10	
Euratomi asutamisleping kokku		1		1	
Erimenetlused	25	43	34	26	83
Personalieeskirjad	101	236	71	58	54
KÕIK KOKKU	361	610	436	397	605

Lõpetatud kohtuasjad 8. Kohtukoosseis (2004–2008)

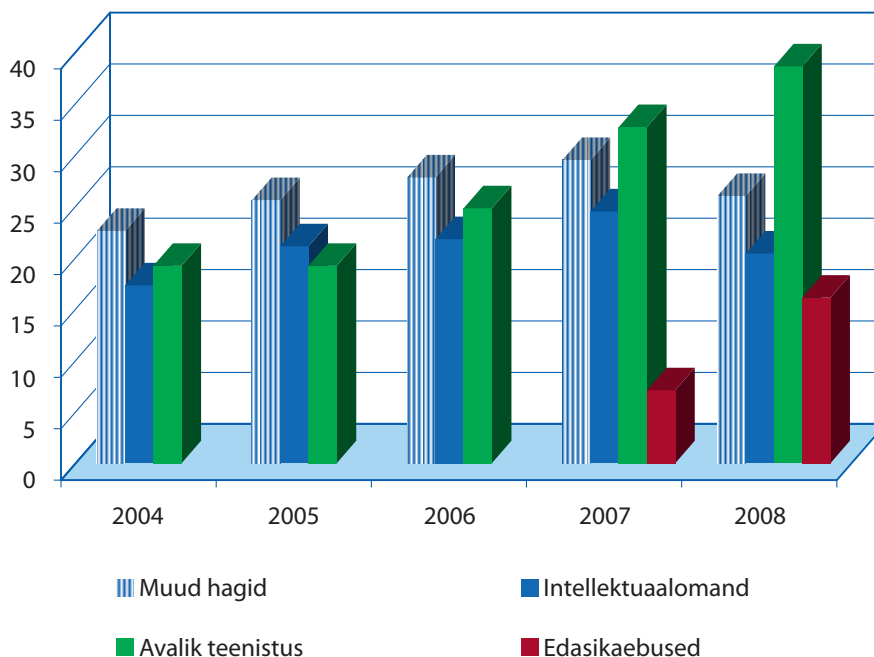
Jaotus 2008. aastal

	2004			2005			2006			2007			2008		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Suurkoda				6		6				2		2			
Apellatsioonikoda										3	4	7	16	10	26
Esimese Astme Kohtu president		7	7		25	25		19	19		16	16		52	52
Viest kohtunikust koosnevad kojad	18	46	64	28	34	62	22	33	55	44	8	52	15	2	17
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	141	135	276	181	329	510	198	157	355	196	122	318	228	282	510
Ainukohtunik	13	1	14	7		7	7		7	2		2			
Kokku	172	189	361	222	388	610	227	209	436	247	150	397	259	346	605

Lõpetatud kohtuasjad**9. Menetluse kestus kuudes (2004–2008)¹**

(kohtuotsused ja -määrused)

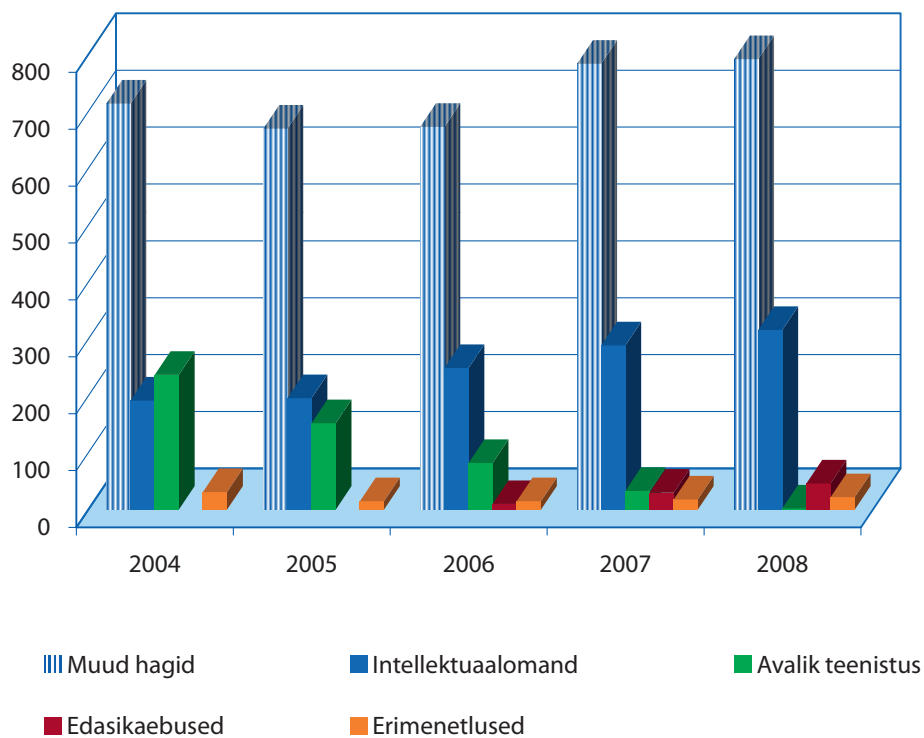
	2004	2005	2006	2007	2008
Muud hagid	22,6	25,6	27,8	29,5	26,0
Intellektuaalomand	17,3	21,1	21,8	24,5	20,4
Avalik teenistus	19,2	19,2	24,8	32,7	38,6
Edasikaebused				7,1	16,1

¹ Menetluste keskmise kestuse arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu pädevuse jaotuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Esimese Astme Kohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamise järel Esimese Astme Kohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2004–2008)

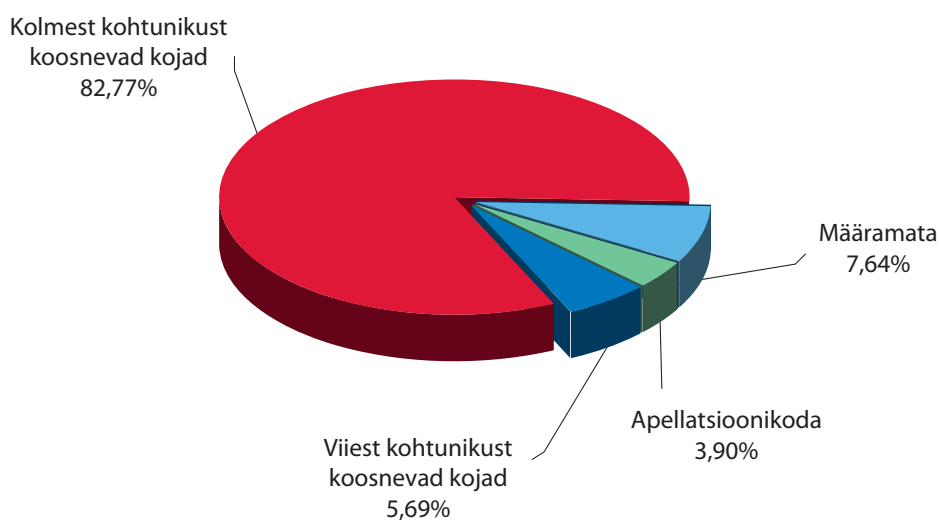
	2004	2005	2006	2007	2008
Muud hagid	714	670	673	784	792
Intellektuaalomand	192	196	249	289	316
Avalik teenistus	237	152	82	33	2
Edasikaebused			10	30	46
Erimenetlused	31	15	15	18	22
Kokku	1174	1033	1029	1154	1178

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 11. Hagi valdkonnad (2004–2008)

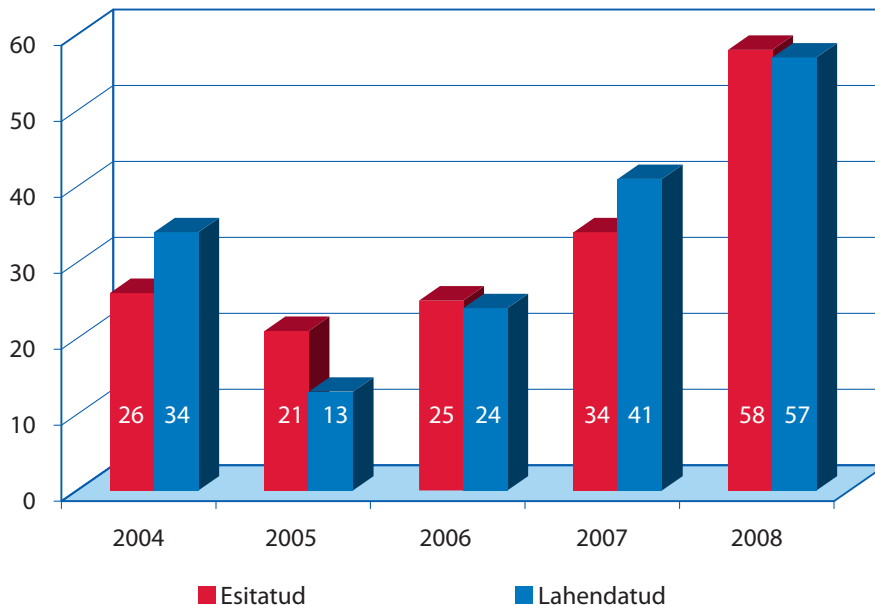
	2004	2005	2006	2007	2008
Asutamisvabadus	1				
Energia	4	4	2	1	1
Institutsiooniline õigus	49	42	43	54	61
Intellektuaalomand	193	197	251	290	317
Isikute vaba liikumine	1	2	3	3	2
Justiits- ja siseasjad				1	3
Kalanduspoliitika	28	28	4	5	24
Kaubandus- ja rahanduspoliitika		1	2	1	
Kaubanduspoliitika	25	23	28	33	31
Kaupade vaba liikumine	1			1	
Keskkond ja tarbijakaitse	44	43	44	70	56
Konkurents	129	134	173	197	236
Kultuur			3	4	4
Maksustamine				2	
Põllumajandus	95	82	74	97	73
Regionaalpoliitika	19	27	36	48	13
Riigiabi	218	190	164	165	184
Sotsiaalpoliitika	6	9	7	9	9
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	8	16	18	18	9
Teenuste osutamise vabadus			1		3
Tolliliit	18	13	11	13	11
Transport	3	2	1	4	2
Uute riikide ühinemine	1	1			
Vahekohtuklausel		1	3	3	12
Välis- ja julgeolekupoliitika	13	8	9	18	18
Välissuhted	18	9	6	3	3
Õigusaktide ühtlustamine	1	1	1	1	
Äriühinguõigus	10	16	23	27	33
Ühenduste eelarve				1	1
Ühenduste omavahendid		2			
Ühine tollitariifistik	1	1	3	3	
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine	6	2			
EÜ asutamisleping kokku	892	854	910	1072	1106
ESTÜ asutamisleping kokku	12	11	10		1
Euratomi asutamisleping kokku	2	1	2	1	1
Erimenetlused	31	15	15	18	22
Personalieeskirjad	237	152	92	63	48
KÕIK KOKKU	1174	1033	1029	1154	1178

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 12. Kohtukoosseis (2004–2008)

Jaotus 2008. aastal

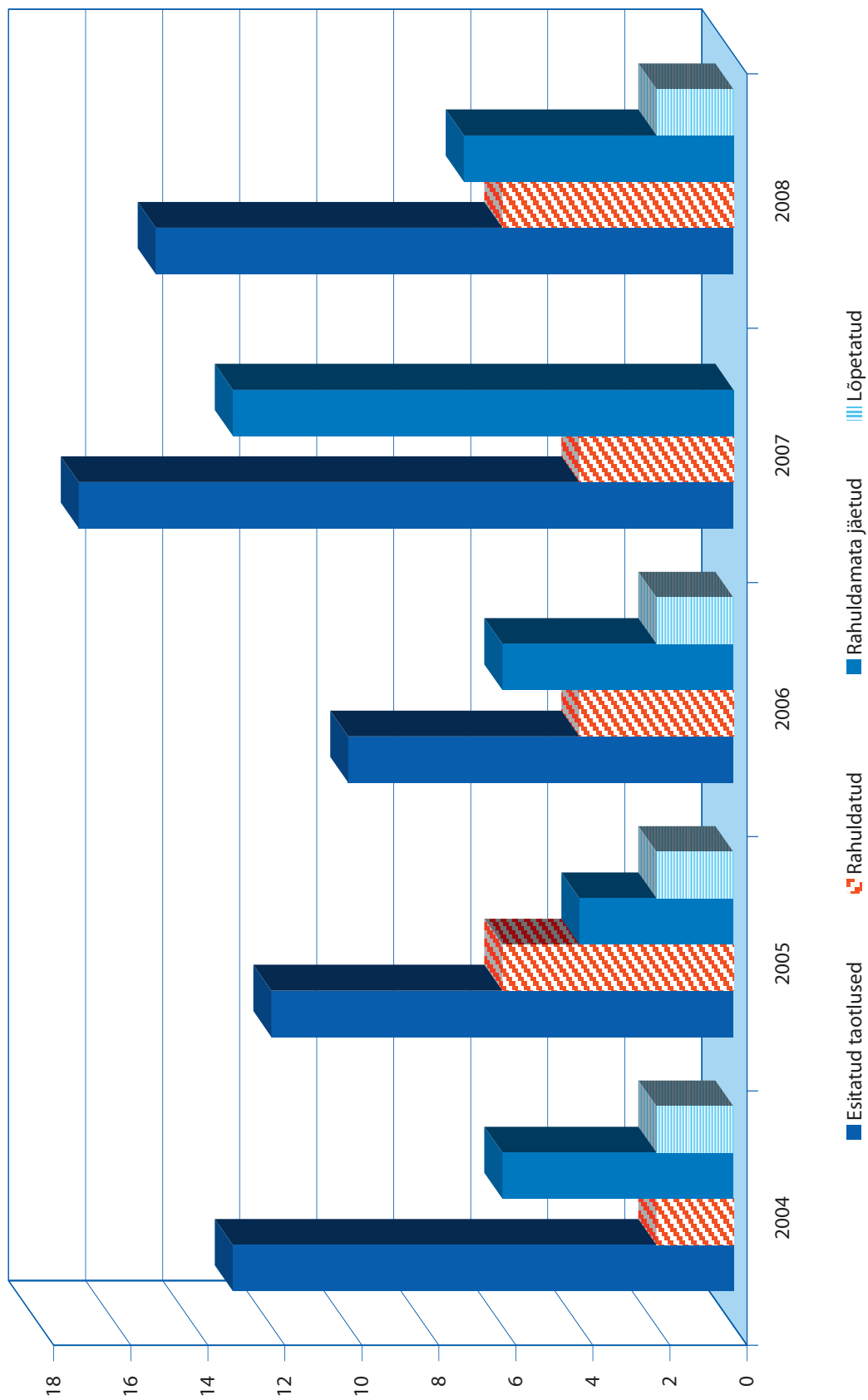

	2004	2005	2006	2007	2008
Suurkoda	6	1	2		
Apellatsioonikoda			10	30	46
Esimese Astme Kohtu president			1		
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	187	146	117	75	67
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	914	846	825	971	975
Ainukohtunik	1	4	2		
Määramata	66	36	72	78	90
Kokku	1174	1033	1029	1154	1178

Muu**13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2004–2008)****Jaotus 2008. aastal**

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lahendatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine
Institutsiooniline õigus	1	2	1		1
Intellektuaalomand		1	1		
Kalanduspoliitika	1	1			1
Keskkond ja tarbijakaitse	1	2	2		
Konkurents	13	10	10		
Põllumajandus	1	1		1	
Riigiabi	22	22	6		16
Sotsiaalpoliitika	2	2	2		
Transport	1	1	1		
Välis- ja julgeolekupoliitika	3	3	3		
Äriühinguõigus	13	12	12		
EÜ asutamisleping kokku	58	57	38	1	18
KÕIK KOKKU	58	57	38	1	18

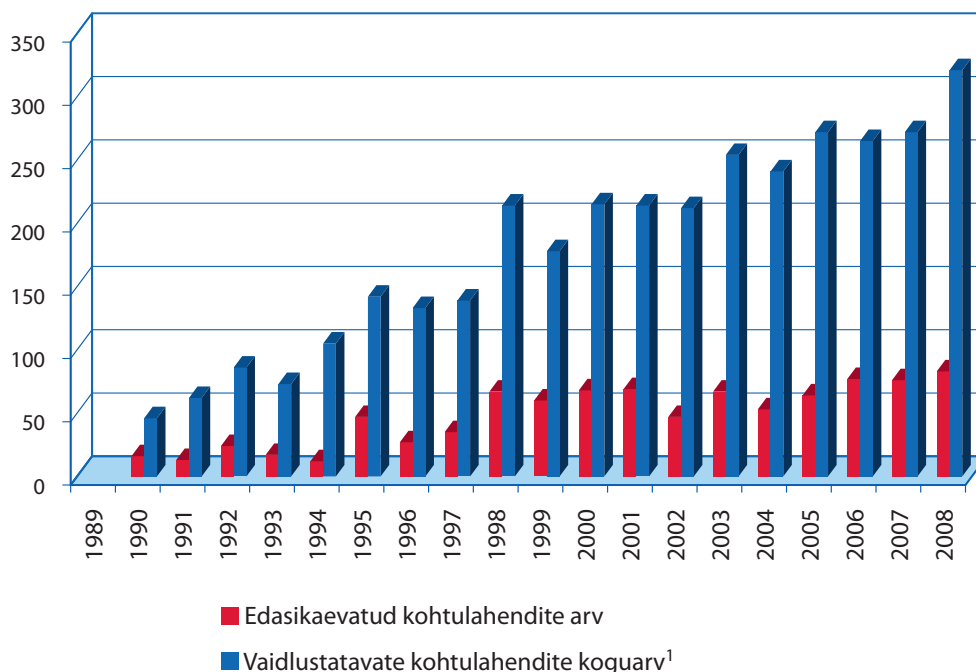
Muu
14. Kiirendatud menetlused (2004–2008)

	2004			2005			2006			2007			2008							
	Kohtulahendi sisu			Kohtulahendi sisu			Kohtulahendi sisu			Kohtulahendi sisu			Kohtulahendi sisu							
	Rahuldatud	Rahuldama jäetud	Lõpetatud	Rahuldatud	Rahuldama jäetud	Lõpetatud	Rahuldatud	Rahuldama jäetud	Lõpetatud	Rahuldatud	Rahuldama jäetud	Lõpetatud	Rahuldatud	Rahuldama jäetud	Lõpetatud					
Institutsiooniline õigus	1	2	1	1	1							1	1	3	2	1				
Isikute vaba liikumine	1		1																	
Kalanduspoliitika	1	1																		
Kaubanduspoliitika												2	1							
Keskond ja tarbijakaitse	1	1	2	2	1	1	3	1	1	7	1	7								
Konkurents	3		2	2	3	2	4	2	2	1	1	1	1	1	1					
Personalieeskirjad	1	1												1						
Põllumajandus			2	2			2	1	3					1						
Riigiabi							1			1	2	1	1							
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika										1	1									
Transport	1		1																	
Vahekohtuklausel														1		1				
Välis- ja julgeolekupoliitika										3	2	1	4	4						
Äriühinguõigus	4	1	2	3	2	1	1	1		1			3	1	3					
Ühenduste omavahendid			2	2							2									
Kokku	13	2	6	2	12	6	4	2	10	4	6	2	17	4	13	0	15	6	7	2

Esimese Astme Kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluses võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

Kategooria „lõpetatud“ alla kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui hagi lahendatakse määrusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

Muu**15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Esimese Astme Kohtu lahendid (1989–2008)**

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Edasikaevatud kohtulahendite arv ¹	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	24	86	28%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	142	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	214	31%
1999	60	178	34%
2000	68	215	32%
2001	69	214	32%
2002	47	212	22%
2003	67	254	26%
2004	53	241	22%
2005	64	272	24%
2006	77	265	29%
2007	76	272	28%
2008	83	321	26%

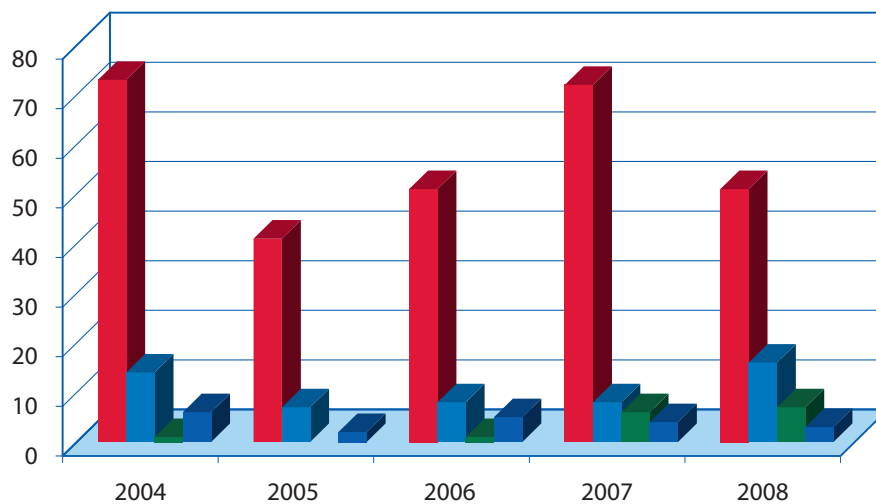
¹ Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – vastuvõetamatust, ajutisi meetmeid, kohtuasja raugemist ja menetlusse astumise tagasilükkamist käsitlevad kohtuotsused ja -määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

Muu
16. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2004–2008)

	2004			2005			2006			2007			2008		
	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent	Edasikaebused	Vaidlustatavad kohtulahendid	Edasikaebuste protsent
Muud hagid	41	114	36%	37	120	31%	46	146	32%	52	163	32%	51	190	27%
Intellektuaalomand	7	45	16%	16	71	23%	18	59	31%	14	63	22%	23	100	23%
Avalik teenistus	5	82	6%	11	81	14%	13	60	22%	10	46	22%	9	31	29%
Kokku	53	241	22%	64	272	24%	77	265	29%	76	272	28%	83	321	26%

Muu**17. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2008)**
(kohtuotsused ja -määrused)

	Edasikaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine	Kokku
Institutsiooniline õigus	7	2	1		10
Intellektuaalomand	13	2		2	17
Isikute vaba liikumine	1				1
Kalanduspoliitika		3			3
Kapitali vaba liikumine		1			1
Kaubandus- ja rahanduspoliitika	1				1
Keskkond ja tarbijakaitse	4	1		1	6
Konkurents	4		1		5
Personalieeskirjad	8	2			10
Põllumajandus	1	1			2
Regionaalpoliitika	1				1
Riigiabi	5	2	5		12
Teenuste osutamise vabadus					
Tolliliit	1	1			2
Välis- ja julgeolekupoliitika		1			1
Välissuhted	4				4
Äriühinguõigus					
Ühenduste omavahendid					
Ühine tollitariifistik	1				1
Kokku	51	16	7	3	77

Muu**18. Euroopa Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2004–2008)**

- Edasikaebus jäetud rahuldamata
- Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta
- Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega
- Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine

	2004	2005	2006	2007	2008
Edasikaebus jäetud rahuldamata	73	41	51	72	51
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	14	7	8	8	16
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	1		1	6	7
Registrist kustutamine / kohtuasja raugemine	6	2	5	4	3
Kokku	94	50	65	90	77

Muu**19. Üldine areng (1989–2008)**

(esitatud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad ²	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
Kokku	7407	6229	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Esimese Astme Kohtule 153 kohtuasja.

1993: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 451 kohtuasja.

1994: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 14 kohtuasja.

2004-2005: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 25 kohtuasja.

² 2005-2006: Esimese Astme Kohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A. Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2008. aastal

President Paul Mahoney

1. 2008. aasta osas väärib märkimist esimene Avaliku Teenistuse Kohtu liikmete osaline asendamine, mis viiakse läbi kolme aasta järeel. Erandina Euroopa Kohtu põhikirja lisa artikli 2 teise lõigu esimeses lauses sätestatust lõppes Avaliku Teenistuse Kohtu kolme liikme ametiaeg pärast nende ametiaja esimese kolme aasta möödumist, s.o 30. septembril 2008. Euroopa Liidu Nõukogu pikendas 27. juuni 2008. aasta otsusega kolme kõnealuse kohtuniku ametiaega. 24. septembril 2008 valiti P. Mahoney tagasi Avaliku Teenistuse Kohtu presidendiks ning H. Kanninen valiti teise ja S. Gervasoni esimese koja esimeheks.

2. 1998. aastast alates on avaliku teenistuse valdkonnas esitatud hagide arv aastas pidevalt tõusnud (välja arvatud mõningane stabiliseerumine 2001. ja 2002. aastal). 2008. aastal, mil saabus 111 uut hagiavaldust, oli esimest korda kümne aasta jooksul esitatud hagide arv märgatavalt väiksem võrreldes eelneva aastaga (2007. aastal 157). Seda on ilmselgelt vara käsitada kui pöördepunkti ühenduse avaliku teenistuse vaidluste arvu suurenemise suundumuses, mis on olnud viimastele aastatele iseloomulik, kuid üheks sellise arengu põhjustajaks võib olla 1. novembril 2007 Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorraga jõustunud reegel, mille kohaselt kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud.

2008. aastal menetles Avaliku Teenistuse Kohus lõpuni 129 kohtuasja. Lõpetatud ja saabunud kohtuasjade vaheline suhtarv on seega positiivne, mis tähendab seda, et esimest korda Avaliku Teenistuse Kohtu loomisest alates on pooleliolevate kohtuasjade arv veidi vähenenud (2008. aastal 217 ja 2007. aastal 235).

2008. aastal lõppes 53% kohtuasjadest kohtuotsuse ja 47% kohtumääruse tegemisega. Keskmine menetlusaeg on kohtuotsuste puhul 19,7 kuud ja kohtumääruste puhul 14 kuud, mis näitab, et kohtuasja keskmine menetlusaeg on viimase aastaga võrreldes veidi pikenenud. Esimese Astme Kohtusse kaevati edasi 37 Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit, mis moodustab 37% edasikaevatavatest kohtulahenditest ja 35% kõikidest lõpetatud kohtuasjadest, milles ei arvestata ühe menetluspoole hagit loobumist. Esimese Astme Kohus tühistas seitse Avaliku Teenistuse Kohtu lahendit.

3. Käesoleval aastal püüdis Avaliku Teenistuse Kohus taas kord järgida seadusandja üleskutset hõlbustada vaidluste lahendamist kompromissiga igas menetluse staadiumis. Sellest tulenevalt suudeti kohtu algatusel lõpetada kompromissiga seitse kohtuasja, mis enamasti leidis aset kas ettekandja-kohtuniku korraldatud mitteametlikul kohtumisel või kohtuistungil.¹

4. Lõpetuseks vajab märkimist, et 2008. aastal töötas Avaliku Teenistuse Kohus lõplikult välja oma menetluslikud vahendid ja 1. mail 2008 jõustusid praktilised juhised pooltele.

¹ Ühe näitena kohtu algatusel vaidluse kompromissiga lahendamisest kohtuistungil päeval vt 4. septembri 2008. aasta määrus kohtuasjas F-81/06: *Duyster vs. komisjon*: et hüvitada ebamugavused, mis kohtuasjas arutluse all olnud teatavate sündmustega hagejale tekitati, kohustus kostja maksma asjaomasele isikule ühekordse summa 2000 eurot ning allkirjastama, lisama hageja isikutoimikusse ja saatma hagejale tema jaoks ette valmistatud kirja.

Juhised sisaldavad muu hulgas vormi, mille kasutamine on tasuta õigusabi taotluse vormi esitamisel kohustuslik, ning juhust tasuta õigusabi taotlejatele.

5. Järgnev kokkuvõte annab ülevaate kõige tähtsamatest kohtulahenditest sel aastal, käsitledes üksteise järel seaduslikkuse ja kahju hüvitamisega seotud vaidlusi (I), ajutiste meetmete kohaldamisega seotud vaidlusi (II) ja tasuta õigusabi taotlusi (III).

I. Seaduslikkuse ja kahju hüvitamisega seotud vaidlused

Käesolevas jaotises tulevad vaatluse alla kõige märkimisväärsemad lahendid menetlusküsimuste, kohtuasja sisu ja kohtukuludega seonduvalt.

Menetlusküsimused

1. Avaliku Teenistuse Kohtu pädevus

Kohtuasjas *Domínguez González vs. komisjon* (12. novembri 2008. aasta määrus kohtuasjas F-88/07) tuli Avaliku Teenistuse Kohtul lahendada vaidlus, mis oli tekkinud seoses töölepingu täitmisega, millele kohaldati Belgia õigust ja mis sisaldas tingimust Belgia kohtute kohtualluvuse määramise kohta ning mille ese oli tehnilise abi andmine kolmandatele riikidele antava humanitaarabi raames. Olles teinud kindlaks, et kõnealusele lepingule liikmesriigi õiguse, mitte ühenduste muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „teenistustingimused“) kohaldamine vastab kostja õigustatud huvile ega kujuta endast menetluse kuritarvitamist, leidis Avaliku Teenistus Kohus, et tal puudub kõnealuse lepingu täitmisega seoses tekkinud vaidluse lahendamiseks pädevus.

2. Vastuvõetavuse tingimused

21. veebruari 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-4/07: *Skoulidi vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus esiteks, et isikut kahjustava meetme olemasolu korral saab institutsiooni tegevus selle meetme võtmiseks olla kahju hüvitamise hagi – mille kohtueelne menetlus algab Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad“) artikli 90 lõike 1 kohase taotluse esitamisega – aluseks ainult siis, kui vastav tegevus on isikut kahjustavast meetmest lahutamatu; teiseks selgitas kohus, et puhtalt kahju hüvitamise hagi raames võib ametnik nõuda teda kahjustava meetmega talle põhjustatud kahjulike tagajärgede heastamist ilma selle akti tühistamist taotlemata, tingimusel et ta algatab asjaomase akti suhtes personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 kohase kaebuse esitamisega kohtueelse menetluse, mille puhul tuleb järgida nimetatud sättes määratud kolmekuulist tähtaega, sõltumata sellest, kas hageja nõuab varalise kahju hüvitamist või – nagu kõnesolevas asjas – mittevaralise kahju hüvitamist.

23. aprilli 2008. aasta otsustes kohtuasjas F-103/05: *Pickering vs. komisjon* ja kohtuasjas F-112/05: *Bain jt vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et kuigi vastab tõele, et palgatõendeid peetakse üldiselt isikut kahjustavateks meetmeteks, kui nende alusel ilm-

neb, et ametniku rahalisi õigusi on kahjustatud, siis tegelikult on tõeliselt isikut kahjustavaks meetmeks ametisse nimetava asutuse otsus vähendada ametnikule seni makstud summat, mis oli märgitud tema palgatõendile, või selle maksmine lõpetada.

11. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-58/07: *Collote vs. komisjon* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et juhul kui kaebetähtaja jooksul esitatud kahe järjestikuse kaebuse esemeks on ametisse nimetava asutuse kaks järjestikust otsust ja kui teine kaebus sisaldab esimese kaebusega võrreldes uusi asjaolusid, siis tuleb teise kaebuse rahuldamata jätmise otsust pidada uueks otsuseks, mis tehakse pärast esimese kaebuse rahuldamata jätmise otsuse uuesti läbivaatamist teise kaebuse alusel. Seega hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema teisele kaebusele antud vastuse teatavakstegemise kuupäevast.

3. Menetlusküsimus

a) Vastuvõetamatuse vastuväide

Eespool viidatud kohtuasjas *Domínguez González vs. komisjon* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus kostja esitatud vastuvõetamatuse ja pädevuse puudumise vastuväite alusel esimest korda määrusega oma pädevuse, olles korraldanud kohtuistungil vastavalt kodukorra artikli 78 lõike 2 teisele lõigule, milles on sätestatud, et menetlusküsimust puudutava taotluse edasine menetlus on suuline, kui Avaliku Teenistuse Kohus ei otsusta teisiti.

b) Dokumentide väljajätmise taotlus

8. mai 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-6/07: *Suvikas vs. nõukogu* kohustas Avaliku Teenistuse Kohus jätma kohtutoimikust välja nõuandekomitee ühe liikme poolt valikumenetluse käigus koostatud dokumendid, kuna hageja oli need dokumendid saanud kolmanda isiku kaudu, kes oli need saanud enda kätte ebaseaduslikult.

4. Tühistamise vaidlused: seaduse kohaldamisala rikkumisel põhineva väite omal algatusel läbivaatamine

21. veebruari 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-31/07: *Putterie-De-Beukelaer vs. komisjon** (mis on Esimese Astme Kohtusse edasi kaevatud) luges Avaliku Teenistuse Kohus avalikul huvil põhinevaks väiteks seaduse kohaldamisala rikkumist puudutava väite. Avaliku Teenistuse Kohus märkus, et ta rikuks talle pandud kohustust hinnata õiguspärasust omal algatusel, kui ta ei saa osutada asjaolule – isegi kui pooled ei ole antud küsimuses midagi vaidlustanud –, et tema menetluses olev vaidlustatud otsus on vastu võetud õigusnormi alusel, mida ei saa käsitleta juhtumil kohaldada, ja kui tal tuleb seega läbivaatamisel olev kohtuasi lahendada seda õigusnormi ise kohaldades.

* Tärniga märgitud kohtuotsused on tõlgitud kõikidesse Euroopa Liidu ametlikes keeltesse.

Sisulised küsimused

Järgnevalt analüüsitakse selle aasta kõige märkimisväärsemaid kohtulahendeid, mis puudutavad üldpõhimõtteid, seejärel personalieeskirjade artiklite järjekorras ametnike õigusi ja kohustusi, karjääri, töötasu ja sotsiaalkindlustushüvitiisi ning viimasena teenistustingimuste tõlgendamist.

1. Üldpõhimõtted

a) Õigusvastase haldusakti tühistamine

11. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-51/07: *Bui Van vs. komisjon** (mis on Esimese Astme Kohtusse edasi kaevatud), milles Avaliku Teenistuse Kohtul tuli tegeleda õigusvastase haldusakti tühistamise küsimusega, selgitas kohus, et sellise akti tühistamine peab toimuma mõistliku tähtaja jooksul, mida hinnatakse iga kohtuasja konkreetsete asjaolude alusel, nagu vaidluse olulisus huvitatud isiku jaoks, kohtuasja keerukus, asjaomaste poolte käitumine, asjassepuutuva aktiga subjektiivsete õiguste loomine või mitteloomine ning huvide tasakaal. Üldreeglina tuleb pidada mõistlikuks sellist tühistamise tähtaega, mis vastab hagi esitamise tähtajale, mis on sätestatud personalieeskirjade artikli 91 lõikes 3. Kuna see tähtaeg on siduv asutusele endale, tuleb võtta algushetkena arvesse selle akti vastuvõtmise kuupäeva, mille asutus kavatseb tühistada.

Lisaks otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et õigusvastase akti tühistamise otsus peab olema tehtud asjaomase ametniku kaitseõigust järgides. Vaadeldavas kohtuasjas leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et hageja õiguse olla ära kuulatud rikkumine ei saanud mõjutada vaidlustatud akti sisu, kuna hageja poolt Avaliku Teenistuse Kohtule esitatud märkused ei sisaldanud mingit täiendavat teavet võrreldes sellega, mis komisjonil oli juba olemas. Avaliku Teenistuse Kohus leidis seevastu, et hageja õiguse olla ära kuulatud rikkumisega jättis komisjon teenistuskohustused täitmata, mis toob kaasa tema vastutuse.

b) Ühenduse kohtu otsuse täitmine

24. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-15/05: *Andres jt vs. EKP** otsustas Avaliku Teenistuse Kohtu täiskogu, et juhul kui tühistava kohtuotsuse täitmine toob kaasa erilisi raskusi, võib asjaomane institutsioon teha vajalikud otsused, et hüvitada õiglaselt huvitatud isikutele tühistatud otsusega põhjustatud kahju. Sellisel juhul võib administratsioon pidada nimetatud isikutega läbirääkimisi, et püüda jõuda kokkuleppele, mis tagab neile õiglase hüvitise õigusvastasuse eest, mille ohvriks nad on langenud. Mis puutub kohtuotsuse täitmisse, millega tunnistatakse Euroopa Keskpanga töötajate palga korrigeerimise menetlus konkreetse aasta kohta õigusvastaseks põhjusel, et personalikomiteega ei ole korrapäraselt ja piisavalt konsulteeritud, siis on õiglane ja mõistlik lahendus teha kompromiss, mis seisneb esiteks selles, et konsultatsiooni laiendatakse järgnevatele aastatele, mil seda samuti ei toimunud, ja võetakse arvesse mõningad parandatud andmed, kui see on töötajatele kasulik, ning teiseks selles, et konsulteerimise tulemusena saavutatud palgatõusu

rakendatakse kõikidele töötajatele, mitte ainult hagejatele, isegi kui mainitud tõusu tagasiulatuv rakendamine on eriliste raskuste tõttu takistatud.

c) Proportsionaalsuse põhimõte

9. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-135/07: *Smadja vs. komisjon* (mis on Esimese Astme Kohtusse edasi kaevatud) tuletas Avaliku Teenistuse Kohus meelde, et haldusakti tagasiulatuv jõud võib olla vajalik meede selleks, et tagada sellise aluspõhimõtte nagu proportsionaalsuse põhimõtte järgimine. Kuna käesolevas kohtuasjas ei kohaldanud komisjon ilma mõjuva põhjusega hageja ametisse nimetamise otsusele, mis on tehtud pärast uute personalieeskirjade jõustumist, vanade personalieeskirjade alusel tehtud ja Esimese Astme Kohtu poolt tühistatud ametisse nimetamise esialgse otsuse kuupäeva, mis tagab hageja määramise kõrgemale palgaastmele võrreldes sellega, mis tal oli nimetatud kohtuotsuse kuulutamise päeval, või kuna komisjon ei võtnud vaidlustatud otsuse suhtes muid meetmeid, mis sobitaksid teenistuse huvid hageja õigustatud huvidega, rikkus komisjon proportsionaalsuse põhimõtet ja oma hoolitsemiskohustust.

d) Hea halduse põhimõte

11. juuli 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-89/07: *Kuchta vs. EKP*, mis käsitles EKP töötaja töötasu korrigeerimise kohta tehtud üksikotsuse õiguspärasust, tuletas Avaliku Teenistuse Kohus meelde, et hea halduse reeglid personalihalduse valdkonnas eeldavad eeskätt seda, et kõikides ühenduste asutustes ja institutsioonides peab pädevuste jaotus olema selgelt määratletud ja nõuetekohaselt avaldatud. Olles esmalt tõdenud, et ta ei suuda teha kindlaks vaidlusaluse otsuse vastuvõtjat ega organit, keda EKP juhatuse delegatsioon oli selle otsuse vastuvõtmiseks volitanud, tühistas Avaliku Teenistuse Kohus vaidlusaluse otsuse.

2. Ametniku õigused ja kohustused

9. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-52/05: *Q vs. komisjon** tõlgendas Avaliku Teenistuse Kohus esimest korda personalieeskirjade artikli 12a lõiget 3, mis määratleb vaimse ahistamise kui mis tahes sobimatu käitumise, mis leiab aset aja jooksul, on korduv või süstemaatiline ja hõlmab füüsilist käitumist, kõne- või kirjakeelt, žeste vm tegevusi, mis on tahtlikud ja mis võivad kahjustada inimeste isiksust, väarikust või füüsilist ja psühholoogilist terviklikkust. Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et selleks, et saaks tuvastada vaimset ahistamist osutatud sätte mõttes, ei ole nõutav, et mainitud käitumine, kõne- või kirjakeel või žestid oleksid tahtlikud, et kahjustada asjaomase isiku isiksust, väarikust või füüsilist ja psühholoogilist terviklikkust. Piisab sellest, kui need teod põhjustasid objektiivselt taolisi tagajärgi.

3. Ametniku karjäär

a) Töölevõtmine

Avaliku Teenistuse Kohtul oli võimalus selgitada mitmesuguseid konkursside valdkonnas kohaldatavaid reegleid.

22. mai 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-145/06: *Pascual-García vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et asjaolu, et teadusuuringud võisid anda panuse kandidaadi haridusse ja anda talle hiljem võimaluse saada doktorikraad, ei saa iseenesest takistada sellise tegevuse kvalifitseerimist töökogemusena konkursiteate tähenduses.

11. septembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-127/07: *Coto Moreno vs. komisjon* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et hinnangud, mis konkursikomisjon kandidaatide teadmiste ja sobivuse hindamisel annab, ei allu kohtu kontrollile. See ei kehti aga numbrites väljendatud hinnete ja kirjalikus vormis antud konkursikomisjoni hinnangute vahelise vastavuse kohta. Kõnealune vastavus, mis tagab kandidaatide võrdse kohtlemise, on üheks konkursikomisjoni tööd reguleerivaks normiks, mille järgimist peab kontrollima kohus. Lisaks võib ühenduse kohus kontrollida numbrites väljendatud hinde ja kirjalikus vormis antud hinnangu vahelist vastavust, sõltumata konkursikomisjoni poolt kandidaatide tulemustele antud hinnangust, mida kohus keeldub kontrollimast, tingimusel et vastavuse kontroll piirdub ilmselge vastuolu puudumise kontrollimisega.

14. oktoobri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-74/07: *Meierhofer vs. komisjon** selgitas Avaliku Teenistuse Kohus suulise katse kohta tehtud konkursikomisjoni otsuse põhjendamise kohustusega seoses, et kui hagejale antakse ainult üks individuaalne elimineeriv hinne, ei tähenda see asjaomase kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvesse võtmata, et tegemist on ebapiisava põhjendamisega. Käesolevas asjas märkis Avaliku Teenistuse Kohus, et kuna kostja keeldus täitmast mõningaid menetlust korraldavaid meetmeid, ei saanud kohus selle tagajärjel teostada täielikku kontrolli.

b) Hindamine

6. märtsi 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-46/06: *Skareby vs. komisjon* (mis on Esimese Astme Kohtusse edasi kaevatud) tuletas Avaliku Teenistuse Kohus meelde, et komisjoni vastu võetud personalieeskirjade artikli 43 üldiste rakendussätete artikli 8 lõike 5 neljandast lõigust tuleneb, et administratsioon on kohustatud kindlaks määrama teenistujale kohaldatavad eesmärgid ja hindamiskriteeriumid. Selle sätte kohaselt peab hindaja ja teenistuja vaheline ametlik vestlus, mis viiakse läbi iga hindamisperioodi alguses, hõlmama mitte ainult selle teenistuja tulemuste hindamist viiteperioodil, vaid ka eesmärkide seadmist viiteperioodile järgnevas aastaks. Need eesmärgid võetakse aluseks tulemuslikkuse hindamisel.

c) Edutamine

31. jaanuaril 2008 tehtud neljas kohtuotsuses (kohtuasi F-97/05: *Buendía Sierra vs. komisjon*, kohtuasi F-98/05: *Di Bucci vs. komisjon*, kohtuasi F-99/05: *Wilms vs. komisjon* ja kohtuasi F-104/05: *Valero Jordana vs. komisjon*) otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et kui puuduvad õigusnormid, mis kalduvad kõrvale põhimõttest, et määruses nr 723/2004, millega muudetakse alates 1. maist 2004 ametnike personalieeskirju ja muude teenistujate teenistustingimusi, sisalduvaid uusi eeskirju saab kohe kohaldada, on nimetatud määrusega muudetud personalieeskirjade artikli 45 lõige 1 selle määruse jõustumisest kohe kohaldatav. Järelikult ei saanud komisjon 2004. aasta novembris kohaldada õiguspäraselt vanade personalieeskirjade artikli 45 lõiget 1, mis kõnealuse määrusega oli tühistatud, et teha otsus, millega kinnitati ametnikule 2004. aasta edutamisperioodil antud teenetepunktide kogusumma, ning otsus teda sellel aastal mitte edutada.

11. detsembril 2008 tehtud neljas kohtuotsuses kohtuasjades F-58/07: *Collotte vs. komisjon*, F-66/07: *Dubus ja Leveque vs. komisjon*, F-92/07: *Evraets vs. komisjon* ja F-93/07: *Acosta Iborra jt vs. komisjon* sedastas Avaliku Teenistuse Kohus, et personalieeskirjade artikli 45 lõiget 2, mis sätestab ametniku kohustuse tõestada enne esimest edutamist oma suutlikkust töötada kolmandas keeles, ei saa kohaldada enne, kui on jõustunud artikli 45 lõikes 2 ette nähtud ühised rakenduseeskirjad.

d) Uus karjäärstruktuur

i) Korrutustegur

4. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas F-22/07: *Lafili vs. komisjon* (mis on Esimese Astme Kohtusse edasi kaevatud) käsitles muu hulgas personalieeskirjade XIII lisa artikli 7 lõike 7 neljanda lause tõlgendamist seoses sellega, milline mõju võib olla palgaastme ümbernimetamisel enne 1. maid 2004 töölevõetud ametnike töötasule. Selles küllaltki tehnilises kohtuotsuses eelistatakse tõlgendust, mis on kooskõlas uute normide – käesoleval juhul reformi käigus muudetud personalieeskirjad – kohe kehtima hakkamise põhimõttega. Otsuses leitakse iseäranis, et „olemuselt peaks üleminekumeetmete eesmärk olema hõlbus-tada vanadelt normidelt uutele normidele üleminekut, et kaitsta seeläbi omandatud õigusi, kuid samas mitte säilitada vanade normide kehtivust ühe ametnike kategooria kasuks olukordade suhtes, mis tekivad tulevikus, nagu näiteks kõrgemale palgajärgule tõusmine uues karjäärstruktuuris“. Veel märgitakse, et „kui sätete sõnastus on mitmeti mõistetav, mis annab võimaluse erinevateks tõlgendusteks, nagu on tehtud käesolevas kohtuasjas, tuleb eelistada tõlgendust, millega on võimalik vältida taolist ametnike erinevat kohtlemist“.

ii) Atesteerimismenetlus

Eespool viidatud kohtuotsuses *Putterie-De-Beukelaer vs. komisjon* sedastas Avaliku Teenistuse Kohus, et hindamismenetlus, mis on sätestatud komisjoni vastu võetud personalieeskirjade artikli 43 üldistes rakendussätetes, ja atesteerimismenetlus, mis on sätestatud komisjoni 7. aprilli 2004. aasta otsuses atesteerimismenetluse rakendamise korra kohta, on

erinevad menetlused, mis lähtuvad erinevast korrast. Kui kinnitaja on pädev karjääriarendus- ja arenguandete heaks kiitma, siis ametisse nimetav asutus peab tingimusel, et apellatsiooni korras hindaja ei ole aruannet muutnud, igas atesteerimismenetluse staadiumis atesteerimise avalduste kohta otsuse tegema. Eeskätt tuleb vastaval asutusel, s.o hindamismenetluse kinnitajaks mitteoleval asutusel hinnata olemasolevate karjääriarendus- ja arenguandete alusel atesteerimist taotlevate isikute töökogemust ja teeneid.

21. veebruari 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-19/06: *Semeraro vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et komisjoni 11. mai 2005. aasta otsuse, mis käsitleb 2005. aasta atesteerimisel kohaldatavaid palgaastmekriteeriume, punkt 1.1 – mille kohaselt atesteeritavate ametnike nimekirja kandmiseks peab karjääriarendus- ja arenguandetes olema tunnustatud ametniku eeldusi – ületab antud volituse piirid, mille alusel ametisse nimetav asutus määrab atesteeritavate ametnike nimekirja koostamiseks kriteeriumide väärtuse ja nende arvestamise pärast ühise atesteerimiskomisjoni arvamuse saamist.

4. Ametniku töötasu ja sotsiaalkindlustushüvitised

2. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-131/07: *Baniel-Kubinova jt vs. parlament* otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et ajutised teenistujad ja/või abiteenistujad, kes on saanud päevaraha ja seejärel osaliselt või täies ulatuses sisseseadmistoetust (alalise elukohta teenistuskohata üleviimist tõendavate dokumentide alusel), ei saa hiljem katseajal oleva ametnikuna samas teenistuskohas töölevõtmisel päevaraha uuesti taotleda. Päevaraha on ette nähtud ametnikele ja teenistujatele, kes peavad personalieeskirjade artikli 20 nõuete täitmiseks elukohta vahetama, kuid hagejad sellele tingimusele ei vastanud, sest nad olid juba oma elukohta vahetanud ning seda ka sisseseadmistoetuse taotlemisel tõendanud.

5. Euroopa ühenduste muude teenistujate teenistustingimused

a) Lepingulise teenistuja palgaastme määramine

11. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-136/06: *Reali vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus, et nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiiv vähemalt kolmeaastase kutseõppe läbimisel antavate kõrgharidusdiplomide tunnustamise üldsüsteemi kohta ei piira kaalutusõigust, mis kuulub institutsioonile diplomite kaalukuse võrdlemisel töölevõtmise poliitika raames. Direktiivi 89/48 mõistes viiakse diplomite võrdlemine läbi eri liikmesriikides reguleeritud teatavatel tegevusaladel töötamiseks. Sellist hindamist ei või segamini ajada eri liikmesriikides omandatud kvalifikatsioonide akadeemilise taseme hindamisega, et määrata kindlaks ametikohale vastav palgaaste Euroopa ühenduste institutsioonis.

b) Komisjoni 28. aprilli 2004. aasta otsus komisjoni teenistuses olevate mittealaliste töötajate teenistusaja maksimaalse kestuse kohta

26. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-54/07: *Joseph vs. komisjon* selgitas Avaliku Teenistuse Kohus seoses komisjoni 28. aprilli 2004. aasta otsusega komisjoni teenistuses olevate

mittealaliste töötajate teenistusaja maksimaalse kestuse kohta, et määra teenistustingimuste artikli 85 lõike 1 kohaselt viieaastase ülempiiri nii lepinguliste teenistujate lepingute sõlmimiseks kui ka pikendamiseks, ei keelanud seadusandja institutsioonidel sõlmida või pikendada seda liiki lepinguid teenistustingimuste artikli 3a alusel lühemaks ajaks, tingimusel et järgitakse teenistustingimuste artikli 85 lõikes 1 ette nähtud minimaalset kestust (vastavalt asjaoludele kuus või üheksa kuud). Sellegipoolest ei saa institutsioon ilma eelnimetatud sätet rikkumata üldiselt ja impersonaalselt piirata – käesoleval juhul üldiste rakendussätete või asutusesisese üldkohaldatava otsusega – lepinguliste teenistujate teenistuse maksimaalset võimalikku kestust, mille seadusandja on ise sätestanud.

Kohtukulud

1. Enne Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra jõustumist saanud kohtuasjad

Avaliku Teenistuse Kohus kohaldas mitmes asjas Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõiget 3, mida kohaldati nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsuse 2004/752/EÜ, Euratom, millega asutatakse Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus (ELT L 333, lk 7), artikli 3 lõike 4 alusel *mutatis mutandis* Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra jõustumiseni. Nii otsustas Avaliku Teenistuse Kohus 24. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-84/07: *Islamaj vs. komisjon* jagada kulud poolte vahel eriliste põhjustega seonduvalt, samas kui eespool viidatud kohtuotsustes *Bui Van vs. komisjon* ja *Lafili vs. komisjon* jagas Avaliku Teenistuse Kohus kulud poolte vahel, kuna osa nõudeid rahuldati ühe poole, osa teise poole kasuks.

Väärrib veel märkimist, et ühes kohtuasjas, milles Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et asjas otsust ei tehta – mispuhul kohus jaotab *mutatis mutandis* kohaldatava Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 87 lõike 6 alusel kohtukulud oma äranägemisel –, mõisteti kostjalt välja kõik hageja kohtukulud (1. veebruari 2008. aasta määrus kohtuasjas F-77/07: *Labate vs. komisjon*). Avaliku Teenistuse Kohus võttis esiteks arvesse asjaolu, et komisjon ei vastanud hageja koostatud kaebusele, ja teiseks seda, et vaidlusaluse otsuse tühistamisega tunnistas komisjon vaikimisi, et otsuse vastuvõtmise kord oli puudulik, mis aitas otseselt kaasa sellele, et asi anti ühenduse kohtusse.

2. Pärast Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra jõustumist saanud kohtuasjad

Üks oluline muudatus, mis kaasnes Avaliku Teenistuse Kohtu kodukorra jõustumisega 1. novembril 2007, puudutab kohtukulusid. Kodukorra artikli 87 lõike 1 alusel kannab kaotaja pool kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 87 lõike 2 kohaselt võib Avaliku Teenistuse Kohus, kui õiglus seda nõuab, otsustada, et kaotaja pool kannab vaid osa kohtukuludest või et ta ei kannaks neid üldse.

4. detsembri 2008. aasta otsuses kohtuasjas F-6/08: *Blais vs. EKP* kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus esimest korda kodukorra artikli 87 lõikes 2 ette nähtud õiglusega seonduvat sätet, otsustades, et kuigi hageja on kohtuasja kaotanud, peab ta võtma enda kanda lisaks oma kuludele pool kostja kohtukuludest. Avaliku Teenistuse Kohus leidis, et oleks ebaõiglane jätta kõik kostja kohtukulud hageja kanda, kui lähtuda järgmistest asjaoludest: esi-

teks võib menetlust pidada osaliselt kostja käitumisega põhjustatud menetluseks, teiseks on kohtuasi hageja jaoks rahaliselt kulukas, kolmandaks peeti hageja argumente tõsiseltvõetavateks, neljandaks hageja isiklik olukord ning viimasena asjaolu, et kohtukulude summa, mis hageja võiks kanda, oli suurem kui enamikes Avaliku Teenistuse Kohtu menetluses olevates asjades, mis oli tingitud sellest, et kostja valis ennast esindama mitte ainult oma teenistujad, vaid ka advokaadi.

10. juuli 2008. aasta määruses kohtuasjas F-141/07: *Maniscalco vs. komisjon* selgitati, et taotlust mõista kohtukulud välja vastavalt kehtivale õigusele ei saa käsitleda nõudena mõista kohtukulud välja kaotajalt poolelt.

Lõpetuseks võib ära märkida, et 25. novembri 2008. aasta määruses kohtuasjas F-53/07: *Iordanova vs. komisjon* kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus kodukorra artikli 98 lõiget 4, mille kohaselt Avaliku Teenistuse Kohus võib juhul, kui kohtulahend tehakse tasuta õigusabi saaja kahjuks, kui õiglus seda nõuab, antud kohtuastmes menetlust lõpetavas kohtulahendis kohtukulude üle otsustades määrata, et üks või mitu teist poolt kannavad oma kohtukulud ise või et need kulud kaetakse tasuta õigusabi korras tervikuna või osaliselt Avaliku Teenistuse Kohtu kassast.

II. Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused

2008. aastal lõpetati menetlus nelja ajutiste meetmete kohaldamise taotluse osas, mis jäeti taotletud meetmete kiireloomulisuse puudumise tõttu rahuldamata; väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on hageja huvidele tekkida võiva olulise ja hüvitamatu kahju vältimiseks vaja, et seesugused meetmed võetaks ja nende mõju avalduks juba enne otsuse langetamist põhimenetluses (Avaliku Teenistuse Kohtu presidendi 30. jaanuari 2008. aasta määrus kohtuasjas F-64/07 R: *S vs. parlament*, 25. aprilli 2008. aasta määrus kohtuasjas F-19/08 R: *Bennett jr vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*, 3. juuli 2008. aasta määrus kohtuasjas F-52/08 R: *Plasa vs. komisjon* ja 17. detsembri 2008. aasta määrus kohtuasjas F-80/08 R: *Wenig vs. komisjon*).

Eespool viidatud kohtumääruses *Wenig vs. komisjon* tuletati eeskätt meelde, et meetmed peavad olema oma olemuselt ajutised selles mõttes, et nad ei tohi mõjutada otsuse sisu. Asjas esinevate huvide kaalumisel tuleb võtta arvesse, et vaidlusaluse otsuse täitmise võimalik peatamine on lõplik, ning rahuldada hageja nõue vaid juhul, kui taotletud meetme kiireloomulisus tundub vaieldamatu.

III. Tasuta õigusabi taotlused

Alates 1. maist 2008, mil jõustusid praktilised juhised pooltele, tuleb kõikide tasuta õigusabi taotluste esitamiseks kasutada kohustuslikku vormi, mis sisaldab juhust tasuta õigusabi taotlejatele.

2008. aastal tehti tasuta õigusabi taotluste üle otsustamiseks seitse määrust. Erandina taotlusest kohtuasjas F-142/07 AJ: *Kaminska vs. Regioonide Komitee*, milles tasuta õigusabi taot-

lus rahuldati, jäeti taotlused rahuldamata kas põhjusel, et taotleja ei olnud või ta ei tõendanud olevat sellises majanduslikus olukorras, et ta ei suuda õigusabi ja kohtus esindamisega seotud kulusid täielikult või osaliselt tasuda.

Tasuta õigusabi taotluse rahuldamata jätmise määrustes tuletati eelkõige meelde, et kodukorra artikli 95 lõike 2 teine lõik täpsustab, et taotleja majanduslikku olukorda hinnatakse objektiivsetel alustel, nagu sissetulek, vara ja perekondlik olukord. Ühtlasi tuletati meelde, et kodukorra artikli 96 lõike 2 esimese lõigu kohaselt tuleb taotlusele lisada kogu informatsioon ja tõendid, mis võimaldavad hinnata taotleja majanduslikku olukorda, näiteks pädeva siseriikliku asutuse tõend majandusliku olukorra kohta.

B. Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2008)

Vasakult paremale:

kohtunikud H. Tagaras ja H. Kreppel; koja esimees H. Kanninen; president P. Mahoney; koja esimees S. Gervasoni; kohtunikud I. Boruta ja S. Van Raepenbusch; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Paul J. Mahoney

Sündinud 1946; õpingud õigusteaduse alal (*Master of Arts*, Oxfordi ülikool, 1967; *Master of Laws*, University College London, 1969); õppejõud, University College London (1967–1973); *barrister* (London, 1972–1974); ametnik, vanemametnik Euroopa Inimõiguste Kohtus (1974–1990); külalisprofessor Kanadas Saskatoonis Saskatchewan ülikoolis (1988); Euroopa Nõukogu personalijuht (1990–1993); osakonnajuhataja (1993–1995); asekohtusekretär (1995–2001); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtusekretär (2001–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 6. oktoobrist 2005.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtuniku-praktika Maini-äärses Frankfurdis (1972-1973 ja 1974-1975); Collège d'Europe Brugges (1973-1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ning advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärse Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); siseriiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärse Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebuar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław'i ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź, 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokatuuri liige (alates 1977); külalisteadlane (Paris X ülikool, 1987-1988; Nantes'i ülikool, 1993-1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódźi ülikoolis (1997-1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaalasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse alase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi kõrgema kommertsikooli ja Helsingi ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome kõrgema halduskohtu õigusnõunik; avaliku teenistuse õiguskaitse reformiga tegeleva komitee peasekretär; kõrgema halduskohtu vanemametnik; haldusvaidluste reformiga tegeleva komitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloome talituse nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; kõrgema halduskohtu kohtunik (1998–2005); põgenike vaidlusi läbivaatava komisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee asepresident; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Haris Tagaras

Sündinud 1955; õigusteaduste diplom (Thessaloníki ülikool, 1977); eridiplom Euroopa õiguse alal (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); õigusteaduste doktor (Thessaloníki ülikool, 1984); jurist-lingvist Euroopa Ühenduste Nõukogus (1980–1982); Thessaloníki rahvusvahelise kaubandusõiguse ja Euroopa õiguse keskuse teadlane (1982–1984); Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1986–1990); ühenduse õiguse, rahvusvahelise eraõiguse ja inimõiguste professor Ateena Panteioni ülikoolis (alates 1990); justiitsministeeriumi välisnõunik Euroopa asjade alal ja Lugano konventsiooni alalise komitee liige (1991–2004); riikliku konkurentsialase komisjoni liige (1999–2005); telekommunikatsiooni ja posti puudutava riikliku komisjoni liige (2000–2002); Thessaloníki advokatuuri liige, advokaat kassatsioonikohtus; Euroopa advokaatide liidu (UAE) asutajaliige; rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia liige; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste peadirektoraat, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus 2004–2005); mitu Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu konstitutsiooniõiguse teemalist publikatsiooni; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i Institut d'études politiques'i diplom (1988) ja École nationale d'administration'i diplom (1993); Conseil d'État' liige (*rapporteur* kohtuvaidluste osakonnas 1993–1997, sotsiaalküsimuste osakonnas 1996–1997; *maître des requêtes* (1996–2008); riiginõukogu liige (alates 2008); õppejõud Pariisi Institut d'études politiques'is (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministeeriumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (september 2001–september 2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (2001–2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is Brugges (1979–1980); õigusteaduse praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolis; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitme õiguslase komisjoni, ühenduse ja komitee liige; arvukate ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Protokolliline järjestus

1. jaanuarist kuni 30. septembrini 2008

P. MAHONEY, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. KREPPEL, koja esimees
S. VAN RAEPENBUSCH, koja esimees
I. BORUTA, kohtunik
H. KANNINEN, kohtunik
H. TAGARAS, kohtunik
S. GERVASONI, kohtunik
W. HAKENBERG, kohtusekretär

1. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2008

P. MAHONEY, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. KANNINEN, koja esimees
S. GERVASONI, koja esimees
H. KREPPEL, kohtunik
I. BORUTA, kohtunik
H. TAGARAS, kohtunik
S. VAN RAEPENBUSCH, kohtunik
W. HAKENBERG, kohtusekretär

C. Avaliku Teenistuse Kohtu statistika

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2008)

Saabunud kohtuasjad

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2006–2008)
3. Kohtumenetluse keel (2006–2008)

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2008)
5. Kohtulahendi sisu (2008)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine. Kohtulahendi sisu (2006–2008)
7. Menetluse kestus kuudes (2008)

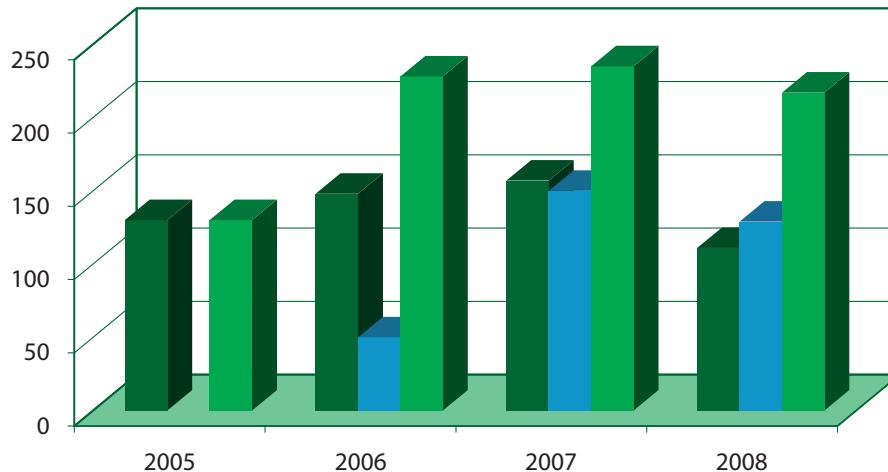
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

8. Kohtukoosseis (2006–2008)
9. Hagejate arv (2008)

Muu

10. Esimese Astme Kohtusse edasikaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2008)
11. Esimese Astme Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2008)

Avaliku Teenistuse Kohtu üldine tegevus**1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2005–2008)**

■ Saabunud kohtuasjad

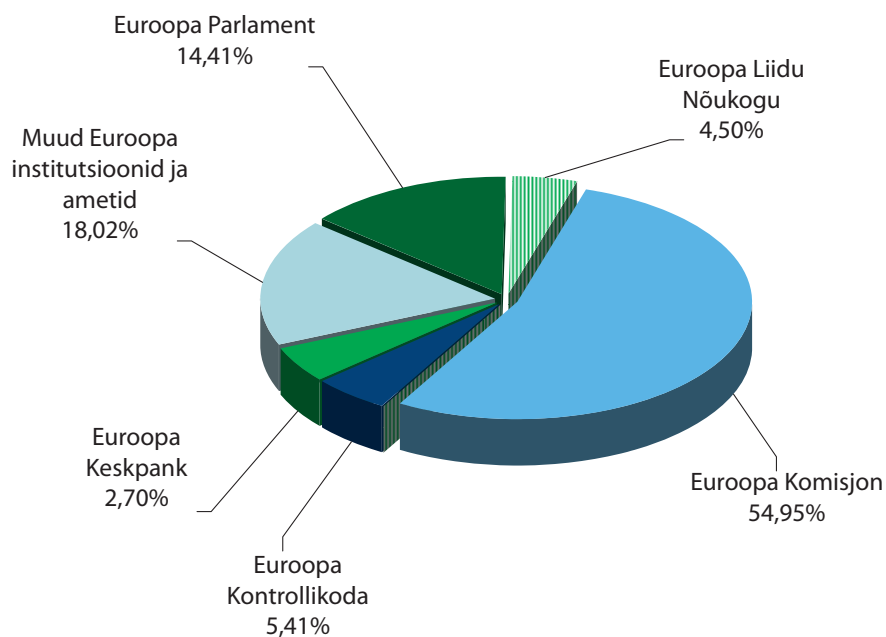
■ Lõpetatud kohtuasjad

■ Menetluses olevad kohtuasjad

	2005	2006	2007	2008
Saabunud kohtuasjad	130	148	157	111
Lõpetatud kohtuasjad	–	50	150	129
Menetluses olevad kohtuasjad	130	228	235	217 ¹

Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

¹ Millest 9 kohtuasja menetlus on peatatud.

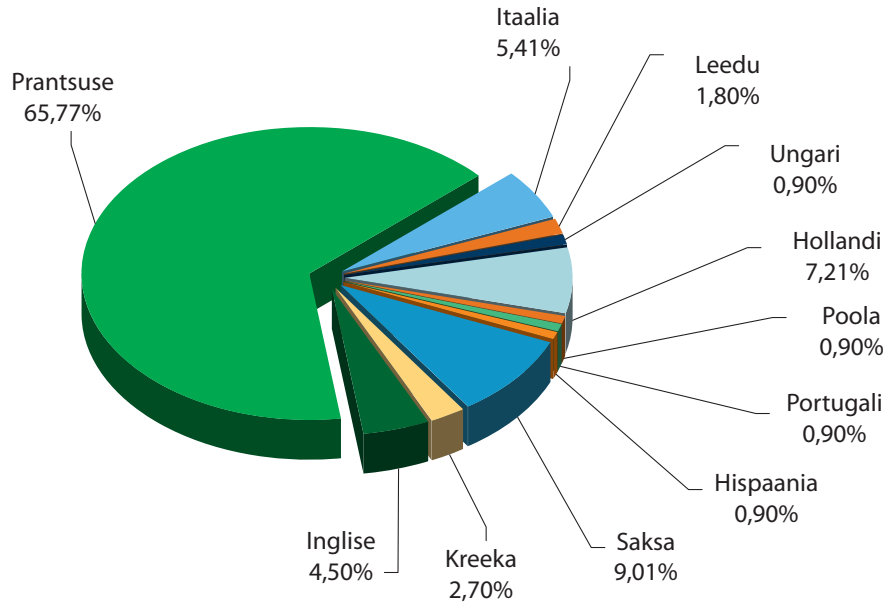
Saabunud kohtuasjad**2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2006–2008)****Saabunud kohtuasjade arvu protsent (2008)**

	2006	2007	2008
Euroopa Parlament	7,14%	13,38%	14,41%
Euroopa Liidu Nõukogu	6,07%	3,82%	4,50%
Euroopa Komisjon	75,00%	50,96%	54,95%
Euroopa Kohus	3,57%	3,82%	–
Euroopa Kontrollikoda	1,79%	1,91%	5,41%
Euroopa Keskpank	1,07%	1,27%	2,70%
Muud Euroopa institutsioonid ja ametid	5,36%	24,84%	18,02%
Kokku	100%	100%	100%

Saabunud kohtuasjad

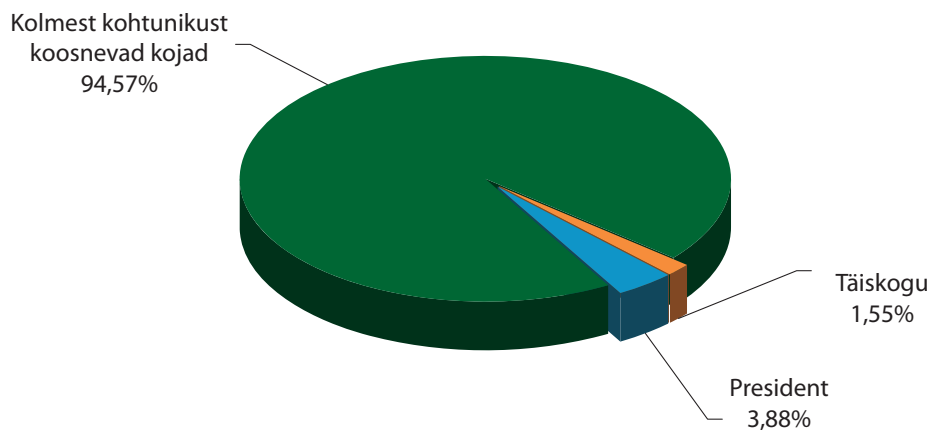
3. Kohtumenetluse keel (2006–2008)

Jaotus 2008. aastal

Kohtumenetluse keel	2006	2007	2008
Bulgaaria	–	2	–
Hispaania	1	2	1
Saksa	2	17	10
Kreeka	3	2	3
Inglise	8	8	5
Prantsuse	113	102	73
Itaalia	10	17	6
Leedu	–	2	2
Ungari	2	1	1
Hollandi	7	3	8
Poola	–	–	1
Portugali	–	–	1
Rumeenia	–	1	–
Sloveenia	1	–	–
Soome	1	–	–
Kokku	148	157	111

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

Lõpetatud kohtuasjad**4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2008)**

	Kohtuotsused	Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse ¹	Muud menetluse lõpetamised	Kokku
Täiskogu	2	–	–	2
President	–	5	–	5
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	66	55	1	122
Ainukohtunik	–	–	–	–
Kokku	68	60	1	129

¹ Millest 7 kohtuasja lõpetati kompromissiga.

Lõpetatud kohtuasjad 5. Kohtulahendi sisu (2008)

	Kohtuotsused				Kohtumäärused				Kokku
	Tervikuna rahuldatud hagid	Osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid	[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast Avaliku Teenistuse Kohtu sekkumist	Registrist kustutamine muudel alustel, kohtuasja raugemine või uueks arutamiseks saatmine	Rahuldatud taotlused (erimenetlused)	Muud menetluse lõpetamised	
Ametisse nimetamine/üleviimine	-	-	2	2	-	1	-	-	5
Distsiplinaarmenetlused	-	-	1	2	-	-	-	-	3
Hindamine/edutamine	7	8	12	4	2	5	-	1	39
Konkursid	1	2	4	2	-	-	-	-	9
Pensionid ja invaliidsustoetused	-	-	2	3	-	6	-	-	11
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus/õnnetused	1	1	1	1	-	2	-	-	6
Töövõtmine/ametisse nimetamine/palgaastme määramine	1	6	4	5	-	2	-	-	18
Töötaja lepingu lõpetamine	-	-	3	1	-	1	-	-	5
Töötasu ja hüvitised	-	-	8	2	4	3	-	-	17
Töötajate puhkused	-	2	2	1	1	-	-	-	6
Muu	-	-	-	8	-	1	1	-	10
Kokku	10	19	39	31	7	21	1	1	129

Lõpetatud kohtuasjad**6. Ajutiste meetmete kohaldamine. Kohtulahendi sisu (2006–2008)**

Rahuldatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluste arv		Kohtulahendi sisu	
		Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine
2006	2	–	2
2007	4	–	4
2008	4	–	4
Kokku	10	–	10

Lõpetatud kohtuasjad**7. Menetluse kestus kuudes (2008)**

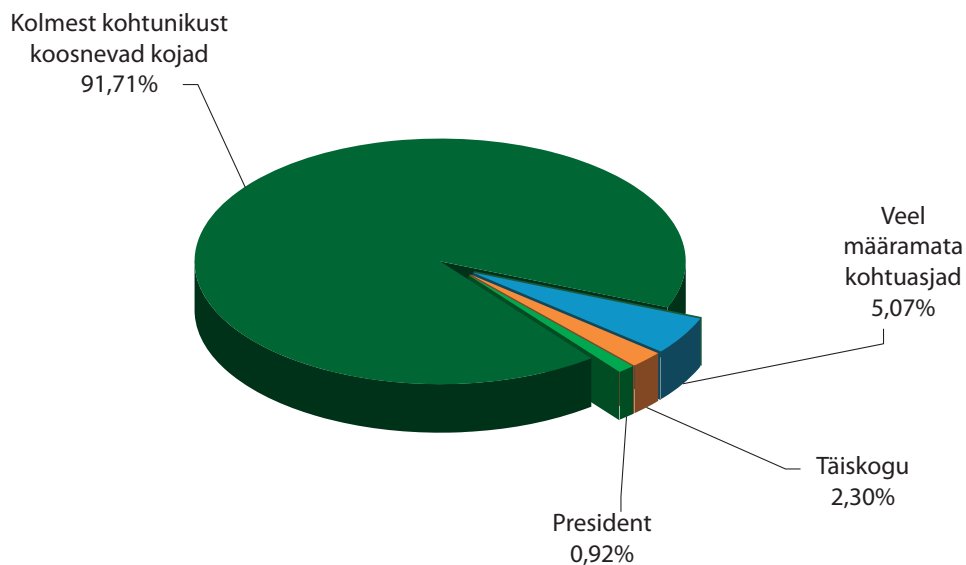
Kohtuotsused		Keskmine kestus	Üldine keskmine
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	56	16,9	19,7
Algselt Esimese Astme Kohtusse saabunud kohtuasjad ¹	12	32,6	
Kokku	68		
Kohtumäärused			
Avaliku Teenistuse Kohtusse saabunud kohtuasjad	55	11,3	14,0
Algselt Esimese Astme Kohtusse saabunud kohtuasjad ¹	6	38,3	
Kokku	61		
KÕIK KOKKU	129		17,0

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

¹ Avaliku Teenistuse Kohtu tegevuse alustamisel saatis Esimese Astme Kohus Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 8. Kohtukoosseis (2006–2008)

Jaotus 2008. aastal

	2006	2007	2008
Täiskogu	6	3	5
President	4	2	2
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	207	205	199
Ainukohtunik	–	–	–
Veel määramata kohtuasjad	11	25	11
Kokku	228	235	217

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga 9. Hagejate arv (2008)

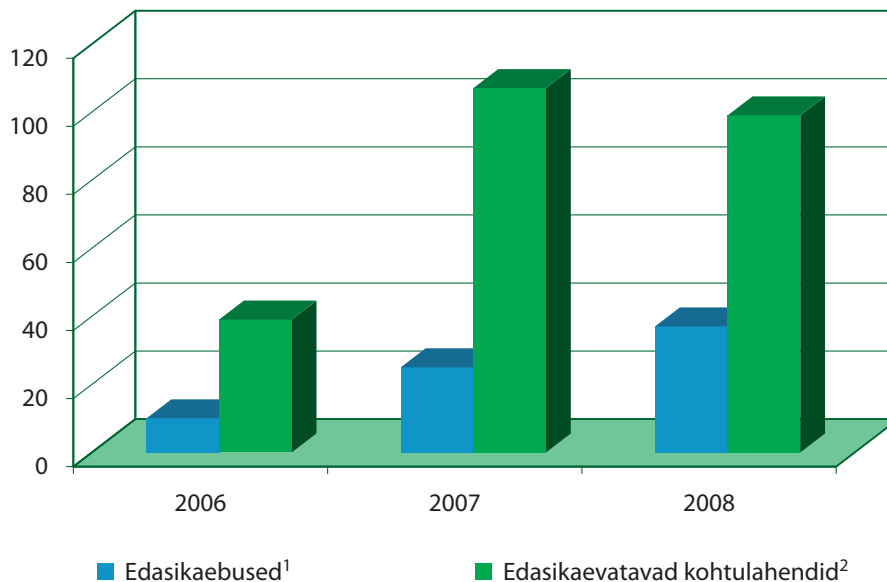
Kümme menetluses olevat kohtuasja, milles on suurim hagejate arv ühes kohtuasjas

Hagejate arv kohtuasjade kaupa	Valdkonnad
181	Personaleeskirjad – Töölevõtmine – Lepingulised töötajad – Lepingute kestus, uuendamine ja/või pikendamine määratud või määramata ajaks
143	Personaleeskirjad – Ametisse nimetamine – Enne uute personaleeskirjade jõustumist reservnimekirja kantud kandidaadid
108	EIP – Pension – Iga-aastane kohandamine
80	Personaleeskirjad – Parlamendi istungjärgu abiteenistujad – Ajutised töötajad – Ümberkvalifitseerimine määramata tähtajaga lepinguga lepingulisteks töötajateks
76	Personaleeskirjad – Ametisse nimetamine – Määratud tähtajaga lepingute ümberkvalifitseerimine üheks määramata tähtajaga lepinguks
59	Personaleeskirjad – Edutamine – 2005. aasta edutamisperiood – Uute personaleeskirjadega ette nähtud täiendavad palgaastmed
47	Personaleeskirjad – Lepingulised töötajad – Töölevõtmine – Valikumenetlus CAST27/Relex – Reservnimekirja kandmata jätmise
29	Personaleeskirjad – Lepingulised töötajad – Palgaastme ja töötasu läbivaatamine
27	Personaleeskirjad – Lastesõimede ja lasteaedade töötajad – Töötasu
21	Personaleeskirjad – Töötasu – Hüvitis pikendatud tööaja või vahetustega tööaja eest – Hüvitis töötajatele, kellel on regulaarne valveajakohustus – Personaleeskirjade artiklid 56a ja 56b

Mõiste „personaleeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa ühenduste ametnike personaleeskirju ja Euroopa ühenduste muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2006	1652	228
2007	1267	235
2008	1161	217

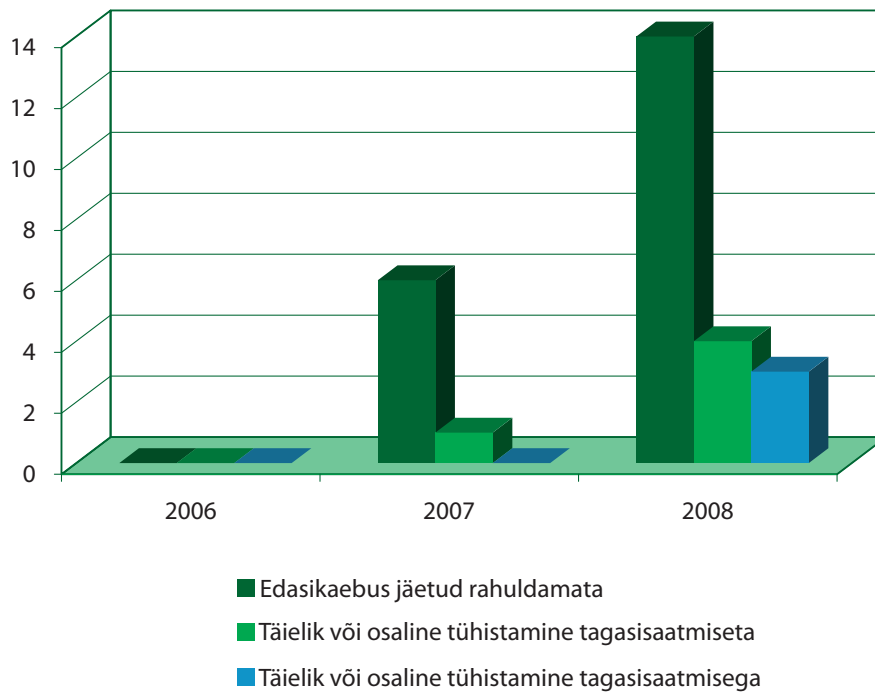
Muu**10. Esimese Astme Kohtusse edasikaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2006–2008)**

	Edasikaebused ¹	Edasikaevatavad kohtulahendid ²	Edasikaebuste protsent ³	Edasikaebuste protsent, arvestamata kompromissimenetluse kohaldamist
2006	10	39	25,64%	22,22%
2007	25	107	23,36%	21,93%
2008	37	99	37,37%	34,91%

¹ Vaidlustatud kohtulahendeid, mille on edasi kaevanud mitu poolt, võetakse arvesse ainult üks kord. 2007. aastal oli kahe kohtulahendi puhul tegemist olukorraga, kui ühe kohtulahendi kohta esitati kaks edasikaebust.

² Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselt vastuvõetamatuks või ilmselt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused kohtuasja raugemise või menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

³ See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

Muu**11. Esimese Astme Kohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2006–2008)**

	2006	2007	2008
Edasikaebus jäetud rahuldamata	–	6	14
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	–	1	4
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	–	–	3
Kokku		7	21

IV peatükk

Kohtumised ja külastused

A. Ametlikud külastused ja üritused Euroopa Kohtus, Esimese Astme Kohtus ja Avaliku Teenistuse Kohtus

Euroopa Kohus

24. jaanuar	Hispaania Kuningriigi välisminister M. A. Moratinos
25. jaanuar	Prantsuse Vabariigi peaminister F. Fillon
13. veebruar	Corte centroamericana de Justicia delegatsioon
1. aprill	Austraalia Court of the Future Network'i delegatsioon
9. aprill	Nordrhein-Westfaleni liidumaa föderaal- ja Euroopa asjade ning meediaküsimustega tegelev minister A. Krautscheid
14. ja 15. aprill	Madalmaade kohtunike – Gerechtscoördinatoren – delegatsioon
17. aprill	TE Saksamaa Liitvabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures E. Duckwitz
17. aprill	TE Ühendkuningriigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures K. Darroch
17. aprill	Rootsi Kuningriigi justiitsminister B. Ask
18. aprill	TE Austria Vabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures H. D. Schweisgut
21.–28. aprill	Kesk-Aafrika majandus- ja valuutaühenduse (CEMAC) kohtu, Lääne-Aafrika majandus- ja rahaliidu (UEMOA) kohtu ning Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse (CEDEAO) kohtu delegatsioon
28. aprill	TE Tšehhi Vabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures M. Vicenová
14. mai	TE Šveitsi Konföderatsiooni suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Ph. Guex ja TE suursaadik J. De Watteville, Šveitsi esinduse juht Euroopa Liidu juures
5. juuni	Tšehhi Vabariigi justiitsminister J. Pospíšil
9. ja 10. juuni	Liikmesriikide kohtunike kohtumine (Belgia, Bulgaaria, Taani, Saksamaa, Eesti, Kreeka, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Madalmaad, Poola, Portugal, Ühendkuningriik)
9.–27. juuni	Kunstnik- karikaturist Ph. Heinischi näitus „Sous le regard de Dame Justice“
16. juuni	Euroopa Parlamendi eelarvekomisjoni raportöör J. Lewandowski
17. juuni	Prantsuse Vabariigi, Tšehhi Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi esindajad Euroopa Kohtus

23.–27. juuni	Kesk-Aafrika majandus- ja valuutaühenduse (CEMAC) kohtu, Lääne-Aafrika majandus- ja rahaliidu (UEMOA) kohtu ning Lääne-Aafrika riikide majandusühenduse (CEDEAO) kohtu delegatsioon
8. juuli	Hesseni liidumaa föderaal- ja Euroopa asjade minister V. Hoff
8. ja 9. september	Hispaania ülemkohtu delegatsioon
9.–12. september	Rumeenia kõrgema kassatsioonikohtu delegatsioon
15. ja 16. september	Hispaania Consejo General del Poder Judiciali delegatsioon
17. september	Taani parlamendi delegatsioon
7. oktoober	Euroopa ühenduste „ühise“ kohtu asutamise 50. aastapäevale pühendatud fotonäitus
9. oktoober	Seišellide apellatsioonikohtu esimees F. Mac Gregor
13. oktoober	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsioon
14. oktoober	Hiina ülemkohtu delegatsioon
20. ja 21. oktoober	„Luxemburger Expertenforum“
23. oktoober	TE suursaadik F. Nelli Feroci, Itaalia Vabariigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures
31. oktoober	Soome avaliku halduse ja omavalitsuse minister M. Kiviniemi
6. november	Bundestagi liikmed M. Sarrazin ja J. Montag
20. november	Austria Vabariigi Konstitutsioonikohtu president G. Holzinger
24. november	Euroopa Inimõiguste Kohtu delegatsioon
5. detsember	Luksemburgi Suurhertsogiriigi riiklike ehitustööde minister C. Wiseler ja arhitekt D. Perrault
10. ja 11. detsember	Liikmesriikide ja Euroopa Liidu kandidaatriikide kohtunike ja maksuõiguse ekspertide delegatsioon

Esimese Astme Kohus

22. aprill	TE Šveitsi Konföderatsiooni suursaadik Luksemburgi Suurhertsogiriigis Ph. Guex
17. juuni	Prantsuse, Tšehhi ja Rootsi valitsuse esindajate ning Euroopa Liidu Nõukogu õigusnõunike tööalane ühiskülastus
9. juuli	Euroopa ombudsman N. Diamandouros
13. oktoober	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsioon
12. detsember	Luksemburgi Suurhertsogiriigi Riigiministeeriumi esindajad

Avaliku Teenistuse Kohus

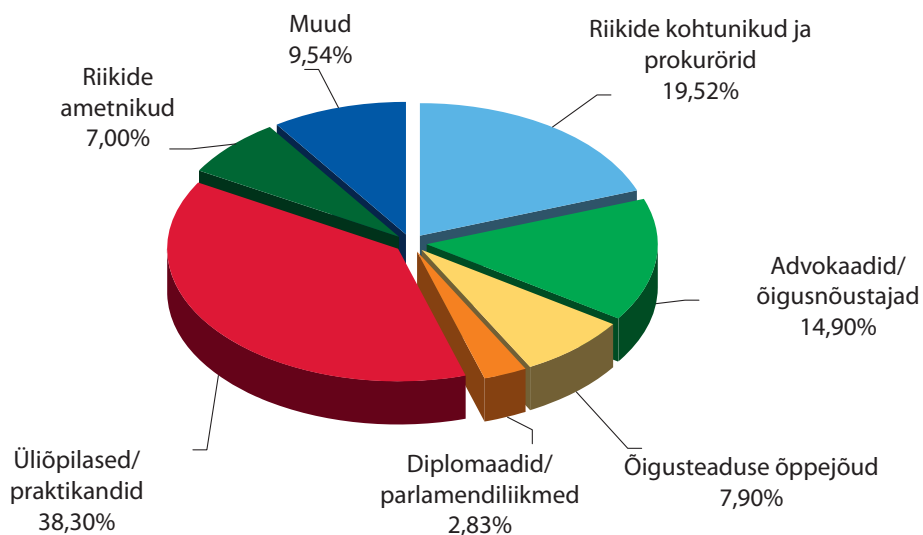
22. aprill	Komisjoni lepitustalituse peanõuniku M. De Sola Domingo külastus
24. aprill	Euroopa andmekaitseinspektori P. Hustinx'i ja tema asetäitja J. Bayo Delgado külastus
13. oktoober	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsiooni külastus
21. november	Euroopa ombudsmani N. Diamandourose külastus

B. Õppekülastused (2008)

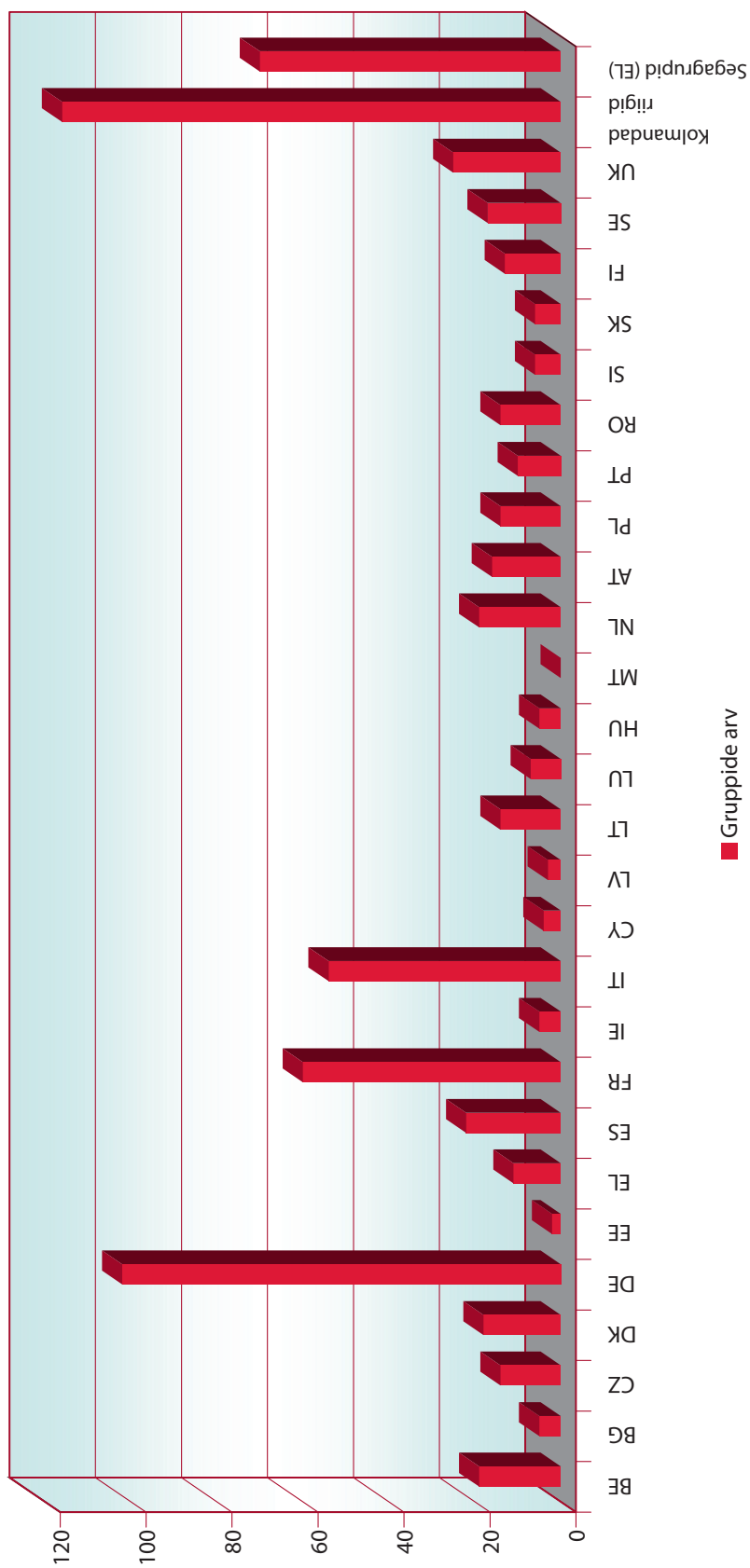
1. Jaotus gruppide kaupa

Gruppide arv

	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
Gruppide arv	131	100	53	19	257	47	64	671

**Õppekülastused
2. Jaotus liikmesriigiti (2008)**

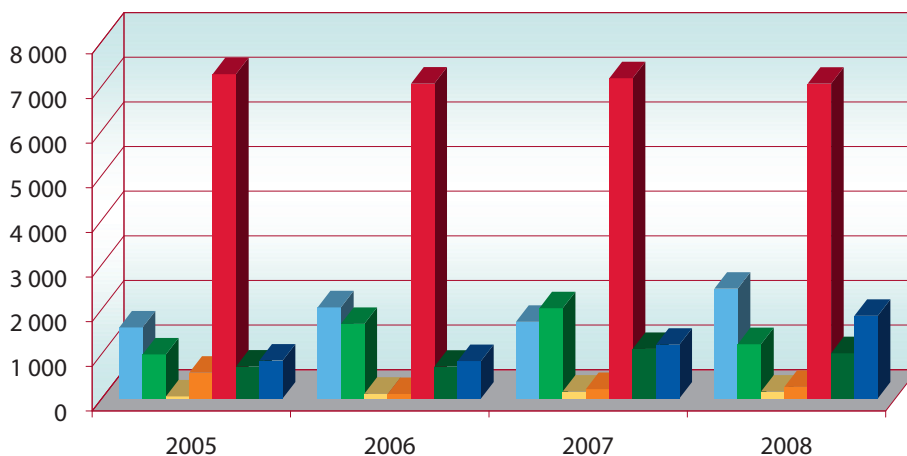
	Külastajate arv										Külastajate arv
	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/ parlamendi liikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku			
BE		53	1		400		20	474		19	
BG	34	13			42			89		5	
CZ		46	14		24			84		14	
DK	8	10	43	31	98	27	90	307		18	
DE	375	265	29	70	1113	163	828	2843		102	
EE				27				27		2	
EL	121		6		150			277		11	
ES	294	33			36	18	103	484		22	
FR	230	46	7		1118	143	297	1841		60	
IE	10				74			84		5	
IT		55	3		534			592		54	
CY	4		8		16			28		4	
LV					23	40		63		3	
LT			9		15			24		14	
LU		55			161	14		230		7	
HU			8		80	8		96		5	
MT								0		0	
NL	86	52		50	271		42	501		19	
AT	18	76	4		190		38	326		16	
PL	68	73	4		84	105		334		14	
PT	3		6		20			29		10	
RO	60		2			3		65		14	
SI	3	10				7		20		6	
SK	78				34			112		6	
FI		30		39	52	11	27	159		13	
SE	188	17		6	61		97	369		17	
UK	100	37			335		16	488		25	
Kolmandad riigid	215	57	12	39	1320	50	82	1775		116	
Segagrupid (EL)	568	291			802	427	214	2302		70	
Kokku	2463	1219	156	262	7053	1016	1854	14023		671	

Õppekülastused

3. Riikide kohtunikud (2008)

	BE	BG	DK	DE	EE	EL	CY	LV	LT	LU	NL	PL	PT	UK	Kokku
Seminar	8	6	3	16	2	8	2	2	4	2	7	15	8	8	91

4. Külastajate arvu ja liigi muutumine ajas (2005–2008)

■ Riikide kohtunikud ja prokurörid	■ Diplomaadid/parlamendiliikmed	■ Riikide ametnikud
■ Advokaadid/õigusnõustajad	■ Üliõpilased/praktikandid	■ Muud
■ Õigusteaduse õppejõud		

Külastajate arv

	Riikide kohtunikud ja prokurörid	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud	Diplomaadid/parlamendiliikmed	Üliõpilased/praktikandid	Riikide ametnikud	Muud	Kokku
2005	1595	989	48	581	7267	716	853	12049
2006	2044	1673	108	101	7056	714	840	12536
2007	1719	2025	157	213	7178	1111	1206	13609
2008	2463	1219	156	262	7053	1016	1854	14023

C. Pidulikud istungid

14. jaanuar	Pidulik istung kohtunik R. Schintgeni ametist lahkumise puhul
28. jaanuar	Pidulik istung Euroopa Kontrollikoja koosseisu osalise asendamise puhul
23. mai	Pidulik istung Euroopa Komisjoni uue liikme A. Vassiliou piduliku ametisseastumise puhul
30. juuni	Pidulik istung mälestuskõnede pidamiseks
7. juuli	Pidulik istung Euroopa Komisjoni uue liikme A. Tajani piduliku ametisseastumise puhul
15. september	Pidulik istung kohtunik J. Cooke'i ametist lahkumise ja K. O'Higgins'i Esimese Astme Kohtu kohtunikuna ametisseastumise puhul
4. detsember	Euroopa Kohtu uue kohtupalee avamise pidulik istung

D. Külastused ja osalemine ametlikel üritustel

Euroopa Kohus

11. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Cour de cassation'i pidulikul istungil Pariisis
12. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Malta euroalaga liitumise puhul Malta peaministri Lawrence Gonzi korraldatud tseremoonial Vallettas
16. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus üritusel „Rechtspolitischer Neujahrsempfang“ justiitsministeeriumis Berliinis
18. ja 19. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Austria, Saksamaa ja Šveitsi konstitutsioonikohtute presidentide ning Euroopa Inimõiguste Kohtu presidendi ja Euroopa Ühenduste Kohtu presidendi kolmandal kollokviumil Viinis
22. ja 23. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu 27 liikmesriigi kohtute kohtunikele korraldatud kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste üldisel koolitusseminaril Alicantes
25. jaanuar	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikul istungil Strasbourgis
25. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus kõrgema kassatsioonikohtu uue tööaasta avatseremoonial Roomas
25. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikul istungil ja seminaril „Le rôle du consensus dans le système de la Convention européenne des droits de l'homme“ Strasbourgis
29. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Portugali ülemkohtu uue tööaasta pidulik avatseremoonial Lissabonis
31. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa Liitvabariigi justiitsministri Brigitte Zypriesi kutsel Bundesgerichtshof'i presidendi Günter Hirschi auks ja tema ametijärglase ametisseastumise puhul korraldatud pidulikul istungil Karlsruhe
24. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Eesti Vabariigi 90. aastapäeva puhul Eesti Vabariigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese korraldatud tseremoonial Tallinnas
12. märts	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Parlamendi 50. aastapäeva tähistamisel Strasbourgis
12. märts	Euroopa Kohtu esindus Poola Vabariigi Konstitutsioonikohtu igaaastasel üldkogul Varssavis
9. aprill	Euroopa Kohtu esindus Portugali konstitutsioonikohtu 25. aastapäeval Lissabonis

7. mai	Euroopa Kohtu esindus Austria konstitutsioonikohtu presidendi K. Korineki ametist lahkumise puhul Austria Vabariigi presidendi Hofburgis korraldatud pidulikul vastuvõtul Viinis
16. ja 17. mai	Euroopa Kohtu esindus Andorra konstitutsioonikohtu korraldatud teisel rahvusvahelisel konstitutsiooniõiguse alasel kollokviumil „Droit international et Constitutions nationales dans la jurisprudence des Cours constitutionnelles” Andorra la Vellas
28.–31. mai	Euroopa Kohtu delegatsioon osales FIDE kongressil Linzis
1. juuni	Euroopa Kohtu esindus Itaalia rahvuspüha puhul korraldatud tseremoonial Roomas
9. juuni	Euroopa Kohtu esindus arhitekt Dominique Perrault’ näituse avamisel Pompidou keskuses Pariisis
9. ja 10. juuni	Euroopa Kohtu esindus kollokviumil „Ways and means of strengthening the implementation at national level of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms” Stockholmis
15. ja 16. juuni	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu koosolekul ja nimetatud ühenduse korraldatud kollokviumil Varssavis
30. juuni	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu liikmesriikide ülemkohtute presidentide võrgustiku kolmandal kollokviumil Ljubljanas
3. juuli	Euroopa Kohtu president osales kohtumisel Euroopa Liidu Nõukogu peadirektori ja õigusnõuniku J. C. Piri’sga ning Euroopa Parlamendi presidendi H. G. Pötteringiga Brüsselis
2. ja 3. september	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Soome kõrgema halduskohtu 90. aastapäeva tähistamisel Helsingis
8. ja 9. september	Euroopa Kohtu esindus Hispaania ülemkohtu ja Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse koostöös korraldatud seminaril „Convergence des hautes juridictions administratives de l’Union européenne dans l’application du droit communautaire” Santanderis
10. ja 11. september	Euroopa Kohtu esindus Tšehhi Vabariigi Konstitutsioonikohtu asutamise 15. aastapäeva puhul korraldatud pidulikil istungil Brnos
16. september	Euroopa Kohtu esindus Portugali ülemkohtu 175. aastapäeva puhul korraldatud tseremoonial Lissabonis
22. september	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse delegatsiooni kohtumisel voliniku J. Barrot’ga Brüsselis, et arutada ühenduse tegevust ja tegevuse rahastamist

24. september	Euroopa Kohtu president osales suursaadiku ja Kreeka Vabariigi alalise esindaja Euroopa Liidu juures V. Kaskarelise kutsel oikumeenilise patriarhi Bartholomeose auks korraldatud õhtusöögil Brüsselis
29. september	Euroopa Kohtu esindus Tema Majesteedi Hispaania kuninga eesistumisel toimunud ülemkohtu uue tööaasta avatseremoonial Madridis
30. september ja 1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus üritusel „Opening of the legal year“ Londonis
1. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Verfassungstag'il (Austria konstitutsiooni-kohtu asutamise pidulik tähistamine) Austria Vabariigi presidendi osavõtul Viinis
3. oktoober	Euroopa Kohtu esindus ürituse „Tag der Deutschen Einheit“ raames korraldatud tseremoonial Hamburgis
7. ja 8. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu kohtunike keskkonnalise foorumi aastakonverentsil Pariisis
9. ja 10. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu pealinnade apellatsioonikohtute esimeeste kohtumisel Pariisis
13. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa inimõiguste konventsiooni 11. protokollil jõustumise 10. aastapäeval Euroopa Inimõiguste Kohtus Strasbourgis
13. oktoober	Euroopa Kohtu esindus üritusel „10th Anniversary Meeting of the European Judicial Network“ Madeiral
16. ja 17. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu liikmesriikide peaprokuröride ja ülemkohtute presidentide konverentsil Viinis
25.–28. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales ametlikul külastusel Bulgaaria Vabariigi Kõrgemas Kassatsioonikohtus Sofias
31. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Madalmaade kassatsioonikohtu pidulikul istungil kohtu presidendi W. J. M. Davidsi pensionile jäämise puhul Haagis
2. ja 3. november	Euroopa Kohtu esindus konstitutsiooninõukogu 50. aastapäeva puhul korraldatud kollokviumil Pariisis
17. november	Euroopa Kohtu esindus liikmesriikide riiginõukogude ja kõrgemate halduskohtute ühenduse nõukogu koosolekul Brüsselis
6. detsember	Euroopa Kohtu esindus Soome Vabariigi presidendi kutsel rahvuspäha puhul korraldatud iga aastasel vastuvõtul Helsingis
18. detsember	Euroopa Kohtu esindus konstitutsioonipäeva puhul korraldatud tseremoonial Ljubljanas

Esimese Astme Kohus

11. jaanuar	Esimese Astme Kohtu esindus Cour de cassation'i pidulikul istungil Pariisis
15. jaanuar	Esimese Astme Kohtu esindus Bundeskartellamti 50. aastapäeva puhul korraldatud konverentsil Bonnis
25. jaanuar	Esimese Astme Kohtu esindus Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikult istungil Strasbourgis
15.–18. mai	Esimese Astme Kohtu president ja liikmed osalesid Nikosias Küprose Vabariigi peaprokuröri ja kõrgete riigiametnike korraldatud kohtumisel; esinemine sõnavõtuga Esimese Astme Kohtu pädevuse kohta ühenduse konkurentsioiguse valdkonnas
28.–31. mai	Esimese Astme Kohtu esindus FIDE 23. kongressil Linzis
2.–5. juuni	Esimese Astme Kohtu esindus Euroopa konstitutsioonikohtute 14. konverentsil Vilniuses
25. juuni	President osales Euroopa Asjade Peasekretariaadi 60. aastapäeva puhul Prantsuse peaministri F. Filloni korraldatud vastuvõtul Pariisis
2. september	Esimese Astme Kohtu esindus Soome kõrgema halduskohtu 90. aastapäeva puhul korraldatud tseremoonial Helsingis
29. september	Esimese Astme Kohtu esindus Tema Majesteedi Hispaania kuninga eesistumisel toimunud kohtu uue tööaasta pidulikult avaistungil Madridis
1. oktoober	Esimese Astme Kohtu esindus kohtu uue tööaasta avatseremoonial Londonis
3. oktoober	Esimese Astme Kohtu esindus Poola tööstusomandi kaitse 90. aastapäeva tseremoonial Varssavis
6. ja 7. oktoober	Esimese Astme Kohtu esindus Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee Rootsi eesistumise raames Euroopa Nõukogu rahvusvahelise avaliku õiguse juristide komiteega koostöös korraldatud rahvusvahelisel konverentsil „Cours et tribunal internationaux – Les défis à relever“ Londonis
20. ja 21. oktoober	Esimese Astme Kohtu president ja liikmed osalesid üritusel „Luxemburger Expertenforum zur Entwicklung des Gemeinschaftsrechts“ Luxembourgis
24. oktoober	Esimese Astme Kohtu president osales IBC Legal Conferences'e korraldatud konverentsil „EU litigation – Using EU Law as a litigation tool“ ja esines sõnavõtuga „Efficient administration of justice in a changing environment – What lawyers and judges can do“ Brüsselis

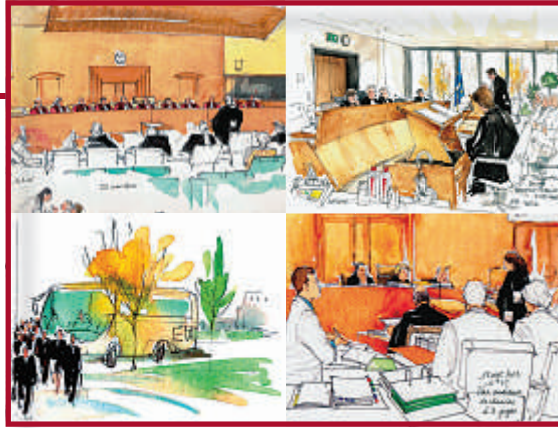
---

25. oktoober– 2. november	Esimese Astme Kohtu esindus ÜRO halduskohtu sügisistungjärgul New Yorgis
25. november	Esimese Astme Kohtu esindus Soome presidendi T. Haloneni riigivisiidi puhul korraldatud ümarlaul „Europe without frontiers“ Luxembourgis
5. detsember	Esimese Astme Kohtu president ja liikmed osalesid ja esinesid sõnavõtuga üritusel „Autumn Conference on European State Aid Law 2008“ Luxembourgis

Avaliku Teenistuse Kohus

28. veebruar	Avaliku Teenistuse Kohtu liikmete ja EFTA kohtu liikmete kohtumine
6.–8. märts	Belgia Riiginõukogu külastus
15.–18. mai	Soome kõrgema halduskohtu külastus

Kokkuvõtlik struktuur

Euroopa Kohtu kontaktandmed

Euroopa Kohtu kontaktandmed on järgmised:

Euroopa Ühenduste Kohus

Postiaadress: L-2925 Luxembourg

Telefon: +352 4303-1

Kohtukantselei teleks: 2510 CURIA LU

Telegraafiaadress: CURIA

Euroopa Kohtu faks: +352 4303-2600

Pressi- ja teabeosakonna faks: +352 4303-2500

Sisetalituse väljaannete üksuse faks: +352 4303-2650

Euroopa Kohus Internetis: www.curia.europa.eu

Euroopa Ühenduste Kohus

**Aastaruanne 2008. Ülevaade Euroopa Ühenduste Kohtu, Euroopa Ühenduste
Esimese Astme Kohtu ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu tööst**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 245 lk – 21 × 29,7 cm

Katolooginumber: QD-AG-09-001-ET-C

ISBN 978-92-829-0894-5

doi: 10.2862/19152

ISSN 1830-1894

ISBN 978-928290894-5

9 789282 908945

Euroopa Liidu väljaannete tellimine

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- raamatukauplustes, esitades pealkirja, väljaandja ja/või ISBN-numbri;
- võtke otse ühendust meie müügiesindajatega; kontaktandmed leiate veebilehelt <http://bookshop.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustes ja delegatsioonides; kontaktandmed leiate veebilehelt <http://ec.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

